Digitized by Google

Digitized by Google

in C. R. ſupra lineam ſcriptum extat. 80. 20. poſt ἀπλᾶ. non malè inſereretur: ὡς τὸ τρέχει: quod C. R. in margine aſſcriptum habet. 85. 21. αὐθριαύτις. 91. 19. παραφρ. 114. in marg. ἀθλολεχία. item πρέπουσα. 116. 24. μορφλὼ. 122. 5. χέσει. 141. 14. κέκλωται πνες. 20. δυσπάλλακτοι. 142. 23. πάχοντες. 145. 15. ἐνθυχράμμοις. 146. 1. ἐσί πω. item ἐναντίωσις. 15. ὁμοία. 19. ἔν. 147. 23. ὑπογραφλώ. 150. 23, παύπα. 158. 22. ἐν οὐσία. 180. 25. ὅρ@. 184. 13. ἤ πν@. 197. 17. poſt τῇ τὶς inſere hæc verba omiſſa: παθητικῶς. ἤγουν τῆς ὡὸ πᾶς παρεχόσης τῇ τὶς &c. 207. 13. ὑπάρχει. 209. 11. ὑπάρχειν. 212, in marg. οὔ πς. 213. in marg. οὐδ' ὅλως. 219. 2. pro καταφατ. lege ἀποφατ. 224. 9. μηδένα. 19. in marg. λϚ. 226. 20. τὸ, τλὼ. 228. 2. ὃ. 252. 22. pro ζῶν. l. ζῶον. 253. 3. δι αὐτ. 256. 1. νύξ. 6. ὁποτέρῳῶν. in marg. καταφατ. 268. 18. ἀνεπίδεκτα. 277. 23. ζητᾶντπ.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ
ROMA
VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

INDEX.

90. 11. φωναὶ αἰσθηταὶ οὔτε ἀληθεύουσιν, οὔτε ψεύδονται. 84. 12. & 70. 17. & 178. 24. & 179. 17.

φωναὶ φύσει εἰσὶ. 175. 25. φωνὴ αἰσθητὴ, φάσις, ὄρος, ὄνομα καὶ ῥῆμα τῷ ὑποκειμένῳ πωτὲ, τῇ δὲ χέσει διαφέρουσι. 180. 16.

ψ.

ψυχῆς δυνάμεις φυτικὴ 21. 24. ζωτικὴ καὶ ὀρεκτικὴ. 21. 25. γνωστικὴ. 22. 9. ψυχῆς διαίρεσις καὶ ὑποδιαίρεσις 40. 10.

ψυχὴ χωρίζεταί τε καὶ ἀχώριστός ἐστι τῆς ὕλης. 41. 12.

ω.

ὠφελίαις διὰ φόβον πῶς γίνεται. 142. 6.

Errata.

p. 4. v. 23. αὐτὸ, 5. 13. ζώων καὶ. 21. θνητὰ, 12. 1. παντὸς. 32. 14. ἄροτρον. 33. 24. ἄλλους, 39. 12. ἀκινήτου. 41. in marg. διασεπὸν. 42. in marg. adverſ. 1. κεφ. η. 9. ὀνόματος· ὡς δὲ πολλὰ, δηλ. 46. 17. ὁμώνυμον. 56. 24. θερσίτης. 63. 7. καθολικώτερον. 70. 12. μόναι. 71. 14. ἀσωματότητος; 74. in marg. οὐ. 78. 5. οὐρανίου. 79. 2. poſt κοινὸν inſere λέγεται, quod in

ίας διαφέρει. 32. 19. τῇ φαντασίᾳ συμπεπλεγμένῃ τοῖς νόησιν ἔχομεν. 24. 2. Φιλοσοφίας ἐγκώμιον. 1. 19. & 2. 2.
Φιλοσοφίας ὅροι ἑξ. 27. 28. 29. 30. 31. Φιλοσοφία μελέτη θανάτου 28. 8. & 29. 6. Φιλοσοφία, ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. 29. 14. Φιλοσοφία τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν. 30. 12.
Φιλοσοφίας διαίρεσις 35. Φιλοσοφίας ὅλης θεωρητικῆς ὑποδιαίρεσις 36. 11. Φιλοσοφίας ὅλης θεωρητικῆς μορίων τὰ ὑποκείμενα καὶ ἡ τάξις 37 11. 15. Φιλοσοφίας ὅλης πρακτικῆς ἡ ὑποδιαίρεσις. 39. 15. ἡ Φιλοσοφία πλείωσις τῆς ψυχῆς. 40. 9.
Φιλόσοφος quis. 30. 18
Φιλόσοφος πρακτικὸς quis. 39. 22.
Φορὰ quid. 132. 2.
τὸ Φυσιολογικὸν quid et circa quæ. 40. 25.
ἡ Φύσις ὡς ἐπιστολὴ καταρχοῖ. 201. 10.
Φυτὸν quid. 70. 4. & 112. 5.
Φωνὴ ἔναρθρος καὶ ἄναρθρος. 49. 19. ἔναρθρος quæ. 175. 6. ἄναρθρος quæ. 176. 10. Φωνὴ ἄσημος. 49. 23. Φωνὴ σημαντικὴ καὶ κατηγορικὴ quid. 50. 4. 6. Φωνῆς κατηγορικῆς διαίρεσις. 50. 12. Φωνῶν τῶν πέντε ἡ τάξις. 51. 8. Φωναὶ αἱ πέντε λογικαὶ μᾶλλόν εἰσιν, ἢ κατηγορικαὶ. 90.

Digitized by Google

συλλογισμὸς quid. 226. 9.
τρόποι συλλογισμοὶ qui 233. 16. & 237. 3.
τρόποι συλλογισμοὶ πρώτου σχήματος 229. 13. δευτέρου 234. 7. τρίτου 237. 11.
τύχη quid 201. 23.

υ.

ὑλη καὶ τὸ εἶδος ἀσωμάτη μᾶλλον, ἢ σώματα 118. 11.
ὕλη τῶν προτάσεων quid. 192. 3. 17. ἀναγκαία 9. ἀδιάφορος 10. ἐνδεχομένη 11. ὕλαι διαφέρουσι τῶν τρόπων 21. ὕλης ἐνδεχομένης ἡ μὲν ἐκβεβηκυῖα, ἡ δὲ μέλλουσα 193. 4.
ὑπογραφικὸς ὁρισμὸς ἐκ πίνων 8. 3. & 9. 2.
ὑπογραφὴ ἐκ πίνων 8. 8
ὑπογραφῆς τὸ χρήσιμον. 8. 15. ὑπογραφῆς καλῆσις unde. 11. 6.
ὑποκειμένου τὸ σημαινόμενον διπλοῦν. 86. 13.
ὑποκείμενον τοῦ ὑπάρχειν. 86. 17.
ὑποκείμενον τοῦ κατηγορίαν. 86. 20.
ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι καθ' ὑποκειμένου λέγεσθαι. 87. & 80.
ὑπόστασις δύο σημαίνει 105. 1.
ὑπόστασις ἄτομον, καὶ πρόσωπον καὶ τὰς πατέρας ἓν. 106. 11.
ὕστερον καὶ πέντε τρόπους λέγεται. 109. 14.
ὑποκείμενος ὅρος. 186 8.

φ.

Φαντασία quid 23. 3.
Φαντασίας vis mirabilis. 142. 17. Φαντασία Ἀριστοτέλει νοῦς παθητικὸς. 23. 6.
Φαντασία τῆς αἰσθήσεως διαφέρει. 23. 9. Φαντασία τῆς ψιλῆς ὑπονοίας

Digitized by Google

συμβεβηκότος duæ definitiones. 73. 18. & 91. 14. συμβεβηκὸς δηλοῖ ποτε καὶ τὸ ἀσιώδες ἴδιον. 75. 1. 6. συμβεβηκὸς & ἐπισιῶδες διαφέρουσι. 99. 4. συμβεβηκότος ἀκ ἔστι συλλογισμός. 277. 9.
συνώνυμα quid. 43. 1.
συνωνύμων διτλῶς λέγεται. 120. 1.
συνημμένον quid. 244. 23. & 255. 11.
σχέσις λεγομένη τετραχῶς. 57. 16. & 153. 10.
σχῆμα καὶ μορφὴ διαφέρουσι 143. 3. σχῆμα qd 143. 4. σχῆμα συλλογισικὸν πρῶτον 225. 21. δεύτερον 225. 22. τρίτον 226. 2.
σχημάτων τριῶν τὰ κοινὰ 226. 14. ἴδια καὶ & πρώτε. 19. & δευτερε 25. & τρίτε 227. 12.
τῶν σχημάτων συλλογισικῶν τάξις. 227. 24
σχῆμα πρῶτον τέλειον 245. 7. δεύτερον καὶ τρίτον ἀτελῆ 245. 8.
σχήματος πρώτε δεῖξις 244. 11. δευτέρου 245. 12. τρίτε 245. 24
σῶμα, ἀσία καὶ ποσόν ἐστι. 129. 16.

T.

τὰ πέρατα, ἀσαὶα 210 11.
τέχνης duplex definitio 19. 23. 24. & 20. 12. ἐκ τε μὴ λόγε δόξης καὶ ἀφανοίας σωίστατα 26. 2. ἡ τέχνη & οἰκείε τέλες τυγχάνει ὡς ἐπιτοπολύ. 201. 12.
τόπος quid, 128. 18.
τραχὺ quid. 143. 21.
τρόπος ποιότητος qd. 187. 1. τρόποι quot. 187. 2. τρόπος συλλογι-

176. 8. 16. οὐ φύσει 175. 24. 126. 5. ῥήματα quid significent. 177. 20.

τὰ ῥήματα quæ vocent Logici. 178. 9. τὰ ῥήματα καθ' ἑαυτὰ ὅτι ἀληθείαν ὅτι ψεῦδος σημαίνει. 179. τῶν ῥημάτων πρῶτα καὶ δεύτερα πρόσωπα, καὶ ἄλλα τρίτα, cur verum, vel falsum significet? 84. 20. & 179. 4.

τὰ ῥήματα διαλλῶ σημασίαν φέρει. 181. 7.

ῥῆμα ἀόριστον quid 208. 6. ἐν τῇ προτάσει γίνεται ὡρισμένον. 7. ῥήματος πῶσις. 188. 1.

S.

στερήσεως σημαινόμενα. 168. 16.

στέρησις κυρίως quando dicatur. 169. 17. αὕτη ἡ στέρησις καὶ ἕξις διαμένει. 22. στέρησις οὐ λέγεται τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. 23. στέρησιν ὡς κρίνειν δεῖ. 25

συλλογισμὸς unde dicti. 34. 9.

συλλογισμὸς quid. 215 22. ὁ μὲν ἀπλοῦς, ὁ δὲ σύνθετος. 217. 22. συλλογισμοὶ τέλειοι q. 244. 9. ἁπλοῦς q 9. συλλογισμὸς ὑποθετικὸς quis. 254. 19 ὑποθετικὸς πρῶτος. 255. 22. δεύτερος 256 2. ἄμφω κατὰ συνέχειαν 257. 17. τρίτος κατὰ διάστασιν ἐξ ἀποφατικῆς συμπλοκῆς. 257. 18. τέταρτος ἐκ διαζευκτικοῦ. 258. 8. πέμπτος καὶ αὐτὸς ἐκ διαζευκτικοῦ. 258. 17. ἕκτος ἐξ ὅλων ὑποθέσεων. 259. 23.

συμ-

ὑπεναντίαι. 196.25. ὑπάλληλοι. 197.7. αὐτοφατικῶς αὐτικείμεναι. 197.25. αἵτινες ἀεὶ διαιρῶσι ψεῦδος καὶ ἀλήθειαν. 198. 1. 25. προτάσεις μὴ τρόπων. 210.19. πρότασις συλλογισμῶ ἀπλῶ μείζων 219.14. ἐλάττων. 16. μείζων καὶ ἐλάττων ἐν συνθέτοις συλλογισμοῖς 219. 24. πρότασις ἐν συλλογισμῷ τίς χείρων ἢ κρείττων; 220. 5. τῶν προτάσεων τῇ χείρονι ἕπεται τὸ συμπέρασμα. 220. 12. ἐκ δύο προτάσεων μερικῶν ἢ ἀποφατικῶν οὐδέποτε γίνεται συλλογισμός. 221. 7. & 227. 22.

προτάσεις αἱ ἀποδιορίζουσι τίσιν ἰσοδυναμοῦσιν. 204.12. & 281 7.

προτάσεις αἱ καθ' ἕκαστα ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, κατὰ τὸν μέλλοντα χρόνον ἀορίστως ἔχουσι. 206.14

πρότασις, προβλημα, ἀπόφανσις, ἔκφασις, συμπέρασμα τῇ χέσει διαφέρουσι. 189. 5

πρότασις ερητικὴ quae & cur ita dicta. 278 17. ἀποφατικὴ de quibus dicatur. 279. 19.

πρότερον φύσει quid. 17. 18.

πρότερον καὶ πέντε τρόπους λέγεται. 107. 16.

πῶσις ὀνόματος. 187 19. ῥήματος. 188. 1.

πυκνὸν quid. 144. 5.

ρ.

ῥῆμα quid. 174. 4. τὸ ῥῆμα καὶ σημαίνει ἐστί. 175. 11. & 176.

plex. 83. 8. 9.
τὸ πρακτικὸν τῆς φιλοσοφίας διαιρεῖται. 39. 15. τέλος ἔχει τ πρᾶξιν. 40. 19. πρᾶττειν quid. 158. 2. πραπτικὴ τέχναι quæ. 158. 7.
προαίρεσις. 22. 6.
πρὸς ἓν quæ dicantur. 13. 25.
πρὸς κατηγορούμενον quid. 186. 19.
τῶν πρός τι διττὸς ὁρισμός. 147. 19. 22 et 163. 19. τ πρός τι ἴδια, πρῶτον καὶ δεύτερον. 149. 3. τρίτον 150 23. τέταρτον. 152. 10.
πάντα τὰ πρός τι πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγονται 150. 23. ὅτι τ πρός τι πῶς ἀποδοσιν ποιητέον. 151. 2. τ πρός τι ἀντιστροφή. 151. 23. τὰ πρός τι ἅμα τῇ φύσει 152. 10. τὰ πρός τι συνυπάρχουσι καὶ συναναιρεῖται. 152. 17. τ πρός τι 163. 19. τ πρός τι διαίρεσις. 153. 7. τῶν πρός τι εἴδη δέκα. 153. 21.
πρότασις unde dicta. 186. 2.
πρότασις quid. 186. 4.
πρότασις ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου 186. 6. πρότασις μία. 188. 8. προτάσεις πλείους. 188. 22. προτάσεις ἀδιόριστοι. 193. 9. διωρισμέναι 11. καθόλου ὡς καθόλου. 149. 15. καθόλου ὡς μερικὴ 18. διαφέρουσιν αἱ μερικαὶ τῶν καθόλου 24
προτάσεις ἐναντίαι quæ & curita dictæ. 195. 17.

πήγνυσθαι μᾶλλον ἀληθῶς 77. 13. & 272. 13.
πωλοῦσιν ἀναίρεσιν. 32. 14
ποιεῖν quid. 83. 14. 156. 13. 157. 21. τῶ ποιεῖν διαίρεσις 157. 4. τὰ ποιητικὰ πῶς κριτέον. 156. 10. ποιεῖν πάσχειν ἐκ ἐναντία. 159. 3.
ποιητικὴ τέχνη quæ. 82. 21. & 158. 4.
ποιὰ quid. 144. 12. περαχῶς λαμβάνεται. 144. 14. ποιᾶ ἴδια καὶ πρῶτον. 145. 10. δεύτερον. 145. 21. τρίτον. 146. 3.
ποιότης quid. 138. 11.
ποιότης species. 138. 14
πολιτικὸς quis. 39. 19.
πολυώνυμα quid. 45. 15
ποσὸν συνεχὲς quid. 38. 10. & 127. 14. ποσὸν συνεχῆ quot. 128. 9.
ποσᾶ συνεχῆ τὸ μὲν ποτὲ quid & quotuplex. ἐν μονῇ, τὸ δ' ἐν κινήσει 39. 3.
ποσὸν διωρισμένον quid 38. 17. & 127. 16. quotuplex ibid. ποσᾶ διωρισμένα, τὸ μὲν καθ' αὑτὸ, τὸ δὲ πρός τι ἔχει πρὸς ἄλλα 38. 25.
ποσᾶ ποσᾶ συνεχῆ καὶ διωρισμένον σὰν τῷ κόσμῳ θεωρεῖται παντί. 129. 22. τῶν ποσῶν τὰ μὲν ἔχει τὰ μόρια θέσιν πρὸς ἄλληλα, τὰ δ' οὐκ ἔχει. 130. 9. ποσὰ ἀφωρισμένα quæ. 122. 2. ποσὸν καὶ ῥοπή. 130. 24. ποσὸν κατὰ συμβεβηκὸς quid. 131. 3. ποσᾶ ἴδια, πρῶτον καὶ δεύτερον. 131. 9. τρίτον 146. 9.

8. πίπερον. 122. 18.
πίμπλον. 124. 4. ὑσία,
Φύσις, μορφὴ, ἔν. 116
21. π.
παθητικὴ ποιότης καὶ πάθος
διαφέρουσι 140. 7. θεω-
ρῶν) ἄμφω καὶ ἐν ἀψύ-
χοις. 140. 13. παθητι-
κὴ ποιότης ἐν ἀψύχοις
περιπὴ. 140. 16. παθη-
τικαὶ ποιότητες ἐν ἐμ-
ψύχοις ἢ κατὰ ψυχὴν
ἢ καὶ ὰ ζῶμα γινώσκον-
ται. 141. 9.
πάθη quæ. 141. 21. τὰ
πάθη καὶ ἐν ἀψύχοις, καὶ
ἐμψύχοις ἐστιν. 141. 22
ἐν ᾧ τοῖς ἐμψύχοις, καὶ
κατὰ ψυχὴν καὶ σῶμα.
141. 24.
κατὰ παντὸς quid. 218.
19. τὸ πᾶς ὰ τὸ καθό-
λου σημαίνει, ἀλλ' ὅπ
καθόλου, quomodo in-
telligendum. 193. 20.
παρὰ μείζονα τὸν ὑὸν τοῦ
Φύσει αἰτίῳ. 269. 24
παραλογισμοὶ πάντες
εἰς τὴν τ ἐλέγχου ἄ-
γνοιαν ἀνάγονται. 273.
10. διὰ τί σοφιστικοὶ ἔ-
λεγχοι καλοῦνται. 275.
19.
παρθένου etymologia.
48. 4.
παρώνυμα unde dicta
45. 17. quid sint. 47
12. παρωνύμων qua-
tuor requisita. 47. 17
παρώνυμα τίνι διαφέ-
ρουσι τ ἀφ' ἑνὸς 48. 12
πάσχειν quid. 83. 15. et
156. 13. πλειωτικὸν
καὶ φθαρτικὸν. 158. 13.
πεῖρα quid. 19. 3. ἐκ
τῆς αἰσθήσεως ἐγείρε-
ται. 25. 14.
πειστικοὶ unde di-
cti. 35. 1.
πειφορὰ quid. 132. 3.

των τίνι διαφέρει. 178. 1. ὀνόματα quæ Logicis. 178. 11.
ὅρασις οἷον ἀχρόνως καὶ ἀδιαστάτως ἐνεργεῖ. 265. 16.
ὅρα σημαινόμενα. 3. 11.
ὅρα ὁρισμὸς. 4. 16. ὁρισμῶν ἀρετή. 5. 7. ὁρισμῶν κακία. 6. 11. ὁ κυρίως ὁρισμὸς διαφέρει τῶν ὑπογραφικῶν ὁρισμῶν. 8. 1. ὁρισμοῦ ὑπογραφικῶν τὸ χρήσιμον. 8. 15. ὁρισμοὶ λαμβάνουσι ἢ ἐκ γένους καὶ συνεπτικῶν διαφορῶν 8. 1. ἢ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους. 9. 15. ἢ ἐξ ὑποκειμένου καὶ ὕλης. 9. 21. ἢ ἐξ ὑποκειμένου μόνου καὶ τέλους μόνου. 10. 3. ὁρισμῶν κλῆσις ἐκ μεταφορᾶς. 10. 14. οἱ ὁρισμοὶ τοῖς ὁρισοῖς καὶ πρώτως καὶ οὐσιωδῶς ὑπάρχουσι. 75. 19.
ὅρος πρότασεων quid. 218. 6.
ὅροι προτάσεων quanti esse possint. 218. 8 ὅροι δὲ ἀπλῆ συλλογισμοῦ τρεῖς. 124. 20. ὅρος μεταπιπτόμενος ἐν πάσῃ προτάσει πολὺ διάφορα σχήματα. 225. 11. κατ' ἀδενὸς. 219. 6
οὐσία quid. 91. 10. οὐσία τῇ φύσει πρότερα τῶν συμβεβηκότων 92 15. οὐσία καὶ οὐσιῶδες differunt. 99. 3. ἡ οὐσία δύο σημαίνει. 111. 18. τῆς οὐσίας διαίρεσις ἡ κατηγορικὴ III. 23. οὐσίαι πρώτως καὶ κυρίως καὶ μάλιστα an sint individua, an species. 111. 22. οὐσίας ἴδια, πρῶτον. 119. 1. δεύτερον. 119. 16. τρίτον 121 8. τί-

μέσον τ ἐναντίων. 161. 9.
μέσον ὡς αὐτίκειται τοῖς ἄκροις. 166. 16.
τὸ μᾶλλον quot modis dicatur. 132. 11.
ἐκ μεταθέσεως καταφάσις ἢ ἀπόφασις. de q-bus dicatur. 279. 14. cur ita dicta. 280. 16.
τὰ μετὰ φύσικα cur ita dicantur. 41. 5.
μορφὴ διττῶς λέγε) 143 6. μορφὴ quid. 143. 8
μυσικὴ quid. 39. 9.

ν.

νοήματα qd. 179. 4. cur ab Aristotele παθήματα ψυχῆς dicãtur. 24. 2. νοήματα ἀληθῆ καὶ ψευδῆ quæ. 180. 3. 4.
ἐνῆς πῶς γινώσκ. 25. 7
καταὶ νῆν ἐνεργῆντις qui 25. 10. τὸ νομοθετικὸν καὶ δικαστικόν 2. 8. & 39. 22.

ξ.

ξυλάδιον. 36. 10.

ο.

οἰκονομικὸς quis 39. 18
ἐν ὅλῳ quid. 218. 12 ἐκ ἐν ὅλῳ quid. 219. 2.
ὁμαλὸν 34. 21.
ὁμοειδῆ καὶ ὁμογενῆ quid differant. 103. 4.
ὁμοούσια quid. 104. 25
ὁμοῦπίστα qd. 103. 1
ὁμώνυμα qd. 44. 4. ὁμωνύμων requsita. 46.
τὸ ὂν qd. 91. 4. τὸ ὂν ἐκ ἔστι γένος τ δέκα κατηγοριῶν 90. 24. τὰ ὄντα περὶ ἃ τὸ θεωρητικὸν τριτά. 36. 14. τ ὄντων πέντε γένη κατὰ πλάτωνα. 6. 5.
ὄνομα quid. 175. 2. ὀνόματα κατὰ συνθήκην καὶ πῶς. 175. 15. et 176 8. 16. & ὀνόματος μέρη ἀσήμαντα. 176. 23.
ὄνομα ἄνευ χρόνου. 177 16. ὀνόματα τ ῥημάτων

μόνη οὐκ ἔστιν ἐναντία κὴ λέξις differũt. 178. 19.
τὴς κίνησις. 135. 18.
κοινὸν λέγεται πραχῶς 78. 13.
ἡ τῦ κυρίου σὰρξ ὐχ ὑπόστασις, ἀλλ' ἐνυπόστατον. 106. 5. 6. 7.
κυριακοὶ unde dicti. 34. 6.
κωνικοὶ unde dicti. 34. 14.

Λ.

τῶν λεγομένων κὴ ὄντων κατὰ σχεσιν κὴ σημασίαν διαίρεσις 80. 8
λεῖον κὴ τραχὺ θέσεις, οὐχὶ ποιότητις. 143. 17.
λεῖον quid. 143. 18.
λευκῦ ἴδιον. 141. 2.
τῆς λογικῆς χρήσιμον. 1.
1. λογικῆς ὅρος. 36. 7.
λόγος quid. 183. 6.
λόγυ εἴδη πέντε. 183. 10
λόγος ἀποφαντικὸς quis 184. 23. λόγυ ἀποφαντικῦ εἴδη 184. 24. λόγος κὴ λέξις differũt. 178. 19.

M.

τῦ μαθηματικῦ διαίρεσις. 387. τὸ μαθηματικὸν διὰ τί ὄτως σχοσηγόρευται. 37. 23.
μαθηματικὴ οὐσία qualis. 41. 9. μάθησις quid. 38. 5.
τὸ μᾶλλον κὴ ἧττον τῶν ἁπλῶν. 149. 24. ἐν τοῖς ἐναντίοις. 124. 1 & 145. 22.
τὸ μανὸν quid. 144. 8.
τὸ μανὸν κὴ πυκνὸν ἐπὶ τῶν ἄλλων σωμάτων ἐκτὸς τῶν στοιχείων θέσεις εἰσί. 144. 3.
μέλανος ἴδιον. 141. 3.
μέρη ὁμοιομερῆ quæ. 13
11. ἀνομοιομερῆ 13. 16.
τὰ μερικὰ πρεπιά. 81. 14
μέσον ἐν τοῖς σχέσι κὴ τ' Ἀρχύταν. 165. 18.

μέσον

κ.

τοῖς καθόλω τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐστὶ. 81. 15.
καίθαροι qui. 151. 9.
τὸ κακὸν εἶδος καὶ ὅρος οὐκ ἔστιν, ἔκπτωσις δὲ πλείστη τῆς ἀγαθῆς. 164. 4.
τὸ κακὸν, ποικίλον καὶ πολυχεδὲς. 166. 22. τὸ κακὸν ἐναντίον τῷ τε ἀγαθῷ καὶ τῷ κακῷ. 166. 4.
καινῶν προκατηγορικὸς ὁ πρῶτος. 96. 19. δεύτερος. 103. 18.
κατηγορία cur sic dicta, 86. 16. & 90. 3. qd. 89. 20. κατηγοριῶν αἰτίχνευσις & τάξις. 88. 23. & 93. 2. & 95. 1. κατηγορίαι πᾶσαι ἀπλαῖ. 89. 9. 12. τῶν πέντε φωνῶν διαφέρουσι. 89. 23. κατηγορία ἐπικλέον quæ. 95. 20
ἐπίσης quæ. 95. 10.
ἐπ' ἔλαττον, nulla. 10.
κατηγορία καθ' ὑποκειμένου quæ. 96. 24.
κατηγορία ἐν ὑποκειμένῳ quæ. 97. 18.
κατηγορούμενον ὅρος quis. 186. 9.
καταφασις qd. 207. 11
κατάφασις ἐκ μεταθέσεως quæ. 208. 25.
κίνησις οὐκ ἔστι ποσὸν, ἀλλ' ἐν ποσῷ θεωρεῖται, καὶ τῆς λοιπῆς. 131. 18. κινήσεως εἶδη. 131. 21. κινήσεις ἐπικαὶ ἐπὶ 132 2. κίνησις ἡ μὲν νοερὰ, ἡ δὲ φυσική. 132. 20.
κεῖσθαι quid. 83. 22.
τοῦ κεῖσθαι διαιρέσεις τρεῖς. 84. 1. 6. 8. & 85. & 86.
κινήσει πάσῃ καὶ ἠρεμίᾳ τις αὐτίκειται. 133. 23. κινήσει τῇ φορικῇ μόνῃ

ζῶον quid. 69. 25. & 113. 25.
ζωόφυτον quid. 70. 2. & 113. 14.

η.

ἡδονικοὶ unde dicti. 34. 22.
ἠθικὸς φιλόσοφος quis. 39. 17.

θ.

θανάτος διπλοῦς, φυσικὸς καὶ προαιρετικός. 28. 21.
φυσικὸς quid. 28. 23.
προαιρετικὸς quid. 28. 25.
ὁ θεὸς, αὐτοσοφία 30. 18
ὁ θεὸς πῆ κατέπαυσε καὶ πῆ ἔτι ἐργάζεται. 64. 17.
θέσις quid. 33. 13.
θεωρεῖν quid & quotuplex. 157. 6.
θεωρητικὸς τῆς φιλοσοφίας quotuplex. 36. 11. quē finem habeat. 40. 21.

ι.

ἴδιον ἐν τοῖς ὁρισμοῖς καὶ ὑπογραφῆς διαφορᾶς λόγον ἔχει. 11. 17. ἴδιον ἐπισωσθῆς πάντες συμβεβηκότος πολυμερώτερον. 12. 1. ἴδιον τὸ μὴ ἰσωδες. τὸ δ' ἐπισωσθῆς. 52. 17
ἴδια ἐν τοῖς ὁρισμοῖς παραλαμβάνει. 53. 18. ἴδιον αἰθρώπου διπλοῦν, καὶ διὰ τί; 54. 7 & 78. 2. ἴδιον λέγεται πεταχῶς. 76. et 77. κυρίως ἴδιον quod dicatur. 77. 8. quid sit. 77. 17. τὸ ἴδιον οἱ παλαιοὶ πεταχῶς παραλαμβάνουσι. 79. 5.
ἰουδαῖοι qui. 56. 7.
τὸ ἴσον οὐκ ἐπιδέχεται μᾶλλον καὶ ἧττον. 150. 1.
ἰσχύς quid. 25. 24.

τοῖς

πρὸς λ. 165. 22. τ ἐναντίων γήρος αὐξητατον τὸ πιόν. 167. 18.
ἐνδεχόμενον τριπόν. 201 4. ἐπὶ τὸ πολὺ. 6. ὄπίσης. 7. ἐπ' ἔλαττον. 8. ὁπότερον ἔτυχε cur sic dictum. 16.
ἐνυπόστατον δύο σημαίνει. 105. 11
ἕξις qd 138. 25. et 139. 1
τ ἕξεων ἡ μὲν πλειωτική, ἡ δὲ κακωτική. 139. 1. 3. ἕξεως varia σημαινόμενα. 167. 21.
ὄπόνοια διτῶς λέγεται 31. 32. ὄπόσημη quid. 20. 23. cur sic dicta. 21 16. γυναῖ ἐκ διανοίας καὶ νᾶ. 26. 5. διαφέρει τ πόνης. 26. 10. ἐκ ἔστι τ κατὰ μέρος. 81. 3.
ἐρυθρίασις δι' αἰσχυλίαν πῶς γίνεται. 142. 10.
τὸ ἔστι καὶ ἦν καὶ ἔσται διαλῆν σημασίαν ἔχειν ὑπαρκτικὴν καὶ χρονικὴν. 181 18. λέγονται ῥήματα ἀρχοειδῆ. 183. 1.
ἕτερον τριχῶς λέγεται. 102. 14. ἕτερα quid. 43. 14. ἑτερώνυμα quid. 43. 22. ἑτερογενῆ καὶ ἑτεροειδῆ quid differant. 103. 6. ἑτεροειδῆ quæ maximè dicantur. 103. 13. ἑτερούσια quæ. 102. 23. τὸ ἔχειν ὁμώνυμον 159. 14. ἔχειν κατηγορικὸν quid. 85. 18. 160. 7. ἔχειν καὶ κεκτῆσθαι καὶ πλάτωνα διαφέρουσι. 160. 14. τοῦ ἔχειν κατηγορικοῦ διαίρεσις. 160. 17.

Z.

ζωὴ διτὴ, ἡ μὲν φυσικὴ, ἡ δὲ προαιρετικὴ. 28. 15.

διεζευγμένον quid 255 21. διορισμοὶ πόσαρες 193.2. τῆς ἐπουσιωδεστάτου 17. ἀπολύτως ἀναφέρονται ὀνόματι ἡλυκῷ. 11. μεταπῖπτωσι καθ' αὑτὸν ἐνίοτε τὰς προτάσεις ἀναιρέφουσι. 213. 14.
δυνάμις quid. 139.15

E.

εἴδεις τριγωνόμωνα, δύο 56.20. εἰδῶν Logicis quid 56.25. εἶδος γένος ἐκ τῶν πρός τι 57. 12. εἶδος εἰδικώτατον quid. 58. 12. τὰ εἴδη εἰδικώτατα τῇ γνώσει ἀπείληπται. 64. 14. & 81. 28.
εἴδη ἀντιδιαιρούμενα quæ sita dicantur. 16. 23. ἐν τῆς εἴδεσι καὶ τῆς ἀτόμοις οὐ θεωρεῖται τὸ φύσει πρότερον. 18. 4.
ἔλεγχος quid. 270. 21.
ἕλενη quis. 47.22.
ἑλένη quæ. 47. 23.
ἐμπειρία quid. 19. 11. unde sit. 25. 15.
τὸ ἔν τινι λέγεται ἐνδεχαχῶς 99.15.
τὸ ἓν καὶ ταυτὸν τριχῶς λέγεται 102. 1.
ἓν ἑνὶ ἑαυτῷ. 166. 11.
ἑαυτία quid 145. 15.
ἑαυτία ἢ ἄμφω εἴδη, ἢ θάτερον θατέρου ἐναντίωσις 163 23. ἑαυτία ἄμεσα quæ & quotuplicia 164. 9. ἔμμεσα quæ & quotuplicia 164. 25. & 165. 25. τῆς ἑαυτίοις περιπτώσεις 166. 4. τῶν ἑαυτίων αἱ πρότεραι καὶ πρός τι

μον. 138. 18. Διάθεσις quid. 138. 22. & 139. 11.
διαιρετικὴ τρόπι ἐκτῶ. 13. 6. ὧν οἱ μὲν τρεῖς, κυρίως· οἱ δὲ λοιποὶ, καταχρηστικώτερον ὀνομάζονται. 14. 19.
διαίρεσις, ὑπιδιαίρεσις, ὑποδιαίρεσις διαφέρουσι. 16. 17.
διαίρεσις τῶν κατηγορικὴ ἡ πρώτη. 80. 8 δευτέρα. 86. 8.
Διάνοια quid. 24. 5 καὶ δυνάμει νοῦς καλεῖται. 24. 8. τῆς μετὰ λόγου δόξης διαφέρει. 24. 22.
Διανοίας ἐνέργεια ἔστιν ἡ νόησις πάθος λέγεται καὶ διὰ τί; 24. 18.
Διαφορᾶς ὅροι. 69. 1. 7. 11. Διαφορὰ οὐσιώδης, ἡ καὶ ἰδιαίτατα. 68. 13. Διαφοραὶ αἱ ἰδιαίτατα λέγονται καὶ διαιρετικαὶ καὶ συστατικαὶ. 69. 15. ποιοῦσιν ἄλλο. 74 10. συμπλοῦσι τοὺς ὅρους ὁρισμούς. 74. 21. Διαφορὰ ἐπουσιώδης quotuplex. 72. 8. Διαφορὰ ἡ κοινῶς quid. 72. 11. Διαφορὰ ἡ ἰδίως quid. 72. 13. Διαφοραὶ αἱ κοινῶς καὶ ἰδίως ἀλλοῖον ποιοῦσι. 74. 6. οὐ συμπλοῦσι τοὺς ὅρους, εἰ μὴ ὑποχραφὰς. 74. 18. αἱ Διαφοραὶ λέγονται καὶ εἴδη, ἀλλ' οὐκ ἀπαραλλάκτως. 70. 9.

κατηγορίαι. 150. 17.
καθ' αὐτὸ καὶ πρώτως διαφέρει. 75. 12
ἀφ ἑνὸς vocabula quæ dicantur. 13. 21.

β.

βασιλείας καὶ Φιλοσοφίας τὸ συγγενές τι καὶ ὁμοιότροπον. 1. 12.
βασιλεύειν ἐπιστημονικῶς quid. 2. 6.
βέλησις quid & qualis potentia anima. 22. 4

γ.

γένους σημαινόμενα. 55. & 56.
γένος Logicè quid. 56. 18. τὰ γένη τῶν οἰκείων εἰδῶν αἴτια. 57. 22. γενικώτατον γένος quid. 58. 8. γενικώτατα γένη πέντε. 65. 16. γένη ἀπαλλήλα quid. 58. 18. τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη λέγονται, περὶ τῶν πολλῶν, ἐν τοῖς πολλοῖς, ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. 62. 63.
γένεσις καὶ φθορὰ διὰ τὴν μεταβολαὶ, ἢ κινήσεις. 132. 23.
γεωμετρία quid. 39. 11.

δ.

δέον, ὁμώνυμον. 261. 18.
δημόκριτος ἔφυγεν εἰς ἔρημον διὰ τὴν ἡσυχίαν. 271. 9. & 277. 22.
διαθέσεως ὁμώνυμον.

18. μερικῆς καὶ φαλικῆς 19. μερικῆς ἀποφαλικῆς. 22.
ἀντίφασις unde dicta. 185. 5. quid 197. 8. & 185. 7. διαιρεῖ τὴν ἀλήθειαν ἢ τὸ ψεῦδος ἀεὶ. 171. 6. et 281. 24
ἀνυπόστατον δύο σημαίνει. 105. 8.
ἀπαγωγὴ εἰς ἀδύνατον, quid. 246. 10.
τῇ ἀποδεικτικῇ ἐπιστήμῃ ἐπιγίνεται, τὸ καθόλου καταφατικὸν μᾶλλον ἢ ἀποφατικόν. 228. 10.
ἡ ἀπόδειξις τὰ καθόλου ζητεῖ. 228. 17.
ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῶν καθ' αὐτὰ καὶ πρώτως γίνεται 75. 22.
ἀπόφασις πεπαχῶς τὸ ἀφαιρεῖ. 185. 13.
ἀπόφασις quid 207. 18. πῶς γίνεται. 208. 12. 15. & 210. 19.
ἀρνητικὸν μόριον καθ' αὑτὸ μεταπτῶσιν ἐξαλλάττει τὰς προτάσεις. 212. 7.
ἀριθμητικὴ quid. 39. 8.
ἀστρονομία quid 39. 13.
ἄτομον ποσαχῶς σημαίνει. 66. 1.
ἄτομον Logicis quid. 66. 12.
ἄτομα οὔτε φύσει οὔτε γνώσει πεπερασμένα 64. 9. τῶν ἀτόμων εἴδη οὐκ ἔστι γνῶναι. 59. 18.
αὐτοκράτορι Logica haec conscripta 2. 16. & 182. 23.
αὐτόματον quid 201. 25
αὐτοψία quid. 25. 18.
τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον ἐπ' ἄλλων καὶ ἄλλων πάθεσι κατηγο-

INDEX
RERVM PRÆCIPVARVM

index Alphabeticus: prior numerus paginam, posterior versum indicat.

A.

Ἀδιάφορον quid 165. 17.

ἀδύνατον διπόν. 200. 19.

ἀδυώατον & ἄπορον differunt. 246. 14. & 147. 17.

αἴσθησις quid. 22. 25.

αἵρεσις κατὰ φιλοσοφίαν quid. 33. 9. quotuplex 34. 3.

ἀκάτια quid. 151. 14.

ἀληθὲς quid. 180.

ἀλλοίωσις, εἶδος κινήσεως. 133. 9.

ἅμα κατὰ τρεῖς τρόπους λέγεται. 109. 17.

ἀναγκαῖον διπόν. 200. 10.

ἀναγωγὴ τῶ δεῦτερε καὶ τρίτε κήματος εἰς τὸ πρῶτον. 248. 7.

ἀνθρώπε ὅρισμός. 59. & 114. 3.

ἄνισον δπιδέχε) μᾶλλον καὶ ἧττον. 150. 3. 10.

ἀντικείμενα qd 163. 2 πταχῶς λέγεται. 163. 14.

ἀντιστροφὴ unde dicta 221. 10. ἀντιστροφὴ ἐν ὅροις. 13. ἐν συλλογισμοῖς. 16. ἐν προτάσεσι. 222. 10. ἐνδεχομένη 16. σὺν ἀντιθέσει. 21. ἀπολὴ 223. 7. καθόλε καταφατικῆς 14. καθόλε ἀποφατικῆς 18. μερι-

Μ. περὶ προτάσεων καὶ συλλογισμῶν.

πᾶσα πρότασις { ἢ κατάφασις / ἢ ἀπόφασις.

ἔστι πρότασις { ἢ ἔξις / ἢ διάθεσις.

ἔστι πρότασις { ἢ ἀπλῆ / ἢ ἐκ μεταλήψεως.

Τέλος λογικῆς, Βλεμμύδου φιλοσόφου.

RERVM

ἀντιφάσεως, ἐπ' ἐκείνων ψεύδεται θάτερον· ἐφ' ὧν δ' ἐκεῖνο ψεύδεται, τὸ λοιπὸν ἀληθεύει. τοσοῦτα καὶ νῦν περὶ συμπλοκῆς. συλλογισμοὶ δὲ τοῦ πρώτου σχήματος, ἤγουν συλλογιστικοὶ τρόποι, πάντες ἀποδεδείχθωσαν. πρῶτος ὁ ἀπὸ τῆς παῖς καὶ πᾶς, συνάγων πᾶς. δεύτερος, ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐδείς, συνάγων οὐδείς. τρίτος, ὁ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ πᾶς, συνάγων τίς. τέταρτος, ὁ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ οὐδείς, συνάγων οὐ πᾶς. πάντες τρόποι καὶ τοῦ δευτέρου σχήματος συλλογιστικοί· ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐδείς, συνάγων ἀδείς· ὁ ἀπὸ τῆς οὐδεὶς καὶ πᾶς, συνάγων καὶ αὐτὸς οὐδείς· ὁ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ οὐδείς, συνάγων οὐ πᾶς· ὁ ἀπὸ τῆς οὐ πᾶς καὶ πᾶς, συνάγων καὶ αὐτὸς οὐ πᾶς. ἐξ δὲ τοῦ τρίτου σχήματος τρόποι συλλογιστικοί· ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ πᾶς συνάγων τὶς· ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐδείς, συνάγων οὐ πᾶς· ὁ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ πᾶς συνάγων τὶς· ὁ ἀπὸ τῆς τὶς καὶ ἀδείς, συνάγων ὡς ὁ δεύτερος τρόπος, ἀ πᾶς· ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ τὶς, συνάγων ὡς ὁ τρίτος τρόπος, τὶς· ὁ ἀπὸ τῆς πᾶς καὶ οὐ πᾶς, συνάγων κατὰ τὸν δεύτερον καὶ τὸν τέταρτον τρόπον οὐ πᾶς. ὑποδεδεικται ἐξ. καὶ συνέστηκεν ἔλεγχοι δέκα καὶ τρεῖς.

M. ωεὶ

ἄνθρωπ@ δίκαι@ οὐκ ἔστι. ταῦτα καὶ χωρὶς τῆς πυκνολογικῆς ἐπιεργίας, δῆλα τῷ νοουμενῷ, τῶν πραγμάτων φύσιν †παραγορεύουσαν αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν *ἔχοντι. δεῖ δ' ἐφιστάνειν ὅλως, ὅτι τὸ ἄνθρωπ@ ὑποκείμενον λαμβάνοντες ἐπὶ τῶν προεχῶς δεδηλωμένων φάσεων, προτάσεις αὐτὰς ἀδιορίστους ποιήσωμεν. τὰς ἀδιορίστους δὲ προτάσεις, ἐπὶ διαφόρων τῶν ὑποκειμένων μερῶν, ὁμοίως τῆς μερικαῖς δυναμένας συναληθεύειν, Ἀριστοτέλης φησίν. ὅθεν τῷ ἀνθρωπ@ δίκαιός ἐστι προτάσιν, καὶ τῷ, ἄνθρωπος δίκαι@ οὐκ ἔστιν, ἐπὶ διαφόρων τῶν καθόλου ἀνθρώπου μερῶν, ἤγουν ἐπὶ διαφόρων ἀτόμων λαμβανομένας, κατὰ τῶν ὑποφαινομένων ἔννοιαν ἰσχύειν συναληθεύειν οὐκ ἀπὸ λόγου. ὅταν μέν τοι τὸ ἄνθρωπ@ ὡς ὑποκείμενον μὴ λαμβάνοι τις, ἀλλ' ὅλον τὸ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, ὡς κατηγορούμενον ἑτέρου ὑποκειμένου λαμβανομένου. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ, ἄνθρωπ@ δίκαι@ οὐκ ἔστιν: εἰκότως τόπε τὸ ψεῦδ@ διαιροίη καὶ τ' ἀλήθειαν, ἅπερ ἀμφιβολίας τινός. ἀνάγκη γὰρ τῶν τε ὄντων καὶ τῶν μὴ ὄντων, ἕκαστον ἢ εἶναι τυχὸν ἄνθρωπον δίκαιον, ἢ μὴ εἶναι. προλαμβάνει γὰρ ἡ ἀντίφασις πάντα τὰ ὄντα καὶ τὰ μὴ ὄντα· καὶ ἐφ' ὧν ἀληθεύει τὸ ἓν μέρος τῆς

† C. R. ἔχοντα.

διὰ τοῦτο καὶ ἀνοκείμενα ἔξωθεν λέγονται· πᾶσι δὲ φανερόν, ἴδιον ἀνοκείμενον ἔχει, καὶ οὐκ ἔξωθεν αὐτὸ λέγεται· τῇ ὡμῇ οὖν ἀναλῇ καταφάσει, τῇ, ἄνθρωπός δίκαιός ἐστιν, ἡ ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις συνακολουθεῖ, ἡ, οὐκ ἄνθρωπος οὐ δίκαιος, οὐκ ἔστι. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἀνάπαλιν πίπτουσι παρὰ τῷ τεχνολόγῳ, καὶ ἐκ μεταθέσεως ὡς τινες ἔφασαν εἴρηται· διότι ἀνὰ τὴν κατάφασιν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἀνὰ τὴν ἀπόφασιν ἡ κατάφασις. ἀλλὰ πῶς οὐκ ἐκλήθησαν οὕτω καὶ αἱ στερητικαί, ἢ αὐτὴν τεταγμένην τάξιν· οὕτω γὰρ ἔχει ἡ τάξις. ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν. ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν. ἄνθρωπος ἄδικος οὐκ ἔστιν. ἄνθρωπος ἄδικος ἔστιν. ἄνθρωπος οὐ δίκαιος οὐκ ἔστιν. ἄνθρωπος οὐ δίκαιος ἔστιν. ἡμεῖς μὲν οὖν διὰ τὴν ἐκ μεταθέσεως ὠνομάσθησαν, ὡς ἀπελάβομεν, προειρήκαμεν. ὅτι δὲ, ὃς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, οὗτος ἄνθρωπος ἄδικος οὐκ ἔστι, καὶ ἄνθρωπος οὐ δίκαιος οὐκ ἔστι· φανερόν. οὐ μὴν δὲ ὃς ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν, ἤδη καὶ ἄνθρωπος ἄδικός ἐστι. τὸ γὰρ νεογνὸν, ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν· οὐκ ἤδη δὲ καὶ ἄνθρωπός ἐστιν ἄδικος· ἀλλ' ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστιν. ὃς δὲ ἄνθρωπος ἄδικός ἐστιν, ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστι, καὶ ἄν-

θρωπος

νομα. πάλιν ἐν δηλοῖ· οἷον, ὁ Φάλαρις δίκαιος οὐκ ἔστιν· ἢ ὁ Φάλαρις ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν· ἢ ὁ σίμων, ἄνθρωπος ἄδικος οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ οὐκ ἔχει κύριον ἡ ἀπόφασις ὄνομα, μόνον δὲ τὸ ἄνθρωπος προσκείμενον, οὐχ ἓν, ἀλλὰ τρία [πνὰ] δηλοῖ ἡ ἀπόφασις. ἄνθρωπος γὰρ δίκαιος οὐκ ἔστιν, ὁ ἄδικος ἄνθρωπος, καὶ τὸ λιθος βρέφος, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἄνθρωπον, οἷππος, ὁ λίθος, τὸ μὴ ὄν. ταῦτα γὰρ οὔτ' ἄνθρωποί εἰσιν, οὔτε δίκαιοι. ὡσαύτως ἄνθρωπος ἄδικος οὐκ ἔστιν, ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, καὶ τὸ μήτε τῆς ἕξεως μήτε τῆς στερήσεως μετέχον παιδίον, καὶ πᾶν ἕτερον ὃ μηδ' ἄνθρωπος. ταῦτα μὲν ὑπὲρ τῶν ἕξιν ἢ στέρησιν δηλουσῶν προτάσεων ἀπλῶν. ἡ δὲ οὐ μεταθέσεως ἀπόφασις, μὴ κύριον ὄνομα ἔχουσα, δύο μὲν δηλοῖ· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ κατάφασις. ἄνθρωπος γὰρ ὁ δίκαιος οὐκ ἔστι, καὶ ὁ δίκαιος ἄνθρωπος, εἴπερ τοιοῦτον ἄνθρωπον. ὁ γὰρ βοῦς, μὴ ὢν ὅλως ἄνθρωπος, πῶς ἂν εἴη οὐ δίκαιος ἄνθρωπος; ὥστε τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον, ἄνθρωπος οὐ δίκαιος οὐκ ἔστιν. ἄνθρωπός δὲ οὐ δίκαιός ἐστιν, ὅτι ἄδικος ἄνθρωπος, καὶ τὸ βρέφος, ὅπερ ἄνθρωπος μὲν ἐστιν, οὔτε δὲ δίκαιος, οὔτε ἄδικος. ἀλλὰ ταῦτα πάντα δεῖον εἰδέναι, ὅτι προτάσεις οὐκ εἰσὶ κατ' ἀλήθειαν, ἀλλὰ μέρη προτάσεων ἃ κατηγορήματα.

ἀναγκαίως ἀποτρέπει σὺ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέντας, σὺ δὲ ὠφελῶ τὸ συμβεβηκός, καὶ σὺ δὲ ὠφελῶ τὸ ἐπίμονον σοφισμούς. σὺ δὲ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτῆντας ἀκροβολίζει, τὸ, μὴ συναριθμεμένυ τῦ ἐν ἀρχῇ· καὶ ἄλλως δὲ ἂν ἴσως ἐκ διαφόρων μερῶν τῦ τὸν ἀληθῆ δηλοῦντος ἔλεγχον ὁρισμῦ, μὴ ὄντας ἐλέγχους ἀπελέγξοι σὺ δὲ, σοφιστικὸς ἐλέγχους ὁ ἐξεπιστικός.

Κεφάλ. μ. περὶ προτάσεων καὶ συλλογισμῶν.

Πᾶσα πρότασις, ἢ κατάφασίς ἐστιν, ἢ ἀπόφασις. πᾶσα δὲ κατάφασις, καὶ πᾶσα ἀπόφασις, ὑποκείμενον ἔχει καὶ κατηγορέμενον, ἢ καὶ τρίτον προσκατηγορέμενον, ἢ καὶ τρόπον· καὶ ἢ μετὰ προσδιορισμῦ ἐκφέρεται, ἢ χωρὶς προσδιορισμοῦ· καὶ ἢ μερική ἐστιν, ἢ καθόλου, ἢ καθέκαστα· καὶ ἢ ἀόριστή ἐστιν, ἢ ἐκ μεταθέσεως· καὶ ἢ ἕξιν δηλοῖ, ἢ στέρησιν. ἡ δηλῦσα ἢ τὴν στέρησιν στερητικὴ κατωνόμασαι. ὡς τὸ, ἄπους ἄδικός ἐστιν, ἢ ἄσοφος, ἢ ἀνελεήμων, ἢ ἄφρων, ἢ ἄνανδρος, ἢ ἀκόλαστος. ἀόριστη δέ ἐστι καὶ αὕτη· διὰ τὸ μὴ δηλῦν ἕξιν, ἀλλὰ στέρησιν, ἰδίως ἐκλήθη στερητική. τὸ μὲν οὖν δίκαιον, ἐν δηλοῖ, κἂν τε τὸ ἄνθρωπος ἔχει προσκείμενον, κἂν τι καὶ κύριον ὄνομα· εἰ γε δὴ κατα φάσεως εἴη μέρος, ὡσαύτως καὶ τὸ ἄδικος. εἰδ' ἀποφάσεως εἴη μέρος εἰ μὲν ἔχει καὶ ὡρισμένον ὄνομα,

θέντων ἐξ ἀνάγκης ὁ ἔλεγχος γίνεται, πάντως ὁ μὴ ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης, οὐκ ἔλεγχος· † c. v. δεῖς.
ὁ παῖς ὁ τὸ μὴ αἴτιον * πθεὶς ὡς αἴτιον. ὁ δὲ τῷδε τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ὁ τῷδε τὸ ἐπόμενον, εἰ καὶ δοκοῦσι συμπεραίνειν ἐκ τῶν δοθέντων, ἀλλ' οὐ συμπεραίνουσιν ἐξ ἀνάγκης οὐδ' αὐτοί. οὐ δὲ γὰρ ὅσα μὴ κατ' οὐσίαν ὑπάρχει τῷ κατηγορουμένῳ, ταῦτ' ἀνάγκη τὰ ὑποκείμενα κατηγορεῖσθαι. ὅθεν τὸ συμβεβηκότος οὐκ ἔστι συλλογισμός. μέρος δὲ τὸ τῷδε τὸ συμβεβηκὸς, καὶ ὁ παρὰ τὸ ἐπόμενον μόνῳ διαλάττων τῷ λαμβάνειν τὰ μείζω πρότασιν ἐκ διεψευσμένης ἀντιφάσεως. καὶ ὁ παρὰ τὸ ἐπόμενον ἄρα συλλογισμός, ὥσπερ καὶ ὁ παρὰ τὸ συμβεβηκός. οὐδὲ εἰς γὰρ ἔχει τὸ ἐξ ἀνάγκης. οὔτε γὰρ, εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸ δὲ ζῶον δισύλλαβον, ἀνάγκη τ' ἄνθρωπον εἶναι δισύλλαβον. ἐπεὶ μηδὲ τῷ ζώῳ πρόσεστιν οὐσιωδῶς τὸ δισύλλαβον, ἵνα καὶ τῷ ἀνθρώπῳ λεχθείη ζώου τυγχάνοντος· οὐτ' αὖθις εἰ ὁ μαινόμενος φεύγει πρὸς ἔρημον, ἀληθὲς δήπου καὶ ἡ ἀντιφοφὴ, τὸ, τὸ φεύγοντα πρὸς ἔρημον ἤδη καὶ μαίνεσθαι. οὐδὲ γάρ ἐστιν, [οὐκ ἔστι] τῷ διὰ φιλοσοφίαν ζητοῦντα τὰς ἐρήμους τὸ μαίνεσθαι· πολὺ γὰρ τοῦτο μᾶλλον τὸ σωφρονεῖν. διὰ ταῦτ' ἄρα τῷ τῆς ἐλέγχου ὅρῳ, τὸ ἐξ ἀνάγκης πρόσκειμενον,

μόνον ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ πράγματος· ὁ τοῦτο εἰδὼς, οὐκ ἂν ῥᾳδιουργείη τοῖς ῥᾳδίοις τῶν λέξιν σοφίσμασιν. ἡ, τε γὰρ ὁμωνυμία, διαφορὰ εἰσάγει τὰ πράγματα, διὰ τὴν διαφόρου σημασίας τοῦ ὀνόματος. καὶ ἡ ἀμφιβολία διὰ τὸ λόγου καὶ τῆς συντάξεως τὸ μονοειδὲς οὐκ ἐχόντων, οὐ ῥᾳδίᾳ ἐν καταγίνεται. καὶ ἡ σύνθεσις δὲ καὶ ἡ διαίρεσις ἄλλα μὲν συντιθεμένους, ἄλλα δὲ διηρημένους δηλοῦσι πράγματα. δεῖ δ' ὅπῃ τοῦ κυρίως ἐλέγχου, τὸ αὐτὸ καὶ ἐν δηλοῦσθαι παντάπασι καὶ χωρὶς καὶ μὴ συνθέσεως. ἡ δὲ σοφωδία, σοὶς τοῖς διαφόροις φέρειν τὰς σημασίας, οὐδὲ τέλεσμα φυλάσσει τὸ αὐτὸ καὶ ἐν κατὰ πάντα. καὶ ὁ τῆς λέξεως δὲ σχηματισμὸς τῶν πραγμάτων ἐναλλάττει τὴν δήλωσιν. κἀντεῦθεν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν ἐν οὐδενὶ τῶν ῥᾳδίων τὸ λέξιν σοφισμάτων, τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ὀνόματι καὶ πράγματι· καθὼς ὁ τοῦ ἀληθοῦς ἔλεγχος λόγου ἀπαιτεῖ. ποῦ δ' ἔξει χώραν, καὶ ὁ τὰ τοιαῦτα ἐρωτήματα ποιῶν ἐν, ἵνα καὶ σοὶς σὺν ἔξω τῆς λέξεως ἴδωμεν σοφισμοὺς, εἴπερ ὁ ἔλεγχος ἑνὸς μόνου πράγματός τε καὶ ὀνόματος, ἀλλ' οὐ διαφόρων * αὐτίφασιν συλλογίζεται; πῶς δ' ἂν ὁ παρὰ τὸ πῇ καὶ ἁπλῶς ῥᾳδιουργισμὸς, μὴ τοῦ ἐλέγχου παχθείη, μὴ ὅπῃ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς πράγματος συλλογιζόμενον αὐτίφασιν; εἰ δὲ καὶ τῶν δο-

† c.v. αὐτίφασις.

θέντων

τοῦ σώματος. Ἐπιφάνειαν μέλας, καὶ ἡ τοῦ ἐσλόντος οὐ μέλας, ἀλλ' ἔτως γίνεται ἔλεγχος. καὶ πρὸς αὐτὸ ἢ μὴ μόνον τι πρὸς ἄλλο σλεῖ αὐτοφάσκειν. ἀσλὲ γὰρ ἐλέγχειν ἐστὶ, τὸ, τὴν δέκα λέγειν πρὸς τὴν πέντε διπλάσιον, οὐ διπλάσιον σλὲ πρὸς ἕτερον ἀριθμόν. οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ πλεῖαξ χρὴ τὼ αὐτίφασιν, ἀλλὰ καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ὡσαύτως μὲν, ἵνα μὴ λέγωμεν τὸ γράφον γραμματικόν τε καὶ οὐ γραμματικόν· ἢ τὸν κοιμώμενον, ὁρῶντα καὶ οὐχ ὁρῶντα: τὸ μὲν κατὰ τὸ σλυνάμει· τὸ σλὲ κατὰ τὸ ἐνεργείᾳ λαμβάνοντας. ἐν τῷ αὐτῷ σλὲ χρόνῳ, ἵνα μὴ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον λέγωμεν, κατ' ἄλλον μὲν χρόνον φαῦλον, κατ' ἄλλον σλὲ πάλιν χρόνον ἐ φαῦλον. πῶτα πάντα χρεὼν εἰσλένεγκαι, τὸν μήτ' ἀπατᾶξ, καὶ τοῦτ' ἀπατῶντας ἐλέγχειν ἐθλόμενον. ἐντεῦθεν σλῆλόν ἐστιν, ὡς οἱ τῶ λογισμοὶ πάντες εἰς τὼ τοῦ ἐλέγχου ἄγοιεν ἀναφέροντα, ψευδεῖς μὲν ὄντες ἔλεγχοι καὶ ἀπατηλοὶ, ἐ διὰ ἔτο σοφιστικὸι καλούμενοι ἔλεγχοι, ὡς χρωμένων τέτοις τῶ σοφιστῶν, τῶν μησὲν ἄλλο ἐπισυσλακτῶν, ἢ τοιούτοις κεχρωματισμένοις συλλογισμοῖς, τὸν προσδιαλεγόμενον ἀπατᾶν. εἰ γένοιτο ὁ ἀληθὴς ἔλεγχος, ἀντίφασίς ἐστι τῶ αὐτῶ καὶ ἐνὸς, μὴ

τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς, οὐ μὴν ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου. τὸ γὰρ εἰπόντος τινὸς τὸν ἀριστοτέλη πυκνολογεῖν, ἕτερον εἰρηκέναι τὸν πλάτωνα μὴ πυκνολογεῖν, οὐκ ἔστιν ἔλεγχος. διὰ τοῦτο φησιν ὁ ὁρισμὸς, ἀντιφάσιν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς εἶναι τὸν ἔλεγχον· μὴ ὀνόματος δὲ, ἀλλὰ πράγματος. τουτέστι μὴ μόνον ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ πράγματος. εἰ γὰρ ἐν μόνῳ τῷ ὀνόματι ἀρχεῖ τὸν νόμον, διαφορὰ δὲ τὰ τῷ αὐτῷ δηλούμενα πράγματα, καὶ ὁ μὲν ἐπ' ἄλλου σημαινομένου δοίη τὸν λόγον, ὁ δ' ἐφ' ἑτέρου ποιήσοιτο τὴν ἀντίφασιν, οὐ γίνεται ἔλεγχος. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ συνωνύμου ὀνόματος ἡ ἀντίφασις ἔλεγχός ἐστι. τὸ γὰρ εἰπεῖν, ζῷον περιπατεῖ, ζῷον οὐ περιπατεῖ, καὶ ἄμφω ἀληθῆ. ἔλεγχος οὐκ ἔστιν, ἡ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς, ὀνόματός τε καὶ πράγματος ἀντίφασις ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης συναγομένη, καὶ οὐκ ἐξ ἑτέρων δοκούντων. μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ, τουτέστι, διὰ ἑτέρου ὀνόματος λαμβανομένου τοῦ ζητήματος· αὐτὶ προτάσεως εἰς τὸν λόγον τῆς ἀποδείξεως. οὐ γὰρ ἀρχεῖ τὸ ἐν ἀρχῇ. ἢ κατὰ τὸ αὐτὸ ἢ χρὴ, μὴ μόνον τοι κατ' ἄλλο ἢ ἄλλο μέρος· ἢ ὑποκειμένου γίνεσθαι τὴν ἀντίφασιν. εἰ γὰρ τὸ αὐτὸ ξύλον κατὰ μὲν τὸ μῆκος λέγοιτο διπηχυ, κατὰ δὲ τὸ πλάτος, ὃ δίπηχυ· καὶ αἰθίοψ κατὰ μὲν τὴν

τοῦ

λη. Περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς λέξεως σοφισμάτων.

περὶ ἐκτὸς τῆς λέξεως σοφισματα.

- παραλογισμὸς τοῦ συμβεβηκότος.
- παραλογισμὸς τοῦ πῆ ἁπλῶς.
- παραλογισμὸς τῆς τοῦ ἐλέγχου ἀγνοίας.
- παραλογισμὸς τοῦ ἐπόμενον.
- παραλογισμὸς τοῦ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι.
- παραλογισμὸς τοῦ πιθανὸν τὸ μὴ ἄτοπον ὡς ἄτοπον.
- παραλογισμὸς τοῦ πολλὰ ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν.

Περὶ ἐλέγχου, καὶ ὅτι πάντες οἱ παραλογισμοὶ εἰς τοῦτο τῆς ἐλέγχου ἀγνοίαν ἀνάγονται.

Κεφάλ. λθ.

Ἔλεγχός ἐστιν, αὐτοφασις τοῦ αὐτοῦ κατ' ἐνός, μὴ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος, καὶ ὀνόματος μὴ συνωνύμου, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ἐξ ἀνάγκης, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν * ἀρχῇ, κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. τοίνυν εἰ μέλλει τις μὴ καλῶς λέγοντα τὸν παρασυλλελογισμένον ἀπελέγχειν, ὀφείλει τὸ ἀντικείμενον συναγειν, οὗπερ αὐ ὁ παρασυλλελογισμένος ἀποφαίνοιτο· (τοῦτο γάρ ἐστιν ἡ αὐτοφασις) συναγειν δὲ τὴν αὐτοφασιν, ὅπερ

* C. R. ἐξ ἀρχῆς.

γίνεται δὲ τὸ τοιοῦτον, ἐν τοῖς διὰ ἀδυνάτε συλλογισμοῖς. οἷον, εἴ τινι εἰπόντι, παντὶ γελαστικῷ ὑπάρχειν τὸ λογικὸν, ἔπρεπε ἐπιφῆναι δῆθεν, εἰς ἀδύνατον ἀπάγων τὸ λόγον, ἐρεῖ. εἰ τὸ λογικὸν παντὶ γελαστικῷ· τὸ γελαστικὸν παντὶ πτηνῷ· τὸ λογικὸν ἄρα πτηνῷ παντὶ, διὰ τὸ ὑπόθεσιν. ὅπερ ἀδύνατον. ὡς αἴτιον ἐνταῦθοι τίθεται τὸ μὴ αἴτιον. οὐδὲ γὰρ τὸ εἶναι παντὶ γελαστικῷ τὸ λογικὸν, (τοῦτο γὰρ ἴσως ἡ ὑπόθεσις) τὸ ἀδύνατον γέγονεν αἴτιον. μὴ δῆλα δὴ τοῦτο συμβέβηκεν ἡ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγὴ, ἀλλὰ δῆλα τὸ ὑπάρχειν πτηνῷ παντὶ τὸ γελαστικόν. τοῦτο γὰρ ψευδὲς ὄν, εἰσήγαγε τὸ ἀδύνατον· ἐπείπερ οὐδεὶς πτηνὸς ἢ ἀληθείαις γελᾷ, εἰ καὶ ἴσως γελᾶν χηματίζηται, ζῶον ὑπάρχον μιμητικόν. ἑβδομον τρόπον ἤ ὕστερος, ὁ δῆλα τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. οἷον, σωκράτης διδάσκει πλάτωνα καὶ ἀριστοτέλη. πλάτων καὶ ἀριστοτέλης ἄνθρωπός ἐστι. σωκράτης ἄρα διδάσκει ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐκ ἀνθρώπους. ἐνταῦθα πλείω τὰ * ἠρωτημένα ὑπάρχοντα, γεγόνασιν ἕν. ἕκαστον δὲ τῶν ὑποκειμένων, ἰδίας δεῖται τῆς ἐρωτήσεως. ἄλλον μὲν γὰρ ὁ πεῖ πλάτωνα λόγος· ἑτέρου δὲ πεῖ Αριστοτέλους, ἕτερος. συμμιγῶς γίνεται τὰ διάφορα ὑποκείμενα ἐρωτηθέντα ὡς ἕν, τὸ σοφισμὸν σωιεργήσαντα.

ζ.

* C.R. ἐρωτήματα γεγόνασιν ἕν.

Περὶ

κρατ῀ φεύγει πρὸς ἔρημον. ὁ φεύγων πρὸς ἔρημον μαίνε῀. δημόκριτος ἄρα μαίνε῀. λέγεται δὲ παρὰ τὸ ἐπόμενον, ἐπείπερ ἕπεται τῷ μαινομένῳ τὸ φεύγειν πρὸς ἔρημον· πλὴν οὐκ αὐτηρέφει. οὐ γὰρ εἴπις φεύγει πρὸς ἔρημον, ἤδη καὶ μαίνεται· ἀλλ' ἔστιν ὃς τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὑπερφρονήσας ἀπραξίαν καὶ ἡσυχίαν ζητεῖ, κ῀ διὰ τοῦτο πρὸς τοὺς ἀπηλλαγμένους θορύβων ἀναχωρεῖ, καθὼς καὶ ὁ ἰατρὸς ἱπποκράτης ὁ κῶ῀. ἐπέσησεν ἀκούσας, ὅτι δημόκριτος ἐμάνη κ῀ πρὸς ἔρημον ἀνεχώρησε. πέμπ῀ τρόπος παρὰ τὸ αἰτεῖσ῀ κ῀ λαμβάνειν τὸ ἐν ἀρχῇ· ἤγουν τὸ προκείμενον εἰς δεῖξιν, τιθέναι ὥσπερ ὁμολογούμενον· οἷον, προκειται εἰς δεῖξιν, τὸ, τ῀ ψυχὴν εἶναι ἀθάνατον. τοῦτό ἐστι τὸ ἐν ἀρχῇ, τὸ προηγούμενον, δι' ὃ γίνε῀ ὁ συλλογισμός. εἴπις ἂν εἴποι, ὅτι ἡ ψυχὴ ἄφθαρτος. τὸ ἄφθαρτον ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· ἕτερος αἰτεῖται κ῀ λαμβάνει τὸ ἐν ἀρχῇ, τὸ ζητούμενον. οὐδὲ γὰρ διενήνοχε ζ῀ ἀθανάτου κ῀ τ῀ σημασίαν τὸ ἄφθαρτον, εἰ μὴ κ῀ μόνῳ τ῀ προφορᾶν. ταυτὸ γὰρ κ῀ τ῀ ἔννοιαν ἀθάνατόν τε καὶ ἄφθαρτον. ὅθεν ὁ οὕτω συλλογιζόμενος, δείκνυσιν οὐδέν· ἀλλὰ τὸ ἐν ἀρχῇ τὸ ζητούμενον αἰτεῖται ℂ λαμβάνει χωρὶς ἀποδείξεως. ἕκτος τρόπος, παρὰ τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον. ς.

γίνεται

ἄπιον καὶ τὸ φύσει, κατηγορηθῶσι ὀφείλοντα πῆ, καὶ ὁμοῦ καὶ σωθέτως, ἁπλῶς καὶ ἰδία καὶ ἀσωθέτως κατηγορήθησαν, εὗρε χῶραν ὁ τοῦ ψεύδους λογισμός. τὸ σθένος παράσθειγμα. σίμων σκυτεὺς καὶ ἀγαθός. πᾶς σκυτεὺς ἀγαθὸς δύφυῶς κατασκευάζει τὰ πέδιλα. σίμων τὸ λοιπὸν εὐφυῶς κατασκευάζει τὰ πέδιλα. ὧν δ' ὁ σίμων οὐκ ἀγαθὸς τὸν τεχνίτην, ἀλλὰ τὸ τρόπον. τὸ σόφισμα παρὰ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς. τὸ γὰρ ἀγαθὸς, καὶ τὸ σκυτεὺς, ἁπλῶς καὶ ἰδία καὶ ἀσωθέτως κατηγορηθέντα τὸ σίμονα κατὰ τὸν ἐλάττω τρόπον, πῆ καὶ ὁμῶς κατὰ τὸν μείζω καὶ σωθέτως ἐλήφθησαν. τρίτος τρόπος, παρὰ τὸ τὸ ἐλέγχου ἄγνοιαν· οἷον τὰ δέκα διπλάσια. τὰ πέντε διπλάσια· πρὸς ἄλλα δὲ οὐ διπλάσια. τὰ διπλάσια τριχῶς οὐ διπλάσια. λέγεται δὲ παρὰ τὸν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν, ὅτι παρὰ τὸ μὴ γινώσκειν τὸ ἀποκεινόμενον, ἴσως δὲ καὶ τὸ ἐρωτῶντος, τί ἐστιν ἔλεγχος, λαμβάνει τόπον ὁ τοῦ ψεύδους λογισμός. ἔλεγχος γάρ ἐστιν αὐτοφάσις τοῦ αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, μὴ μέντοι πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. τὰ δὲ δέκα δὲ πρὸς τὰ πέντε μὲν εἴρηται διπλάσια· πρὸς τὰλλα δὲ οὐ διπλάσια. πέμπτος τρόπος, ὁ παρὰ τὸ ἐπόμενον· οἷον δημόκριτος

κριτος

πρὸς τὴν πλείαν ζωὴν φέρει καὶ τὴν λογικότητα, ἢ
τ πρὸς τὸ δεκτικὸν τ θυραθεν νοῦν καὶ τὰς ἀπορ-
ήματα ἀπτηδειότητα φυσικῶν, μορφωτικὰ ἑαυ-
τὰ ζῶον ἔνοι χ ἀπλῶς ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ τοι- c.
οῦτον ζῶον. τὸ δὲ τοιοῦτον ζῶον, οὐ γένος, ἀλλ' εἴ-
δός ἐστι. δύτερος τρόπος τῶν ἐκτὸς τ λέξεως
ἐλέγχων σοφιστικῶν, ὁ ὡ τὸ πῆ ἢ ἁπλῶς. καὶ
πῆ μὲν καλεῖται ἡ συμβεβηκυῖα κατηγορία μερικω-
τέρων οὖσα δηλωτική. καὶ γὰρ ἡ συμβεβηκυῖα ἀεὶ μερι-
κεύει τὰ πράγματα. διὸ καὶ τὸ λογικὸν ζῶον μερι-
κώτερόν ἐστι τοῦ ζώου. ἁπλῶς δὲ, ἡ ἀσυμβεβηκυῖα
κατηγορία λέγει), καθολικωτέρων ἐστὶ ἀρχουσα
πραγμάτων ἐμφαντική. τὰ γὰρ ἁπλᾶ, τ συμ-
βεβηκότων καθολικώτερα. γίνεται τοίνυν ὁ ὡ τὸ
πῆ ἢ ἁπλῶς ὡ παραλογισμὸς, ἢ ὅταν τὰ τῇ κατη-
γορήσωμεν ἁπλῶς, ἢ τὰ ἁπλῶς κατηγορήσωμεν
πῆ τυγχάνειν ἢ ὅταν τὰ ἅμα καὶ συμβεβηκότως κατη-
γορούμενα, κατηγορήσωμεν ἰδίᾳ καὶ ἀσυμβεβηκότως·
ἢ τὰ ἰδίᾳ καὶ ἀσυμβεβηκότως κατηγορούμενα ὁμοῦ καὶ
συμβεβηκότως κατηγορήσωμεν. τὸ πρότερον ὡ παρά-
δειγμα· ὁ πατὴρ μείζων τοῦ υἱοῦ τῷ αἰτίῳ. τὸ αἴ-
τιον φύσει. ὁ πατὴρ ἄρα μείζων τοῦ υἱοῦ φύσει.
ὡ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς πρόδηλον τὸ σόφισμα. καὶ
γὰρ ὁ πατὴρ μείζων τοῦ υἱοῦ τῷ φύσει αἰτίῳ ἦγεν
τῷ φυσικῷ, οὐ τῷ δημιουργικῷ. τοίνυν ἐπεὶ ἢ τὸ

αἴτιον

παραλογισμὸς, εἴτις καὶ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἐρεῖ, καὶ οὔτος οὐκ ἂν ἀποβλαπτηθείη πάρρω τοῦ ἀληθοῦς. τὸ γλυκὺ γὰρ καὶ τὸ λιπαρὸν, σημαντικά ἐστι καὶ τῆς ποιότητων αὐτῶν, τῆς γλυκύτητος λέγω καὶ τῆς λιπαρότητος· ἀλλὰ δὴ καὶ τῶν πεπιωμένων σωμάτων. καὶ μὴν οὐ τὰς μείζους παρατάσεις, ποιότητας μόνας ἁπλῶς εἰδέναι οἱ σοφισμοί, *γλυκύτητα καὶ λιπαρότητα: ἐν δὲ τοῖς συμπεράσμασι σώματα μὴ ποιήτων ἐλάμβανον. εἰ δ' ὁ γλυκὺ καὶ ὁ λιπαρὸν παρέτεινον, ἐκεῖνα καὶ συνεπέραινον, οὐδὲν αὖ ἴσως ἠκολούθει παράλογον. ὅτι γὰρ τὸ μέλι γλυκὺ τοιοῦτον ὁποῖον ὑπίτασιν καὶ ἄνεσιν ὑπιδέχεται, τοῦτέστι γλυκύτης, οὐθ' ὁ κύκνος ποιῶ τὸ λιπαρὸν, ὁποῖόν καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐστιν, ἤγουν λιπαρότης· ἀλλὰ σώματα καὶ ἄμφω: τὸ μὲν γλυκὺ σῶμα, τὸ μέλι· τὸ δ' αὖ σῶμα λιπαρὸν, ὁ κύκνος. καὶ καθὸ σώματα τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἀνεπιδέκτα μένει, καὶ πάσης ὑπιτάσεώς τε καὶ ἀνέσεως. σώζονται δηλονότι τὸ κατὰ φύσιν ἐν ἑαυτοῖς. τοιαῦτα καὶ ἡ χιὼν, καὶ τὸ ψιμμύθιον, καὶ τὸ παραπλήσια. οὕτω καὶ ἄλλο μὲν ζῶον, ὁ ἄνθρωπος· ἄλλο δὲ ζῶον, τὸ γένος. ζῶον μὲν γὰρ γένος τὸ ἁπλῶς ζῶον, ἤγουν τὸ τῶν εἰδῶν ἁπάντων συλληπτικὸν, τῶν καὶ τὴν πλείαν χαρακτηριζομένων ζωήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ἓν τῶν τοιούτων εἰδῶν, ὃ

† C.R. γλυκύτητος & λευκότητος.

περὶ τὰ φύσιν εἰσὶν ἀλλ' οὐ φύσεις· τὸ συμπέρασμα δὲ *λαβὼν ἀπὸ τῶν περὶ τ φύσιν, τὰ ὑπὸ τὴν φύσιν ἐπιρότητα πρὸς τ φύσιν μετήνεγκε. πάλιν ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον γένος. ὁ ἄνθρωπος γένος. καὶ ὁ πέτρος ἄνθρωπος. ὁ ἄνθρωπος τρισύλλαβον. ὁ πέτρος ἄρα τρισύλλαβον. πῶς οὖν τὰ τοιαῦτα σοφίσματα, παρὰ τὸ συμβεβηκός. οὔτε γὰρ τῷ ζῷῳ κατηγορεῖται τὸ γένος ἀσιωδῶς, οὔτε τῷ ἀνθρώπῳ τὸ τρισύλλαβον οὐσιωδῶς, ἵν' ἐξ ἀνάγκης τὸ μὲν κατὰ τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ δὲ κ τῷ πέτρῳ λεχθεῖεν. γινομένης δὲ τῆς κατηγορίας μὴ οὐσιωδῶς, ἀλλ' ἐπουσιωδῶς, οὐχ ὅσα κ ἐπουσιωδῶς κατηγορεμένου λέγεται, πῶς ἀνάγκη καὶ κατὰ τὸ ὑποκειμένου λέγεσθαι πάντα. πάλιν ἐν σβυτήρῳ σχήματι. τὸ μέλι ἀπίπασιν καὶ ἄνεσιν οὐκ ἀπισχέται. τὸ γλυκὺ ἀπίπασιν καὶ ἄνεσιν ἀπισχέται. τὸ μέλι οὐκ ἔστι γλυκύ. ἐ αὐθις. τὸ λυκὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐστιν. ὁ κύκνος, ἡ χιὼν, τὸ ψιμμύθιον, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οὐκ εἰσίν. οὐκ ἄρα τῶν λυκά. παρὰ τὸ συμβεβηκὸς τὰ σοφίσματα. διὰ τὸ μήτε τῷ λυκῷ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κατηγορεῖσθαι οὐσιωδῶς, μήτε τῷ γλυκέος τὸ ἐπιτήνεσθαι καὶ ἀνίεσθαι. οἷμαι δὲ σοι τοιούτων

*λα-

λαβών

τὰ σοφὰ τὴν λέξιν σοφίσματα	ὁμωνυμία.
	ἀμφιβολία.
	συνθεσις.
	διαίρεσις.
	προσῳδία.
	σχῆμα λέξεως.

Περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς λέξεως σοφισμάτων.

Κεφάλ. λη.

Τῶν σοφισματικῶν τρόπων, ἐξ ὧν μὲν σοφὰ τὴν λέξιν εἰσὶ, πρεῖ ὧν προσεχῶς ἐπεμνήσαμεν· ἑπτὰ δὲ τῆς λέξεως ἐκτὸς· σοφὰ τὸ συμβεβηκὸς, σοφὰ τὸ πῆ καὶ ἁπλῶς, σοφὰ τὴν τῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν, σοφὰ τὸ ἐπόμενον, σοφὰ τὸ, τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι, σοφὰ τὸ τιθέναι τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον· ὅς δὴ τρόπος καὶ μὴ σοφὰ τῦτο κατονομάζεται· σοφὰ τὸ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. σοφὰ τὸ συμβεβηκός μὲν, οἷον, ὁ σωκράτης ἕτερον πλάτωνος. ὁ πλάτων ἄνθρωπος, ὁ σωκράτης ἕτερον ἄνθρωπος. λέγεται δὲ σοφὰ τὸ συμβεβηκὸς ὅτι μὴ κατὰ φύσιν ἕτερόν ἐστιν ὁ σωκράτης τῦ πλάτωνος, ἀλλὰ καθ' ὑπόστασιν ἢ τὰς ὑποστατικὰς ἰδιότητας. πῶτα δὲ πάντα, πρεῖ

τῆς λέξεως. ὀνομάζεται δ' οὕτως, ἐπείπερ ὁ σοφὸς τὴν λέξεως χηματισμὸς, αἵτινες τὸ τοιοῦτον γίνεται τῷ σοφολογισμῷ· οἷον τὸ μανθάνειν, ἐνεργεῖν ἐστι τοῦ τ μάθησιν· τὸ ἐνεργεῖν τοῦ τ μάθησιν, διδάσκειν ἐστί· τὸ μανθάνειν ἄρα διδάσκειν ἐστίν. ὁ σοφισμὸς τοῦ τὸ χῆμα τῆς λέξεως. ἐχημάτισται γὰρ τὸ παθητικὸν, εἰς τὸ ἐνεργητικὸν· καὶ τὸ ἐνεργητικὸν, εἰς τὸ παθητικόν. τὸ γὰρ ἐνεργεῖν τοῦ τ μάθησιν καὶ πάθους καὶ ἐνεργείας δηλωτικόν ἐστι. καὶ πάλιν. ἆρ' ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ πιεῖν ἅμα καὶ πεπωκέναι; οὐχί. τί δ' οὖν ἐνδέχεται τὸ αὐτὸ ὁρᾶν ἅμα καὶ ἑωρακέναι; ὥστε καὶ πιεῖν καὶ πεπωκέναι. τοῦ τὸ χῆμα τῆς λέξεως καὶ τοῦτο τὸ σόφισμα. τὸ γὰρ ὁρᾶν καὶ ἑωρακέναι, κἂν εἰς παρόντα καὶ παρωχημένον ἐχημάτισται χρόνον, πλὴν ἐν σημαίνει καὶ τὸ αὐτὸ διὰ τὸ οἷον ἀχρόνως καὶ ἀδιαστάτως τῷ ὁρᾶσιν ἐνεργεῖν. ὅθεν ὅπερ τις ὁρᾷ, τοῦτο μονονουχὶ καὶ ἑώρακε. πιεῖν δὲ καὶ πεπωκέναι τὸ αὐτὸ, οὐκ ἐνδέχεται ἅμα, διὰ τὴν τ χρόνων διάστασιν. τὸ μὲν γὰρ πιεῖν, ἐνεστῶτα χρόνον δηλοῖ· τὸ δὲ πεπωκέναι τ παρεληλυθότα.

λζ. Περὶ τῶν τοῦ τὴν λέξιν σοφισμάτων.

ὅτι ὁ τρία καὶ ὁ δύο καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἀριθμός, ὁ μὲν ἐστι πρῶτος, ὁ δ' ἄρτιος· εἶτ' ἀποφαίνεται τὸ συμπέρασμα πρὸς τῷ πέντε ὁμῶς, τὰ πρὸς τῶν αὐτῶν μερῶν ἐξ ὧν συνῆφθαι, τῇ προτάσει εἰρημένα. πῶς δὲ τρόπον ἕνα τῷ συνάγειν καὶ διαίρειν ἔθηκε. Διὰ τὸ, τὸ αὐτὸ διαιρούμενον ἀπὸ τῦδε συνῆφθαι τῷδε, καὶ συνηγμένον τῷδε διαιρεῖσθαι ἀπὸ τῦδε. οἷον ὅτι τῷ δηλωθέντι νῦν συλλογισμῷ τὰ πέντε διήρηται εἰς τὰ τρία καὶ τὰ δύο· καὶ τῶν μὲν τρία, κατηγορήθη τὸ πρῶτον, τῦ δύο δὲ τὸ ἄρτιον καὶ διαίρεσιν· ἄμφω δ' ὁμῶς, τὸ πρῶτον δηλονότι καὶ ἄρτιον, τῶν πέντε κατηγορήσαι καὶ συνθεσιν. πάλιν ὅτι τῷ ἀνωτέρω ῥηθέντι σοφίσματι, τὸ βαδίζειν καὶ τὸ δυνατὸν καθημένε κατηγορήσαι καὶ συνθεσιν· διαιρεθὲν ἢ τὸ βαδίζειν ἀπὸ τῦ δυνατοῦ, καὶ σωκράτους κεκατηγόρηται, τῦ *ἐκλείψιν ἀμείψαμένου. πέμπτος τρόπος, ὁ διὰ πρόσωδίαν· οἷον· ἆρα καὶ λύσις, οἰκία ἐστίν. οὐ καὶ λύεις, ἀποφασίς ἐστιν. ἡ οἰκία ἄρα ἀποφασίς ἐστι. διὰ τὴν προσῳδίαν τὸ σόφισμα. ἐν μὲν γὰρ τῇ πρώτῃ προτάσει, τὸ οὖ μετὰ δασείας πνεύματος, καὶ τόνε βαρυτωμένου δοθὲν, τὸ ὅπερ ἐσήμαινεν· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ προτάσει μετὰ ψιλῆς πνεύματος ληφθὲν, καὶ τόνε χωρὶς, ἐδήλωσεν ἄρνησιν. ἕκτος τρόπος, ὁ διὰ τὸ σχῆμα

† c. a. ἔγκλησιν. *

τῆς

μετακλινόμενον, ὅθεν καὶ ὁμώνυμον λέγεται. τὸ δὲ γινώσκει καὶ τὸ σιγῶντα, καὶ τὰ τοιαῦτα, τὸ διαφορὰ σημαίνειν ἔχον ἐκ τοῦ τοιᾶσδε συντάξεως. ὅθεν εἴτις ἄτως ἐρεῖ. ὁ ἐγὼ γινώσκω, ἐκεῖνο γινώσκω. καὶ πάλιν, ἆρ' ἔστι σοι λέγειν σιγῶντι; τὸ ἀμφίβολόν ἐστιν οὐδέν. εἰ δὲ τὸ δέον ἀγαθὸν εἴποι τις, ἢ ἔστι τῷ δέοντι ἀγαθόν, ἢ ὀπωσοῦν ἄλλως, ἢ τοῦ δέοντος ὁμωνυμία φυλάσσεται πάντοτε. τρίτος τρόπος, ὁ κατὰ σύνθεσιν· οἷον ὁ καθήμενος περιπατεῖν βαδίζειν. ὁ Σωκράτης κάθηται. ὁ Σωκράτης ἄρα βαδίζει. ἀλλὰ μὴ βαδίζει. κάθηται γάρ. ὁ κατὰ συλλογισμὸς κατὰ σύνθεσιν γέγονεν. ἔδει γὰρ, καθάπερ ἐν τῇ μείζονι προτάσει τὸ δυνατὸν καὶ τὸ βαδίζειν τοῦ μέσου ὅρου ἅμα κεχατηγόρηται, οὕτω δὴ κἀν τῷ συμπεράσματι, τὸ δύνατον μὴ τοῦ βαδίζειν συντεθειμένως καὶ συνημμένως λεχθῆναι καὶ Σωκράτους, ἀλλ' οὐχὶ τὸ βαδίζειν μόνον. ἐλλιπῶς δὲ ἐν τῷ συμπεράσματι τῆς συνθέσεως γενομένης, ὁ κατὰ σύνθεσιν ἐγένετο κατὰ συλλογισμός. πέμπτος τρόπος, ὁ κατὰ διαίρεσιν. οἷον τὰ πέντε τρία καὶ δύο. τὰ τρία καὶ δύο πρόσθετα καὶ ἄρτια. τὰ πέντε ἄρα πρόσθετα καὶ ἄρτια. τὸ σόφισμα κατὰ διαίρεσιν, διὰ τὸ *διῃρῆσθαι τὰ πέντε καὶ ἐλάττω πρότασιν εἰς τρία καὶ δύο, καὶ ἰδίᾳ πρὸς ἑκάστου τοῦ μείζονος πρότασιν εἰπεῖν,

† c. v. διαιρῆσθαι.

τὴν μείζω ποιότητα, λέγεται τὸ δέον, ὡς καθ' αὑτὸ ἀγαθόν. καὶ οὕτως ἐκ τῆς ὁμωνυμίας εὗρε χώραν ὁ σοφαλογισμός. χρὴ τοίνυν ὁμωνύμων ἐρωτωμένων, διαστέλλειν τὰ σημαινόμενα· καὶ οὕτω τὴν ἀποκρίσιν ἀσφαλῆ ποιουμένους, τὸ συμφέρειν ἀποκρίνεσθαι. πρῶτος μὲν οὖν συμφισμὸς, ὁ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν ἐστί. δεύτερος ὁ σοφὸς τὴν ἀμφιβολίαν· οἷον, ἆρ', ὃ γινώσκει τις, τοῦτο γινώσκει; γινώσκει δέ τις τὸ ξύλον. τὸ ξύλον ἄρα γινώσκει. τὸ γινώσκειν ἀμφίβολον. οὐ γάρ ἐστι συμφές, πότερον ὁ γινώσκων λέγεται γινώσκειν, ἢ τὸ γινωσκόμενον εἶναι τὸ γινῶσκον. καὶ πάλιν. ἆρ' ἔστι σιγῶντα λέγειν; οὐχί· τί δ' ἐπὰν λέγῃ τις ξύλα καὶ λίθους, οὐ λέγει σιγῶντα; ἔστιν ἄρα σιγῶντα λέγειν. ἀμφιβάλλεται τὸ, σιγῶντα. πρὸς ποιόν· πότερον πρὸς τὸ λέγοντα, ἢ τὸ ἄνθρωπον, ἢ πρὸς τὰ λεγόμενα, ἤγουν τὰ πράγματα. διενήνοχε δὲ τοῦ σοφοῦ τὴν ὁμωνυμίαν τρόπου, ὁ σοφὸς τὴν ἀμφιβολίαν· ὅτι ὁ μὲν σοφὸς τὴν ὁμωνυμίαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος διάφορα σημαίνοντας τὴν ἀπάτην εἰσάγει· ὁ δὲ σοφὸς τὴν ἀμφιβολίαν, ἐκ τοῦ λόγου ποιεῖται τὴν πλάνην, δηλονότι οὐχ ἕν. ἐκλεκτέον δὲ λόγον ἐν πᾶσι. τὸ τῶν λέξεων σύνταξιν· ὄνομα δὲ τὸ λέξιν ἁπλῶς. τὸ μὲν γὰρ δέον δηλοῖ πλείω καὶ πᾶσιν πᾶσιν

μετα-

ἀποφατικῆς συμπλοκῆς τῇ θέσει τῶν τῆ ἑπομένου ἑνὸς ἀναιρῶν τὸ ἕτερον ἢ τὸ ἕτερα. τέταρτος τρόπος τῶν συναπτικῶν ὁ κατὰ διάστασιν ἐκ διαζευκτικῆ, τῇ θέσει τοῦ τῆ ἑπομένου ἑνὸς, τὸ λοιπὸν ἀναιρῶν, ἢ τὰ λοιπά. πέμπτος τρόπος τῶν συναπτικῶν, ὁ κατὰ διάστασιν ἐκ διαζευκτικῆ, τῇ ἀναιρέσει τοῦ τῆ ἑπομένου ἑνὸς, ἢ κατὰ τῶν ἄλλων πάντα τὸ ἓν, εἰσφέρων τὸ λοιπόν. ἕκτος τρόπος τῶν συναπτικῶν, ὁ ἐξ ὅλων συναπτέσεως συνεπῶς, καὶ καλούμενος δι' ὅλης συναπτικός.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων. Κεφάλ. λζ.

Τὰ ποιοῦντα οὖν σοφιστικοὺς ἐλέγχους ἕξ εἰσιν ἐν τῇ λέξει· ὁμωνυμία, ἀμφιβολία, συνθεσις, διαίρεσις, προσῳδία, σχῆμα λέξεως. κατὰ τὴν ὁμωνυμίαν ὡς σόφισμα· οἷον, τὰ δέοντα ἀγαθά ἐστι. τὰ κακὰ δέοντα ἐστι. τὰ κακὰ ἄρα ἀγαθά ἐστιν. ὁμώνυμον ἐνταῦθα τὸ δέον. σημαίνει γὰρ τὸ πρός τι χρήσιμον, καὶ τὸ καθ' αὑτὸ ἀγαθόν. ἐν μὲν οὖν τῇ ἐλάττονι προτάσει τῇ λεγούσῃ, τὰ κακὰ δέοντα, τὸ δέον ἀντὶ τοῦ χρήσιμα παρείληπται. χρημάτων γὰρ ἀφαιρέσεις, καὶ καθαίρξεις καὶ μάστιγες, καὶ τὰ τοιαῦτα, καθ' αὑτὰ ὄντα κακὰ, χρήσιμά ἐστι πρὸς σὺν δεομένους σωφρονισμοῦ, καὶ ἢ

ἀλλ' ἐξ ἡγουμένων καὶ ἑπομένων ποιούμενος τὸ συμπέρασμα δείκνυσι δὲ, τίνος ὄντος, τί ἔστιν ἢ τί σὸκ ἐστιν. αὖθις τε τίνος μὴ ὄντος, τί ἔστιν ἢ τί σὸκ ἔστι. καὶ τίνος μὴ ὄντος τί ἔστιν οὕτως. εἰ ὁ θεὸς δίκαιος, ἀνταπόδοσίς ἐστι τῶν βεβιωμένων. εἰ ἀνταπόδοσίς ἐστι τῶν βεβιωμένων, ἀθάνατος ἡ ψυχή εἰ ὁ θεὸς ἄρα δίκαιος, ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχή. τίνος ὄντος, τί σὸκ ἔστιν, οὕτως. εἰ ἔστιν ἡ λογικὴ ψυχὴ αὐτοκίνητος, οὔποτε φύῃ τὸ κίνεῖσθαι εἰ μήποτε φύῃ τὸ κινεῖσθαι, οὐ φθαρήσεται. εἰ ἔστιν ἄρα ἡ λογικὴ ψυχὴ αὐτοκίνητος, οὐ φθαρήσεται. τίνος μὴ ὄντος, τί ἔστιν οὕτως. εἰ σὸκ ἔστιν ἡμέρα νυξ ἐστίν εἰ νὺξ ἔστιν, ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐστιν. εἰ ἄρα σὸκ ἔστιν ἡμέρα, ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐστι. τίνος μὴ ὄντος. τί σὸκ ἔστιν οὕτως· εἰ τὸ ἰωμένον νοσοῦντα τὸν ἄνθρωπον σὸκ ἔστιν ἐν, οὐδ' ἐστὶν ἐν ᾧ ὅτε νοσεῖ. εἰ δὲ μή ἐστιν ἐν ᾧ ὅτε νοσεῖ, σὸκ ἔστιν ἀπολοῦς ὁ ἄνθρωπος καὶ σωθήσεται. εἰ τὸ ἰωμένον ἄρα νοσοῦντα τὸν ἄνθρωπον σὸκ ἔστιν ἐν, σὸκ ἔστιν ἀπολοῦς ὁ ἄνθρωπος καὶ σωθήσεται. πρῶτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν ὁ κατὰ συνέχειαν τῇ θέσει τὸ ἡγουμένου συναναιροῦν τὸ ἑπόμενον. δεύτερος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν ὁ κατὰ συνέχειαν, τῇ ἀναιρέσει τὸ ἑπομένου συναναιροῦν τὸ ἡγούμενον. τρίτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν ὁ κατὰ διάφασιν, ἐξ

ἀποφα-

ἄρα. οὔτοι τίνων οἱ τρεῖς τρόποι, κατὰ διάζευξιν ὑποπάρχοντες καὶ διάστασιν, οὕτω συμφέροντες. καὶ γὰρ ὅτε μηδαμῶς ἀντίκεινται τὰ πράγματα, ἢ ἀντίκεινται μὲν, ἀλλ' ἐμμέσως καὶ τὸ μέσον ἀόριστον ἔχουσιν· ἀδιώατον τότε πᾶσιν ἐπεξελθεῖν, καὶ διὰ τοῦτο διαζευκτικῶς οὐκ ἔστι τοῦτα συναγαγεῖν· οὐτ' αὖ τῇ αἱρέσει τοῦ ἑτέρου ἢ τῶν ἑτέρων εἰσαγαγεῖν τὸ λοιπόν. οὐδὲ γὰρ, εἰ μὴ ἔστιν ἄνθρωπος, ἤδη ἵππος ἐστίν. οὐτ' αὖ εἰ οὐκ ἔστι λευκὸν ἢ μέλαν, ἔστιν φαιόν. τίνων αὐτὶ μὲν τοῦ διαζευκτικοῦ χρηστέον τῇ τῆς ὑποφάσεως συμπλοκῇ· τῇ θέσει δὲ τοῦ ἑτέρου, τὸ ἕτερον αἰωρετέον, ἢ τὰ ἕτερα· οἷον· οὐχὶ ἡ κύων καὶ λύκος ἐστὶ τὸ ἐρωμένον. ἀλλὰ μὴν λύκος. οὐκ ἄρα κύων. καὶ πάλιν· οὐκ ἐρυθρὸν τὸ αὐτὸ [καὶ] φοινικοῦν ὑπάρχει καὶ πορφυροῦν, καὶ ὠχρόν. ἀλλὰ μὴν φοινικοῦν. οὐκ ἄρα τὰ ἕτερα. ὅτε δὲ ἢ ἀμέσως ἀντίκεινται τὰ πράγματα, ἢ ἐμμέσως μὲν, ὡρισμένον δὲ τὸ μέσον ἐστὶν αὐτοῖς, τότε διαζευκτικῶς συναχθήσον) : καὶ μὴ μόνον αἱρεθήσε) τὸ ἕτερον ἢ τὰ ἕτερα τῇ θέσει ζ ἑνὸς, ἀλλὰ ζ τῇ αἱρέσει τ ἄλλων πθήσε) τὸ λειπόμενον. ἕτερος τρόπος συλλογισμοῦ εἰρημένους, ὁ ἐξ ὅλων ὑποθέσεων συνεστὼς, ὃς καὶ δι' ὅλου ὑποθετικὸς ὀνομάζεται, συλλήψιν μὴ ἔχων,

πόρραξ, οὐχὶ [κ] λοῦκος κ μέλας ἐστίν. ἀλλὰ μὴν μέλας. οὐκ ἄρα λοῦκος. καὶ πάλιν· ὁ κύκνος οὐχὶ ὃ λοῦκος ὃ μέλας ἐστί, κ κίρρος κ φαιός. ἀλλὰ μὴν λοῦκός. οὐκ ἄρα τὰ λοιπά. ὅπερ τῶν οὐκ ἀντικειμένων, οὕτως. τὸ ὁρώμενον οὐχὶ καὶ ἄνθρωπος κ ἵππος κ βοῦς ὃ κύων ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος. οὐκ ἄρα τὰ ἕτερα. κ ὅτος μὲν τρίτος τρόπος τῶν ὑποθετικῶν. πέπαρτος, ὁ ἐκ διαζευκτικοῦ τῇ θέσει τῶν δ' ἐμμένοντος, τὸ λοιπὸν ἀναιροῦν ἢ τὰ λοιπά. λαμβάνεται δ' οὕτως ὅπου τε τῶν ἀμέσως ἀντικειμένων, ὅπου τε τ' ἐμμέσως, ἀλλ' ὡρισμένον ἐχόντων τὸ μέσον. κ ἀμέσως μὲν, ὡς, ὁ δεκα ἢ ἄρτιός ἐστιν ἢ περιττός. ἀλλὰ μὴν ἄρτιος. οὐκ ἄρα περιττός. ἐμμέσως δὲ κ ὡρισμένως· οἷον τόδε ἢ μεῖζόν ἐστιν, * ἢ ἔλαττον, ἢ ἴσον. ἀλλὰ μὴν ἴσον τυγχάνει. οὐκ ἄρα μεῖζον οὐδ' ἔλαττον. πέμπτος τρόπος, ὁ ἐκ διαζευκτικοῦ, τῇ αἱρέσει τῶν τὸ ἓν ἐμμένοντος ἑνός, ἢ καὶ τῶν ἄλλων πάντα τὸ ἕν, εἰσφέρων τὸ λοιπόν. λαμβάνεται δὲ καὶ οὕτως, ἐφ' ὧν καὶ ὁ πέμπτος. οἷον, ὁ ἐξ ἢ ἄρτιός ἐστιν, ἢ περιττός. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι περιττός. ἄρτιος ἄρα. καὶ πάλιν, ὁ ἐξ ἢ πλειὰς ἐστιν, ἢ ἀπλῆς, ἢ ὑπερπλῆς. ἀλλὰ μὴν, οὔτ' ἀπλῆς, οὔθ' ὑπερπλῆς. πλειὰς ἐστιν ἄρα.

† C. A. ἢ ἴσον, ἢ ἔλαττον.

ἀναιρέσει τοῦ μὴ εἶναι ἄνθρωπον, ἀναιρεῖται καὶ τὸ μὴ εἶναι ζῶον· ἀναιρουμένου δὲ τοῦ μὴ εἶναι, πάλιν τὸ εἶναι. ἐξ ἡγουμένου καταφατικοῦ καὶ ἐπομένου ἀποφατικοῦ, πρῶτος τρόπος ἔστω· εἰ ἡμέρα ἐστί, νὺξ οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα ἐστί. νὺξ ἄρα οὐκ ἔστιν. ὁ δεύτερος τρόπος· εἰ ἐν λύῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐδέποτε αὐτὸν † ἤλγεεν. ἀλγεῖ δέ. οὐκ ἄρα ἐν λύῃ ἐστίν. ἐξ ἀποφατικοῦ ἡγουμένου καὶ καταφατικοῦ ἐπομένου. πρῶτος τρόπος οὗτος. εἴπερ οὐκ ἔστιν ἡμέρα, ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἡμέρα οὐκ ἔστιν. ὁ ἥλιος ἄρα ὑπὸ γῆν ἐστιν. ὁ δεύτερος τρόπος. εἰ οὐκ ἐν λύῃ ὁ ἄνθρωπος σώζεται, ἀπόλωλεν αὐτοῦ ἐν λύῃ καὶ μονοειδὲς τὸ ἰώμενον αὐτόν. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστιν ἀπόλωλεν καὶ μονοειδὲς τὸ ἰώμενον αὐτόν. σώζεται ἄρα ὁ ἄνθρωπος. οὗτοι μὲν οὖν οἱ δύο τρόποι τῶν ἐξ ὑποθέσεως συλλογισμῶν, καὶ οὕτω σωίστασθαι καὶ συνέχεσθαι ὡς εἴρηται προαγόμενοι. τῶν δὲ προφερομένων κατὰ διάστασιν, ἔνθα καὶ διάφορα πράγματα τὸ ἐπόμενον· ὁ μέν ἐστιν ἐξ ἀποφατικῆς συμπλοκῆς τῇ θέσει τοῦ τοῦ ἑπομένου ἑνὸς, ἀναιρῶν τὸ ἕτερον, ἢ τὰ ἕτερα. λαμβάνεται δ' οὗτος ἢ ὅτι τὸν † μηδ' ὅλως ἀντικειμένων πραγμάτων ἢ ὅτι τὸν ἀντικειμένων ἐμμέσως, καὶ τὸ μέσον ἐχόντων ἀόριστον. ὅτι τῶν ἐμμέσως ἀντικειμένων, καὶ ἀόριστον ἐχόντων τὸ μέσον, οὕτως. ὁ

† c. v. ἤλγει.

† c. v. μηδόλως.

ἀλλὰ μὴ ἔστι νῦξ· ὁ ἥλιος ἄρα οὐ γῆ ἔστιν. δεύτερος τρόπος ὁ κατὰ συνέχειαν, τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου συναναιρῶν τὸ ἡγούμενον· οἷον, εἰ τόδε ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶον ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ζῶον οὐκ ἔστιν. οὐ δὲ ἄνθρωπος ἄρα. ἐν τούτῳ δὴ τῷ τρόπῳ σώζεται σύμπας ὁ χαρακτὴρ τοῦ συναπθέσει ἀντιστροφῆς. οὐ δεῖ δὲ νομίζειν ἐν ὁποτερῳοῦν τούτων τῶν δύο τρόπων, ἀναγκαῖον εἶναι καταφατικῶς πάντοτε λαμβάνειν, τὸ ἡγούμενόν τε καὶ τὸ ἑπόμενον. ἐνδέχεται μὲν γὰρ καὶ ἄμφω

† A. C. καπαφατικά.

*καταφατικῶς λαμβάνειν, ὡς ἐπὶ τῶν προειρημένων συναποδειγμάτων. δυνατὸν δὴ καὶ ἄμφω γε ἀποφατικά, ἢ τὸ μὲν ἡγούμενον καταφατικόν, τὸ δ' ἑπόμενον ἀποφατικόν, ἢ τὸ ἀνάπαλιν· οἷον ἐκ δύο ἀποφατικῶν ὁ πρῶτος τρόπος· εἰ μὴ ἔστι τόδε ζᾶον, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν οὐκ ἔστι ζῶον. οὐδὲ ἄνθρωπος ἄρα ἐστίν. ἡγούμενον μὲν γὰρ ἐν τούτῳ τῷ συναπθετικῷ, τὸ, μὴ εἶναι τόδε ζῶον· ἑπόμενον δὲ, τὸ, μὴ εἶναι ἄνθρωπον. τῇ θέσει μὲν οὖν τοῦ μὴ εἶναι ζῶον, συνεισάγομεν τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον. ὁ δεύτερος τρόπος ἐκ τῶν δύο ἀποφατικῶν· εἰ μὴ ἔστι τόδε ζῶον, οὐδὲ ἄνθρωπός ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ζῶον ἄρα ἐστίν. ἡγούμενον μὲν ἐν τούτῳ, τὸ, μὴ εἶναι ζῶον: ἑπόμενον δὲ, τὸ, μὴ εἶναι ἄνθρωπον. τῇ μὲν

ἀναιρέσῃ

καὶ ὁμῶ λέγονται διεζευγμένον· ὅτι καὶ τὸ ἐπόμενον ἐκ διαφόρων πραγμάτων συνέστηκεν. οἷον· εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶον ἐστίν. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ζῶον ἄρα ἐστί. τὸ μὲν, εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καλεῖται ἡγούμενον· τὸ δὲ, καὶ ζῶόν ἐστι, ἐπόμενον λέγεται· διότι τὸ ζῶον ἕπεται τῷ ἀνθρώπῳ συνεισφερόμενον· ὁ δ' ἄνθρωπος ἡγεῖται τὸ ζῶον συνεισφέρων αὐτό. πάντοτε δὲ τὸ ἐπόμενον, ἢ ὁπιοῦν, ἢ ὁπίσης εἶναι τοῦ ἡγουμένου χρεών· ἐπ' ἔλαττον δὲ οὐδέποτε. τὸ δ' ὅλον, εἰ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ ζῶόν ἐστι, συνημμένον καταναμάζεται, διὰ τὸ συνῆφθαι ἀλλήλοις τὸ ἡγούμενόν τι καὶ τὸ ἐπόμενον. τὸ δ' ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπός ἐστι, πρόσληψις καλεῖται καί γε μετάληψις. σημαίνουσι δὲ ἑκάμφοτερα τὰ ὀνόματα, τὸ δὶς λαμβάνειν τὸ αὐτό. τὸ δὲ, καὶ ζῶον ἄρα ἐστί, τοῦτο συμπέρασμα. πάλιν ὁ δέκα, ἢ ἄρτιός ἐστιν, ἢ περιττός. ἀλλὰ μὴν οὐ περιττός. ἄρτιος ἄρα. ἡγούμενον μὲν ὁ δέκα· ἐπόμενον δὲ, τὸ, ἢ ἄρτιός ἐστιν ἢ περιττός. τὸ δ' ὅλον, τὸ, ὁ δέκα ἢ ἄρτιός ἐστιν. ἢ περιττὸς καλεῖται διεζευγμένον. θεωρεῖται γὰρ ἐνταυθοῖ, διαχωρισμὸς καὶ διάζευξις. πρῶτος μὲν οὖν τρόπος τῶν ὑποθετικῶν ὁ κατὰ συνέχειαν, τῇ θέσει τοῦ ἡγουμένου συνεισάγων τὸ ἐπόμενον· οἷον, εἰ ἔστι νύξ, ὁ ἥλιος ὑπὸ γῆν ἐστιν.

ἀλλὰ

γραμματικὸς, συλοικισὶς· συνάγεται γοῦν ἐν δευτέρῳ τρόπῳ τῦ δευτέρε σχήματος, οὐδεὶς ἀθλίου γραμματικός. ὑπάρχει τις ἢ κ τίς· ἐπεὶ τοίνυν ὁ τρίτος κ ὁ τέταρτος τρόπος τῦ πρώτε σχήματος, εἰς τοῦτο τὸ δευτέρε σχήματος ἀναφέρουσι καθόλε συλλογισμούς· ἔστι δὲ πάλιν ἀνάγονται πρὸς τοὺς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, τὰ καθόλε συνάγοντας, καθάπερ προϋπεδείξαμεν· εὔδηλον ὅτι κ ὁ τρίτος τρόπος τῦ πρώτε σχήματος, κ ὁ τέταρτος εἰς τοῦτο τὸ αὐτῷ τῷ πρώτῳ σχήματι τὰ καθόλε συμπεραίνοντας ἀναχθήσονται, εἰ πάντες οἱ συλλογισμοὶ πρὸς τὸ πρῶτον ἀναφέρονται σχῆμα· (κ τῦτο γὰρ ὑποδέδεικται) ὁ πρὸς τ πρῶτον ἄρα ὁ δεύτερον τρόπον τῦ πρώτε σχήματος ἀναβιβασθήσονται σύμπαντες, καὶ ἰδεῖν εὑρήσεται τὸ συμπέρασμα μερικὸν, κ τὸν τῦτο τ μέθοδον.

Περὶ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν.

Κεφάλ. λς.

Πᾶς ὑποθετικὸς συλλογισμὸς, ἡγούμενον ἔχει τὸ ὁ ἑπόμενον, πρόσληψιν κ συμπέρασμα. τὸ δ' ἡγούμενον κ τὸ ἑπόμενον, ἡ κ' ἔνια σπανιζῆ καὶ ἀφαίρεσιν ἀπολυθίαν προάγουσι, κ λέγονται ἁπλᾶ σπημμένα, ἔτι καὶ τὸ ἑπόμενον εἰς πρᾶγμά ἐστιν· ἢ κατὰ διάκρισιν πρόφερον κ διάφασιν,

καὶ

τὸν σχημάτων λοιπῶν δύο σχημάτων ἀναγωγή. ὡσαύτως [δὲ] καὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ παντὸς καὶ κατ' οὐδενός· κἂν τι δ' ἀντιστροφῆς ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ ἐκπεραίνοιτο, κἂν τι διὰ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς. ἀλλ' ἐπεὶ φιλοσοφία, καθὰ πολλάκις εἴρηται, τὰ καθόλου ζητεῖ, καὶ ὠφελεῖ αὐτὰ καταγίνεσθαι· μερικὰ δὲ συνάγουσιν ὅ, τε τρίτος καὶ ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος, ἀνάγονται καὶ αὐτοὶ πρὸς τοῦτον ἐν τῷ αὐτῷ πρώτῳ σχήματι τὸ καθόλου συνάγοντας, τὸν πρῶτον τρόπον φημὶ καὶ τὸν δεύτερον· πρότερον τῇ διὰ ἀδυνάτου δείξει πρὸς τοῦτον ἐν δευτέρῳ σχήματι τὸ καθόλου * συνάγοντας ἀναγόμενοι καὶ δι' αὐτῶν ἔκτοι, πρὸς τοῦτον τὸν πρώτου σχήματος καθόλου συλλογισμούς: οἷον ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος· τὸ ζῶον, ἄνθρωπος· πᾶς ἄνθρωπος, γελαστικόν· τὸ ζῶον, γελαστικόν. εἰ μὴ ἔστι τὸ ζῶον γελαστικόν· οὐδὲν ζῶον, ἔστω γελαστικόν. ἔστι δὲ καὶ πᾶς ἄνθρωπος, γελαστικόν· καὶ συνάγεται διὰ τοῦ δευτέρου τρόπου τοῦ δευτέρου σχήματος, οὐδὲν ζῶον, ἄνθρωπος. ὁμοίως ἐπὶ τοῦ, τὸ ζῶον, ἀνθρώπου. ὁ τέταρτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος. τὸ αἰθίοψ, γραμματικός· οὐδεὶς γραμματικὸς, σολοικιστής· οὐ πᾶς αἰθίοψ, σολοικιστής. εἰ μὴ τοῦτο, πᾶς αἰθίοψ, σολοικιστής· ἔστι δὲ οὐδεὶς γραμμα-

† c. v. συμπεραίνοντας.

ζῶον. ἀντιστράφθω ἡ ἐλάττων. εἴ τις λίθος, λευκὸς καὶ τὶ λευκὸν, λίθος· οὐδεὶς δὲ λίθος, ζῶον· οὐ πᾶν ἄρα λευκὸν, ζῶον· εἰ τοῦτο οὐκ ἔστιν· ἔστιν ἄρα τις λίθος λευκὸς· εἰ τις λίθος, λευκὸς· πᾶν δὲ τὸ λευκὸν, ζῶον· τις λίθος, ζῶον. ἀλλ' ὑπόκειται καὶ οὐδείς. ὁ πεμπτὸς τρόπος· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· τις ἄνθρωπος, λευκός· τὸ ζῶον λευκόν· ἀντιστράφθω ἡ μείζων. εἴ τις ἄνθρωπος, λευκός· καὶ τὶ λευκὸν, ἄνθρωπος· πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· τὶ ἄρα λευκὸν, ζῶον. ἀντιστράφθω καὶ τὸ συμπέρασμα. εἴ τι λευκὸν, ζῶον· τὶ ζῶον, λευκόν. ἕκτος τρόπος καὶ ὕστατος· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐ πᾶς ἄνθρωπος, μέλας· οὐ πᾶν ζῶον, μέλαν. ἀλλ' οὗτος ὁ τρόπος πρὸς τὸ πρῶτον σχῆμα δι' ἀντιστροφῆς οὐκ ἀνάγεται. γίνεται γὰρ ἐκ δύο μερικῶν προτάσεων πρὸς τὴν ἀντιστρεφούσης τῆς πᾶς. ὅθεν διὰ μόνης τῆς εἰς ἄδηλον περαίνεται ἀπαγωγῆς. εἰ γὰρ ψεῦδος τὸ, μὴ πᾶν ζῶον εἶναι μέλαν, ἀληθὲς ἂν εἴη, τὸ ἀντιφατικῶς ἀντικείμενον· ἤγουν τὸ πᾶν ζῶον εἶναι μέλαν. ἀλλ' ἰδοὺ καὶ πᾶς ἄνθρωπος ζῶν. εἰ γίνοιτο πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· πᾶν δὲ ζῶον, μέλαν· πᾶς ἄνθρωπος, μέλας· ὑπόκειται δὲ καὶ τὸ μὴ πᾶς, ὅπερ ἄτοπον. δυνατὸν δὲ ἄλλως οὐκ ἔχειν ὅλως καὶ οὐκ ἐν ὅλῳ ποιήσασθαι πρὸς εἰς τὸ πρῶ-

τον

* παῖς ἄνθρωπος ζῶον· παῖς ἄνθρωπος, λογικὸν· τὸ ζῶον, λογικόν. ἀντιστράφθω ἡ ἐλάττων· εἰ παῖς ἄνθρωπος, ζῶον· καὶ τὸ ζῶον, ἄνθρωπος· πᾶς δὲ ἄνθρωπος, λογικὸν· τὸ ζῶον ἄρα λογικόν. εἰ μή τι ζῶον λογικὸν· οὐδὲν ζῶον, λογικόν. παῖς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· εἰ παῖς ἄνθρωπος ζῶον· καὶ οὐδὲν ζῶον, λογικὸν· οὐδεὶς ἔστι ἄνθρωπος λογικός. ἀλλ' ὑπέκειτο καὶ παῖς. ὁ δεύτερος τρόπος [τῶν τρίτων σχήματος·] πᾶσι χιὼν, λευκή· οὐδεμία χιὼν, ζῶον· οὐ πᾶν λευκὸν, ζῶον· ἀντιστράφθω ἡ ἐλάττων· εἰ πᾶσι χιὼν, λευκή· καὶ τὸ λευκὸν, χιών· οὐδεμία δὲ χιὼν, ζῶον· οὐ πᾶν ἄρα λευκὸν, ζῶον· εἰ μὴ τοῦτο· πᾶν λευκὸν, ζῶον· ἔστι δὲ καὶ πᾶσι χιὼν, λευκή. τοίνυν εἰ πᾶσι χιὼν, λευκή· πᾶν δὲ λευκὸν, ζῶον· πᾶσι χιὼν ἄρα ζῶον· ἐπεὶ δὲ καὶ οὐδεμία χιὼν, ζῶον. ὁ τρίτος τρόπος· τις ἄνθρωπος, μέλας· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· τὸ μέλαν, ζῶον· ἀντιστράφθω ἡ ἐλάττων. εἴ τις ἄνθρωπος, μέλας· καὶ τὸ μέλαν, ἄνθρωπος· πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· ὥστε τὸ μέλαν, ζῶον· εἰ τοῦτο ψεύδεις, οὐδὲν μέλαν, ζῶον· τις δὲ ἄνθρωπος, μέλας. εἰ τις ἄνθρωπος, μέλας· καὶ οὐδὲν μέλαν, ζῶον· ἀλλὰ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· ἐπεὶ καὶ πᾶς. ὁ τέταρτος τρόπος· τις λίθος, λευκὸς· οὐδεὶς λίθος, ζῶον· οὐ πᾶν λευκὸν, ζῶον·

† c. V. inserta legit hæc τὸ τοῦτο ἡ παῖς, αὐτὴ τῆς τὶς λαμβάνεται. sed redundare videntur.

ψευδλές ἐστι, τὸ, οὐ πᾶν ζῶον, ἄλογον· ἔστω δὴ ἀληθὲς, τὸ, πᾶν ζῶον ἄλογον. ἔστι δὲ κείμδυον, καὶ οὐδὲν ἄλογον, λογικὸν· οὐδὲν ἄρα ζῶον, λογικόν. ὑπέκειτο δὲ καὶ, τὶ ζῶον, λογικὸν· ὅπερ ἀδιώατον. ὁ πέπαρτος τρόπος τῦ δευτέρου σχήματος εἰς τὸ πρῶτον ἀναχθήσεται σχῆμα οὐδαμῶς μὴν δι' ἀντιστροφῆς· διὰ μόνης δὲ τῆς εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς. οὕτως γὰρ, ἐκ τῆς οὐ πᾶς συνίσταται καὶ τῆς πᾶς. Ἀλλ' ἡ πᾶς πρὸς τὴν τὶς ἀντιστρέφει. δύο δὲ μερικαὶ προτάσεις μήτοιγε κατὰ τὸ πρῶτον, ἀλλ' οὐδὲ κατ' ἄλλο σχῆμα συλλογισμὸν ἀπαρτίζουσιν. ὅθεν δι' ἀντιστροφῆς ὁ τοιοῦτος τρόπος τῦ δευτέρου σχήματος, οὐ δυνάται πρὸς τὸ πρῶτον ἐπανελθεῖν· ἐπανέρχεται δὲ διὰ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς· οἷον· οὐ πᾶν λευκὸν, ζῶον· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐκ ἄρα πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος. εἰ οὐκ ἔστι τοῦτο, ἔστω πᾶν λευκὸν ἄνθρωπος. ἔστι δὲ καὶ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· εἰ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· πᾶν ἄρα λευκὸν, ζῶον. ὑπέκειτο δὲ καὶ οὐ πᾶν, ὅπερ ἄτοπον. οὕτω μὲν οὖν τὸ δεύτερον σχῆμα εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγεται. τὸ τρίτον δὲ οὕτως. ὁ πρῶτος τρόπος τῦ τρίτου σχήματος.

*πᾶς

τὶς ἄνθρωπος, λίθος· οὐδεὶς δὲ λίθος, ζῶον· οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον. ὑπέκειτο ἢ κ̀ πᾶς, ὅπερ ἄτοπον. ὁ δὰ τρίτος τρόπος τῶν δὰ τρεῖς σχήματος. Διὰ δύο ἀντιστροφῶν εἰς τὸν δὰ τρεῖς τρόπον τῶν πρώτων σχημάτων ἀναχθήσεται· οἷον· οὐδεὶς λίθος, ζῶον· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος· ἀντιστράφθω ἡ ἐλάττων. εἰ οὐδεὶς λίθος, ζῶον· κ̀ οὐδὲν ζῶον, λίθος. πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· εἰ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· κ̀ οὐδὲν ζῶον, λίθος· οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. ἀλλ' οὐκ ἐῶ τῷ συμπεράσματι τῶν πρότερον συλλογισμῶν. δεῖ τοίνυν καὶ ταῦθα εἰς ἄτοπον ἀντιστροφῆς. εἰ οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος· κ̀ οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος. Διὰ δὲ τοῦ εἰς ἄτοπον ἀπαγωγῆς, ἅτοπος. εἰ οὐκ ἔστι τὸ, οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος· ἀληθὲς· ἔστω δὴ τὸ, τὶς λίθος, ἄνθρωπος· ἔστι δὲ κ̀ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· κ̀ συμπέρασμα, τὶς λίθος, ζῶον. ὑπέκειτο δὲ Ε, οὐδεὶς λίθος, ζῶον· ὅπερ ἄτοπον. ὁ τρίτος τρόπος τῶν δὰ τρεῖς σχήματος εἰς τὸν Ε πρώτου σχήματος πέμπτον τρόπον, οὕτω δὴ ἀντιστροφῆς ἀναχθήσεται· τὶ ζῶον, λογικὸν· οὐδὲν ἄλογον, λογικὸν· οὐ πᾶν ζῶον, ἄλογον· ἀντιστράφθω ἡ μείζων· εἰ οὐδὲν ἄλογον, λογικὸν· κ̀ οὐδὲν λογικὸν, ἄλογον. τὶ ἢ ζῶον, λογικόν. εἰ τὶ ζῶον, λογικὸν· κ̀ οὐδὲν λογικὸν, ἄλογον· οὐ πᾶν ζῶον, ἄλογον. Διὰ τοῦ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. εἰ

ὅθεν ψεύδες μὲν τὸ τ̃ ἐνστάσεως, ἀληθὲς δὲ τὸ συμπέρασμα τῦ πρώτερου συλλογισμῦ, τὸ, οὐ πᾶς λύκος, ἄνθρωπος. τὸ δ' αὐτὸ ἀδυνάτου τι καὶ ἄτοπον ἕπεται καὶ πρώτασεως εἴτε τ̃ ἐλάττονος εἴτε τ̃ μείζονος ληφθείσης ψευδοῦς ἐν συλλογισμῷ, σωζομένε τῦ σχήματος ὑγιοῦς. τῶν μὲν οὖν τ̃ πρότερον ἢ εἰς ἀδύνατον πλεῖται ἀπαγωγή. καιρὸς δὲ λοιπὸν, τὰς τῦ δευτέρε καὶ τρίτε σχήματος συλλογισικοὺς τρόπους, εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα διὰ ὑποδειγμάτων ἀναγαγεῖν. πρῶτος τοίνυν τρόπος τῦ δευτέρε σχήματος. πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐδεὶς λίθος, ζῶον· οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. τῦτο δὴ τῦ συλλογισμοῦ τ̃ μείζω πρότασιν ἀντιστρέψαντες, τ̃ δευτέρου τρόπου τῦ πρώτε σχήματος ἐκπλέομεν. ἐπὶ γὰρ ἡ οὐδεὶς ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὸ· εἰ οὐδεὶς λίθος, ζῶον· καὶ οὐδὲν ζῶον, λίθος. πᾶς δὲ ἄνθρωπος, ζῶον· εἰ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· καὶ οὐδὲν ζῶον, λίθος· οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος. καὶ οὕτω μὲν διὰ ἀντιστροφῆς ὁ πρῶτος τρόπος τῦ δευτέρου σχήματος εἰς τὸ πρῶτον ἀνάγεται σχῆμα. διὰ δ̃ τ̃ εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς, οὕτως. εἴπερ ὄν ἀληθὲς τὸ, οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος ἐστὶν· ἔστω δή, τις ἄνθρωπος λίθος· ἔστι δ̃ καὶ οὐδεὶς λίθος, ζῶον· συμβήσεται ἄρα καὶ τ̃ τέταρτον τρόπον τῦ πρώτε σχήματος· οὐ πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον. εἰ γὰρ τις ἀν-

δὲς ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀντιφατικῶς αὐτῷ ἀντικείμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ, πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος. ἀντίκεινται γὰρ ἀντιφατικῶς ἀλλήλαις ἡ πᾶς, καὶ ἡ οὐ πᾶς· καὶ πάλιν ἡ τὶς καὶ ἡ οὐδείς. εἰ τοίνυν διὰ τὴν ἔνστασιν, πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· ἐὰν δὲ μία πρότασις τῷ πθέντος συλλογισμοῦ, τὸ, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον· λαβόντες τὴν τοιαύτην πρότασιν, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐνστάσεως τῷ ἀντιλέγοντος· τοιοῦτον πιήσομεν συλλογισμόν· πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· πᾶν λευκὸν, ζῶον. ἀλλ' ἐὰν καὶ ὁ πᾶν λευκὸν ζῶον· πρότασις ὁμολογηθῇ κατὰ τὸ πρότερον συλλογισμόν. οὕτω γὰρ εἶχεν ἐκεῖνος ὁ συλλογισμὸς· ὁ πᾶν λευκὸν, ζῶον· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος. διὰ γοῦν τὴν ἔνστασιν ἠκολούθησε, τὸ, πᾶν λευκὸν εἶναι ζῶον. πᾶν δὲ λευκὸν, ζῶον εἶναι, καὶ οὐ πᾶν λευκὸν ζῶον εἶναι, ἀδύνατον τῇ φύσει τοῦ πράγματος, καὶ ἄτοπον τὸ λέγειν ὅλως τὴν ἀντίφασιν ἀληθεύειν ὁμοῦ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς, τυπίσιν, ὁ τοιοῦτος λόγος οὐκ ἔχει τόπον καὶ χώραν ἀποδοχῆς, ἀλλ' ἐστι παντελῶς ἀπόδεκτος. τὸ ἀδύνατόν τι καὶ ἄτοπον, τῇ ἐνστάσει τοῦ ἀντιλέγοντος ἠκολούθησεν.

ἔχον, ἓν μὲ τὸ καπάντημα μερικώτερον τῶν ἀρχῶν· ἐκ μὲ τῦ ἐν ὅλῳ, μίαν μὸ τὼ ἀρχὼ, μύο μὲ τὰ καταντήματα καθολικώτερα τῆς τοιαύτης ἀρχῆς. ἐπεὶ γοῦν τὰ μύο σχήματα τὸ δᾶττον καὶ τὸ τρίτον ἐφικέαζ τ̃ δύθειας μειξεως οὐ δεδωύλωται, καὶ ἁπλῆ τὸ ωπῦθεν ἐκλήθησαν· δέονται ωρὸς τελείωσιν, εἴπωι ωρὸς τ̃ εἰς τὸ δύθες τ̃ δείξεως ἄνοδον, αὐτιροφῶν τε ἀωλῶν, καὶ τ̃ εἰς ἀδωάτου καὶ ἄτοπον ἀπαγωγῆς. γίνεται μὲ ἡ τοιαύτη ἀπαγωγὴ, ὅταν τινὸς οἱονεὶ τῷ τῦ συλλογισμοῦ συμπεράσματι αὐτιλέγοντ@, ἢ μιᾷ τινι τῶν ωροτάσεων τεθείη τὸ αὐτιφατικῶς ἀντικείμενον· κἀντεῦθεν ωαραχθείη ἀδωάτόν τι Ϲ ἄτοπον: ἀδωάτον μὲν, ὡς ωρὸς τὸ ωεῖγμα· ἄτοπον δὲ, ὡς ωρὸς τ̃ λόγον· οἷον ὅτι τῦ παρόντ@ συλλογισμῦ· οὐ ωᾶι λᾶυκὸν, ζῶον, ωᾶς ἄνθρωπ@, ζῶον· οὐ ωᾶι ἄρα λᾶυκὸν, ἄνθρωπ@· εἴωις ἐνεχύη μὴ ἀληθὲς εἶναι τὸ· οὐ ωᾶι λᾶυκὸν, ἄνθρωπ@· ἔσται αὐτιφατικῶς ἀωὸ αὐτικείμενον ἀληθὲς, τὸ, ωᾶν λᾶυκὸν ἄνθρωπ@. ὅτι ωάντων γὰρ τῶν ὄντων τὸ καὶ μὴ ὄντων, ἥμισυ μόριον τῆς ἀντιφάσεως ἀληθὲς, τὸ δ' ἄλλο ψᾶδὲς. εἰ τοίνυν τὸ, οὐ ωᾶν λᾶυκὸν, ἄνθρωπ@ εἴη ψᾶδὲς· ἔσται δὴ ἀληθὲς

ἐλάττον. ὅρου δὲ τὸ μέσον πάλιν ὑπάκτως ἔχον· πρὸς τὸ μεῖζον· καὶ οὕτως ἀκατέρωθεν τῆς ὑθείας καὶ φανερᾶς οὐ διαμαρτάνουσι λέξεως· ἀλλ' ἄνωθέν τι κατω, καὶ κάτωθεν ἄνω κλημακιδὸν τὸ ἀναγκαῖον δεικνύουσι, καὶ τὴν διαιρετικὴν μιμούμενοι καὶ τῷ ἀναλυτικῷ. οὕτω μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα, τὸ πρῶτον σχῆμα τέλειον κέκληται· τὸ δεύτερον δὲ καὶ τρίτον ἐρρέθησαν ἀτελῆ, διότι τῷ δεῖξιν σὺν ὑθείαν ποιοῦνται καὶ φανερὰν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ· σκολιὰν δὲ μᾶλλον καὶ κεκρυμμένην· οὔτε πρὸς φύσιν, οὔτε πρὸς αἴσθησιν ἐλέσπται. τὸ μὲν γὰρ δεύτερον σχῆμα τὴν δεῖξιν ποιούμενον ἐκ τῶν κατὰ παντὸς, ἐκ τῶν καθολικωτέρων ἐπὶ τὰ μερικώτερα φέρεται· καὶ αὖθις ἀναπόζει, καὶ ὑποθοδρομεῖ· καὶ οἷον ὑποπλανηθὲν τὸ ὀρθὸν, πάλιν ἐκ τῶν προτέρων [καὶ] καθολικωτέρων ἀρχῶν ἐπ' ἄλλα φέρεται μερικώτερα. ὅταν δὲ ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ συναγωγὴ τοῦτο τὸ σχῆμα τὸ δεύτερον, τότε ἐκ τῶν μερικωτέρων ἐπὶ τὰ καθολικώτερα προερχόμενον παλίμπορόν τινες, καὶ τὸ προτέρας ἀρχῆς οἷον ὑπολαθόμενον ἐξ ἑτέρας φέρεται πρὸς τὸ πρῶτον κατάντημα· καὶ οὕτω τὴν δεῖξιν συνεσταλμένην καὶ συγκεχυμένην ἐργάζεται. τοὔμπαλιν δὲ τούτῳ τῷ σχήματι πάσχει τὸ τρίτον. ἐκ μὲν τοῦ κατὰ παντὸς, δύο τὰς ἀρχὰς

* ἴσ. συνθετικῷ.

† c. v. μιμοῦνται.

† c. v. προέρχεται καὶ.

τῶν προτάσεων ἔπεται τὸ συμπέρασμα. χείρων δ' ἡ διωρισμένης ἡ ἀδιόριστος· ὥσπερ καὶ τῆς καταφατικῆς· ἡ στερητική, καὶ τῆς καθόλου ἡ μερική.

Περὶ τῆς δευτέρου καὶ τρίτου σχήματος· ἀναγωγῆς εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα καὶ περὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς.

Κεφάλ. λε.

Τῶν συλλογισμῶν, οἱ μὲν ἐκλήθησαν τέλειοι, οἱ δὲ ἀτελεῖς. τέλειοι μέν, οἱ τοῦ πρώτου σχήματος· ἀτελεῖς δέ, οἱ τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου. καὶ τέλειοι μὲν οἱ τοῦ πρώτου σχήματος ὠνομάσθησαν, † c. v. ὅτι διὸ τοῦτο δείξεων δύνασιν καὶ φανερὰν, αὐτοὶ καθ' ἑαυτούς· καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν ὅλῳ, καὶ ἀπὸ τοῦ κατὰ παντὸς συλλογίζονται. καὶ γὰρ ἐξ ἑνὸς ἄκρου πρὸς θάτερον, διὰ τοῦ μέσου γίνονται καὶ κοινοῦ. καὶ ὅτι μὲν ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς συμπεραίνουσι, πρὸς † c. v. μίσου καὶ τοῦ κοινοῦ. τ' ἐλάττω καὶ ἔσχατον ὅρον ἐκ τοῦ πρώτου καὶ μείζονος φέρον), δι' αὐτοῦ τοῦ * μέσου τε καὶ κοινοῦ· ὃς δὴ κοινὸς καὶ μέσος, τοῦ μείζονος μὲν ἐλάττων, τοῦ ἐλάττονος δὲ μείζων ἐστὶ· καὶ τοῦτο φύσεως ἀκολουθίαν καὶ τάξιν ἐξεικονίζουσιν. ἐπεὶ καὶ ἡ φύσις, ἐκ τῶν καθολικωτέρων καὶ ἁπλουστέρων, ἐπὶ † c. v. τὰ μερικώτερα καὶ σύνθετα καταίνει καὶ * συνθετώτερα· ὅταν δ' ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ συλλέγωσι, τότε τ' ἀσαφέστερον καὶ τῇ αἰσθήσει γνωριμώτερον ὀδεύοντες, ἐκ τοῦ ἐλάττο-

π̄ π̄ ρ̄
μέλαν ὑ ζῶον.

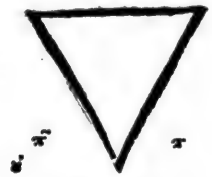

π̄ π̄
ὑ. π. ὑ.
ὁμολόγ.

ἄνθρωπος.

σ.

ἰδοὺ τοίνυν καὶ τῦ τρίτυ σχήματος αἱ πᾶσαι συλλογιστικαὶ συζυγίαι διεξήλωνται, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλη τις παρ' αὐτὰς τὸ ἀληθὲς ἀναγκαίως ἀεὶ συμπεραίνουσα. ταῦτα μὲν οὖν εἴρηται περὶ τῶν ἐκ διωρισμένων προτάσεων συνιστωσῶν συζυγιῶν συλλογιστικῶν. περὶ δὲ τῶν ἐχόντων καὶ ἀδιορίστους προτάσεις συλλογισμῶν, ἱκανὰ τὰ προειρημένα περὶ τῶν τοιούτων ἀδιορίστων προτάσεων, πλὴν καὶ ταῖς ἔχουσι καὶ ἀδιορίστως προτάσεις συλλογισμοῖς ἀναγκαῖον τῇ χείρονι

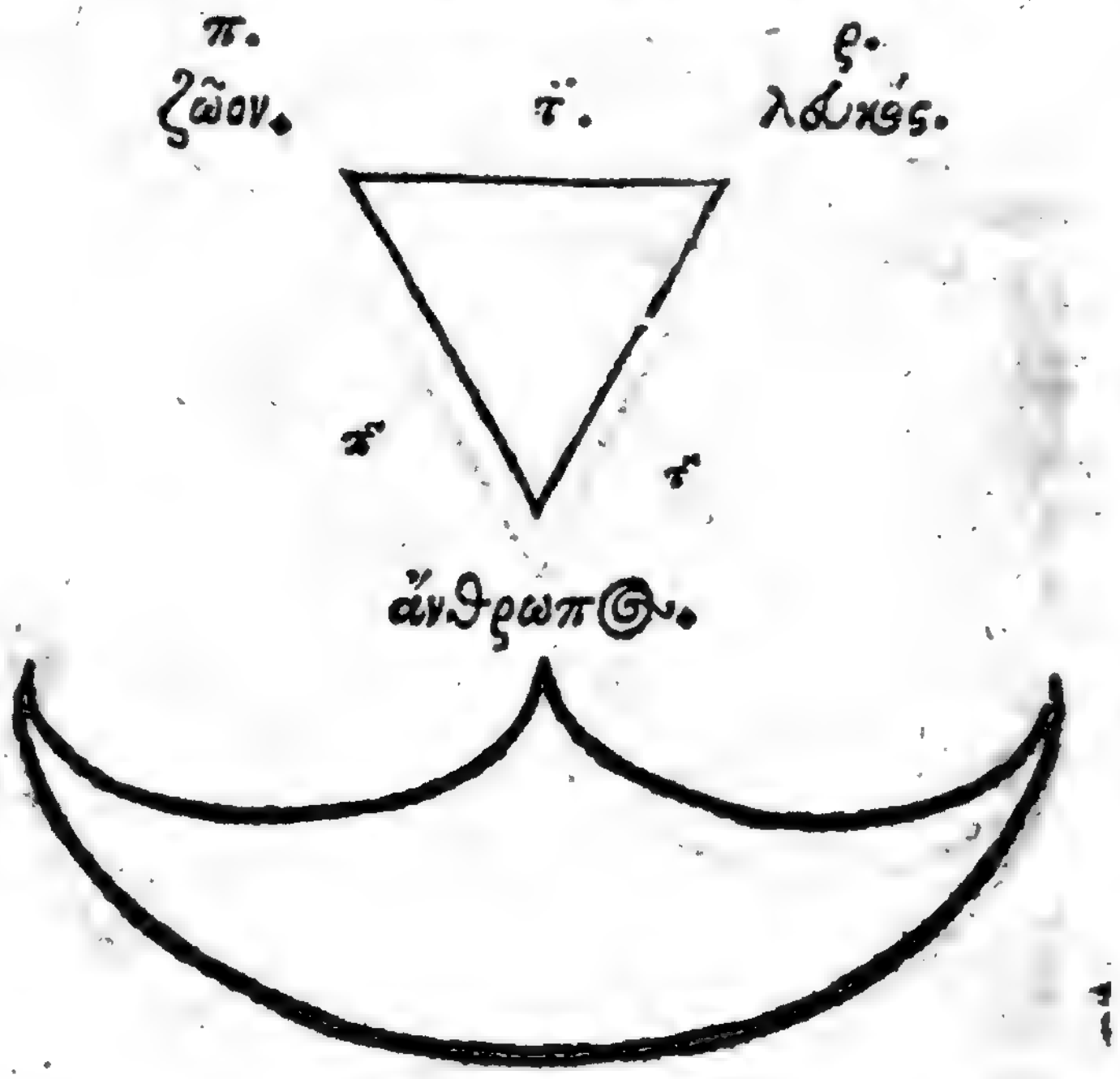

σ.

Ἔκτος δὲ καὶ πέμπτος τρόπος ἐστὶν, ὁ ἐκ καθόλου κατηγορικῆς τοῦ ἐλάττονος, καὶ στερητικῆς ὑπὲρ μέρους τοῦ μείζονος, μεμικτὸν συλλογιζόμενος ἀποφατικὸν συμπέρασμα, οἷον· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· ἀλλὰ πᾶς ἄνθρωπος, μέλας· οὐ πᾶν ζῶον, μέλαν. δυνατὸν δὲ καὶ ἄλλως, ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ καὶ τοῦ ἐν ὅλῳ, σωλογεῖν τὰς τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου σχήματος συλλογισμοὺς ἅπαντας· ὡσαύτως δὲ ἀπὸ τοῦ κατὰ παντὸς, καὶ μηδενός. καθὼς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, καὶ ἡμεῖς ὑποδείγματος ἕνεκα κοινοῦ καθόλικοῦ πεποιήκαμεν. μέλαν

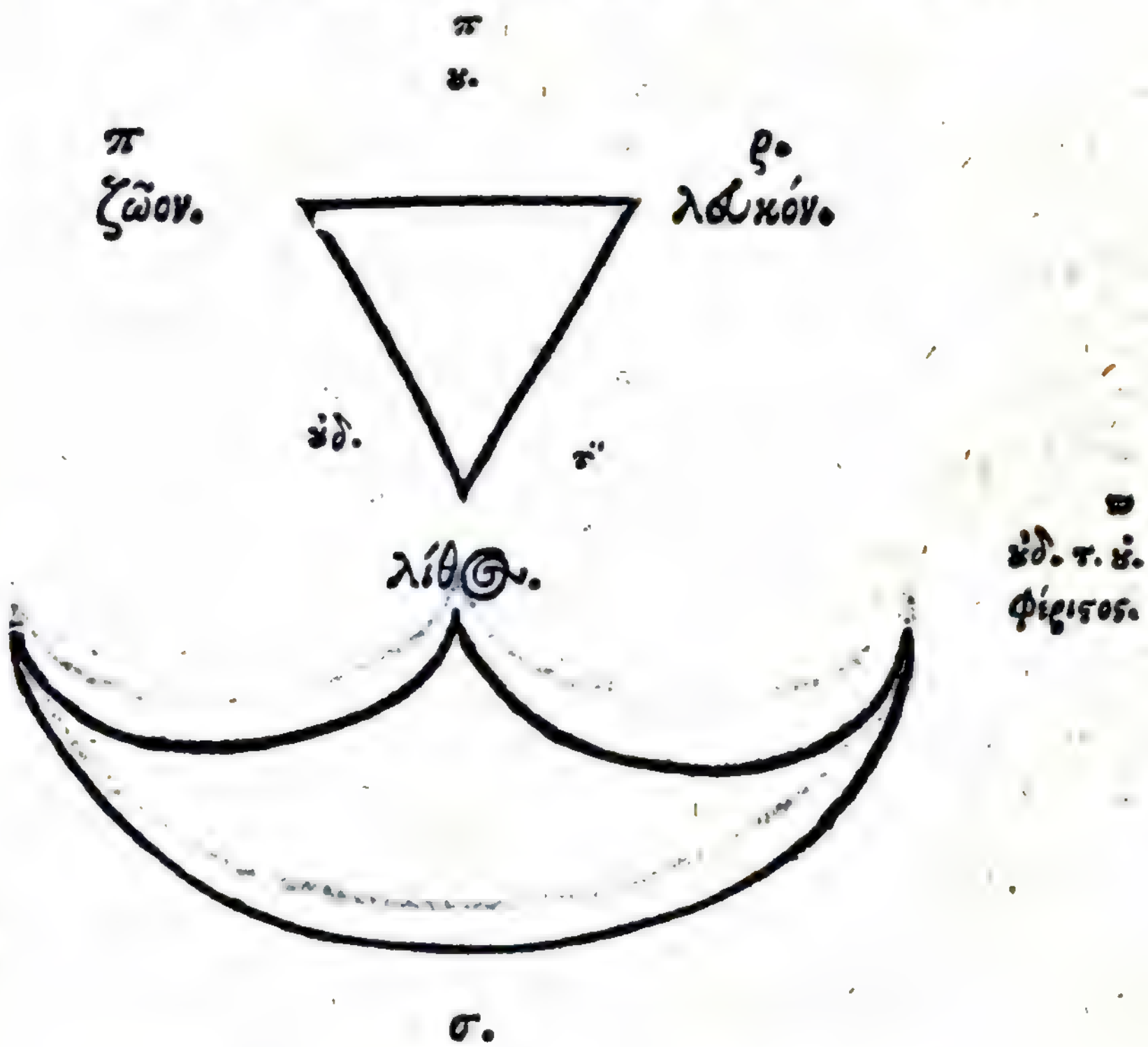

σ.

πέμπτος πρόπτωσις, ὁ ὲκ καθόλου καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, καὶ μερικῆς καταφατικῆς τῆς μείζονος, συμπεραίνων μερικὸν κατηγορικὸν· οἷον πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· τὶς ἄνθρωπος λευκός. τὶ ζῶον, λευκόν.

† A. C. κατηγορικόν. κῆς τῆς μείζονος, ἀθροίζει μερικὸν συμπέρασμα * καταφατικόν. οἷον τὶς ἄνθρωπος, μέλας. πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· τὶ μέλαν, ζῶον.

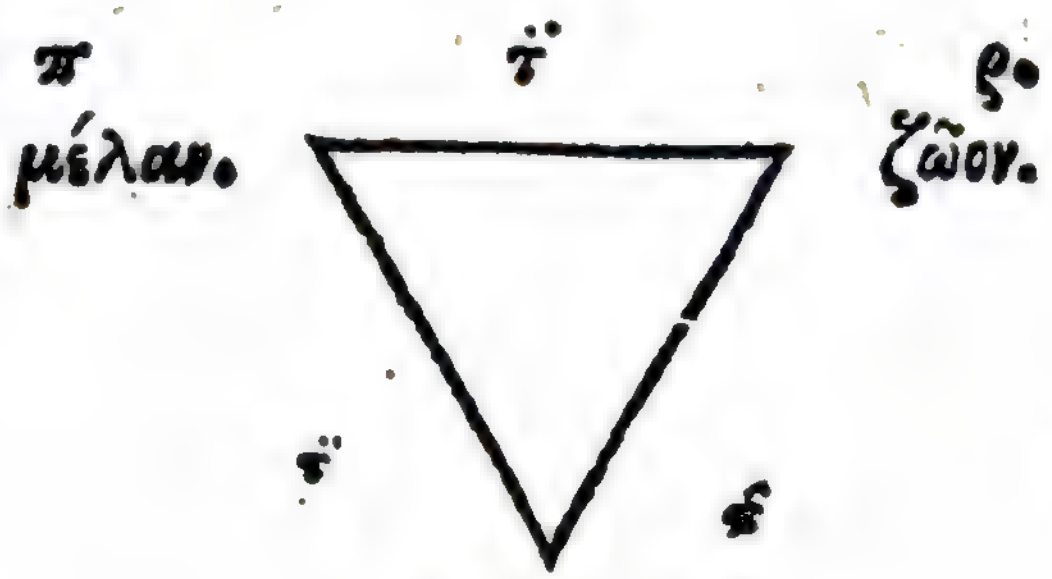

σ.

πίπαρτος τρόπος, ὁ ἐκ μερικῆς κατηγορικῆς τῆς ἐλάττονος καὶ στερητικῆς καθόλου τῆς μείζονος, συνάγων μερικὸν ἀποφατικόν· οἷον τὶς λίθος, λευκός· οὐδεὶς λίθος, ζῶον· οὐκ ἄρα πᾶν λευκόν, ζῶον.

ζῶον.

δεύτερος τρόπος, ἐξ ἀποφατικῆς καθόλου τῆς μείζονος, καὶ καθόλου κατηγορικῆς τῆς ἐλάττονος, μερικὸν στερητικὸν συνάγει συμπέρασμα. οἷον. πᾶσα χιὼν, λευκή· οὐδεμία χιὼν, ζῷον· οὐ πᾶν λευκὸν, ζῷον. καὶ πάλιν. τὸ ζῷον οὐδεμιᾷ χιόνι· τὸ λευκὸν πάσῃ χιόνι· τὸ ζῷον, οὐ παντὶ λευκῷ.

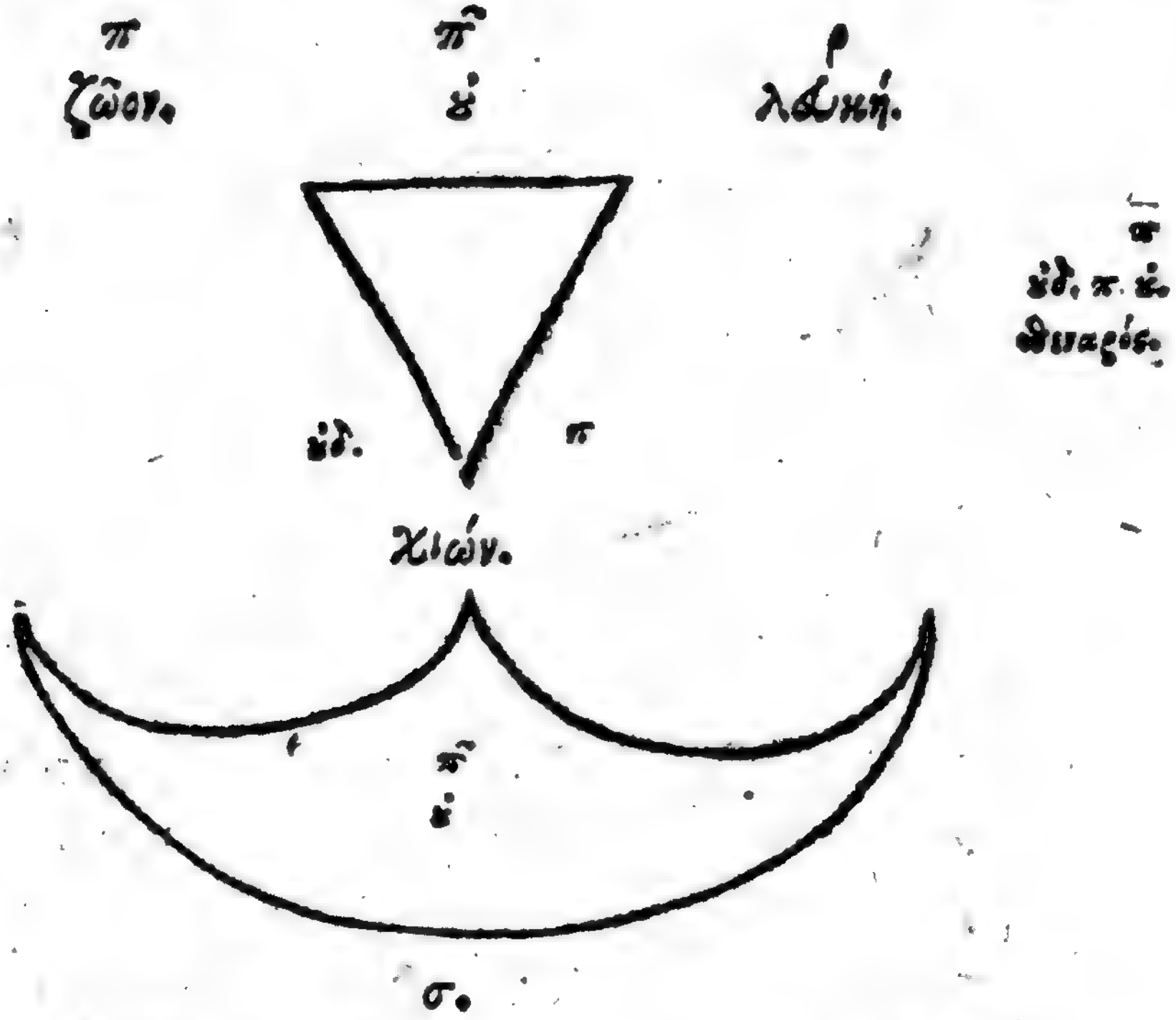

τρίτος τρόπος, ὅσις ἐκ μερικῆς καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος καὶ καθόλου καταφατικῆς τῆς

ὅρου, καὶ ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ἐπικείμενον· εἰσὶ δὲ εἴδη τρία τοῦ τρίτου σχήματος, ἓξ. καὶ πρῶτος μέν, ὅστις ἐκ δύο καταφατικῶν καθόλου προτάσεων, μείζονος καταφατικῆς συνάγει συμπέρασμα· οἷον, ὁ ἄνθρωπος, ζῶον· ὁ ἄνθρωπος, λογικός· τὶ ζῶον, λογικόν. Ὁ πάλιν τὸ λογικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· τὸ ζῶον καὶ παντὸς ἀνθρώπου· τὸ λογικὸν ἄρα κατά τινος ζώου.

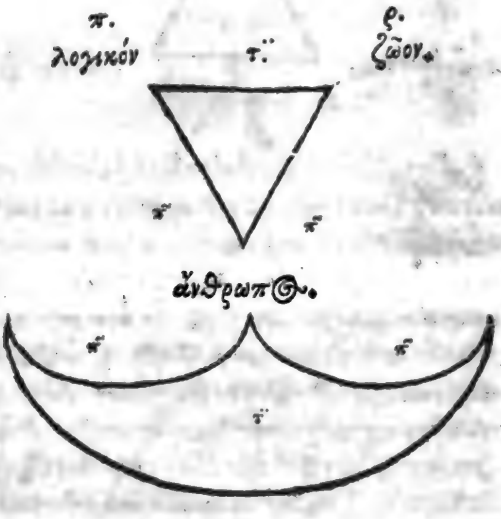

ἐπὶ τῶν ἄκρων.

ἄκρα.

μέσον.

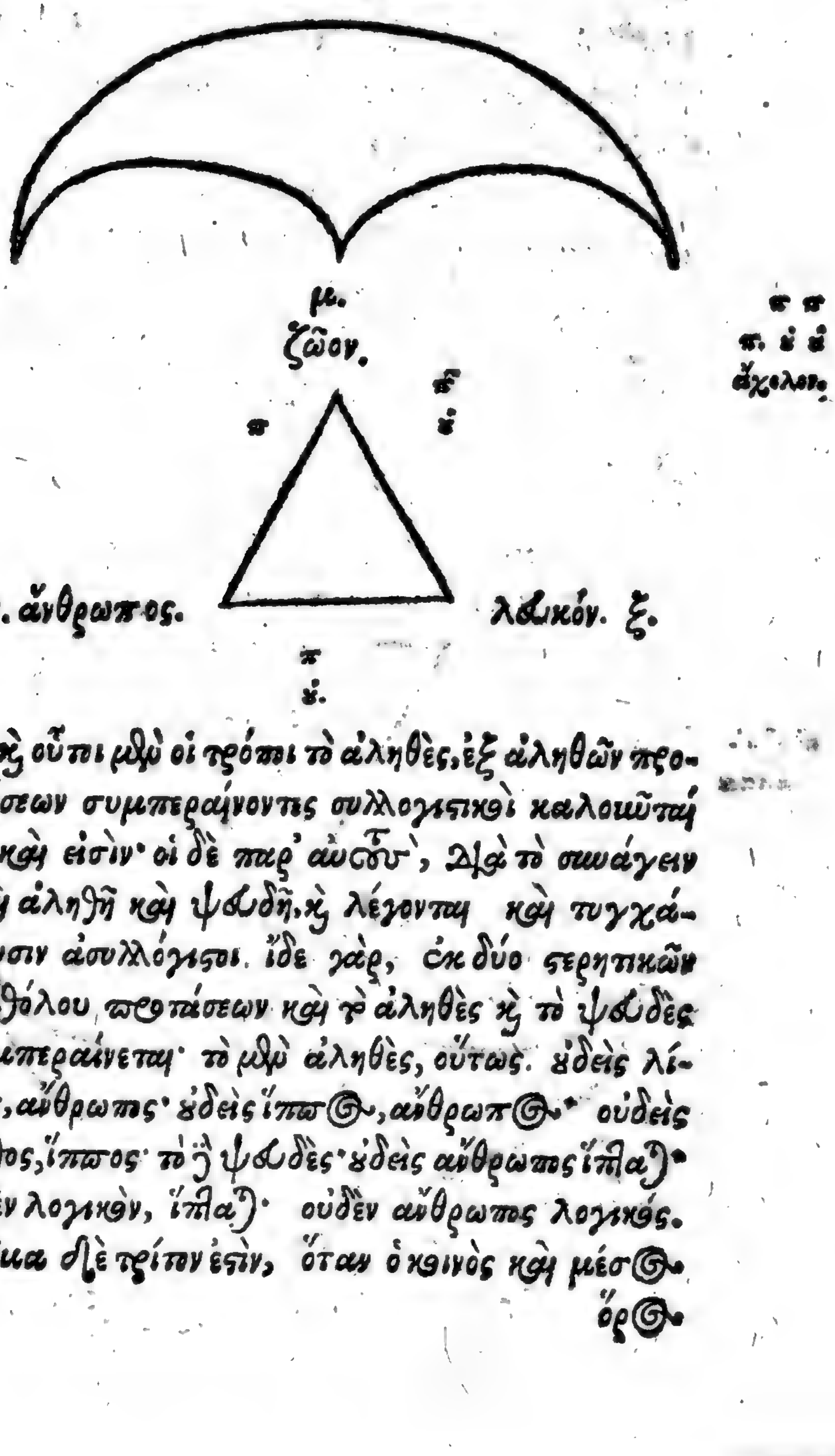

ϗ οὕτω μὲν οἱ τρόποι τὸ ἀληθὲς, ἐξ ἀληθῶν προτάσεων συμπεραίνοντες συλλογιστικοὶ καλοῦνταί τε καὶ εἰσὶν· οἱ δὲ παρ' αὐτοὺς, διὰ τὸ συνάγειν καὶ ἀληθῆ καὶ ψευδῆ, ϗ λέγονται καὶ τυγχάνουσιν ἀσυλλόγιστοι. ἴδε γὰρ, ἐκ δύο στερητικῶν καθόλου προτάσεων καὶ τὸ ἀληθὲς ϗ τὸ ψεῦδος συμπεραίνεται· τὸ μὲν ἀληθὲς, οὕτως. οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος· οὐδεὶς ἵππος, ἄνθρωπος· τὸ δὲ ψεῦδες· οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος· οὐδὲν λογικὸν, ἵππος· οὐδὲν ἄνθρωπος λογικός. σχῆμα δὲ τρίτον ἐστὶν, ὅταν ὁ αὐτὸς καὶ μέσος ὅρος

ἀποφατικὸν μερικὸν συλλογίζεται· οἷον· τὶ ζῶον, λογικὸν· οὐδὲν ἄλογον, λογικὸν· οὐ πᾶν ζῶον ἄλογον.

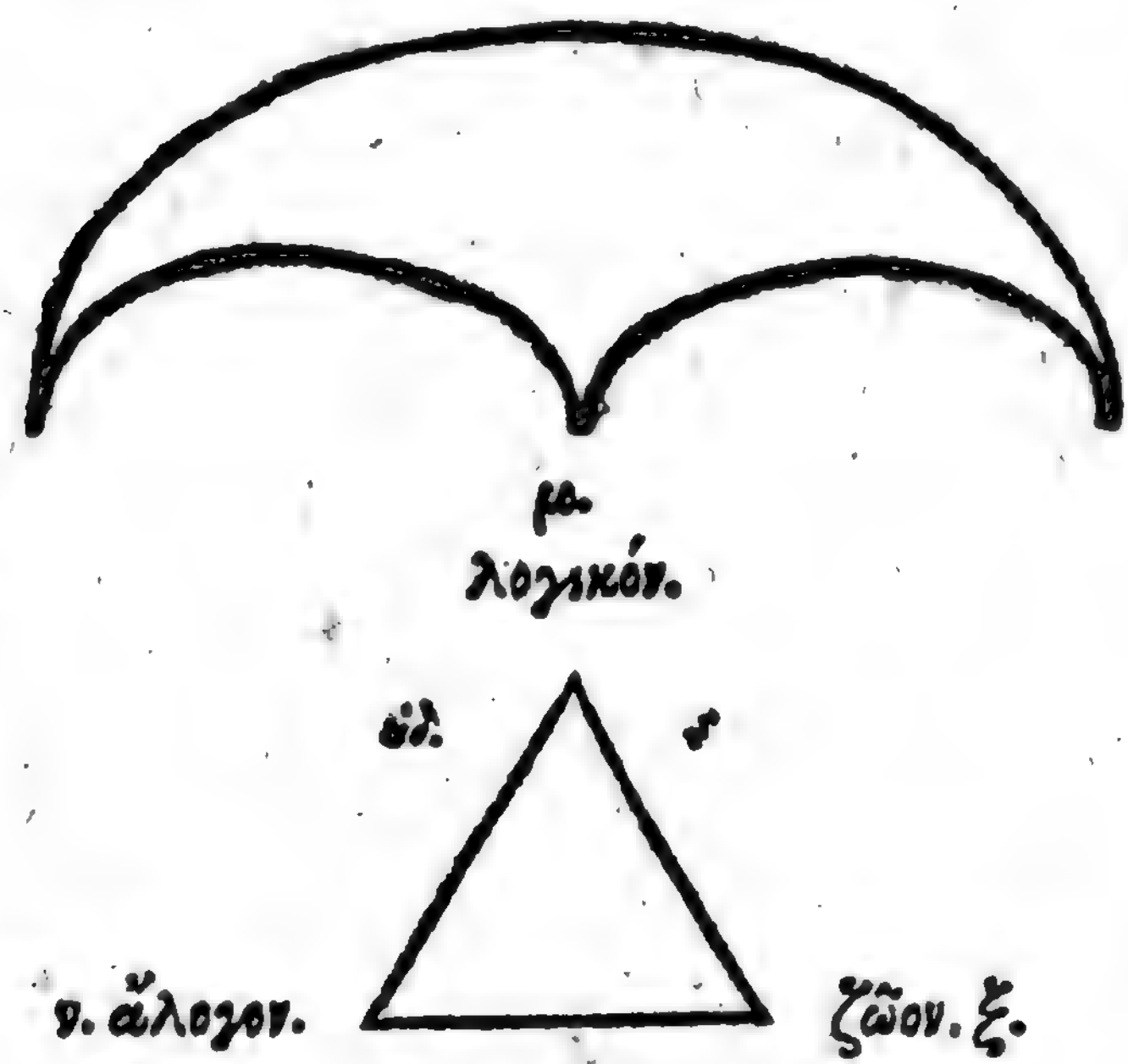

τέταρτον δὲ τρόπος ἐστὶν, ὅσις ἐξ ἀποφατικῆς μερικῆς τ' ἐλάττονος, καὶ καταφατικῆς καθόλου τ' μείζονος, συμπεραίνει καὶ αὐτὸς μερικὸν ἀποφατικόν. οἷον. οὐ πᾶν λευκὸν, ζῶον· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐ πᾶν λευκὸν, ἄνθρωπος.

καὶ οὖ-

καὶ πάλιν· τὸ ζῶον κατ' οὐδενὸς λίθου· τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· ὁ λίθος ἄρα καθ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. διὰ τρίτου σχήματος, ὅτι καθόλου στερητικῆς τῆς ἐλάττονος, καὶ κατηγορικῆς καθόλου τοῦ μείζονος· συνάγει δὲ καὶ αὐτὸς καθόλου στερητικὴν· οἷον· οὐδεὶς λίθος, ζῶον· πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐδεὶς λίθος, ἄνθρωπος.

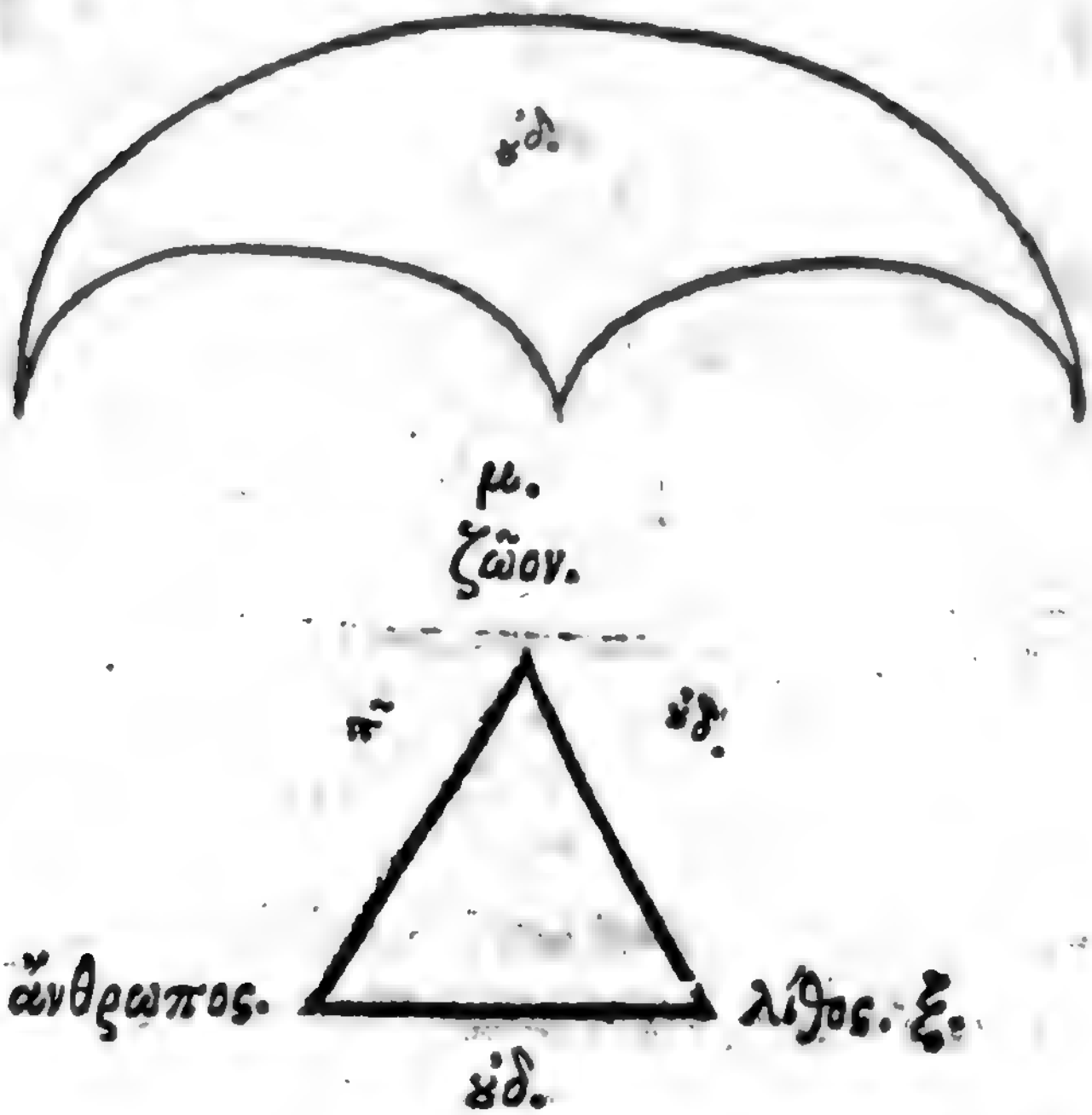

τρίτος τρόπος ἐστὶν, ὃς ἐκ μερικῆς καταφατικῆς τοῦ ἐλάττονος, καὶ στερητικῆς καθόλου τοῦ μείζονος, ἀποφα-

χήματ@ τοῖς μὴ ϖροδεδομένοις ἡμῖν. τὸ αὐτὸ ϗ ἐπὶ τ̃ ἄλλων χημάτων ἐστὶν εὑρεῖν.

Κεφάλ. λδ. Περὶ τ̃ δεύτερε χήματος ϛ τρίτε.

Ὅταν ὁ κοινὸς καὶ μέσος ὅρος κατηγορῆται καὶ ἀμφοτέρων τ̃ ἄκρων· τότε τὸ δεύτερον γίνε) χῆμα. τρόποι δὲ συλλογιστικοὶ ϗ τ̃δε τ̃ σχήματος, τέσσαρες. πρῶτος μὲν [οὖν] ὁ κα θόλε κατηγορικῆς, ἤγουν καταφατικῆς τ̃ ἐλάττονος· ϗ καθόλου στερητικῆς, τ̃ τὸν δ' εἰπεῖν, ἀποφατικῆς τῆς μείζονος· συνάγει [δὲ] συμπέρασμα καθόλου στερητικόν: οἷον, ὁ ἄνθρωπος, ζῶον· ὁ λίθος, οὐ ζῶον· ὁ ἄνθρωπος, οὐ λίθος.

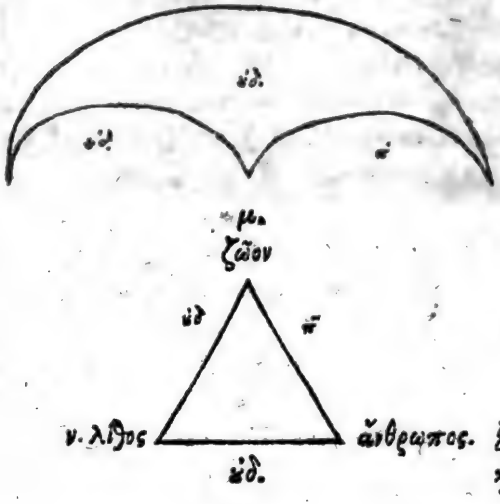

κατ' οὐ παντὸς αἰθίοπ@. καὶ οὕτως· τὸ σολοικίζειν οὐδενὶ γραμματικῷ· τὸ γραμματικόν, ἢνε αἰθίοπι· τὸ σολοικίζειν ἢνὶ αἰθίοπι οὐχ ὑπάρχει, τυπίσιν, οὐ παντὶ αἰθίοπι ὑπάρχει. ὁκ τῶ ὲν ὅλῳ, καὶ ὁδὶ ὲν ὅλῳ. πὶς αἰθίοψ, γραμματικὲς· οὐδὶεὶς γραμματικὸς, σολοικισὴς· οὐ πᾶς αἰθίοψ σολοικισὴς. καὶ οὕτω. πὶς αἰθίοψ ἐν ὅλῳ τῷ γραμματικῷ· οὐδεὶς γραμματικὸς ἐν ὅλῳ τῷ σολοικισῇ· οὐδὲ γάρ ἐσι μέρ@ τῶ σολοικισῶ ὁ γραμματικὸς· ἀπηλλοτριωμέν@ δὶ μᾶλλον αὐτό. πὶς ἄρα αἰθίοψ, ὁδὶ ἐν ὅλῳ τῷ σολοικισῇ. τυπίσιν, οὐ πᾶς αἰθίοψ ἐν ὅλῳ τῷ σολοικισῇ. Οὕτοι μὴν οὖν οἱ πίναρες τρόποι τῶ πρώτυ σχήματ@, ἐξ ἀληθῶν προτάσεων, ἀληθὶς ἀὶ συμπεραίνουσιν. ὅθεν καὶ συλλογισικὶ ὀνομάζονται. οἱ δὲ παρ' αὐτοῦ ἅπαντες, ἀσυλλόγισοί εἰσι, διὰ τὸ σωάγειν ἢ ἀληθῆ ἢ ψυδῆ, τῶν προτάσεων οὐσῶν ἀληθῶν. ἰδού γαρ ὁκ καθόλυ καταφατικῆς τ μείζον@, καὶ καθόλυ ἀποφατικῆς τ ἐλάττον@, ἢ ἀληθὶς καὶ ψυδὶς ἐν πρώτῳ σωάγεται σχήματι. ἀληθὶς μὲν· οὐδὶεὶς λίθ@ ἄνθρωπ@. πᾶς ἄνθρωπ@ ζῶον· οὐδεὶς λίθος ζῶον: ψυδὶς δὲ, οὐδεὶς λίθ@ ἄνθρωπ@· πᾶς ἄνθρωπ@, οὐσία· οὐδεὶς λίθ@, οὐσία. τριαῦτα συμβαίνει καὶ τῖς ἄλλοις τρόποις τῶ τοιούτυ

τὸ γελαστικὸν κατά τιν☉ ζώου. καὶ οὕτω. τὸ γελαστικὸν, παντὶ ἄνθρώπῳ· ὁ ἄνθρωπος τινὶ ζώῳ· τὸ γελαστικὸν τινὶ ζώῳ. δυνατὸν δὲ καὶ αὐτὶ τε τὶς προσδιορισμῦ προσλαβεῖν ὡρισμένον τὶ πρόσωπον τῶν καθέκαστα, καὶ τὰ αὐτὰ πάλιν συναγαγεῖν. οἷον ὁ σωκράτης, ἄνθρωπ☉· πᾶς ἄνθρωπ☉, γελαστικὸν· ὁ σωκράτης ἄρα γελαστικόν. καὶ πάλιν τὸ γελαστικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπε· ὁ ἄνθρωπ☉ κατὰ τε σωκράτ☉υ· τὸ γελαστικὸν ἄρα κ͞ζ τ͞υ σωκράτ☉υ.

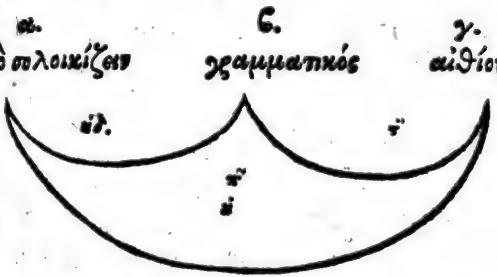

πέμπτος τρόπος ζ͞ πρώτε σχήματος, ὃς ἐξ ὁπο-φατικῆς καθόλε τ͞ μείζον☉ καὶ κ͞ζ φατικῆς μερικῆς τ͞ ἐλάττονος συμπεραίνει μερικὸν ὁποφατικόν, οἷον, ἐκ τε κατὰ μηδενὸς καὶ κατά τιν☉. τὸ συλοικίζειν κατ' ὐδενὸς γραμματικὸ. τὸ γραμματικὸν κατά τιν☉ αἰθίοπ☉· τὸ συλοικίζειν

κατ'

πῶ, ὡς εἶναι τ̃ λίθον μὲν ὅλον, αὐτοῦ δέ τι μέρος τ̃ ἄνθρωπον. ἐκ τοῦ κ̃ μηδενὸς καὶ κατὰ παντὸς· ὁ λίθος κατ' οὐδενὸς ζῴου· τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· ὁ λίθος κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. πωτὸ δέ ἐστι κ̃ μηδενὸς καὶ κατ' οὐδενός. κ̃ οὕτως· ὁ λίθος οὐδενὶ ζῴῳ ὑπάρχει· τὸ ζῶον, παντὶ ἀνθρώπῳ· ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

α. γελαστικόν.

β. ἄνθρωπος.

γ. ζῶον.

π. τ. τ. καφίδι.

τρίτος τρόπος τοῦ πρώτου σχήματος, ὁ ἐκ κ̃ φατικῆς μερικῆς τ̃ ἐλάττονος, καθόλου κ̃ φατικῆς τ̃ μείζονος, μερικὸν κ̃ φατικὸν συνάγων συμπέρασμα· οἷον ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ· τὶ ζῶον, ἄνθρωπος· πᾶς ἄνθρωπος, γελαστικόν· τὶ ζῶον, γελαστικόν. κ̃ ἄτω· τὶ ζῶον ἐν ὅλῳ τῷ ἀνθρώπῳ· πᾶς ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ γελαστικῷ· τὶ ζῶον ἐν ὅλῳ τῷ γελαστικῷ. ἐκ τοῦ κ̃ παντὸς κ̃ κ̃ τινος. τὸ γελαστικὸν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου· ὁ ἄνθρωπος κατά τινος ζῴου·

καὶ οὕτως· πᾶς ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ ζῴῳ· πᾶν ζῶον ἐν ὅλῃ τῇ οὐσίᾳ· πᾶς ἄνθρωπος ἐν ὅλῃ τῇ οὐσίᾳ. ἐκ τῦ κατὰ παντὸς· ἡ οὐσία, κατὰ παντὸς ζῴου· τὸ ζῶον, κ̓ͤ παντὸς ἀνθρώπυ· ἡ οὐσία κ̓ͤ παντὸς ἀνθρώπυ. καὶ οὕτως. ἡ οὐσία παντὶ ζῴῳ ὑπάρχει. τὸ ζῶον, παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει.

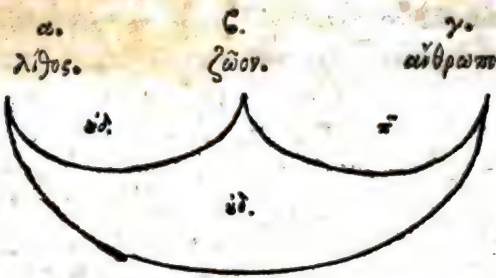

δεύτερος τρόπος τῦ πρώτυ σχήματος, ὃς ἐκ καθόλυ καταφατικῆς τῆς ἐλάττονος, καὶ καθόλου ἀποφατικῆς τῆς μείζονος, ἀποφατικὸν καθόλυ συνάγει συμπέρασμα· οἷον ἐκ τῦ ἐν ὅλῳ καὶ ἐκ ἐν ὅλῳ. πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· οὐδὲν ζῶον, λίθος· οὐδεὶς ἄνθρωπος, λίθος. καὶ οὕτως· ὁ ἄνθρωπος, ἐν ὅλῳ τῷ ζῴῳ· τὶ ζῶον, οὐκ ἐν ὅλῳ τῷ λίθῳ· ὁ ἄνθρωπος ἐν ὅλῳ τῷ λίθῳ οὐκ ἔστιν· ἤγουν οὐχ ὑπάρχει μέρος τῦ λίθυ ὁ ἄνθρωπος,

μείζω ποτὲ μειονῶ. κατὰ δὲ τὸ τρίτον, ἓν μόνον ὑπάρχει τὸ ἀποφατικόν· τὸ, μηδέποτε τινὶ ἐλάττονι κατάπασιν ἀποφατικὴν εἶναι. ὅθεν * εὐλόγως τῶν ἄλλων δύο σχημάτων αἱ μὲν τέσσαρας ἐχόντων συλλογιστικὰς συζυγίας, τὸ τρίτον ἓξ συλλογίζεται. † C.R. εὐκόλως.

Περὶ τοῦ πρώτου σχήματος. Κεφάλ. λγ.

Ὅταν ὁ κοινὸς καὶ μέσος ὅρος, τῷ μὲν ὑπακείμενῳ ἐπὶ τῶν ἄκρων, τοῦ δὲ κατηγορούμενος· δῆλον δ' ὅτι κατηγορεῖται τοῦ ἐλάττονος, ὑπάρχει δὲ τῷ μείζονι· τότε τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα. τοῦτο δὲ τοῦ σχήματος τρόποι συλλογιστικοὶ, καθὼς προείρηται, τέσσαρες. Ὁ πρῶτος μὲν ἐστι τρόπος, ὅστις ἐκ δύο συνίσταται καταφατικῶν καθόλου προτάσεων, καταφατικὴν καθόλου συνάγων συμπέρασμα· οἷον ἐκ τοῦ ἐν ὅλῳ· πᾶς ἄνθρωπος, ζῷον· πᾶν ζῷον, οὐσία· [ἄρα] πᾶς ἄνθρωπος οὐσία.

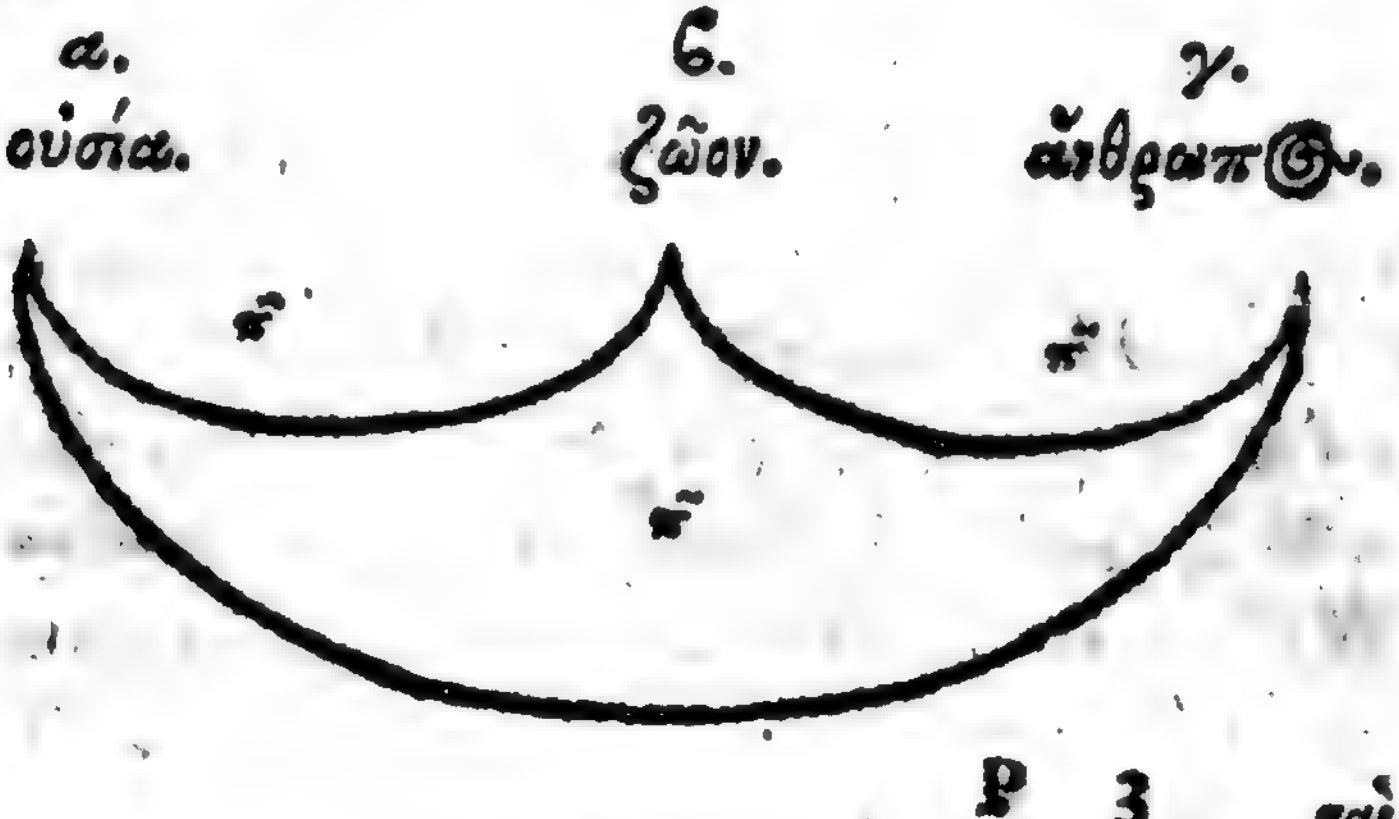

τὰ καταφατικὰ, τὰ ἀποφατικὰ, τὰ καθόλου, τὰ μερικά. τῶ δευτέρω δὲ τάξιν, ὁ καταφατικὸν μὴ οὐ συνάγει συμπέρασμα· τέως δ' οὖν συμπεραίνει καὶ καθόλε καὶ μερικά. τ τρίτω δὲ καὶ ὑστάτω ἔλαχε τάξιν, ὃ καταφατικὰ μὴ καὶ ἀποφατικὰ συλλογίζεται, τῶλιν ἅπαντα μερικά. κρεῖττον γὰρ σχῆμα, καὶ εἰς ἀπόδειξιν χρησιμώτερον, ὅπερ ἁπλῶς καθόλου συνάγει, τῦ μηδὲν καθόλε συνάγοντος. πάλιν κρεῖττόν ἐστιν, ὃ καταφατικὸν καθόλου συνάγειν δυνάται. τῇ γὰρ ἀποδεικτικῇ ἐπιστήμῃ, διαφερόντως μὲν ἐοικύδασιν τὸ καθόλου καταφατικὸν μᾶλλον τῦ ἀποφατικῦ. τὸ μὲν γὰρ τὰ ὄντα καταισκυάζει· τὸ δ' ἀποφατικὸν τὰ μὴ ὄντα. πολλῷ δὲ κρεῖττον καὶ τιμιώτερον τῦ μὴ ὄντος τὸ ὄν. κατὰ δεύτερον δὲ λόγον ἐστὶ τῦ καθόλου ἀποφατικῦ, ἐφρόντισεν ἡ ἀπόδειξις· ἠμέλησε δὲ τῶν μερικῶν· ἐπεὶ τὰ καθόλε ζητεῖ, καὶ ὠφελεῖ αὐτὰ καταγίνεται. τρόποι δὲ συλλογιστικοὶ τῦ πρώτε σχήματος τέσσαρες. καὶ τῦ δευτέρε τέσσαρες. ἓξ δὲ τῦ τρίτε. κατὰ μὲν γὰρ τὸ πρῶτον σχῆμα, δύο τινα φυλαττόμεθα· τὸ, μηδέποτε τῶν ἐλάττω προτάσιν ἀποφατικὴν εἶναι, μήτε τῶν μείζω μερικήν. ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸ δεύτερον, δύο· τὸ, μηδαμῶς εἶναι τὰς προτάσεις ὁμοιοσχήμονας, μήτε τ μείζω

μείζονα προτάσιν, εἴτε καταφατικὴν εἴτε ἀποφατικήν· μᾶλλον δὲ τοῦτο κοινὸν, τῷ πρώτῳ τε καὶ δευτέρῳ σχήματι. κυρίως δὲ τοῦ δευτέρου σχήματος ἴδιον, τὸ τὴν ἐλάττω προτάσιν, εἴτε καταφατικὴν ἔχειν, εἴτε ἀποφατικήν· ἢ καθόλου οὖσαν ἢ μερικήν· καὶ τὸ τηρεῖν πάντοτε τὰς προτάσεις ἀνομοιοσχήμονας, εἴτουν ἀνομοίους καὶ τὸ πιὸν. ἤγουν τὴν μίαν μὴν καταφατικὴν οἵαν δήποτε, τὴν ἑτέραν ἀποφατικήν. σημαίνει δὲ τοῦτο τὸ σχῆμα καὶ καθόλου καὶ μερικὰ συμπεράσματα. πλὴν ἀποφατικὰ πάντα, καὶ οὐδὲν οὐδέποτε καταφατικόν. τοῦ τρίτου σχήματος ἴδιον, τὸ ἔχειν ἀεὶ τὴν ἐλάττω προτάσιν καταφατικήν, εἴτε καθόλου, εἴτε μερικήν. μᾶλλον δὲ τοῦτο κοινὸν τῷ πρώτῳ καὶ τρίτῳ σχήματι. κυρίως δὲ τοῦ τρίτου σχήματος ἴδιον, τὸ ἔχειν τὴν μείζονα πρότασιν καὶ τὸ ποσὸν ἀδιάφορον, ἢ καθόλου δηλονότι ἢ μερικήν, ἢ καὶ φαλικὴν οὖσαν ἢ ἀποφαλικήν. σημαίνει δὲ τὸ τρίτον σχῆμα καὶ καταφατικὰ καὶ ἀποφαλικὰ συμπεράσματα· πλὴν τὰ πάντα μερικά, καὶ οὐδὲν καθόλου ποτέ. θεωρητέον δὲ τὰ κοινὰ τῶν τριῶν σχημάτων ἁπανταχοῦ· τὸ μήτε μερικὰς εἶναι καὶ ἀμφοτὰς προτάσεις ἐν οὐδενὶ τῶν σχημάτων· μήτε μὴν ἀμφω ἀποφαλικάς. πρώτην μὲν οὖν τάξιν ἐκεῖνο τῶν σχημάτων εἰκότως ἀπείληφεν, ὃ πάντα σημαίνειν δύναται τὰ συμπεράσματα·

προν γίνεται σχῆμα· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ζῶον· ὁ λίθος, οὐ ζῶον· ὁ ἄνθρωπος, οὐ λίθος. εἰ δὲ καὶ ἀμφοτέρας προτάσεις, ὁ αὐτὸς κοινὸς καὶ μέσος ὅρος, καὶ πρὸς δυσὶν ἄκροις ὑπόκειται, τὸ τρίτον γίνεται σχῆμα. οἷον ὁ ἄνθρωπος, ζῶον· ὁ ἄνθρωπος, λογικόν· τι ζῶον, λογικόν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον σχῆμα, συλλογιστικὰς τρόπους κέκτηται τέσσαρας· τοσούτους δὲ καὶ τὸ δεύτερον. τὸ δὲ τρίτον σχῆμα, τρόπους ἔχει συλλογιστικοὺς ἕξ. συλλογιστικοὶ δὲ τρόποι καὶ συζυγίαι καταναμάζονται. δύο γὰρ προτάσεις καθ' ἕνα ὅρον συνεζευγμέναι, τοιούτων τρόπων ἕκαστον ἀπεργάζονται. πᾶσαι τοίνυν συζυγίαι συλλογιστικαὶ τῶν τελῶν σχημάτων, εἴτουν τρόποι συλλογιστικοί, τοσοῦτοί εἰσι δέκα. κοιναὶ μὲν οὖν τριῶν σχημάτων εἰσί, τὸ, μίαν τῶν προτάσεων ἔχειν ἑκάστην αὐτῶν καταφατικὴν ἐξ ἀνάγκης, καὶ μίαν καθόλου. ἐν ἑνὶ γὰρ τῶν σχημάτων συμπέρασμα ποτὲ συλλογισμὸς, ἢ ἐκ δύο ἀποφατικῶν προτάσεων, ἢ ἐκ δύο μερικῶν. πᾶσι μὲν οὖν τριῶν σχημάτων κοιναὶ ἴδιαι εἰσί, τοῖς μὲν πρώτου σχήματος· τὸ τὴν, ἐλάττονα πρότασιν ἔχειν ἀεὶ καταφατικήν· εἴτε καθόλου, εἴτε μερικήν· καὶ τὸ, τὴν μείζονα καθόλου διαπαντὸς, εἴτε καταφατικὴν, εἴτε ἀποφατικήν· σώζουσι δὲ τὸ τοῦτον σχῆμα καὶ καταφατικὰ καὶ ἀποφατικὰ συμπεράσματα, καὶ καθόλου καὶ μερικά. ἴδια δὲ τοῦτου σχήματος ἴδια, τὸ ἔχειν ἀεὶ καθόλου τὴν

μείζονα

προτάσει κοινόν. ὥστε τρεῖς ὅροι τ' ἀπλᾶν συνιστῶσι συλλογισμόν· οἱ δύο ἴδιοι, καὶ ὁ κοινός. οἱ μὲν οὖν ἴδιοι, ἄκροι· ὁ δὲ κοινὸς, μέσος. οἷον, ἔστω πρότασις, ὁ ἄνθρωπος ζῷον. ἑτέρα πρότασις, τὸ ζῷον, οὐσία. πάντας δὴ τ' δυσὶ προτάσεσι, τὸ ζῷον, ὅρος κοινός. ὁ δὲ αὐτὸς ὅρος καὶ μέσος ἐστίν. ἴδιος δὲ καὶ ἄκρος ὅρος, τῇ μὲν τῶν προτάσεων, ὁ ἄνθρωπος· τῇ δὲ, ἡ οὐσία. συναγόμενοι δὲ οἱ ἄκροι τῶν ὅρων εἰς πάντα, καὶ οἷον ἑνούμενοι, συμπέρασμα γίνονται. εἰ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷον, καὶ τὸ ζῷον οὐσία, ὁ ἄνθρωπος οὐσία ἐστίν. ὁ πίνων κοινὸς καὶ μέσος ὅρος, ὁ δὶς ἐν τῇ συνθήκῃ τῶν προτάσεων λαμβανόμενος, ἢ κατὰ μὲν τ' μίαν τῶν προτάσεων ὑπόκειται, τυπτέιν, ὑποκείμενός ἐστι· καὶ τ' ἄλλην κατηγορεῖται, τυπτέι κατηγορούμενός ἐστιν, ἢ καὶ καθ' ἑκατέρας προτάσεις κατηγορεῖται· ἢ καὶ κατ' ἀμφω ὑπόκειται. καὶ οὕτω τρία σχήματα συλλογισμῶν ἀναφαίνεται. εἰ μὲν γὰρ ὁ κοινὸς καὶ μέσος ὅρος κατὰ μὲν τὴν μίαν τῶν προτάσεων τῷ ἄκρῳ ὑπόκειται, καὶ δὲ τὴν ἑτέραν τὸ λοιπὸν ἄκρον κατηγορεῖται, τὸ πρῶτον γίνεται σχῆμα· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ζῷον· τὸ ζῷον, οὐσία· ὁ ἄνθρωπος, οὐσία. εἰ δὲ καθ' ἑκατέρας τῶν προτάσεων, ὁ αὐτὸς κοινὸς καὶ μέσος ὅρος κατηγορεῖται καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἄκρων· τὸ δεύ-

πεντεδάκτυλον, ἄνθρωπος· ὅτι δὲ τ̃ ἄλλων, ὅτι πρὸς ἑαυτὸν ἀντιστρέφει, οὐ πρὸς τ̃ καθόλε

† A. C. ἄπωμ. ὁποφατικόν. εἰ γὰρ * εἴπιμι, ὅ πᾶν ζῶον ἵππος, οὐ δυνάμεθα εἰπεῖν, ϗ, οὐ πᾶς ἵππος, ζῶον· ἢ, οὐδεὶς ἵππος, ζῶον· πᾶς γὰρ ἵππος, ζῶόν ἐστιν. ὅθεν καὶ ἀποδοκιμάζεται ἡ ἀντιστροφὴ τῆς ὅ πᾶς. ἀλλ' οὐδ' ἡ καθόλου ὁποφατικὴ, ὅτι γε τῶν ἐνδεχομένων ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτόν. ἔστι μὲν γὰρ εἰπεῖν, ὡς ἐνδέχεται μηδένα ἄνθρωπον λούσασθαι. οὐκ ἔστι δὲ καὶ ἀντιστρέψαντας εἰπεῖν, ὅτι ἐνδέχεται μηδὲν λεγόμενον, ἄνθρωπον εἶναι. λούεται γὰρ ὁ ἵππος ϗ βοῦς, καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθὲς τὸ λέγειν τ̃ ἵππον ἢ τ̃ βοῦν ἐνδέχεσθαι μὴ εἶναι ἄνθρωπον. ἀνάγκη γὰρ μᾶλλον ταῦτα μὴ εἶναι ἄνθρωπον· τυτέστιν, ἀδύνατον εἶναι τ̃ ἵππον ἢ τὸν βοῦν, ἄνθρωπον. ὃ γὰρ ἀνάγκη μὴ εἶναι, τοῦτ' ἀδύνατον εἶναι· ὃ δὲ δύναται ϗ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, τοῦτ' ἐνδέχεσθαι λέγομεν.

Κεφάλ. λα.

Περὶ τῶν τριῶν σχημάτων.

Ἐν τῷ ἁπλῷ συλλογισμῷ, τρεῖς κυρίως ὅροι εἰσί. δύο γὰρ προτάσεις ὁ ἁπλοῦς ἔχει συλλογισμὸς, ὧν ἑκάστη δύο κέκτηται ὅρους· ἕνα ὑποκείμενον, καὶ ἕνα κατηγορούμενον· ἀλλ' ἴδιον μὲν ἔχει τὸν ἕνα τῶν ὅρων, τ̃ δὲ λοιπὸν τῇ ἑτέρᾳ πρότασει

φατικὴς, οἷον, εἰ ὁ ἄνθρωπος, ζῶον· τὸ μὴ ζῶον οὐδὲ ἄνθρωπος· καὶ εἰ τὸ πῦρ, ἢ ψυχρὸν· τὸ ψυχρὸν, οὐχὶ πῦρ. ἀναγκαιοτάτη δέ ἐστιν ἐπὶ πάσης ὕλης ἡ τοιαύτη ἀντιστροφή. εἰ δ' ἡ μὲν ποιότης ἡ αὐτὴ μένει τῶν προτάσεων, ἡ τάξις δὲ μόνη τῶν ὅρων ἀλλάττοιτο, καὶ ὁ μὲν ὑποκείμενος γίνοιτο κατηγορούμενος, ὁ δὲ κατηγορούμενος ὑποκείμενος· γίνεται ἡ ἀπλῆ ἀντιστροφή. ἀπλῆ γὰρ ἀντιστροφή ἐστι κατηγορίας δύο προτάσεων, κατ' ἀμφοτέρους τοὺς ὅρους· τὸ μὲν τάξεως τῶν ὅρων ἀμειβομένης, τῇ δὲ ποιᾷ φυλαττομένης μὴ τὸ σφαλερὸν εἰσάγειν. ἐπεὶ δὲ κατ' εἶδος πέντε εἰσὶν αἱ προτάσεις, καθόλου καταφατικὴ, καθόλου ἀποφατικὴ, μερικὴ καταφατικὴ, μερικὴ ἀποφατικὴ· ἡ μὲν καθόλου καταφατικὴ, πρὸς τὴν μερικὴν καταφατικὴν ἀντιστρέφει κατὰ τὸν ῥηθέντα ἀντιστροφὸν τὸν ἁπλοῦν· οἷον πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον· καὶ τὸ ζῶον, ἄνθρωπος· ἡ δὲ καθόλου ἀποφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν, οἷον, οὐδεὶς ἄνθρωπος, ἄλογός ἐστι· καὶ οὐδὲν ἄλογον, ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ἡ μερικὴ δὲ καταφατικὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀντιστρέφει, οἷον, τις ἄνθρωπος λευκὸς, καὶ τί λευκὸν ἄνθρωπος. ἡ δέ γε μερικὴ ἀποφατικὴ, ἐπὶ μόνων τῶν ἐνδεχομένων πραγμάτων ἀντιστρέφει πρὸς ἑαυτὴν, οἷον, οὐ πᾶς ἄνθρωπος πενταδάκτυλος· καὶ ὁ πᾶν

πεν-

τὴν πρὶν οὖσαν ἐλάττω πεῖσιν, λέγοντες ὅτως. ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀθάνατος· τὸ ἀθάνατον, ἀεικίνητον· τὸ ἀεικίνητον, αὐτοκίνητον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα αὐτοκίνητος. ἐνδέχεται δὲ κ̓ τ̓ ἐλάττω πεῖσιν τῷ συμπεράσματι συμπαλέξαντας πᾶσαν συμπέρασμα τ̓ ἐν τῷ πείρῳ συλλογισμῷ μείζω πεῖσιν· οἷον ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀθάνατος· τὸ ἀθάνατον, αὐτοκίνητον· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα ἀεικίνητος. ὅτω μὲν ἂν γίνεται ἡ ἐν συλλογισμοῖς ἀντιροφή. ἡ δ̓ ἐν πείσεσι γινομένη ἀντιροφὴ, ἢ τὴν μὲν τάξιν τ̓ ὅρων φυλάττει τ̓ αὐτὸν τηρῶν κατηγορούμενον, καὶ τ̓ αὐτὸν ὑποκείμενον· μόνην δὲ τ̓ πιότητα μεταβάλλει, πιθανὸν τ̓ ἀποφατικὴν πεῖσιν, κ̓ φατικὴν κ̓ καταφατικὴν, ἀποφατικήν. κ̓ λέγεται αὕτη ἐνδεχομένη ἀντιροφὴ, ὡς ἀπὸ μόνης τ̓ ἐνδεχομένης ὕλης συνισταμένη· οἷον, τὸν ἄνθρωπον * λούεται, τὸν ἄνθρωπον οὐ * λούεται. αὕτη δ̓ οὐκ ἂν εἴη κυρίως ἀντιροφή. εἰ δὲ μήτε τ̓ ὅρων ἡ τάξις φυλάττοιτο, μήτε μὴν ἡ πιότης, γίνεται ἡ καλουμένη σὺν ἀνθέσει ἀντιροφή. καλεῖται δ̓ οὕτως, διὰ τὸ ἀντιστρέφειν ἡμᾶς ἐκ τῶν κατηγορουμένων πρὸς τ̓ ὑποκείμενον λαμβάνοντας οὓς ἀντικειμένους τ̓ ὅρων, ἀπὸ καταφατικῶν ἀποφατικοὺς, ἢ ἀπὸ ἀποφατικῶν καταφατικούς.

† C.R. λέγεται.
† C.R. λέγεται.
Sed rectius intextu legitur.

κὸν δὲ, τῇ χείρονι κατὰ τὸ ποιὸν προτάσει ἑπόμενον. αἱ δ' ἐκ μερικῆς καταφατικῆς, ἢ καθόλου ἀποφατικῆς ἀπαρτιωθείη συλλογισμὸς, ἀναλυθήσει τὸ συμπέρασμα, τῇ καταφατικῇ μὲν κατ' τὸ ποσὸν, τῇ ἀποφατικῇ δὲ κατὰ τὸ ποιόν· καὶ ἔσται μερικὸν ἀποφατικὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν προτάσεων τὸ χείρονα συνεξάμενον. ἐκ δύο δ' ἀποφατικῶν προτάσεων, καὶν καθόλου εἶεν· ἢ ἐκ δύο μερικῶν, καὶν καταφατικαὶ εἶεν, οὐδέποτε δύναται ψευδὴς συλλογισμός. ἡ δ' ἀντιστροφὴ, οἱονεὶ στροφή τίς ἐστιν εἰς τοὔπίσω κατὰ παλινδρόμησις. Αὕτη ἡ ἀντιστροφὴ, κατ' ἐν ὅροις θεωρεῖται, κατ' ἐν προτάσεσι, καὶ ἐν συλλογισμοῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἐν ὅροις ἀντιστροφῆς, ἐν τῷ περὶ τῶν πρόσθε κεφαλαίῳ διείληπται· ὅτι ὁ πατὴρ, ὁ τοῦ πατρὸς· καὶ ὁ υἱὸς, πατρὸς υἱὸς, κατὰ τὰ ἑξῆς. ἐν συλλογισμοῖς δὲ γίνεται ἀντιστροφὴ, ὅταν τὸ συμπέρασμα λαβόντες, ἢ προθέντες τὸν μείζω τῶν προτάσεων, τὸν ἐλάττω κατασκευάσωμεν· οἷον κείσθω συλλογισμὸς ὁ λέγων, ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἀθάνατος. ἔχομεν οὖν τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀθάνατος. τοῦτο λαβόντες καὶ ποιήσαντες ἐλάττω πρότασιν, εἴτε προθέντες τὰς λοιπὰς, ποιήσωμεν συμπέρασμα,

τὸν

προτάσεων ἡ ἔχουσα κατηγορούμενον τὸν αὐτὸν ὅρον, ὅπερ καὶ τὸ συμπέρασμα· ἐλάττων δὲ ἡ τὸν ἴδιον ὅρον μὴ ἔχουσα· καὶ ἔτι ἐλάττων, ἡ ἔχουσα τὸν αὐτὸν ὑποκείμενον, ὅπερ καὶ τὸ συμπέρασμα. λέγεται δὲ ἡ χείρων προτάσις, ἐν συλλογισμῷ, καὶ κρείττων ἐπεὶ χὰρ πᾶσα προτάσις, καὶ ποσὸν ἔχει· (ἡ γὰρ καθόλου ἡ μερική·) καὶ ποιόν· (ἡ γὰρ καταφατική, ἡ ἀποφατική·) χείρων μὲν ἐστι κατὰ [τὸ] ποσόν, τῆς καθόλου ἡ μερική· χείρων δὲ καὶ κατὰ τὸ ποιὸν τῆς καταφατικῆς ἡ ἀποφατική. λοιπὸν κρείττους ἡ καθόλου τῆς μερικῆς, καὶ ἡ καταφατικὴ τῆς ἀποφατικῆς. τῇ χείρονι δὲ τῶν προτάσεων ἕπεται τὸ συμπέρασμα. εἰ μὲν οὖν ἐκ δύο καταφατικῶν συναίη ὁ συλλογισμὸς καὶ ἀμφοῖν καθόλου· οὐδεμία πρότασις ἐν τούτῳ χείρων ἐστί· καὶ ἔσται τὸ συμπέρασμα, καὶ καταφατικὸν καὶ καθόλου. εἰ δ' ἐκ δύο καταφατικῶν εἴη προτάσεων ὁ συλλογισμός, τῆς μὲν μιᾶς καθόλου, τῆς ἑτέρας δὲ μερικῆς· ἐπεὶ χείρων ἐστίν, ὡς εἴρηται, τοῦ καθόλου ἡ μερική· ταύτῃ δὴ τῇ χείρονι ἑπόμενον τὸ συμπέρασμα ἔσται μερικὸν καταφατικόν. εἰ δ' ἐκ μιᾶς μὲν καθαφατικῆς, ἑτέρας δὲ ἀποφατικῆς, καὶ ἀμφοῖν δὲ καθόλου συμβλακείη συλλογισμός· ἔσται τὸ συμπέρασμα καθόλου μέν, (ἐπίπερ οὐδεμία πρότασις μερική·) ἀποφατικὸν δέ,

ἀποφατικαῖς τὸ οὐκ ἐν ὅλῳ καὶ τὸ καθ' οὐδενός. ὅταν μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καταφατικῶν προτάσεων ἐκ τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸ κατηγορούμενον ἐρχώμεθα, τότε λέγεται οὐκ ἐν ὅλῳ· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ἄψυχον οὐκ ἔστιν· ἢ, ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἐν ὅλῳ τῷ ἀψύχῳ ἔστιν· αἴτιον, μέρος οὐκ ἔστι τοῦ ἀψύχου ὁ ἄνθρωπος. ὅταν δὲ πρὸς τὸ ὑποκείμενον ἐκ τοῦ κατηγορουμένου ἐρχώμεθα, τότε λέγεται καθ' οὐδενός· οἷον τὸ ἄψυχον καθ' οὐδενὸς ἀνθρώπου ἐστίν· ἢ τὸ ἄψυχον οὐδενὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει· ταὐτόν ἐστιν, οὐδὲν δὲ ἀνθρωπείου εἴδους ἀτόμων ἔχον εὑρεθήσεται τὸ εἶναι ἢ λέγεσθαι ἄψυχον. δύο μὲν οὖν προτάσεις ὁ κυρίως ἔχει συλλογισμὸς ὁ ἁπλοῦς. Αλλ' ἡ μὲν αὐτῶν καλεῖται μείζων, ἡ δ' ἐλάττων. καὶ μείζων μέν, ἡ τὸ ὅρον ἐκεῖνον ἔχουσα κατηγορούμενον, ὅπερ καὶ τὸ συμπέρασμα· ἐλάττων δέ ἐστιν ἡ λοιπή· οἷον ἐπὶ τοῦδε τοῦ συλλογισμοῦ· ἡ ψυχὴ, ἀεικίνητος· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· μείζων πρότασίς ἐστιν, ἡ λέγουσα· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον. ἔχει γὰρ τὸ ἀθάνατον, κατηγορούμενον· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῷ συμπεράσματι ὁμοίως κατηγορούμενον. τὸ συμπέρασμα γάρ, ἡ ψυχὴ ἀθάνατος. ἐλάττων δὲ πρότασίς ἐστιν ἡ λέγουσα· ὅτι ἡ ψυχὴ, ἀεικίνητος. ἐπὶ δὲ τῶν συνθέτων συλλογισμῶν ἀναλόγως, μείζων μέν ἐστι πασῶν

προτάσεων

† C.R. σωθέντων. δυνατὸν γὰρ ἐκ τῶν εἰρημένων συλλογισμῶν, ἕνα *σωθέντας εἰπεῖν. ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. πᾶσα γὰρ πρότασις, ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου συνίσταται· εἰ μόνοι δὲ ὅροι κυρίως εἰσὶν. εἰς αὐτὰς γὰρ ἀναλύεται ἡ πρότασις, ὡς εἰς τινα στοιχεῖα καὶ πρώτας ἀρχάς. καὶ ὁ μὲν κατηγορούμενος, ἢ μείζων ὀφείλει εἶναι τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ἴσος· ἐλάττων γὰρ, οὐδαμῶς· ὁ δέ γε ὑποκείμενος, ἢ ἐλάττων ἢ ἴσος· μείζων γὰρ, οὐδαμῶς. ὅταν μὲν οὖν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου πρὸς τὸν κατηγορούμενον ἐρχώμεθα, λέγεται ἐν ὅλῳ· ὡς ὅταν εἴπωμεν· ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος· ἦγουν, ἡ λογικὴ ψυχὴ ἐν παντὶ τῷ αὐτοκινήτῳ· ἢ ἐν ὅλῳ τῷ αὐτοκινήτῳ. ἐν ὅλῳ γὰρ αὐτοκινήτῳ ἡ λογικὴ ψυχὴ ὡς μέρος ἐστί. παντὸν δέ ἐστιν εἰπεῖν, ἡ λογικὴ ψυχὴ, ἐν ὅλῳ τῷ αὐτοκινήτῳ· καὶ ἡ λογικὴ ψυχὴ, αὐτοκίνητος. ὅταν δὲ πρὸς τὸν ὑποκείμενον ἐκ τοῦ κατηγορουμένου ἐρχώμεθα, τότε λέγεται καὶ πᾶντος· ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὸ αὐτοκίνητον καὶ πάσης ψυχῆς λογικῆς· ἢ ὅτως, τὸ αὐτοκίνητον πάσῃ ψυχῇ λογικῇ ὑπάρχει, τοῦτο λέγοντες, ὅτι τὸ ἄτομα πάντα τῆς λογικῆς ψυχῆς ἔχει τὸ εἶναι καὶ λέγεται αὐτοκίνητα. ὥσπερ δὲ τὸ ἐν ὅλῳ, καὶ τὸ κατὰ παντὸς ἐν τῇ καταφατικαῖς προτάσεσιν, ὅτως ἐν τῇ ἀποφα-

προτάσεων διὰ τοῦ συμπεράσματος συλλογιζόμεθα τοῦτο σωλήνωμεν λογικῶς, τὸ εἰς δεῖξιν προκείμενον. συλλογισμὸς γάρ λόγων ἐστὶν ὁ συλλογισμός. πρόκειται γοῦν ἡμῖν ἴσως δεῖξαι τὸν λογικὸν ψυχὸν ἀεικίνητον, καὶ λέγομεν οὕτως· ἡ λογικὴ ψυχὴ αὐτοκίνητος, τοῦτο πρότασις· τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· ἑτέρα πρότασις. ταύταις οὖν δυσὶ προτάσεσιν, ἐξ ἀνάγκης συνέπεται [τὸ] συμπέρασμα, ὅτι ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀεικίνητος. τοῦτο δὲ ἦν τὸ εἰς δεῖξιν προκείμενον. Ἄλλος πάλιν συλλογισμὸς δι' οὗ τὸν λογικὸν ψυχὸν ἀθάνατον δείκνυμεν· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀεικίνητος· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ λογικὴ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος. μία πρότασις, ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀεικίνητος· ἑτέρα πρότασις, τὸ ἀεικίνητον ἀθάνατον. συμπέρασμα δὲ, ἡ λογικὴ ψυχὴ ἀθάνατος· ὅπερ ἐξ ἀνάγκης συνηκολούθησε ταῖς ληφθείσαις προτάσεσιν, ἕτερον ἐν παρ' αὐτάς. ποτὲ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ συμπέρασμα καλεῖται συλλογισμὸς, ὡς τὰ διεξῶται ἐν τοῖς λόγοις, εἴτουν ἐν ταῖς προτάσεσι, σὺν ἄκροις ὅροις Φημὶ, συνάγον ὁμοῦ ὡς συλλέγων τὸν ἐν πᾶσι τοῖς ὅροις διεσταρμένην ἀπόδειξιν. ὁ τοίνυν κυρίως συλλογισμὸς ὁ ἀσύλλητος, ἐκ προτάσεων συνίσταται δύο, καὶ τοῦ συμπεράσματος. οἱ δὲ συνθετοὶ συλλογισμοὶ ἐκ πλειόνων προτάσεων σύγκεινται.

ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων συγκείμθ@. ἐν ᾧ δὴ λόγῳ τεθέντων, εἴτ@ ὁμολογηθέντων τινῶν (ταῦτα δέ εἰσιν αἱ προτάσεις.) κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην συμβαίνει, διὰ τὸ εἶναι ταύτας δὴ τὰς προτάσεις, ἕτερόν τι τῶν τουτων προτάσεων, ἐν δηλονότι καὶ ὡρισμένον, ὅπερ ἐστὶ τὸ συμπέρασμα. τεθέντ@ δὲ τ̃ ἐξ ἀνάγκης ἐν τῷ λόγῳ τ̃ συλλογισμ̃, ἵνα μή τις ἴσως ἀπὸ μόνης ὑπολάβοι τ̃ ἀναγκαίας ὕλης ἕπεσθαι τὸ συμπέρασμα τ̃ῖς προτάσεσι, τὸ συμβαίνει προστίθεικ. τ̃το δὲ δηλοῖ, τὸ σωτρέχειν φυσικῶς τ̃ῖς προτάσεσιν, ἤγουν σὺν αὐτ̃ῖς βαίνειν, ὡς ἂν εἴποι τις ἐτυμολογῶν. πᾶς τίνων ἁπλ̃ῶς συλλογισμὸς, ἐκ προτάσεων συνίσταται δύο, καὶ συμπεράσματ@ ἑτέρου πρὸς τὰς προτάσεις ἄντος, ἑνός τε καὶ ὡρισμένου, καταφατικ̃ τε τίσιν ἢ ἀποφατικ̃, καθόλε ἢ μερικ̃. ἠναγκασμένως δὲ ἐξ ἀπαραιτήτως, ἐπὶ πάσης ὕλης συμβαίνει· τουτον δ' εἰπεῖν, συναχολουθεῖ τὸ συμπέρασμα τ̃ῖς προτάσεσιν, οὐ διὰ τ̃ φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διὰ τ̃ θέσιν τῶν προτάσεων. αἱ δὴ προτάσεις αὐτάρκεις εἰσὶ πρὸς τὸ συναγαγεῖν τὸ συμπέρασμα, μηδεμιᾶς ἄλλης προτάσεως πρὸς τ̃το δεόμθαι. τ̃το δ' ὅλον, αἱ δύο προτάσεις δηλαδὴ μ̃ῖ καὶ τ̃ συμπεράσματ@, καλεῖται συλλογισμὸς· ὅτιπερ ἐκ τ̃ τοιούτων

προτάσε-

μεταθέσεως, καὶ τὸ οὐ μεταθέσεως ἀπλῶς· τἆλλα δὲ πάντα φυλάττειν ὡσαύτως· οἷον τὸ καθόλου μὴ εἶναι καθόλου· καὶ τὸ μερικὸν, μερικόν· τὸ προσδιωρισμένον, προσδιωρισμένον· καὶ τὸ ἀδιόριστον, ἀδιόριστον. Καὶ τὸ καθ' ἕκαστα, καθ' ἕκαστα· καὶ τὸ ὑποκείμενον τὸ αὐτόν. Οἷον, τῷ, σωκράτης δίκαιός ἐστι, συναληθεύσει, ἡ, σωκράτης ὁ δίκαιος οὐκ ἔστι· καὶ ἀνάπαλιν, τῷ, ἄνθρωπος πολυμαθής ἐστιν, ἡ, ἄνθρωπος οὐ πολυμαθής οὐκ ἔστιν. Ἄλλα δεῖ ἐν ταῦθα, ἤγουν ἐν τοῖς ἀδιορίστοις προτάσεσι, μεμνῆσθαι οὗπερ εἰρήκαμεν πρότερον· ὅτι αἱ ἀποφάσεις αὗται, οὐκ ἰσοδυναμοῦσιν ἀναμφιλέκτως τοῖς μερικαῖς. ὥστε, ἡ, ἄνθρωπος ὁ πολυμαθὴς οὐκ ἔστιν, ἀπόφασις, οὐκ εὐαρεστῶς συναληθεύσει τῷ, ἄνθρωπος πολυμαθής ἐστιν· ἐν τῷ ποσῷ θεωρουμένης ἐξαλλαγῆς· εἴγε τὰ προσδιορίστων προτάσεων, αἱ μὲν καταφάσεις ἰσοδυνάμως ὁμολογουμένως τοῖς μερικαῖς, αἱ δὲ ἀποφάσεις οὐχ οὕτως ἔχουσι φαίνονται.

Περὶ συλλογισμοῦ καὶ ἀποδείξεως. Κεφάλ. λβ.

Συλλογισμός ἐστι λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει τῷ ταῦτα εἶναι. λόγος γάρ ἐστιν ὁ συλλογισμὸς,

ωρισμένον ἐχούσης τὸ ὑποκείμενον, ἢ ἀόριστον· καὶ ἢ ἀναιρῆς οὔσης ἢ ἐκ μεταθέσεως· καὶ καὶ μὴ τὸ πᾶν, ἢ καθόλου οὔσης ἢ μερικῆς ἢ ἀδιορίστου ἢ καὶ καθέκαστα· κατὰ δὲ τὸ ποιόν, ἢ καταφατικῆς ἢ ἀποφατικῆς· χρὴ τὸ μὲν ὑποκείμενον ὅρον φυλάττειν τὸν αὐτὸν ἐπὶ τῶν συναληθευομένων ἀλλήλαις προτάσεων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὸ ποσὸν· πάντα ἢ τὰ λοιπὰ ἐναλλάττειν. προσεκτέον δὲ μὴ πλείονα λαμβάνειν πρότασιν τὸ κατηγορούμενον, ἀλλὰ μέρος προτάσεως. ἔστω γὰρ ὡς ἐν ὑποθέσει πρότασις, ἡ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. δεῖ τὸ μὲν ἄνθρωπος, ὑποκείμενον λαβεῖν· τὸ δὲ, δίκαιός ἐστι, κατηγορούμενον· καὶ μὴ ὅλον, τὸ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, κατηγορούμενον. τούτῳ τῷ κανόνι προσέχοντες, τὰς συναληθευούσας προτάσεις ἁπάσας εὑρήσομεν· οἷον, ἐπὶ τῶν προσδιωρισμένων, τῇ, πᾶς ἄνθρωπος ζῷόν ἐστιν, ἀληθὴς οὖσα καταφάσει καθόλου, ἡ ἐκ μεταθέσεως καθόλου ἀπόφασις συναληθεῖ, ἡ, οὐδεὶς ἄνθρωπος οὐ ζῷόν ἐστι· καὶ τῇ, τὶς ἄνθρωπος φιλόσοφός ἐστιν, ἀληθὴς οὖσα καταφάσει μερικῇ, ἡ ἐκ μεταθέσεως μερικὴ ἀπόφασις συναληθεῖ, ἡ, οὐ πᾶς ἄνθρωπος οὐ φιλόσοφός ἐστι. χρὴ γὰρ τὴν μὲν καταφασιν γίνεσθαι ἀποφασιν ἐπὶ τῶν συναληθευουσῶν, καὶ τὴν ἀποφασιν καταφασιν, τὴν ἀληθῆ ἐκ μετα-

δίκαιός ἐστι, ὀξυτόνως μὴ ποτὲ, οὔτις προφερόμενον, πρῶτον μὲν τῇ ἑλληνικωτέρᾳ χρήσει οὐκ ἔγνωσται, πολλοὶ δὲ καταχρηστικώτερον λεγόμενον τὸ οὔτις, ἀόριστον σημαίνει κατὰ πολύ. ἀληθὲς γὰρ τὸ, οὔτις ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, καὶ πολλῶν ὄντων δικαίων, καὶ μηδενὸς δικαίου ὑπάρχοντος. ὅθεν καὶ ἀπὸ τοιαύτης ἀορισίας, * οὐδόλως ἐνχρήσει τὸ τοιοῦτον ὀξύτονον οὔτις γίνεται. καθάπερ δὲ τὸ ἀποφατικὸν μόριον, καθ' αὑτὸ μὲν μεταπιθέμενον, ἄλλας ἐξ ἄλλων τὰς προτάσεις ποιεῖ· μετὰ δέ γε τοῦ μορίου τὸ προτάσεως, ᾧ τινι συμπεπλεγμένον ἦν ἐξ ἀρχῆς, παντοδαπῶς μεταπιθέμενον, τὴν αὐτὴν τηρεῖ πρότασιν: οὕτω δὴ καὶ οἱ προσδιορισμοὶ καθ' αὑτοὺς μὲν μεταπαπτόμενοι τὰς προτάσεις ἐνίοτε ἀναιρέφουσι, καὶ ψευδεῖς ποιοῦσιν ἐξ ἀληθῶν. μεταὶ μέν τοι τῶν ὅρων οἷς ἐξ ἀρχῆς συνεπλάκησαν μεταβιβαζόμενοι, τὰς αὐτὰς προτάσεις φυλάττουσιν, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν, ἔστι ζῶόν πᾶς ἄνθρωπος, ἄνθρωπος πᾶς ζῶόν ἐστι, ζῶον πᾶς ἄνθρωπός ἐστι. καὶ ὁ σαχὼς ἄλλως ἐνδέχεται ψευδολέκειν αὐτά. εἰ μέλλοιμι ἢ καὶ τὰς συναληθευούσας, εἴτουν συναληθευούσας ἢ καὶ συμψευδομένας εὑρίσκειν πασῶν τῶν προτάσεων, κανόνι τοιούτῳ χρησόμεθα. πάσης προτάσεως, ἢ

† c. λ.

* οὐδ' ὅλως.

δίκαιος ἄνθρωπος, ἢ δίκαιος ἄνθρωπός ἐστι, ἢ ἄνθρωπός ἐστι δίκαιος. οὕτω γὰρ καὶ τὸ ἀρνητικὸν μόριον, μετὰ τὸν ὅρον ᾧ σωίζονται μεταπτέμενον, παντὸς σημαίνει. παντὸς γάρ ἐστιν εἰπεῖν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος δίκαιος, καὶ οὐκ ἔστι δίκαιος ἄνθρωπος, καὶ δίκαιος ἄνθρωπος οὐκ ἔστι, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι δίκαιος. αὐτὸ μὲν τὸ ἀρνητικὸν μόριον μεταπτέμενον καθ' αὑτὸ, παντάπασιν ἐξαλλάττει τὰς προτάσεις καὶ τῷ μὲν ὑποκειμένῳ συμπλεκόμενον πιεῖ καταφασιν ἐξ ἀορίστε ὑποκειμένου, οἷον, οὐκ ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. τῷ δὲ κατηγορουμένῳ, κατάφασιν οὐ μεταθέσεως, οἷον, ἄνθρωπος οὐ δίκαιός ἐστι. τῷ δὲ προσκατηγορουμένῳ, ἀπόφασιν· οἷον, ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς προδιορισμοῖς συμπλεκόμενον. ὅτι γὰρ τὸ, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, τὸ τῆς ἀρνήσεως μόριον, τῷ πᾶς προδιορισμῷ * συμπλεκόμενον, ἀπόφασιν ποιεῖ † τὸ, οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. τῷ δὲ, τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, κατὰ † τὸ τὶς προδιορισμὸν σωτηρόμενον, ἀπόφασιν ποιεῖ, τὸ, οὐ τὶς ἄνθρωπος δίκαιός * ἐστιν. ἀλλ' ἐπεὶ τὸ * οὔτις ποιητικώτερον, αὐτ' αὐτὸ προσλαμβάνεται τὸ τῇ κοινῇ χρήσει σωήθες, τὸ οὐδείς, ὅπερ ἔχει † ἴσον τῷ * οὔτις ἰσχύν. διὸ καὶ ἡ ἀπόφασις, οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός

† C. A. σωκαπλόμενον.

† C. R. ἐστι, καλῶ τὸ τὶς προδιορισμόν.

† C. V. οὐτὶς.

† C. V. οὐτὶς.

τάτε, τὸ, οὐκ ἐνδέχεται σωκράτην μὴ βαδίζειν, γίνεται μὲν γὰρ ἀπόφασις ἀπὸ τῶν ποιάτων προτάσεων, ἧς ἔστι συμπλεκομένης τῇ ἀληθείᾳ, ὅταν αὐτὸ δὴ τὸ ἔστι λαμβάνωμεν καθ' ἐνέργειαν ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσι τιθέντες πραγματικῶς μὴ μόνον συννοοῦντες αὐτὸ οἷον ὅταν λέγωμεν, δυνατόν ἐστι σωκράτην Φιλοσοφεῖν, ἀλλ' ὅταν, δυνατόν ἐστι σωκράτην Φιλοσοφεῖν. ταύτης γὰρ τῆς φάσεως, ἀπόφασις, καὶ ἡ, δυνατόν ἐστι σωκράτην Φιλοσοφεῖν· καὶ ἡ, δυνατὸν οὐκ ἔστι σωκράτην Φιλοσοφεῖν. ἀλλὰ κρεῖττον καὶ ἀσφαλέστερον τὸ καὶ πάσας τὰς ἀποφάσεις ἐν τοῖς μὲν *πρότερον προτάσεσι, προτιθέναι δὲ πρότερον τὴν ἄρνησιν· εἴτ' ἔχουσιν, εἴτ' οὐκ ἔχουσι τὸ ἔστι προσκείμενον· καὶ τὴν, δυναλόν ἐστι σωκράτην Φιλοσοφεῖν, καὶ τὴν φάσεως, ἀπόφασιν τιθέναι, τὴν, δυναλόν ἐστι σωκράτην Φιλοσοφεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων ποιεῖν. ἐν δὲ ταῖς προτάσεσι τὰ ὀνόματα *μεταπιθέμενα καὶ τὰ ῥήματα, ταὐτὸ σημαίνει πᾶσι παντός. οἷον μὲν γὰρ τὸ εὔρυθμον καὶ σοφὸς τῆς ἀπαγγελίας, οὐκ ὀλίγον διαφορὰν ἡ τοιάδε τάξις τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ἐργάζεται· οἷον δὲ τὸ σημαινόμενον, οὐδὲ μίαν ποιεῖ τῷ ἐναλλαγεῖ. ταυτὸ γὰρ σημαίνει τὸ εἰπεῖν, ἔστιν ἄνθρωπος δίκαιος, καὶ ἔστι δίκαιος

† C. R. πρότερον.

† C. A. μεταθέμενα.

τὸ ἀρνητικὸν μέρος προστιθέμενον τῷ κατηγορεμένῳ, τὰς ἐκ μεταθέσεως ἢ φάσεις ποιεῖ· καὶν ἐκ πλείονων ἢ σύνθετον εἴη τὸ κατηγορέμενον εἴτε πάντων ἐξ ὧν συντίθεται τὸ ποιῆσαν ἢ τῶ ὑποκειμένῳ λεγομένων ἀσυνδέτως, καθάπερ ἔπι τῶν ὁρισμῶν, εἴτε καί τινος ἐκ τούτων ἢ συμβεβηκὸς· ὡς ὅταν εἴπωμεν, ὁ σωκράτης ἄνθρωπος λευκός ἐστι, χρὴ τὸ ἀρνητικὸν μέρος προτίθεσθαι ἑκατηγορεμένῳ παντὸς, ἵνα ἡ ἐκ μεταθέσεως κατάφασιν ποιήσωμεν· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ζῶον λογικὸν θνητὸν, νεκρὸν ἢ ἀπιστήμης δεκτικόν ἐστι· τοῦτο ἀσαφὴς κατάφασις. ἐκ μεταθέσεως ἢ κατάφασις, ὁ ἄνθρωπος ἐ ζῶον λογικὸν θνητὸν νεκρὸν ἢ ἀπιστήμης δεκτικόν ἐστι. καὶ πάλιν, σωκράτης ἄνθρωπος φιλόσοφος λευκός ἐστιν, ἀσαφὴς κατάφασις· ἐκ μεταθέσεως δὲ κατάφασις, σωκράτης οὐκ ἄνθρωπος φιλόσοφος λευκός ἐστι. πῶς μὴν ἂν γένοιτο ἡ ἀπόφασις ἐν τῷ ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορεμένου προτάσεσιν· ἀλλὰ δὴ καὶν τῷ ἐκ τρίτου προσκατηγορεμένου, διείληπται. ἵνα δὲ καὶν τῷ μὴ τρόπον προτάσεσιν ὡς δέον ἡ ἀπόφασις γένοιτο, τῷ τρόπῳ συντακτέον τὴν ἄρνησιν. ἢ γὰρ, ἐνδέχεται σωκράτην καθίζειν, ἀπόφασίς ἐστι, τὸ, οὐκ ἐνδέχεται σωκράτην καθίζειν. τὸ ἢ ἐνδέχεται σωκράτην μὴ καθίζειν, ἐκ μεταθέσεως ἐστι κατάφασις· ἀπόφασις ἢ

τοῦτο

ἀορίστου, ἀρθέντ☞ δηλονότι τῦ ὡρισμένου ὀκ
ἔ τοιαύτης μεταθέσεως τῦ κατηγορημένου, τῷ
ἀληλωθῆναι ψιλέας καπάφασιν. ἡ πίνω, ὁ ἄν-
θρωπος οὐ ζῶόν ἐστι, ἀποφασις, καπάφασίς ἐστιν,
ὀκ ἀπόφασις. ὁ γὰρ εἰπὼν, ὁ ἄνθρωπ☞ οὐ ζῶόν
ἐστιν, ἔφησε τ ἄνθρωπον εἶναι μὴ ζῶον, ἀλλ' ἕτε-
ρόν τι παρὰ τὸ ζῶον. ὁ δ εἰπὼν, ὁ ἄνθρωπ☞ ζῶ-
ον ὀκ ἔστιν, ὀκεῖν☞ ἀπέφησε τῦ ἀνθρώπῳ, τὸ
εἶναι ζῶον αὐτόν. ☾ ἐδήλωσεν ὅτι οὐχ ὑπάρχει
τῷ ἀνθρώπῳ τ ζῶον εἶναι. εἴρηται δ' ὅτι τῶν ἀπο-
φαντικῶν λόγων, ὁ μὲν τινι ὑπάρχει τι λέγων,
κ φασίς ἐστιν· ὁ δ μὴ ὑπάρχειν, ἀπόφασις. κ φα-
σις ἄρα ἔστι, τὸ, ὁ ἄνθρωπ☞ οὐ ζῶόν ἐστιν· ἀπό-
φασις δὲ τῦτο, τὸ, ὁ ἄνθρωπ☞ οὐ ζῶον ὀκ ἔ-
στιν. ὡσαύτως ☾ τῆς, σωκράτης δίκαιός ἐστι, κατα-
φάσεως, ἀπόφασίς ἐστιν, ἡ, σωκράτης δίκαι☞
ὀκ ἔστιν· οὐ μᾶλλον, ἡ, σωκράτης ἀ δίκαιός ἐστιν. αὕ-
τη γὰρ ὀκ μεταθέσεως ὑπάρχει καπάφασις.
ἀπόφασις δ ταύτης, ἡ, σωκράτης οὐ δίκαι☞ ἀκ
ἔστιν. ὁμοίως κ τῦ, Ἀριστοτέλης φιλοσοφῶν ἐστιν,
ἀπόφασις, τὸ, Ἀριστοτέλης φιλοσοφῶν ὀκ ἔστι.
τὸ δὲ, Ἀριστοτέλης οὐ φιλοσοφῶν ἐστιν, ὀκ μετα-
θέσεως καπάφασίς ἐστιν, ἀπόφασις δὲ τῦτο, τὸ,
Ἀριστοτέλης οὐ φιλοσοφῶν ἀκ ἔστιν. ἐπὶ γὰρ τ ὀκ
τρίτα ποσοκατηγορημένα καπαφάσεων ἁπλῶς

διαλέγεται, κατα φάσεως, ἀπόφασίς ἐστιν, οὐχ ἡ λέγουσα, οὐ πλάτων διαλέγεται· (κατάφασις γάρ ἐστι καὶ αὕτη, τὸ ὑποκείμενον ἀόριστον ἔχουσα·) ἀλλ' ἡ λέγουσα, πλάτων οὐ διαλέγεται. τὸ δὲ, οὐ διαλέγεται, καθ' αὑτὸ μὲν ὡς ἔν τι θεωρούμενον, λέγεται ἀόριστον ῥῆμα· διὰ τὸ μηδενὸς ὡρισμένου εἶναι σημαντικόν: * ἐν δὲ τῇ προτάσει προσλαμβάνομεν, ὡς τὸ ὑποκείμενον ἀποφασκόμενον, ὡρισμένον ἐστίν. οὐκέτι γὰρ ὡς ἓν, ἀλλ' ὡς δύο λαμβάνεται, τὸ ἀρνητικὸν μόριον τὸ διακεκρίσθαι τὸ κατηγορούμενον ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἐμφαίνοντος. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου προτάσεων, γινομένης τῆς ἀποφάσεως, τῷ κατηγορουμένῳ συναπτέον τὸ τοῦ ἀρνήσεως μόριον· ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ τριῶν προσκατηγορουμένων προτάσεων τῷ προσκατηγορουμένῳ συναπτέον τὸ τοιοῦτον τοῦ ἀρνήσεως μόριον, τῷ ἔστι δηλονότι καὶ οὐκ ἄλλῳ τινί. τοῦ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι καταφάσεως, ἀπόφασίς ἐστιν ἡ λέγουσα, ὁ ἄνθρωπος οὐ ζῷόν ἐστιν. αὕτη γὰρ ἐκ μεταθέσεως κατάφασις λέγεται· διὰ τὸ μεταπιθέντος τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου, ἐκ τοῦ προσκατηγορουμένου εἰς τὸ κατηγορούμενον, ἐκ τοῦ τοιαύτης μεταθέσεως, τὸ ἀπόφασιν γενέσθαι κατάφασιν· ἡ δὲ ἀντὶ τοῦ ὡρισμένου κατηγορουμένου μεταπιθέντος ἀορίστου,

† C. A. μβ

ἐκβησόμενον· οἷον ἔσται θέρος, ἔσται χειμὼν μέλλον ἢ, τὸ ἐκβαίνει καὶ μὴ ἐκβαίνει δυνάμενον· οἷον τόδε τὸ βρέφος, ἔσται γραμματικόν. δυνατὸν γὰρ γίνεσθαι καὶ μὴ γίνεσθαι τὸ βρέφος γραμματικόν.

Κεφ. κθ.

τῶν προτάσεων· αἱ μὲν προσδιωρισμέναι, οἷον πᾶς ἄνθρωπος λογικός.
αἱ δὲ ἀπροσδιόριστοι, οἷον ἵππος τρέχει.
αἱ δὲ καθόλου, οἷον πᾶς λόγος δημηγορεῖ.

Περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως.

Κεφάλ. λ.

Κατάφασίς ἐστιν, ὡς προείρηται, τὸ εἰπεῖν, τί τινὶ ὑπάρχει. εἶτα κατ' οὐσίαν, οἷον ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστιν. (κατ' οὐσίαν γὰρ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ζῷον εἶναι.) εἶτα κατὰ συμβεβηκός· ὡς πλάτων περιπατεῖ. δυνατὸν γὰρ αὐτὸν καὶ περιπατεῖν καὶ μὴ περιπατεῖν· τὸ ἄνθρωπον δὲ μὴ εἶναι ζῷον, ἀδύνατον. ἀπόφασις δέ ἐστιν, ἀναίρεσις καταφάσεως. ἡ γὰρ κατάφασις γὰρ τὸ ἀρνητικὸν προσλαβοῦσα μόριον, ἀπόφασις γίνεται. χρὴ δὲ τὸ τοιοῦτον ἀρνητικὸν μόριον, ἐπὶ μὲν τοῦ ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου προτάσεων, τῷ κατηγορουμένῳ σαφῶς θεῖναι, ἤγουν τῷ ῥήματι. τῆς γὰρ, πλάτων περιπατεῖ, περιπατεῖ-

† c.R. ζῴ.

κ̄ φάσει τ̄ ἀρνήσεως πεμένης πρὸς τῦτ ἐστι, καθ᾽ δυναμένης ἢ πρὸς τὸ πᾶς ἢ πρὸς τὸ κατηγορούμενον ἐξακολουθεῖ, συμβαίνει τ̄ πρότασιν, ὡς μὲν ἀναιρῦσαν τ̄ πᾶς, τῇ κατὰ μέρος ἀποφάσει ταυτὸν ἰσχύειν· ὅπερ σαφέστερον φαίνε᾽ πεμένου κ̄ ὄν ἐστι, κ̄ ρχὰς τ̄ προτάσεως· οἷον οὐκ ἔστι πᾶς ἄνθρωπος σοφός: ὡς ᾽ τὸ κατηγορούμενον ἀναιρῦσαν, τῇ καθόλ ἀποφάσ᾽ ἰσοσθενεῖν οἷον πᾶς ἄνθρωπος σοφὸς οὐκ ἔστιν. ὅπερ ταυτόν ἐστι, τῷ ἀδεὶς ἄνθρωπος σοφός ἐστι. τριῶν δ᾽ ὄντων εἰδῶν τ̄, προτάσεων, ἤτοι τ̄ προσδιωρισμένων, τ̄ ἀπροσδιορίστων, κ̄ τ̄ καθέκαστα· αἱ μὲν προσδιωρισμέναι κ̄ ἀπροσδιόριστοι, κ̄ πάντα χρόνον ὁμοίως ἔχουσι πρὸς τὸ διαιρεῖν τὸ ψεῦδος κ̄ τ̄ ἀλήθειαν· αἱ δὲ καθέκαστα, κατὰ πάντα μὲν χρόνον ὅτι τ̄ ἀναγκαίας ὕλης κ̄ ἀδυνάτε διαιροῦσιν ὡρισμένως τὸ ψεῦδος κ̄ τ̄ ἀλήθειαν· ὅτι ᾽ τ̄ ἐνδεχομένης, κ̄ πάντα μὲν τ̄ ἐνεστῶτα κ̄ τ̄ παρεληλυθότα ὡρισμένως· κ̄ ᾽ τ̄ μέλλοντα, ἀορίστως, οἷον σωκράτης διαλέξε᾽ ἢ σωκράτης διαλέξε᾽. ὅτι μὲν γὰρ ἢ διαλέξε᾽, ἢ διαλέξε᾽, δῆλον. ὁπότερον ᾽ τ̄ ἀντιφάσεως ἀληθεύει μόριον, εἴτε ἡ κατάφασις, εἴτε ἡ ἀπόφασις, ὡρισμένως οὐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅτι μέλλοντ⊙. διεννόησε δὲ τὸ μέλλον καὶ τὸ ἐνδεχόμενον. ἐνδεχόμενον μὲν γάρ ἐστι, τὸ ἐξάπαντ⊙

σκοπού-

ἐπὶ τούτης καὶ αἱ μὴ πρὸς διωρισμέναι σφαλη-
θεύουσι, καὶ πάλιν ἀντιφατικῶς ἀντικείσονται. ἡ
μὲν οὖν ἀδιόριστος κατάφασις, ἰσοδυναμεῖ τῇ
διωρισμένῃ μερικῇ καταφάσει χωρὶς ἀμφι-
βολίας, ὡς εἴρηται. οἷον ἡ, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι,
τῇ, τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν. ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῆς
διωρισμένης μερικῆς καταφάσεως, εἴγε τεθῇ τὸ
ἀρνητικὸν μόριον, ποτὲ μὲν μερικὴν ἀποφασιν,
ποτὲ δὲ καθόλου ποιεῖ. οἷον τὸ τὶς ἄνθρωπος δί-
καιος οὐκ ἔστιν ἀκόσμητος, εἰ μὲν πρὸς τὸ τὶς τὴν
ἄρνησιν ἐξακούσαιμεν, πάντων οἰώμεθα σημαί-
νειν τῷ οὔτις, εἴπερ οὐδεὶς· ὅπερ φαίνεται σαφέ-
στερον, εἰ τὸ ἀκ ἔστι τεθῇ πρὸ τοῦ τὶς: ὡς τὸ, οὐκ ἔστι
τὶς ἄνθρωπος ἀθάνατος. εἰ δὲ πρὸς τὸ κατηγο-
ρούμενον τὴν ἄρνησιν ἐξακούσαιμεν, πάντων οἰώ-
μεθα σημαίνειν τῷ οὐ πᾶς, ἤγουν, οὐ πᾶς ἄνθρω-
πος δίκαιός ἐστιν· οὕτω καὶ τῆ ἀδιορίστῳ ἀπο-
φάσεως, τῷ τὴν ἀποφαινομένων διάνοιαν, τὸ
μερικὸν καὶ τὸ καθόλου σημαίνειν, τῆ ἀρνήσεως
συνταττομένης, ὡς πρὸς τὸ τὶς τὸ δυνάμει πε-
χόμενον ἐν τῇ ἀδιορίστῳ καταφάσει, ἢ ὡς πρὸς
τὸ κατηγορούμενον. μᾶλλον μὲν οὖν ἀποκλίνει ἡ
αὐτὴ πρὸς τὸ καθόλου, ὅταν ἀπὸ τῆς ἀρνήσεως
ποιώμεθα τὴν ἀποφάσεως τὴν ἀρχὴν, οὐκ ἔστιν ἄν-
θρωπος δίκαιος λέγοντες. οὕτω γὰρ καὶ τῇ καθόλου

κατ φάσει

τῶν τ καθολικῶν πραγμάτων συμπαραλαμβάνεται δήλωσιν. ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ ἄνθρωπος, τὸ ζῶον, ἡ αἴσθησις. ἀλλὰ καὶ πρὸς τ τῶν μοναδικῶν· ὡς ὅταν λέγωμεν, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, καὶ ὁ πέτρος, καὶ ὁ παῦλος. ἐνίοτε δὲ καὶ πὶ τῦ ὑπερέχοντος τῶν * ὁμοτίχων λαμβάνεται· καθὸ τ παῦλον δηλοῖ τὰ βλόμενοι φαμὲν ὁ ἀπόστολος· καὶ τ δαυὶδ, ὁ προφήτης. ὅσα τοίνυν τῶν προτάσεων ἔχουσι καθόλε σῦ ὑποκειμένους, ἄνευ προσδιορισμῦ ἢ ἄρθρου προτείνονται· καλεῖται ἀπροσδιόριστοι, ἢ ἀδιόριστοι: οἷον ἄνθρωπος περιπατεῖ, ἄνθρωπος οὐ περιπατεῖ. ταύτας δέ φησιν ὁ Ἀριστοτέλης τ προσδιωρισμέναις μερικαῖς ἰσοδυναμεῖν. Ἀλλ' αἱ μὲν καταφάσεις ἀναμφιλέκτως ἰσοδυναμοῦσι ταῖς διωρισμέναις μερικαῖς καταφάσεσιν· αἱ δ' ἀποφάσεις, ποτὲμὲν ἰσοδυναμοῦσι ταῖς μετὰ προσδιορισμῦ μερικαῖς ἀποφάσεσι, ποτὲ δὲ τ καθόλου· καὶ μᾶλλον τ καθόλου. σχεδὸν γὰρ οὐδεὶς τ παλαιῶν, κατὰ τ μερικῆς διωρισμένης ἀποφάσεως, τῇ ἀδιορίστῳ χρησάμενος φαίνεται. ὅμως τ διαφόροις τῶν ἀποφαινομένων ἐννοίαις ἀκολουθεῖ καὶ ἡ μὴ διωρισμένη ἀπόφασις. ὅθεν ὅτι τ ἐνδεχομένης ὕλης, ἐφ' ἧς αἱ μερικαὶ προσδιωρισμέναι σωαληθεύουσιν, ἢ τὶς δηλονότι καὶ ἡ οὐ πᾶς· ὅτι

† C.R. ὁμοστίχων.

δύναται { ἢ κυρίως, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ ἐπιστήμη.
ἢ μὴ κυρίως, ἀλλ' ἐς' ἂν μὴ ᾖ τὸ κατηγορούμενον, ὡς τὸ βαδίζειν τῷ μὴ βαδίζοντι.

τὸ ἐνδεχόμενον διαιρεῖται { εἰς τὸ ἀπλοῦν, ὡς τὸ τ' ἄνθρωπον πεντεδάκτυλον εἶναι.
εἰς τὸ ἀπίσης, ὡς τὸ ἀναγνῶναι καὶ μὴ ἀναγνῶναι.
εἰς τὸ ἐπ' ἔλαττον, ὡς τὸ σκάπτοντα ἡσσουρῷ τυχεῖν.

κθ. Περὶ ἀποδεικτικῶν προτάσεων.

Ἀποδεικτικὰ προτάσεις εἰσὶν, ὅσαι καθόλου ἔχουσαι τὰς ὑποκειμένους χωρὶς τὸ ἀποδεικνύμενον καὶ χωρὶς ἄρθρου ἀποφέρονται. τὸ γὰρ ἄρθρον δηλοῖ μὲν τὸ ὑποκείμενον μεθ' ἕτερα, φύσιν δηλοῖ δὲ καὶ τὰ ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ τοιοῦτον ὑποκείμενον * μερικὰ, ὅτι καὶ τὴν δύναμιν ἔχει τῶν ἀποδεικνυμένων * οἷον, εἰ μὲν * εἴποιμι ὁ ἄνθρωπος εἰδικός ἐστι, τὸ ἐναντίον τῷ καθόλου ἀνθρώπῳ σημαίνομεν, τὸ πάντων τ' κατὰ μέρος ἀνθρώπων συλλογιστικόν. εἰ δέ γε φήσομεν, ὁ ἄνθρωπος ζῷόν ἐστι, τότε δηλοῦμεν πάντα τὰ ἐπὶ τ' ἄνθρωπον, ἤτοι τὸ ἀνθρώπινον εἶδος ἄπαν, ἢ ἕνα εἶναι φαμὲν, ἢ ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῷόν ἐστιν. ἐπὶ γοῦν τὸ ἄρθρον, καὶ πολλὰ συμφαίνει καὶ ἓν, διὸ τοῦτο καὶ τοῖς τ'

† C. P. μερικὰ † C. A. ἄπειρα.

γινομένοις καὶ μὴ κατὰ προαίρεσιν παρυφίστησι· ὡς τὸ σεισμῷ γεγονότος, καὶ πηγῶν διεξόντος μέρους τῆς γῆς, ὕδατος ἀναῤῥαγῆναι πηγάς. ἀυτόματον γάρ ἐστιν αἴτιον κατὰ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς μὴ κατὰ προαίρεσιν.

κη. Περὶ τῶν ἐν τοῖς προτάσεσι θεωρουμένων ὑλῶν καὶ προσδιορισμῶν.

ὕλαι τῶν προτάσεων { ἀναγκαῖα, οἷον ἄνθρωπος ἀναπνεῖ.
ἐνδεχομένη, οἷον πῶλος δημηγορεῖ.
ἀδύνατος, οἷον ἄνθρωπος ἵππος ἐστί.

προσδιορισμοί.

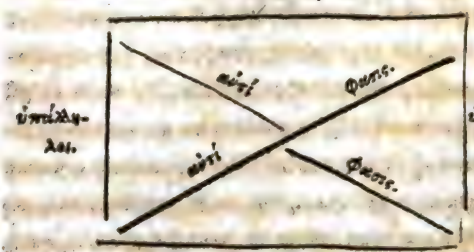

τῶν προτάσεων { αἱ μὲν προσδιορισμέναι: οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ.
αἱ δὲ ἀπροσδιόριστοι: οἷον ἵππος τρέχει.

τὸ ἀναγκαῖον { ἢ κυρίως, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν.
ἢ μὴ κυρίως, ὡς τὸ τὸ καθίζοντα καθίζειν ἐξ ἀνάγκης.

τὸ

ἀδιωάτως· τὸ δ' ἐξ' ἂν ἢ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον, ὃν ἔστ' ἂν δὲ μὴ ἢ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον, μὴ ὄν· τ ἐνδεχομένης ὕλης ἐστίν. εἰς τρία ᾗ διαιρεῖται τὸ ἐνδεχόμενον· εἰς τὸ ἐπὶ πολὺ, τὸ ἐπὶ [illegible] τὸ ἐπ' ἔλαττον. * ἐπὶ πολὺ μὲν, ὡς τὸ, τ ἄνθρωπον πεντεδάκτυλον εἶναι. ἐπ' ἴσης, ὡς τὸ, ἀναγινώσκειν καὶ μὴ ἀναγινώσκειν. ἐπ' ἔλαττον, ὡς τὸ, τ σκάπτοντα θησαυρῷ συντυχεῖν. τὸ μὲν οὖν ἐπὶ πολὺ ἐνδεχόμενον, φύσεως καὶ τύχης ἐστίν· ἐπείπερ ἡ, τε φύσις ἐν τοῖς οἰκείοις ἀποτελέσμασιν ὡς ἐπὶ πολὺ κατορθοῖ. ἀτανία γὰρ τὰ τέρατα. καὶ ἡ τύχη τῷ οἰκείῳ τέλους τυγχάνει ὡς ἐπὶ πολύ. τὸ δ' ἐπ' ἴσης ἐνδεχόμενον, προαιρέσεως ἔργον ἐστίν. ἐφ' ἡμῖν γὰρ, καὶ ἀναγινώσκειν καὶ μὴ ἀναγινώσκειν, καὶ λούσασθαι καὶ μὴ λούσασθαι. τῷ δὲ τῷ ἐνδεχομένῳ τὸ εἰδος καλεῖται καὶ, ὁπότερον ἔτυχε· διό τι κ τοῦτο, οὐδὲν πλέον τ ἀνυπαρξίας ἡ ὑπαρξις ἔχει, οὐτ' ἔλαττον· ἀλλ' ὁμοίως ἐκβῆναι δυνατὸν, ὁπότερον ἔτυχε τ ἀντιφάσεως μέρος. τὸ δ' ἐπ' ἔλαττον ἐνδεχόμενον, τύχης καὶ αὐτομάτου ἐστί. καὶ κ τύχην μὲν λέγομεν, ἃ τοῖς κατὰ προαίρεσιν γινομένοις παρυφίστασθαι· καθὰ τῷ σκάπτειν, ἡ εὕρεσις τοῦ θησαυροῦ. τύχη γάρ ἐστιν αἴτιον κ συμβεβηκὸς ἐν τοῖς κ προαιρέσιν. κ δὲ τὸ αὐτόματον λέγομεν, ἃ τοῖς κατὰ φύσιν

† C. R. ἐπὶ πολὺ.

ἧς μέρος ἐστὶ καθάπερ ὅπλον τ̃ ἀναγκαίας ὕλης. (εἰ γὰρ πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ, καὶ τὶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ.) τοῦτ' ἔστιν καὶ ὅπλον τ̃ μερικῆς ἀποφάσεως. καὶ αὕτη γὰρ, πῇ μὲν * ἀληθεύει δι' ἑαυτὴν, ὡς ὅπλον τ̃ ἐνδεχομένης ὕλης· πῇ δὲ λέγεται καθόλου ἀποφασιν· ὥσπερ ὅπλον τ̃ ἀδυνάτυ. εἰ γὰρ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος ἐστὶν, καὶ οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵππος). ἀληθεύει ἄρα ἡ ἀ πᾶς ὅπλον τ̃ ἀδυνάτυ λέγεται τ̃ οὐδείς· ὥσπερ καὶ ἡ τὶς ὅπλον τ̃ ἀναγκαίας λέγεται τ̃ πᾶς. διτ̃ὸν δὲ τὸ ἀναγκαῖον· τὸ μὲν κυρίως, ὅπερ τῷ ὑποκειμένῳ ὑπάρχει ἀεί· ὡς τῷ ἡλίῳ τὸ κινεῖσθαι, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν· τὸ δὲ μὴ κυρίως, ὅπερ ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης, ἐς' ἂν τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον ᾖ· οἷον τὸ ὑπομεθεῖσθαι τ̃ ἥλιον ὑπὸ τ̃ στελλίνης ἢ τ̃ νέφους, ἐς' ἂν ὑπομεθῇ τινι, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἁπλῶς δ' ἀναγκαῖον οὐκ ἔστι. τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ τ̃ βαδίζοντα, βαδίζειν ἐξ ἀνάγκης· καὶ τὸ, τ̃ ἑστάμενον, ἑστᾶσθαι. διτ̃ὸν ᾗ καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὄν, ὅπερ ἐστὶ τ̃ ἀδυνάτυ· τὸ μὲν κυρίως, ὡς τῷ πυρὶ τὸ ψύχειν καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἵππασθαι· τὸ ᾗ μὴ κυρίως, ἀλλ' ἐς' ἂν μὴ ᾖ τῷ ὑποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον· ὡς τὸ βαδίζειν τῷ μὴ βαδίζοντι, καὶ τῷ μὴ ἑστῶτι τὸ ἑστᾶσθαι. τὸ μὲν οὖν κυρίως ἐξ ἀνάγκης ὂν, τ̃ς ἀναγκαίας ὕλης ἐστί· τὸ δὲ κυρίως ἐξ ἀνάγκης μὴ ὄν, τ̃ς ἀδυνάτυ,

† c. v. ἀληθίωσι.

πώποτε. ἐπὶ μὲν γὰρ τ̃ ἀναγκαίας ὕλης ἀληθευσασῶν τ̃ κ̃ φάσεων αἱ ἀποφάσεις ψευδεῖς εἰσιν· ἐπὶ δ̃ ἀδυνάτου ἢ, τὸ ἔμπαλιν· ἐπὶ δ̃ ἐνδεχομένης, μία καταφασις ψευδὴς ἡ καθόλου, κ̃ ἡ ἀντιφάσκουσα ταύτῃ ἀπόφασις ἡ μερικὴ, ἀληθεὶς· κ̃ μία καταφασις ἀληθὴς, ἡ μερικὴ, κ̃ ἡ ἀντιφάσκουσα ταύτῃ ἀπόφασις ἡ καθόλου ψευδής. ὁ χ̃ρὴ δ' ὑπολαμβάνειν τ̃ μερικὴν ἀπόφασιν ἐπὶ τ̃ ἀδυνάτου ὕλης, τῇ καθόλου κ̃ φάσει συμψεύδεσθ̃· οἷον τῇ πᾶς ἄνθρωπος ἵππαται, τ̃, οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵππαται· οὐδὲ γὰρ ἡ οὐ πᾶς ἐξ ἀνάγκης * σπειράται τ̃ τις, ὥστε τ̃, οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵππαται, πρὸ λέγειν τῇ, τις ἄνθρωπος ἵππαται. τὸ γὰρ οὐ πᾶς αὐτὸ καθ' αὑτὸ λαμβάνομεν μόνον, ὡς ἰδίαν ἔχον δύναμιν, καθ' ἣν τ̃ πᾶς προσδιορισμὸν ἀναιρεῖ, μηδὲν ἐπισυρόμενον ἕτερον. ἐφ' ὧν δ' ἂν πραγμάτων τὸ πᾶς ψεύδεται, ἐπ' ἐκείνων ἀληθεύει τὸ οὐ πᾶς, ὡς δ̃ πᾶς ἀναιρετικόν. οὐδὲν γὰρ ἕτερόν φησιν ὁ λέγων, ὅτι οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἵππαται, ἢ ὅτι οὐκ ἔστι τοῦτο ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ἵππαται. ἔτι ὥσπερ ἡ μερικὴ καταφασις τ̃ καθόλου καταφάσεως μέρος ἐστὶν· οὕτω κ̃ ἡ μερικὴ ἀπόφασις, τ̃ καθόλου ἀποφάσεως μέρος ἐστίν. ἐπὶ μὲν οὖν ἡ μερικὴ κατάφασις, πᾶ μὲν δι' ἑαυτὴν ἀληθεύει, καθάπερ ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης· πᾶ δὲ διὰ τὴν καθόλου κατάφασιν,

† c.v. πωάγω.

ἀντίκειν), ἐ διαιροῦσιν ἀεὶ τ ἀληθεια καὶ τὸ ψεῦδ, ἡ καθόλ καταφατικὴ καὶ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ· κ πάλιν, ἡ μερικὴ καταφατικὴ ἐ ἡ καθόλου ἀποφατικὴ· ἤγουν, ἡ πᾶς, κ ὁ πᾶς· κ ἡ τὶς κ οὐδείς· κ τοῦτο εἰκότως. αἱ μὲν γὰρ ἐναντίαι κ τὸ ποιὸν διαφέρουσαι, (κ φατικὴ γὰρ ἡ μία, καὶ ἡ ἑτέρα ἀποφατική.) ποσὸν ἔχουσι τὸ αὐτό. ἐ ἄμφω γὰρ καθόλου. αἱ ὑπεναντίαι ὡσαύτως τῷ ποιῷ διαφέρουσαι, τὸ αὐτὸ ποσὸν ἔχουσι. μερικαὶ γὰρ ἐ ἄμφω. αἱ ὑπαλλήλοι τὐναντίον κ τὸ ποσὸν διαφέρουσαι, ποιὸν ἔχουσι τὸ αὐτό. ἡ μὲν γὰρ μία συζυγία, τὸ καταφατικὸν ἔχει· ἡ δ ἑτέρα τὸ ἀποφατικόν. ἐν ἑκατέρᾳ δὲ τῶν συζυγιῶν, τὸ ποσὸν μόνον διάφορον. ἡ πᾶς γὰρ καθόλ, κ ἡ τὶς μερική. ἐ αὖθις ἡ οὐδεὶς καθόλ, κ ἡ ὁ πᾶς, μερική. ποιὸν μὲν οὖν ἐστι, τὸ κ φατικὸν ἢ ἀποφατικόν· ποσὸν δ, τὸ καθόλ, ἢ μερικόν. πᾶσαι τοίνυν αἱ συζυγίαι τ τεττάρων, ἐν αἷς τὸ ἐναντίον, ἐν αἷς τὸ ὑπεναντίον, ἐν αἷς τὸ ὑπάλληλον, κ' ἃ μὲν κοινωνοῦσι, κ' ἃ δὲ διαφέρουσιν. ἡ μὲν καθόλ κ φατικὴ, ἐ ἡ μερικὴ ἀποφατική, καὶ κ' τὸ ποιὸν κ κ' τὸ ποσὸν μαχόμεναι, πλείαν ἔχουσι τ πρὸς ἀλλήλας διαφοράν· ὥσπερ δὴ κ ἡ μερικὴ κ φατικὴ, κ ἡ καθόλ ἀποφατική. διὸ κ ἀδιώατον συναληθεύειν αὐτὰς ἢ συμψεύδεσθαι

πώποτε.

τιαὶς πταγμθύαι, καὶκεῖναις ἐπόμθυαι. κ᾽ γὰρ ὁ- † c. v.
ταν ἡ ἑτέρα τῶν καθόλυ ἀληθέυη, τότε * συναλη- συναλη-
θέυει καὶ ἡ ὑπ᾽ αὐτὴν μερικὴ· ὡς οἷον μέρ- θεύσει.
αὐτῆς οὖσα, καὶ ὑπ᾽ αὐτῆς περιεχομένη. διὸ καὶ
ταὶς καταφατικαὶς προτάσεις, τ᾽ καθόλυ λέγω
δὴ κ᾽ τ᾽ μερικὴν, τὴν πᾶς καὶ τὴν τὶς, καὶ αὖθις
ταὶς ἀποφατικαὶς, τὴν οὐδεὶς κ᾽ οὐ πᾶς, ὑπαλ-
λήλους καλοῦσιν: οὐχ ὅτιπερ ὡς ἡ τὶς ὑπὸ τὴν
πᾶς, οὕτω δὴ καὶ ἡ πᾶς ὑπὸ τὴν τὶς· καὶ ὡς ἡ οὐ
πᾶς ὑπὸ τὴν οὐδεὶς, οὕτω κ᾽ ἡ οὐδεὶς ὑπὸ τ᾽ οὐ
πᾶς· (τοῦτο γὰρ ψεῦδος ὁμοῦ καὶ ἀδυνάτον·)
ἀλλ᾽ ὅτι τὸ ὑπὸ τ᾽ πᾶς εἶναι τ᾽ τὶς, κ᾽ συναληθεύειν
αὐτῇ, δίδωσι μὲν ἡ πᾶς, ὡς καθόλυ· λαμβάνει
δὲ ἡ τὶς, ὡς μέρος τῆς πᾶς. κ᾽ οὕτως ἐκ τ᾽ πᾶς τῇ
τὶς ἔντος τοῦ ὑποκείσθαι, ὡς τ᾽ ὑπὸ ἐν ἀλλήλοις
θεωρουμένης· ἐν μὲν τῇ πᾶς, ἐνεργητικῶς· ἐν δὲ
τῇ τὶς τὸ ὑποκεῖσθαι· τῆς δὲ τὶς δεχομένης αὐτὸ
διὰ τὴν ἀλληλουχίαν, καὶ ἄμφω ὑπ᾽ ἀλλήλοι
κεκλῆσθ᾽. κ᾽ σὺν αὐτοῖς λόγους ὑπ᾽ ἀλλήλοι,
κ᾽ ἡ οὐδεὶς κ᾽ ἡ οὐ πᾶς. εἰ δὲ καὶ τοῖς ὑπ᾽ ἀλλήλοις
γίνεσιν οἱ παρόντες ἁρμόζουσι λόγοι, σκοπείτω ὁ † c. v.
* ἐξεταστικός. ἡ μὲν οὖν πᾶς κ᾽ ἡ οὐδεὶς ἐναντίαι· ἐξεταστικῶς
ἡ τὶς καὶ οὐ πᾶς, ὑπεναντίαι· ἡ πᾶς καὶ τὶς, καὶ ζητῶν.
αὖθις ἡ οὐδεὶς κ᾽ ἡ οὐ πᾶς ὑπ᾽ ἀλλήλοι· μόναι δὲ † c. v.
τ᾽ * ἄλλων προτάσεων ἀποφατικῶς ἀλλήλαις ὅλων.

ἐναντίοις ἐοίκασι· τοῖς μὲν ἀμέσοις, ὅτι τ ἀναγκαίας ὕλης καὶ ἀδυνάτε. τῶν τε γὰρ ἀμέσων ἐναντίων, ἐξ ἀνάγκης τῷ ὑποκειμένῳ πάρεστι θάτερον. καὶ τῶν τοιύτων προτάσεων, ἐξ ἀνάγκης ἡ ἑτέρα καθέςηκεν ἀληθὴς ὅτι τῶν εἰρημένων ὑλῶν· ὅτι μὲν τῆς ἀναγκαίας, ἡ καταφατικὴ, οἷον πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ· ὅτι δὲ τ ἀδυνάτε, ἡ ἀποφατικὴ· οἷον οὐδεὶς ἄνθρωπος ἵππος. πάντως γὰ τῇ μὲν ὑπάρξει, τὸ ἀληθὲς ἀναλογεῖ· τῇ δ' ἀυπαρξίᾳ τὸ ψεῦδος. κατὰ μὲν οὖ ταύτας τας ὕλας, ἡ πᾶς, καὶ ἡ οὐδεὶς, τοῖς ἀμέσοις ἐναντίοις ἐοίκασι. κατὰ δὲ τ ἐνδεχομένων, τοῖς
† A. C. μεσίτροις. ἐμμέσοις, ὧν δυνατὸν * μηδ' ἕτερον παρεῖναι τῷ ὑποκειμένῳ. καὶ ἄμφω αἱ προτάσεις κατ' τῶν ἐνδεχομένων ὕλων, συμψεύδονται· οἷον πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν. ἢ κατ' ὅτι αἱ δηλωθεῖσαι προτάσεις, οὐδέποτε μὲν συναληθεύουσι, ποτὲ δὲ καὶ συμψεύδονται. ἔ κατ' τῦτ' ἂν εἰκότως ἐναντίαι κατονομάζοιντο. τὰ γὰρ ἐναντία συνυπάρχειν μὲν ἀλλήλοις κατ' ἐνέργειαν ὅτι τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ, ἀδιωάτον· ἅμα δ' ἀπεῖναι αὐτῷ δυνατόν. κατ' ἐπὶ μὲν οὖ ῥηθεῖσαι προτάσεις, ἐναντίαι, κατ' διότι δεδήλωται. ἡ δὲ μερικὴ καταφατικὴ, καὶ ἡ μερικὴ ἀποφατικὴ, καλοιῶτο ὑπεναντίαι· ὡς ὑπὸ τῆς ἐναντίας

τ̃ ἀποφαίνειν ἐπί τινος ὡρισμένου ἑνός, ϗ πέτρου τυχὸν οἷον πέτρος θαυματοργεῖ. πᾶς ἢ μερικὰς, μηδὲν ὡρισμένον σημαίνειν, ἀλλ' ἐπί τινος ϗ τυχόντος τιθείας τ̃ ἀποφαίνειν· οἷον τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. τ̃ ἢ πεπερασμένων πεποιήσεων, ὅσαι μὴ ἔχουσι τ̃ πᾶς πεπερασμένον, καθόλου καὶ φατικὴ πεποίησις ἢ καὶ φάσεις εἰσίν. ὅσαι δὲ τ̃ ἀδεὶς, καθόλου ἀποφατικαὶ, ἢ ἀποφάσεις· ὅσαι ἢ τ̃ τὶς, μερικὴ καὶ φατικὴ ἢ καταφάσεις· ὅσαι ἢ τ̃ οὐ πᾶς, μερικὴ ἀποφατικὴ ἢ ἀποφάσεις. ἀναφέρονται δὲ ἀπολύτως οἱ ῥηθέντες πεπερασμένοι ὀνόματι ψηλαφῶ. οἷον ὁ πᾶς, ἢ ὁ ἀδεὶς, ἢ ὁ τὶς, καὶ ὁ ἀ πᾶς. ὁ μὲν οὖν καθόλου καταφατικὸς πεποίησις, ἢ ὁ καθόλου ἀποφατικὸς, ἤγουν ὁ πᾶς, ὁ ἀδεὶς (καὶ γὰρ τ̃ εἰς τὰς πεποιήσεις διαφορὰν, τὸ ψηλαφῶν οἱ πεπερασμένοι προσέλαβον ὄνομα) αὗται δὴ αἱ καθόλου, ἐναντίαι εἰσὶ τ̃ αὐτ̃ ὁρων καὶ τ̃ αὐτῷ πάσχειν φυλαττομένων· δηλονότι καὶ πᾶσαν ἀντίθεσιν τ̃ πεποιήσεων, μόνων δὲ ἐναλλαττομένων τ̃ πεπερασμένων. ἐναντίαι δὲ λέγονται, διὰ τὸ παναληθία μιμεῖσθαι. ἀληθεύειν τι χάριν ἀλλήλων ἀπαιτοῦσιν ἀπ' ἀλλήλων· εἰ γε ὁ μὲν καταφάσκει καθόλου· ὁ δὲ ἀποφάσκει καθόλου: καὶ τῆς ἀμίσους καὶ τῆς ἐμμίσους

μερικωτέρων, ἃ περιλαμβάνει τὸ ὑποκείμενον, ἀνθρώπους ἔπαθον, λείπειν, ἀνάγκη τὸ ὑπὸ τὸ ἄνθρωπον ἀτόμων ὑπάρχειν τὸ ἔπαθος· ἤγουν ἀνάγκη τὸ ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ὑπάρχειν τὸ κατηγορούμενον. τὶς ἄνθρωπος φιλοσοφεῖ, τοῦτ' ἔστι, τινὶ τῶν ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον, ἤτοι τοῦ ἄνθρωπον ἀτόμων, ὑπάρχει τὸ κατηγορούμενον, τὸ φιλοσοφεῖν δηλονότι. πᾶς ἄνθρωπος γεωμετρεῖ, τοῦτ' ἔστιν, ἅπαντι τῷ ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀτόμων ὑπάρχει τὸ κατηγορούμενον, ὅπερ ἐστὶ τὸ γεωμετρεῖν. ἔργον πίνυ. τῶν προσδιορισμῶν, τὸ μόνως σημαίνειν τὸ κῦ [τὸ] πλῆθος διαφορᾶν τοῦ ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον αἰαφερομένων, ἢ ὡς μετεχόντων, ἢ ὡς μὴ μετεχόντων τὸ κατηγορούμενον. καλεῖται δὲ τὰς καθόλου προτάσεις, ἤτοι τὰς ἐχούσας τοὺς καθόλου προσδιορισμούς, ἢ καθόλου ὡς καθόλου· διόπερ ἐπὶ τούτων τῆς καθόλου ὑποκειμένοις οἱ καθόλου σπουδαῖον προσδιορισμοὶ τὰς δὲ μερικὰς προτάσεις, ἤγουν τὰς ἐχούσας τοὺς μερικοὺς προσδιορισμούς, ὀνομάζουσι [ἢ] καθόλου ὡς μερικάς. ἐπὶ τούτων γὰρ οἱ μερικοὶ προσδιορισμοὶ τῆς καθόλου ὑποκειμένοις σπουδαῖον. καθόλου μὲν γὰρ ὑποκείμενον ὁ ἄνθρωπος, ὡς περιέχον πάντα τὰ ὑπ' αὐτὸν ἄτομα· τὸ δὲ τὶς ἢ τὸ ἅπας, μερικοὶ προσδιορισμοί. διαφέρουσι δὲ τῶν καθόλου προτάσεων αἱ μερικαί, τῷ τὰς μὲν καθόλου παρεῖναι τὸ ἀπο-

αὐτῇ θεωρείᾳ τῶν πραγμάτων τῇ φύσει τῶν συλλαμβανομένων ἐν ταῖς προτάσεσι. τριῶν οὖν οὐσῶν ὡς εἴρηται τῶν ὑλῶν, ἀναγκαίας, ἀδυνάτου καὶ ἐνδεχομένης, τὴν ἐνδεχομένην ἀριστοτέλης εἰς δύο διαιρεῖ· εἴς τε τὴν ἐνδεχομένην, ἣν ἐνομάζει ὑπάρχουσαν· καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, ἣν καὶ κυρίως ἐνδεχομένην φησί. τῶν δὲ προτάσεων, αἱ μὲν εἰσι χωρὶς διορισμῶν, εἴτουν προδιορισμῶν, ὅθεν καὶ ἀδιόριστοι καὶ ἀπροδιόριστοι λέγονται· αἱ δὲ μετὰ διορισμῶν, τῶν καὶ προδιορισμῶν. διὸ καὶ διωρισμένας καὶ προδιωρισμένας πάντας φαμέν. ποσαρὲς δέ εἰσιν οἱ διορισμοὶ οὗτοι καὶ προδιορισμοί· πᾶς, οὐδείς, τὶς, οὐ πᾶς. καὶ πᾶς μὲν καὶ οὐδείς, καθόλου εἰσί· τὶς δὲ καὶ οὐ πᾶς, μερικοί. πάλιν, πᾶς καὶ τὶς, καταφατικοὶ· οὐδεὶς δὲ & οὐ πᾶς, ἀποφατικοί. πάντοτε δὲ τοῖς ὑποκειμένοις συνάπτονται προ τῶν ὑποκειμένων τιθέμενοι· οἷον, πᾶς ἄνθρωπος ἁμαρτάνει· τετύφθαι, πάντα τὰ ὑπὸ τὸ εἶδος τὸ ἄνθρωπος ἄτομα, τὸ ἁμαρτάνειν ἔχουσι. τὸ γὰρ πᾶς, οὐ καθόλου σημαίνει, ἀλλ' ὅτι καθόλου· τετύφθαι δὲ εἰπεῖν, πᾶς ἄνθρωπος, ἢ πᾶν ζῶον, οὐ σημαίνει τὸ τοῦ εἴδους ἢ τοῦ τοῦ γένους φύσιν τὸ συλλήβδην καὶ ἐνόπιον πάντων τῶν ὑπ' αὐτὰ· ἀλλ' ὅτι καθόλου φέρεται τὸ κατηγορούμενον, καὶ πάντων τὸ

Τρῆς ὕλας τ̃ προτάσεων φαίνον) αἀναγκαῖα, ἐνδεχομένη, ἀδιάφορα. ἐπεὶ γὰρ πάσῃ προτάσει, καὶ † C. R. ὑποκειμένου καὶ † C. R. κατηγορουμένου ἕπεται καὶ κατηγορούμενόν τι ὑποκειμένου, ἡ σχέσις τῦ κατηγορουμένυ πρὸς τ̃ ὑποκείμενον, τὰς τοιαύτας ὕλας ἀποφαίνει. ὁ γὰρ κατηγορούμενον † C. R. τὸ † C. R. γενικῶς, ἢ ἀεὶ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ οὐδέποτε· ἢ ποτὲ μὲν ὑπάρχει, ποτὲ δ' οὐχ ὑπάρχει. εἰ μὲν οὖν ἀεὶ ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ, τ̃ ἀναγκαῖαν ὕλην ποιεῖ· εἰ δὲ οὐδέποτε, τ̃ ἀδιάφορον· εἰ δὲ ποτὲ μὲν ὑπάρχει, ποτὲ δ' οὐχ ὑπάρχει, τὴν ἐνδεχομένην. ἀναγκαίας μὲν οὖν ὕλης τ̃ † C. R. εἰπεῖν, ὁ ἄνθρωπος ἀναπνεῖ. ἀεὶ γὰρ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἀναπνεῖν. ἀδιάφορα δὲ τ̃ εἰπεῖν· ὁ ἄνθρωπος περιπατεῖ· οὐδέποτε γὰρ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ περιπατεῖν. ἐνδεχομένης δὲ τ̃ εἰπεῖν, πωλεῖ δημηγορεῖ. ποτὲ μὲν γὰρ ὑπάρχει τῷ πωλοῦντι τὸ δημηγορεῖν, ποτὲ δ' οὐχ ὑπάρχει. τὰς † C. V. ποιάσδε χὶ † C. V. ἐκάλεσεν. προτάσεις ἢ σχέσεις, ὕλας οἱ Φιλόσοφοι προσηγόρευσαν· ὡς μὴ λαμβανομένας ἐκ τῆς ἡμετέρας ὑπολήψεως ἢ κατηγορίας, ἀλλ' ἀπὸ τ̃ Φύσεως τῶν πραγμάτων αὐτῆς. διαφέρουσι δὲ τ̃ τρόπων, τ̃ ἀναγκαίᾳ δηλαδὴ καὶ ἀδιαφόρᾳ καὶ ἐνδεχομένου· τῷ τοῦ μὲν τρόπους ἐν τῷ ἐκφωνεῖσθαι μόνον, καὶ τοῖς ὅροις προστίθεσθαι τῶν προτάσεων, ἔχειν τὴν ὑπόστασιν· τὰς δὲ γε ὕλας, ἐν αὐτῇ

Πᾶσα ἀπόφανσις δείκνυσιν.

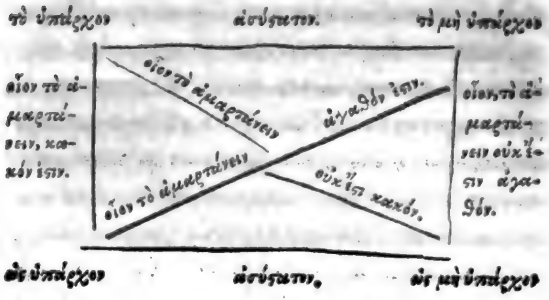

τῶν κειμένων { αἱ μὲν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου μόνον, οἷον χρηστός ἐστι θεολογεῖ.
αἱ δὲ καὶ ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου ἔστιν, οἷον σωκράτης φιλόσοφός ἐστι.
αἱ δὲ ἐκ τρόπου, τοῦ δηλοῦντος ὅπως ὑπάρχει τῷ ὑποκειμένῳ ὁ κατηγορούμενος, οἷον δυνατόν ἐστι τὸν Σωκράτην φιλοσοφεῖν.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς προτάσεσι θεωρουμένων ὑλῶν καὶ τοῦ * προσδιορισμοῦ. Κεφάλ. κη. † C. R. διορισμῶ.

Τρεῖς

Κεφ. κζ. Περὶ λόγου καὶ στάσεων.

τῦ λόγου [εἴδος]
- τὸ μὲν κλητικὸν· ὡς τὸ, ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ συμπένητες.
- προσδεκτικὸν· ὡς τὸ, ἔκκλινον ἀπὸ κακῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν.
- συμπατικὸν, ὡς τὸ, τίς ἡ πατρίς σε;
- εὐκτικὸν, ὅπερ οἱ ἀπὸ τ στοᾶς λέγεσιν ἀρκτικὸν· ὡς τὸ, γένοιτο κύριε τὸ ἐλεός σου.
- ἀποφαντικὸν· οἷον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος.

ὁ λόγος
- ἢ ἀπὸ τῶν ὀρεκτικῶν δυνάμεων τ ψυχῆς·
  - ἢ λόγον ἀπό τινος ζητήσεως τ ψυχῆς, ὃ ποιεῖ τ συμπατικόν.
  - ἢ πρᾶγμα, ὃ
    - ἢ αἴτιον πρὸς ὃ ὁ λόγος, καὶ ποιεῖ τ κλητικόν.
    - ἤ τινος παρ' αὐτὸ πρᾶξεως
      - ἢ ὡς ἀφ' οὗ κρείττονος, καὶ ποιεῖ τ εὐκτικόν.
      - ἢ ὡς ἀφ' οὗ χείρονος, καὶ ποιεῖ τὸν προσδεκτικόν.
- ἢ ἀπὸ τῶν γνωστικῶν, καὶ ἔστιν ὁ ἀποφαντικός.
  - κατάφασις, ὡς, Σωκράτης περιπατεῖ.
  - ἀπόφασις, ὡς, Σωκράτης οὐ περιπατεῖ.

πᾶσα

διορισάμενοι, εἰ πότερον τῶν αἰτιατῶν ὁ λόγος αὐτῶν. τούτῳ γὰρ τῷ πρότασιν οὐσίας οἷμαι τῶν ἐξεταστικῶν μίαν ἐρεῖ τὴν καὶ ψευδομένην ἅμα καὶ ἀληθεύουσαν διὰ τὴν ὁμωνυμίαν. πρότασις δὲ ἡ πρόβλημα, ἢ ἀπόφασις, καὶ ἔνστασις, ἢ συμπέρασμα κατὰ μὲν τὸ ὑποκείμενον, οὐδὲν διαφέρει· κατὰ σχέσιν δὲ διενήνοχεν· οἷον, ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ὅταν μὲν ὡς συλλογισμοῦ μέρος λαμβάνηται, πρότασις ὀνομάζεται· ὅταν δ' εἰς ζήτησιν προβάλληται τις αὐτὸ λέγων, ἆρα γε ἀθάνατός ἐστιν ἡ ψυχή; πρόβλημα· ὁπόταν δέ τις ἁπλῶς ἀποφαίνηται λέγων, ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ἀπόφασις· ἐνισταμένου δέ τινος, πόθεν δῆλον, ὡς ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐστιν, ἔνστασις λέγεται· ἐπιλείπει δ' ἐκ προτάσεων συναχθείη, ὡς ὅταν εἴπωμεν· ἡ ψυχὴ ἀεικίνητος· τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἡ ψυχὴ ἄρα ἀθάνατος· ὅπερ τυγχάνει συμπέρασμα.

Περὶ

διενήνοχε δὲ καὶ ῥῆμα πρώσεως ῥήματος τῷ, τὸ μὲν ῥῆμα, τ' ἐνεστῶτα χρόνον δηλῦν, ὡς τὸ, παῦλος δημηγορεῖ· τῶν δὲ τῦ ῥήματος πτώσιν, τ' παρελληλυθότα τε καὶ τ' μέλλοντα. οἷον, πέτρος ἠρνήσατο, Δημόσθενος κολακεύσεται. ἔνθα μὲν οὖν ἑκάτερος ὅρος τ' συμπληρουμένων τῶν πτώσεων, μιᾶς τινὸς φύσεως ἐστι δηλωτικός, ὁ ὑποκείμενος καὶ ὁ κατηγορούμενος· μίαν λέγομεν εἶναι ταύτην τῶν πτώσεων, κἂν ὁρισμὸν ὅλον λάβωμεν ὑποκείμενον ἢ κατηγορούμενον, ἢ καὶ *ἀμφότερα ὁμοίως· ὡς ἐὰν εἴπῃς, τὸ ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατική ἐστιν. ἐνταῦθα γὰρ τὸ ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, ὑποκείμενόν ἐστιν, ὡς ἐν λογιζόμενον ὄνομα, κἂν ἐκ πολλῶν φωνῶν σημαντικῶν ὑπάρχῃ συγκείμενον. τὸ δὲ οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατική, τῦτο σύμπαν κατηγορούμενον· ὃ δὴ μετὰ τῦ ἔστι προσκατηγορουμένου ῥῆμα γίνεται ἕν. ἔνθα δὲ πλειόνων πραγμάτων, ὁποτιοσοῦν τῶν ὅρων σημαντικός ἐστι, πλείους εἶναι τὰς προτάσεις φαμὲν· καὶ τοσαύτας, ὅσον τὸ τῶν σημαινομένων πλῆθός ἐστι· κἂν ὑφ' ἑνὸς ὀνόματος πῶς τις σημήνῃ. ὡς ὅταν ἄπτῃ τις· αἰας ἐμονομάχησεν ἕκτορι, μὴ προσδιορισά-

† c. v. ἀμφότερα.

προσκείμενον ἔχουσιν, ἢ ὅπως ὑπάρχει τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ σημαίνοντα. τρόποι δέ εἰσι, τὸ ἀναγκαῖον, τὸ ἀδύνατον, τὸ ἐνδεχόμενον, τὸ καλῶς, τὸ σαφῶς, καὶ ἕτερα· ὧν ὁ ἀριθμὸς, φύσει μὲν ἀπεριληπτος, ἡμῖν δ' ἀπερίληπτος· οἷον, ἀναγκαῖον ἢ ἄνθρωπον αἰσθάνεσθαι, ἀδύνατον εἶναι ἢ ἵππον πτερωτὸν, βασίλειον ἐνδέχεται γυναικὶ τεκεῖν, Ἀθανάσιος καλῶς διδάσκει, ἰωάννης σαφῶς ἐξηγεῖται. τούτων δὲ τῶν πολλαχῶν ὅρων, ἡγοῦμαι τὸ ὑποκειμένου, τὸ κατηγορουμένου, τὸ προσκατηγορημένου, καὶ τὸ τρόπου, πλείονας οὐκ ἔστιν ἐπινοῆσαι πρὸς μιᾶς προτάσεως γένεσιν. ἐπὶ πάσης δὲ προτάσεως ὁ κατηγορούμενος, ἢ ῥῆμα ὑπάρχειν ὀφείλει, ἢ πῶσις ῥήματος, ἢ ἀόριστον ῥῆμα· ὁ δ' ὑποκείμενος, ἢ ὄνομα, ἢ πῶσις ὀνόματος, ἢ ἀόριστον ὄνομα, ἢ λόγος ἐκ πλειόνων ὀνομάτων συγκείμενος. διαφέρει δὲ τὸ ὄνομα τῆς ὀνόματος πτώσεως, ὅτι τὸ μὲν καθ' εὐθεῖαν φερόμενον, ὄνομα λέγεται· οἷον ὁ ἰούδας προδότης ἐστὶν· ἡ δὲ κατὰ τὰς ἄλλας πλαγίους προφορὰ τοῦ ὀνόματος, γενικῶς, δοτικῶς, καὶ αἰτιατικῶς, πτῶσις καλεῖται ὀνόματος· ὡς ἐκ τῆς ὀρθῆς ἔτυχεν εὐθείας πεπτωκυῖα. οἷον τῆς ἀρετῆς ἐξέχεσθαι δίκαιον· τῷ χρεῖ συμπάσχειν ὠφέλιμον· τὸν καιρὸν τῆς ἀποδόσεως αἰσχρὸν κατασχεῖν.

διεκνέχει

φατικὸς, ὡσαύτως καὶ πᾶσα ἀποφασις. ὀνομάζουσι δὲ ἀμφω προτάσεις, ὡς ἀπὸ τοῦ συλλογίσασθαι βουλομένων προτεινόμενα τοῖς κοινοῖς τῶν λόγων. ἔστι τοίνυν πρότασις, λέγω ἀποφαντικὸς, ἢ τινὸς κατ' τινος, ἢ τινὸς ἀπό τινος· καὶ ἄλλως· πρότασίς ἐστιν, αὐτιφάσεως μοιρᾶς μόριον. τῶν δὲ προτάσεων, αἱ μὲν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου σύγκεινται μόνον· (καὶ ὑποκείμενόν [ὅρος] ἐστὶ μὲν γὰρ ὁ λόγος· κατηγορούμενος δὲ, ὁ μὲν ἐν ὑποκειμένου λεγόμενον· οἷον, χρηγόριος θεολογεῖ· τὸ μὲν Γρηγόριον, ὑπόκειται· μὲν αὐτὸ γὰρ ὁ λόγος· τὸ δὲ θεολογεῖ, κατηγορεῖται· κατὰ τὸ χρηγορίῳ γὰρ λέγεται τὸ θεολογεῖν.) τῶν οὖν προτάσεων, αἱ μὲν ὑποκείμενον καὶ κατηγορούμενον ἔχουσι, καὶ οὐδὲν πλέον· αἱ δὲ καὶ τρίτον προσκατηγορούμενον, τὸ ἐστίν. ὅταν γὰρ καθ' ἑνὸς ὑποκειμένου λέγεται κατὰ μίαν πρότασιν, εἷς τὰ πάντα κατηγορούμενον ὀνομάζεται· τὸ δὲ ἔστι προσυμπερένεται προσκατηγορούμενον· οἷον, χρηγόριος θεολόγος καὶ φυσιολόγος καὶ πάντων τῶν ὄντων ἐπιστήμων ἐστίν. ὑποκείμενον μὲν γὰρ ὅρος, τὸ χρηγόριος· τὸ δὲ θεολόγος, καὶ φυσιολόγος, καὶ πάντων τῶν ὄντων ἐπιστήμων, κατηγορούμενον εἰς καὶ πρὸς τοῦτο κατηγορούμενον τὸ ἐστίν. αἱ δὲ τῶν προτάσεων καὶ τρόπων προσκεί-

ἐστιν ἀπόφασις λιν☉ κατὰ λιν☉. ἤγουν τὸ ἀποφλωάαζ καὶ εἰπεῖν, τί λινὶ ὑπάρχει· ἀπόφασις δέ ἐστιν ἀπόφασις λιν☉ ἀπὸ λιν☉, ἤγουν τὸ ἀποφήναζ, τί λινὶ οὐχ ὑπάρχει. πῶς δὲ ποιοῦσιν αὐτιφασιν. εἴρηται δ' αὐτιφασις, ἀπὸ ξ' τὰ μόρια ἔχειν ἀλλήλοις αὐτιφάσκοντα κατὰ τὸ ἀληθὲς ϗ τὸ ψεῦδ☉. ἔστι γὰρ αὐτιφασις, μάχη καταφάσεως ϗ ἀποφάσεως τ' κ' τὸ ἀληθὲς ϗ τὸ ψεῦδ☉ αὐτικειμένων τῷ αὐτῷ τε ὑποκειμένῳ κεχωρισμένων, ϗ τ' αὐτὸν κατηγορήμενον αὐτὸ κατηγορεῖν, μήτε καθ' ὁμωνυμίαν, μήτε κατά τι τῶν ἄλλων, ὅσα πρὸς τὰς ἐνοχλήσεις τῶν σοφιστῶν προσδιορίζομεθα. πεφαχῶς δὲ προαγομένης τῆς ἀποφάσεως· (ἢ γὰρ τὸ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον ἀποφαίνεταί τις, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν οὐκ ἔστι κακὸν· ἢ τὸ ὑπάρχον, ὡς ὑπάρχον, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν κακὸν ἐστιν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς ὑπάρχον, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν ἀγαθόν ἐστιν· ἢ τὸ μὴ ὑπάρχον ὡς μὴ ὑπάρχον, οἷον τὸ ἁμαρτάνειν οὐκ ἔστιν ἀγαθόν.) ἐντεῦθεν αὐτιθέσεις γίνονται δύο: μία μὲν ψεύδους ἀποφάσεως πρὸς ἀληθῆ κατάφασιν· ἑτέρα δὲ καταφάσεως ψεύδους πρὸς ἀποφασιν ἀληθῆ. καὶ πρὸ πασῶν τὰς δύο αὐτιθέσεις οὐδ' ὑπονοῆσαι ἄλλην ἐνδέχεται. πᾶσα δὲ κατάφασις λόγος ἐστὶν ἀπα-

ἀγαθός ἐστιν· ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν ἀθάνατος. διπλῶν δ' οὐσῶν ἐν ἡμῖν δυνάμεων ψυχικῶν, τῶν γνωστικῶν, καθ' ἃς ἕκαστον τῶν ὄντων γινώσκομεν, τῶν δὲ ζωτικῶν καὶ ὀρεκτικῶν καλουμένων, καθ' ἃς ἢ τῶν ὄντων ἀγαθῶν ἢ τ' δοκούντων ἀγαθῶν ἐφιέμεθα τὰ μὲν πρῶτα τὸ ἀποφατικὸν εἴδη ἔχει λόγου τὰ πάθη, ἃ τ' ὀρεκτικῶν δυνάμεων προέρχεται τ' ψυχῆς, οὐκ αὐτῆς καθ' αὑτὴν ἐνεργούσης, ἀλλὰ πρὸς ἕτερον ἀποτεινομένης τ' συμβάλλεσθαι δοκούντα πρὸς τὸ τυχεῖν τ' ἐφέσεως, καὶ ἢ τοι λόγον πρὸς αὐτὰ ζητήσεως, ὡς ἐπὶ τῶ πυσματικῶ· ἢ πρᾶγμα· καὶ εἰ πρᾶγμα, ἢ τοι αὐτὰ ἐκείνου ἐφιεμένης τυχεῖν, πρὸς ὃν ὁ λόγος, ὥσπερ ἐπὶ τῶ κλητικῶ [ἢ πυσματικῶ.] ἢ τινος παρ' αὐτὰ πράξεως, καὶ ταύτης ἢ ὡς πρὸς κρείττονος καθάπερ ἐπὶ τ' εὐχῆς, ἢ ὡς πρὸς χεῖρον, καθάπερ ἐπὶ τῆς κυρίως καλουμένης προσεύξεως. μόνον δὲ τὸ ἀποφατικὸν, ἀπὸ τῶν γνωστικῶν δυνάμεων προέρχεται τ' ψυχῆς ἐξαγγελικὸν ὑπάρχον τ' ἀληθῶς ἢ φαινομένως γνωμένης τ' πραγμάτων γνώσεως ἐν ἡμῖν. διὸ καὶ μόνον τῶν ἄλλων τῶ λόγω εἰδῶν ἀληθείας ἢ ψεύδους ἐστὶ δεκτικόν. ἔστι γοῦν ἀποφατικὸς λόγος, ἐν ᾧ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ὑπάρχει. εἴδη δὲ αὐτῆς κατάφασις καὶ ἀπόφασις. καὶ κατάφασίς μέν ἐστιν,

κύριος βασιλεύσων ἔσῃ εἰς τ̓ αἰῶνα. τὸ ἔσῃ ἢ ἐστὶν, ἢ ἔσῃ. ῥήματα λέγων) δεχοειδῆ. Διὰ τὸ τἄλλα πάντα ῥήματα, εἰς τας μετοχὰς ἢ εἰς αὐτὰ ἀναλύεσθαι.

Περὶ λόγου καὶ προτάσεων. Κεφάλ. κ ζ.

Λόγος ἐστὶν, σύνθεσις ἢ μιᾶς φωνῆς σημαντικῆς σύνεσις, οὗ τὰ κυρίως μέρη κεχωρισμένα σημαντικά ἐστιν. ὁ γὰρ λόγος ἐκ δύο φωνῶν σημαντικῶν τὴν ἀρχὴν ἔχει τ̓ σύστασιν. μία γὰρ φωνὴ σημαντικὴ, λόγος οὐκ ἔστι. πέντε δὲ τὰ εἴδη τοῦ λόγου· τὸ κλητικὸν, ὡς τὸ, ἄνδρες ἀδελφοὶ ἢ συμπέντης· τὸ δὲ, ἄνδρες, μόνον, οὐ λόγος κλητικὸς, ἀλλὰ κλῆσις. τὸ τοῦ λόγου ἢ κλητικὸν, οἱ συνήθως καλοῦσι προσαγορευτικόν. δεύτερον εἶδος τοῦ λόγου, τὸ προστακτικὸν, ὡς τὸ· ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποίησον ἀγαθόν. τρίτον τὸ πυσματικὸν, εἶτον τὸ ἐρωτηματικὸν· ὡς τὸ, τίς ἡ πατρίς σου; τί σοι τὸ ὄνομα; τέταρτον, τὸ εὐκτικὸν, ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς στοᾶς λέγουσιν ἀράτικὸν, ὡς τὸ· γένοιτο κύριε τὸ ἔλεός σου ἐφ̓ ἡμᾶς καθάπερ ἠλπίσαμέν σε. πέμπτον, τὸ ἀποφαντικὸν, ὅπερ τὸ ἀξίωμα καλεῖ ὁ τῆς λογικῆς πραγματείας σκοπὸς ἐστὶν, ὅπερ οὐκ ἀποφαίνεσθαι εἴρηται. κατ̓ αὐτὸ γὰρ καὶ οὐσιῶν τῶν πραγμάτων ἀποφαινόμεθα· οἷον ὁ θεὸς

μάζα· τὸν ὑπαρκτικὸν, καὶ τὸν χρονικὸν· ὡς ὅταν εἴπωμεν, ἄνθρωπός ἐστιν, ἢ ἄνθρωπος ἦν, ἢ ἄνθρωπος ἔσται. ὅταν δὲ προστιθέμενα τοῖς ὀνόμασιν ἐμοῦ μέλλ' αὐτῶν ἐξετάζωμεν), μόνον ἔχει τὸν χρονικὸν· ὡς ὅταν εἴπωμεν σωκράτης σοφός ἐστιν, ἢ σωκράτης σοφὸς ἦν, ἢ σωκράτης σοφὸς ἔσται· τὸν δὲ ὑπαρκτικὴν σημασίαν κέκτηται) τὰ ὀνόματα οἷς προστίθεν). ὥστε μὴ τῶν τοιούτων ὀνομάτων, ὑπαρξίν τινα καὶ χρόνον σημαίνοντα τῶν ἁπλῶν ῥημάτων σώζεσιν ἰδιότητα. πᾶσα τοίνυν πρόπτωσις, ἐξ ὀνόματος καὶ ῥήματος ἔχει τὴν γένεσιν· οἷον, τὸ φιλοσοφεῖν, ἀγαθόν ἐστιν. ἐνθα τὸ φιλοσοφεῖν ὄνομα λέγε). τὸ δὲ ἀγαθόν ἐστι, ῥῆμα. καὶ ἁπλῶς ἔνθα τὸ ἄρθρον ἢ δυνάμει, ἢ ἐνεργείᾳ θεωρεῖται· ἐκεῖνο καὶ ὄνομα ὑπάρχει, καὶ ὑποκείμενον. ἔνθα δὲ τὸ ἔστιν ἢ σημαίνει, ἢ ἐνεργείᾳ· ἐκεῖνο καὶ ῥῆμα καὶ κατηγορούμενον λέγεται. ἐνεργείᾳ μὲν οὖν καὶ τὸ ἄρθρον, καὶ τὸ ἔστιν ἐπὶ τῆς εἰρημένης προτάσεως φαίνεται τῆς λεγούσης· τὸ φιλοσοφεῖν ἀγαθόν ἐστι. δυνάμει δὲ καὶ ἀμφότερα, ὡς ὅταν εἴπωμεν, ἀγαθὸν πεποιθέναι ἐπὶ κύριον. οὐδὲν γὰρ ἕτερον λέγομεν, ἢ ὅτι τὸ πεποιθέναι ἐπὶ κύριον ἀγαθόν ἐστι· καὶ πάλιν παῦλος ἐπιστέλλει, ἦγουν ὁ παῦλος ἐπιστέλλων ἦν. καὶ ἰωάννης βασιλεύει τύπτειν ὁ ἰῶ βασιλεύων ἐστὶ· καὶ βασιλεύσω κύριος εἰς τὸν αἰῶνα· πρὸ τοῦ δ' εἰπεῖν ὅτι ὁ

κύριος

δὲ τάξιν ἐπέχον κατηγορεμένου, ῥῆμα. ῥήματα δὲ ταῦτα τοῖς Διαλεκτικοῖς καὶ τὰ ὀνόματα λέγοντες· καὶ τὰ ῥήματα πάλιν ὀνόματα. πᾶσιν γὰρ οὗτοι φωνὴ σημαντικὴ, ὡς ἂν ὑποκείμενον ἐν ὑποτάσει λαμβάνοντες, προσαγορεύουσιν ὄνομα· κατηγορούμενον δὲ ποιοῦντες, ῥῆμα καλοῦσιν. ἐπὶ γὰρ διαλλῆ σημασίαν τὰ ῥήματα φέρουσι, τὴν ὑπαρκτικὴν, καθ' ἣν ἐνέργειαν ἢ πάθος σημαίνουσι· τὴν τε χρονικὴν, καθ' ἣν καὶ χρόνον τινὰ προσημαίνουσιν: ὅταν μὲν κατὰ τὴν ὑπαρκτικὴν μόνην σημασίαν ταῦτα λαμβάνωσιν, ὑποκείμενά τι ποιοῦσι καὶ καλοῦσιν ὀνόματα· ὅταν δὲ καὶ τὴν χρονικὴν, τότε κατηγορούμενα τιθέντες λέγουσι ῥήματα. τὰ δ' ὀνόματα σημασίαν ἀπλῆν τῆς ὑπάρξεως ἔχοντα, ὅταν μὲν καθαρὰ ταῦτα λαμβάνωσιν, ὑποκείμενά τι ποιῶσι, καὶ * ὅπερ εἰσὶν, ὀνόματα λέγουσιν· ὅταν δὲ κατηγορούμενα ταῦτα ποιήσωσιν, οὐκ ἐῶσιν αὐτὰ καθαρὰ προστιθέασι δὲ τούτοις, καὶ τὸ ἔστιν, ἢ τὸ ἦν, ἢ τὸ ἔσται· ὡς ἂν ἐντεῦθεν διαλλῆν τε ταῦτα τὴν σημασίαν ἔχοντα, τε οἰκείαν δὴ τὴν ὑπαρκτικὴν, τε ἐκ τῆς προσθήκης τὸ ἔστιν, ἢ τὸ ἦν, ἢ τὸ ἔσται, ἥτις ὑπάρχει χρονικὴ· τε τῶν ῥημάτων χρείαν ἀποπληρῶσι. τὸ ἔστι δὲ καὶ ἦν καὶ ἔσται καθ' αὑτὰ μὲν ὄντα, διαλλῆν ἔχει τε σημασίαν, ὡς ῥῆ-

† C.R. ἄπτ.

ἢ τὸ σλέξασθαι τῦ νοουμένυ τὸ εἶδος. ὅταν μὲν ἓν ἀκριβῶς ὁμοιωθῇ τοῖς πεάγμασι τὸ νοήματα, καὶ ὥσπερ τύτοις ἐφαρμοσθῇ, τότε καὶ ἀληθῆ νοήματα λέγεται· ὅτε δὲ μὴ οὕτως ἔχει, ψευδῆ. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πὶ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ῥημάτων ἐστίν. ὅταν μὲν γὰρ καὶ ταῦτα, τῇ τ πεαγμάτων ὑποστάσει συνάδωσι, τότε τὸ ἀληθὲς ὑφίσασθαι τοῖς τοῦτα φαμέν· ὅτε δ' οὐχ ὕτως ἔχει, συμβαίνειν τὸ ψεῦδος. τίνα μὲν οὖν τὰ ὀνόματα καὶ τίνα τὰ ῥήματα καθ' ὅσον οἷόν τε, δέδεικται. ταῦτα * σλὴ †C. R. δι †C. V. πεοσλαμβάνοντα μόριον δηνητικὸν, οὐκ ἔτι καλοῦσιν ὀνόματα καὶ ῥήματα, μένως καὶ ἁπλῶς· ἀλλὰ ἀόριστα ὀνόματα καὶ ἀόριστα ῥήματα· οἷον τὸ μὲν οὐκ ἄνθρωπος καὶ τὸ οὐ σωκράτης, ἀόριστα ὀνόματα· τὸ δ' οὐ τρέχει, ἢ τὸ οὐ φιλοσοφεῖ, ἀόριστα ῥήματα. τοῦτον δ' ἔχον τ κλῆσιν, διὰ τὸ μὴ ὁπὸτινος ὡρισμένως λαμβάνεσθαι. δεῖ σλὲ καὶ τῦτο εἰδέναι ὅτι ἁπλῆ φωνὴ, καὶ φάσις καί ὅρος, καὶ ὄνομα ἢ ῥῆμα, τῷ μὲν ὑποκειμένῳ ταυτά ἐστιν ἀλλήλοις· κατ' μόνον δὲ τ σχέσιν ἔχουσι τὴν διαφοράν. οἷον τὸ ἄνθρωπος, ὡς μὲν σημαντικόν τινος, ἁπλῆ καλεῖται φωνή· ὡς δὲ μέρος καταφάσεως ἢ ἀποφάσεως, φάσις· ὡς δ' ἐν συλλογισμῷ προσλαμβανόμενον καὶ πεοτάσεως μέρος λεγόμενον, ὅρος· ὡς δ' ὑποκείμενον, ὄνομα· ὡς

σλὲ

μθμα, ἔστι ἀληθεια, ἔστι ψεῦδος ἐμφαίνουσι. καὶν γὰρ μυριάκις εἴπῃ τις, τὸ σωκράτης, ἢ τὸ * φιλοσοφεῖ, ἢ τι τ̄ τοιούτων, ἀσυμβυάσως καθ' αὐτὸ, οὐτ' ἀληθειαν ἔστι ψεῦδος ἐρεῖ. εἰ δ' ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι, καθ' ἑαυτὰ τ̄ ῥήματων τὰ πτῶτα προσώπα δοκεῖ καὶ τὰ δεύτερα, καὶ ὅσα τ̄ τρίτων ἐπὶ ὡρισμθνα λέγει πράγματος· ἀλλὰ καὶ τούτοις ἡ ἀλήθεια ἢ τὸ ψεῦδος ἐκ τ̄ δύναμιν ἀπολυθεῖ συμπλοκῆς· ἐπεὶ ἢ ταῦτα δυνάμει συμπεπλεγμένα καὶ λέγεται καὶ ἐστί. τῷ μὲν γὰρ πρώτῳ προσώπῳ, συνεξακούει τὸ ἐγὼ· τῷ δὲ δευτέρῳ, τὸ σὺ· τὸ δ' ἐγὼ καὶ τὸ σὺ, αὐτωνυμίαι ὄντα, αὐτὶ ὀνομάτων προσλαμβάνου). τοῖς δὲ τρίτοις προσώποις, τοῖς ὥρισμένος πράγματος ὡρισμένα λεγομθνοις, ἐκεῖνο συνεκφαίνει καθ' ἃ λέγονται· ὡς ὅτι τὸ τρέχει, καθεστῶτα, καὶ ἀναπάλιν, τὸ νοημα τῆς προνοίας ἔξωθεν συνακούει). τὰ τοίνυν ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα καθ' αὐτὰ προσβαλλόμθνα, οὐτ' ἀληθείας ἔστι ψεύδους τυγχάνει δηλωτικά· συμπλακέντα δ' ἀλλήλοις, ποτὲ μὲν ἀληθειαν, ποτὲ δὲ ψεῦδος σημαίνουσι. προηγουμένως μὲν γὰρ δηλοῦσι τὰ νοήματα τῆς ψυχῆς. διὰ μέσων δ' τ̄ νοημάτων τὰ πράγματα. τὰ γὰρ νοήματα, τῶν πραγμάτων εἰσὶν εἰκόνες ἐν τῇ ψυχῇ. καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ τὸ νοεῖν,

† C. R. φιλόσοφος

ἢ καὶ † μέλλοντα. Διαφέρει δ' αὖ τὰ ὀνόματα τῶν ῥημάτων καὶ τῷ μηδεμίαν ἐνέργειαν ἢ πάθος δηλοῦν, ὡς ἔχει τὰ ῥήματα. πρώτῳ μὲν οὖν τῷ ἀπ' ἀλλήλων διακρίσει, ἔχον τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα. χρὴ δὲ γινώσκειν ὅτι τὰ φύσεων, ἢ προσώπων, ἢ ἐνεργειῶν, ἢ παθῶν ἢ πιάσεως συμπλοκῆς πρὸς ἐνέργειαν, πρὸς πάθος * δηλωτικά, † A. C. σημαντικά. ταῦτα πάντα κατὰ τοὺς Διαλεκτικοὺς εἰς ὀνόματα διαιροῦσι καὶ ῥήματα. καὶ τὰ μὲν καθ' χρόνον λεγόμενα, ἢ ὑποπίπτοντα ἐν τῇ προπάσει κατηγορούμενα, προσαγορεύουσι ῥήματα· τὰ δ' αὖθ' χρόνῳ λεγόμενα, ἢ τῷ τῶν ὑποκειμένων πληρῶντα χρείαν, ὀνόματα· τὰ δ' ἐν μεθετέρᾳ τούτων χώρᾳ παραλαμβανόμενα, τὰ ἄρθρα δηλαδὴ, αἱ προθέσεις, οἱ συνδεσμοὶ καὶ τὰ ἀπόρρημα, καὶ ἄλλως συνεκφέρονται τῇ προτάσει, ἀλλ' οὐ μέρη λόγου κυρίως εἰσὶν, ἀλλὰ τῶν μερῶν τοῦ λόγου συνεκτικὰ καὶ * συνθετικὰ· † C. V. συνδετικά. C. R. συνδικτικά. μέρη μού τι λέξεως ὑπάρχουσι καὶ αὐτά. καὶ ὁ λόγος δὲ κατὰ Φιλοσόφους τῆς λέξεως μέρος ἐστίν. ὁ μὲν γὰρ πλήρωμα προηγουμένως τῶν διὰ πράγματα σημαινουσῶν ὑπάρχει φωνῶν· ἡ δὲ λέξις πλήρωμα πασῶν ἁπλῶς τῶν φωνῶν, τῶν παραλαμβανομένων πρὸς † Διάλεκτον. τὰ μὲν οὖν ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, καθ' ἑαυτὰ προφερόμενα,

ἀλλήλοις λέγεται· σημαίνειν δέ τι τῶν μερῶν ἕκαστον καθ' αὐτό, οὐδαμῶς. καὶ τὰ μὲν τῶν ἁπλῶν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων μέρη, οὐδὲ καθ' ὑπόθεσιν δόκησιν ἔχει, τὸ καθ' αὐτὰ εἶναι σημαντικά. τὰ δὲ τῶν συνθέτων, φαντασίαν μὲν παρέχει τινὰ τοῦ σημαίνειν, οὐ μέντοι σημαίνει κατά γε τὸ ἀληθές. ὥσπερ γὰρ κάλλιππος ὀνόματος μέρος ἐστὶν ὁ ἵππος, οὐδὲν σημαίνει· μόνον μέντοι γὰρ ὡς ὄνομα τὸ ἵππος ῥηθὲν, σημαίνει τόδε τὸ ζῷον. ὅταν δ' ὡς μέρος ληφθείη τοῦ κάλλιππος, ἀποβαλὸν τὴν οἰκείας ὁλότητος, νεκρόν τι κατὰ τὸ σημαινόμενον γίνεται. τὸν αὐτὸν * δὲ τρόπον καὶ τὰ μέρη τοῦ ῥήματος ἀπ' ἀλλήλων διακεκινόμενα, καὶ τὴν σημασίας χωρίζονται. τὰ πάντα γὰρ κοινὰ τῷ τε ὀνόματι καὶ τῷ ῥήματι· πλὴν ὅτι τὸ ῥῆμα μὲν προσημαίνει χρόνον· αὖθις δὲ χρόνου τὰ ὀνόματά ἐστι. τὸ * δὲ αὖθις χρόνε φαμὲν, ὃ τὸ μὴ * σημαῖνον χρόνον ποτὲ μηδαμῶς, ἀλλὰ τὸ μὴ προσημαῖνον χρόνον. ἰδοὺ γὰρ τὸ χθεσινὸν, τὸ σημερινὸν, καὶ τὰ τοιαῦτα, σημαίνουσι μὲν χρόνον, οὐ μὴν δὲ καὶ προσημαίνουσιν, ὡς τὰ ῥήματα· διότι τὰ ῥήματα προσημαίνουσι μὲν ἐνέργειαν ἢ πάθος σημαίνουσι· πρὸς τούτοις δὲ κατὰ δεύτερον λόγον, καὶ τὸν χρόνον δηλοῦσιν αὐτὸν, καθ' ὃν ἡ ἐνέργεια, καθ' ὃν τὸ πάθος, ἢ ἐνεστῶτα τυγχάνει πλατυκῶς ἢ παρεληλυθότα.

† c. R. δ

† c. v. δ

† c. A. σημαίνει.

(φωνητικὸν γὰρ ζῶον ὁ ἄνθρωπος.) ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς φωναὶ, τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα· φωναὶ δὲ τοιῶσδε μεμορφωμέναι. θέσει τὸ λοιπὸν εἰσὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα. τίθεται γὰρ ὑπό τινων· εἰ μήτις λέγοι φύσει τρόπον ἄλλον ὑπάρχειν αὐτὰ διὰ τὸ οἰκείως ἔχειν πρὸς τὰ πράγματα οἷς ἐπέθησαν, καὶ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει καταλλήλως τεθεῖναι καὶ ἁρμοζόντως. λέγονται δ' αὖ κατὰ συνθήκην φωναὶ σημαντικαὶ, τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα, ἐπειδὴ πρὸς αὐτὰ διαφωνοῦσι τῶν ἀνάρθρων φωνῶν, τῶν σημαντικῶν οὐσῶν καὶ αὐτῶν· ὡς ὁ πταγμὸς καὶ ὁ θρῖγος, ὀδύνην σημαίνουσι· καὶ ὁ γέλως καὶ ὁ καγχασμὸς χαρὰν καὶ ψυχῆς διάθεσιν ὑπερφέρουσιν· καὶ ἄλλαι φωναὶ μὴ κατὰ συνθήκην οὖσαι, συλλαβῶν δηλαδὴ, πράγματα δηλοῦσι διάφορα. λέγονται καὶ συνθήκην τὰ εἰρημένα· καὶ διὰ τὸ μὴ τὰς αὐτὰς ἐν αὐτοῖς συλλαβὰς, εἰ καὶ φύσει διωρισμέναι εἰσὶν, ἀποκεκομμένας ἀπ' ἀλλήλων εἶναι, καὶ καθ' ἑαυτὰς δῆτα φερούσας, ἀλλὰ καὶ τῷ μετ' ἀλλήλων συνθήκην συλληπτικῶς· ὡς ἐνίοις οἱονεὶ σώματος θεωρημένου τὸ ὀνόματος ἢ τὸ ῥήματος, ἐκ διαφόρων ἀπαρτιζομένου μερῶν. τὰ μέρη δὲ τὸ ὀνόματος καὶ τὸ ῥήματος ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα, μένει ἀσήμαντα. συσημαίνειν μὲν γὰρ ἀλλήλοις

Περὶ ὀνόματος καὶ ῥήματος. Κεφάλ. κε.

Ὄνομά ἐστι φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην ἄνευ χρόνου, ἧς οὐδέν μέρος ἐστὶ σημαντικὸν κεχωρισμένον. ῥῆμα δέ ἐστι φωνὴ σημαντικὴ μετὰ συνθήκης προσημαίνουσα χρόνον, ἧς οὐδὲν μέρος ἐστὶ σημαντικὸν κεχωρισμένον. ὅτι μὲν οὖν ἔναρθροι φωναὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα, παντὶ που δῆλον. ἔναρθρος δὲ λέγεται πᾶσα τῶν ἀνθρώπων διάλεκτος· διὰ τὸ τὰς συμπληρούσας αὐτὴν συλλαβὰς ἄρθροις ἐοικέναι ζώου, δηλουμένους ἀπ' ἀλλήλων διακρίνεσθαι κατ' ἐνέργειαν. ὅτι δὲ καὶ σημαντικὴ, φανερὸν καὶ αὐτό. καὶ γὰρ τὸ ἄνθρωπος καὶ ἵππος, καὶ τρέχει, καὶ διαλέγεται καὶ τὰ τοιαῦτα, δύναμιν ἔχει σημαντικήν. ἀλλὰ καὶ κατὰ συνθήκην ἐστὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰ ῥήματα. συνέθεντο γὰρ ἕλληνες μὲν, τοῖς δὲ τοῖς ὀνόμασι τὰ πράγματα καλεῖν· ἰνδοὶ δ' ἕτεροις καὶ ἄλλοις αἰγύπτιοι. καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ τὰ αὐτὰ πράγματα, ποτὲ μὲν ἄλλοις, ποτὲ δ' ἑτέροις σημαίνειν ὀνόμασιν. ὥσπερ καὶ τὰς τοιάσδε ἐνεργείας, καὶ τὰ τοιάδε πάθη, διὰ τῶνδε καὶ τῶνδε τῶν ῥημάτων * ἐκφαίνειν ἐκύρωσαν. ὅθεν οὐδὲ φύσει τοῖς ἀνθρώποις, τὰ ὀνόματά ἐστι καὶ τὰ ῥήματα· διότι τὰ φύσει διὰ πᾶσι τὰ αὐτά, καθὼς αἱ φωναὶ δὲ φύσει·

† C. R. ἐκφωνῆν.

(φωνητι-

ἐπὶ τῶν ἐμμέσων ἐναντίων.
- τὰ ὡδὶ ἔχει μέσην, ὡς τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρὸν, τὸ χλιαρόν.
- τὰ δὲ πλείω, ὡς μέσην λευκῆ καὶ μέλαν☉ τὸ φαιὸν, τὸ πυῤῥὸν, τὸ ξανθὸν, & ἄλλα.

ἡ ἕξις
- ἡ τῦ ἔχοντος καὶ τῦ ἐχομένυ ἐνέργεια, ὡς ἕξις ἱματίυ ἢ ὅπλυ.
- ἡ ἀπίκτητος ποιότης, ὅταν ἔμμον☉ ᾖ, ὡς ἐπιστήμη καὶ ἀρετή.
- ἡ φυσικὴ κατασκευὴ, ἐὰν κρᾶσις ὅταν ἔμμον☉ ᾖ.
- ἡ τῦ φύσεως ἀπτηδειότης.
- ἡ φυσικὴ δύναμις, ὡς τῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, ὅτε μὴ θερμαίνη· & ἡ ὄψις τῦ καθευδόντος.
- ἡ πλικὴ ἐνέργεια, ὡς ἡ ὅρασις ἡ ἤδη ὁρῶσα.

ἡ στέρησις
- ἡ στέρησις τῦ ἱματίυ & τῦ ὅπλυ.
- ἡ ἀποβολὴ τῶν ἀπικτήτων ποιοτήτων.
- ἡ μεταστροπὴ τῆς φυσικῆς κατασκευῆς.
- ἢ ὅπερ ἀδέλως πέφυκεν ἔχειν τὸ γένος, ὡς ἡ πλάτανος δυνάμει γραμματικὸν· ἢ ὅπερ πέφυκεν ἔχειν τὸ γένος, τὶ δὲ τῶν εἰδῶν οὐκ ἔχει, ὡς ὁ ἀστράλαξ πρὸ ὄρασιν.
- ἡ ἀποβολὴ τῆς καθ' ἕξιν δυνάμεως.
- ἡ στέρησις τῆς πλικῆς ἐνεργείας.

Περὶ

τὰ ἐναντία
- ἢ εἴδει καὶ ἄμφω εἰσὶν, ὡς ψυχρὸν καὶ θερμόν.
- ἢ θάτερον θατέρᾳ ἐχάτη ἀπόφασις, ὡς δικαιοσύνη ℰ ἀδικία.

τῶν ἐναντίων
- τὰ μὲν ἔστιν
  - ἄμεσα
    - τὰ μὲν οὐσιώδη, ὡς ζῷον πεζὸς καὶ ἄρτιον.
    - τὰ δ' ἐπουσιώδη, ὡς νόσος καὶ ὑγίεια.
- τὰ δὲ μεσωτὰ εἴπειν ἔμμεσα
  - ἢ ἀμφότερον δυνάμει ἀπεῖναι τοῦ ὑποκειμένου, ὡς τὸ λευκὸν καὶ μέλαν τοῦ σωροειδοῦς.
  - ἢ θάτερον μὲν τῶν ἐναντίων ἄπεστι, τὸ δὲ λοιπὸν πάντως ὑπάρχει διὰ τὸ πεφυκέναι τὸ εἶδος ὑπὸ ἐκείνου, ὡς τῷ πυρὶ ἡ θερμότης.

τῶν ἐμμέσων ἐναντίων
- τὸ μὲν τὸ μέσον ἑκατέρου μετέχει τῶν ἄκρων, ὡς τὸ χλιαρόν.
- τὸ δὲ τὸ μέσον οὐδετέρου μετέχει τῶν ἄκρων, ὡς τὸ μέσον τοῦ δικαίου ℰ τοῦ ἀδίκου, ἔτι δίκαιον ἔτι ἄδικον.

ἔτι

κε. Περὶ ἀντικειμένων.

- τὰ ἀντικείμενα
  - ἢ ἐν λόγοις, καὶ ποιεῖ καταφάσιν καὶ ἀπόφασιν, οἷον καθῆται, οὐ καθῆται.
  - ἢ ἐν πράγμασιν
    - ἢ κατὰ σχέσιν, καὶ ποιεῖ τὸ τοιόσδε τι, ὡς πατὴρ υἱός.
    - ἢ οὐ κατὰ σχέσιν
      - ἢ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα ἐξ ἀνεκλικτῶν ὑπαρχόντων, καὶ ποιεῖ τὰ ἐναντία, ὡς θερμὸν καὶ ψυχρόν.
      - ἢ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καὶ ἔστιν ἕξις καὶ στέρησις, ὡς ὄψις καὶ τυφλότης.

- τὰ ἀντικείμενα
  - ἢ ὡς καταφάσις καὶ ἀπόφασις.
  - ἢ ὡς τὸ τοιόσδε τι.
  - ἢ ὡς τὰ ἐναντία.
  - ἢ ὡς ἕξις καὶ στέρησις.

τὰ

συμπλοκῆς, τὰ τοιαῦτα τ̃ ἀντικειμένων * προ- † c. Λ. προφερόμενα, οὐδ' ὅπι πάντων τ̃ ὄντων, τ̃ ἀληθείαν καὶ τὸ ψεῦδος διαχωρίζουσιν. ὑδὲ γὰρ αὖ ἡ ψυχὴ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ λεχθεῖη ποτὲ· ὕδε τὸ ἀρτιγέννητον παιδίον, νωδὸν * ἢ ὀδόντας ἔχον· ὑδὲ μέλας ἢ λευκὸς ὁ ἀὴρ. ἡ δὲ κατάφασις ἐ [ἡ] ἀπόφασις, ὅπι πάντων τ̃ ὄντων τὶ καὶ μὴ ὄντων διαιρεῖσι τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος ἀεί. ἐὰν γὰρ εἴπωμεν, ὁ ἀὴρ μέλας ἐστὶν, ὁ ἀὴρ μέλας οὐκ ἔστι· διείλομεν τ̃ ἀλήθειαν ἐ τὸ ψεῦδος. ψεῦδος μὲν γὰρ, ὅτι μέλας ἐστὶν ὁ ἀὴρ, ἐπείπερ καὶ ἀχρωματίστος· ἀληθὲς δ' ὅτι οὐκ ἔστι μέλας. εἰ γὰρ χρῶμα τὸ μέλαν, ὁ μὴ ἔχων χρῶμα, μέλας οὐκ ἐστιν· ὥσπερ ὑδὲ λευκὸς * ἢ κεχρωσμένος ὅλως. οὕτω δὴ καὶ εἴπωμεν· σωκράτης νοσεῖ, σωκράτης οὐ νοσεῖ, διαιρῶμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος· κἂν τε εἴη ὁ σωκράτης κἂν τε μὴ εἴη. εἰ μὲν γάρ ἐστιν, ἢ νοσεῖ, ἢ οὐ νοσεῖ. εἰδ' οὐκ ἔστι, πάντως οὐδὲ νοσεῖ. καὶπὶ τ̃ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποστάντων, ὡσαύτως. οἷον κένταυρός ἐστι, κένταυρος οὐκ ἔστι. τὸ μὲν γὰρ ἐν ἐξ αὐτῶν ἀληθὲς, τὸ δὲ ἕτερον ψεῦδος ἐξ ἀνάγκης. † c. R. οὐδὲ.

Περὶ

ἀφορῶντας, κρίνειν τ στερησιν. πινὰ μὲν γὰρ ἢ τὄνομα καὶ τὸ πρᾶγμα στερητικὸν ἔχει· ὥσπερ τὸ †ἀνάθητος. †Λ. C. ἀνάθητος, ἀναίσθητος δηλ ἢ ὅπου πολήκτυ λεγόμενον· πινὰ ἢ τὸ μὲν ὄνομα στερητικὸν ἔχει, τὸ πρᾶγμα ἢ ὅλως μὲν ὡς τὸ ἀσώματον ἢ ἀθάνατον· πινὰ ἢ τὸ πρᾶγμα μὲν ἔχει στερητικὸν, ὀμοίως ἤδη ἐ τὄνομα· ὡς τυφλὸς ἐ κωφός. πῶτα ταῦτ ἕξεως ἐ στερήσεως. κατάφασις ἢ ἢ ἀπόφασις ἔστ αὐτ ἢ ἑνὸς πράγματος ἀπαρτίζουσι τ ἀντίφασιν. ἀντίφασις δέ ἐστιν, ἡ ἀντικειμένη φάσις. κατάφασίς μὲν οὖν ἐστὶ, τὸ εἰπεῖν, τί τινὶ ὑπάρχει· οἷον πέτρος ἐστὶ πεπατηκὸς ἤγουν ὑπάρχει τῷ πέτρῳ τὸ ἐστὶ πεπατηκὸς. ἀπόφασις ἢ, τὸ εἰπεῖν τί τινὶ οὐχ ὑπάρχει· οἷον πέτρος ἐστὶ πεπατηκὸς ἤγουν τῷ πέτρῳ οὐχ ὑπάρχει τὸ ἐστὶ πεπατηκὸς. κατάφασις [μὲν] ἔστ ἢ ἀπόφασις διαιρεῖν δύναται ἢ τὸ ψεῦδος ἢ τ ἀλήθειαν. τὰ δ' ἄλλως ἀντικείμενα λέγω ἃ δύναται ἢ. φωναὶ γάρ εἰσιν ἁπλαῖ, ἢ ἔτι ἀληθεύουσιν, ἔτι ψεύδονται, καθ' αὑτὰ δηλαδὴ ἐσφερόμενα· συμπλακεῖσαι ἢ δύνανται πῶς, καθὸ ἢ φάσεις * διαιρῆσαι τ ἀλήθειαν καὶ τὸ ψεῦδος, ὅτι τινῶν ὄντων· ἐπὶ μὴ ὄντων ἢ ἁπλῶς. οἷον σωκράτης ὑγιαίνει. σωκράτης νοσεῖ. ὄντος μὲν γὰρ ἐ σωκράτους, ἔσται τὸ μὲν ἀληθὲς, τὸ ἢ * ψεῦδος· μὴ ὄντος ἢ, ἀμφότερα ψευδῆ. μὴ ὢν γὰρ ὁ σωκράτης, οὔθ' ὑγιαίνει ἔτι νοσεῖ. ἐ ἔτω ἢ * μὴ

Inſerendū videtur (ἐ ἀποφάσεως)

†C. R. ψευδὲς. †C. V. μεπξὺ.

συμπλο-

ἐστερῆσθαι δὲ τ̃ ἁπτικὸν τ̃ τοιαύτης τ̃ ὅλου πάντων ὅτι κ̀ τὸ ἅπαν φυτόν· ἢ ὅπερ τὸ γένος μὴ πέφυκεν ἔχειν, τί δὲ τῶν εἰδῶν οὐκ * ἔχει· ὡς τὸ ζῶον μὴ ἔχει ἁπτικὸν πάντως τὴν ὁρᾶν, ὁ δ' ἀπαράλαξ πάντων ἐστέρηται· τῷ πέμπτῳ, ἡ ἀποβολὴ τῆς καθ' ἕξιν δυνάμεως. τῷ ἕκτῳ δ πλουτῶ, τῆς πολικῆς ἐνεργείας ἡ στέρησις. κυρίως * δὴ καθ' ἕξιν κ̀ στέρησιν αὐτῆσις ἁπτικῶν λαμβάνεται τ̃ κατὰ φύσιν πεφυκότων τῷ εἴδει παντί. αὕτη δ χαρακτηρίζεται τοῖς τρισὶ τούτοις, ὅπερ πέφυκεν ἔχειν, κ̀ ὅτι πέφυκεν ἔχειν, δ ἔνθα πέφυκεν ἔχειν. οὔτε γὰρ αὐ τ̃ λίθον εἰποιμεν εἶναι τυφλὸν· ἐπεὶπερ οὐ πέφυκεν ἔχειν ὅρασιν· οὔτε τὸ ἀρτιγένες βρέφος κυρίως νωδὸν, διὰ τὸ μὴ πεφυκέναι κ̀ τ̃ καιρὸν τῶν ἔχειν ὀδόντας· οὔτε τις λέγοιτο τυφλὸς, ὅτι μὴ ὁρᾷ τῷ ποδί. κ̀ γὰρ ὁ πᾶς, ἀνεπίδεκτος ὄψεως. τότε τοιγαροῦν κυρίως στέρησις λέγεται, ὅτε φύσις δεκτικὴ τ̃ ἕξεως, κατὰ τ̃ ἁπτικὸν χρόνον, ἐν μορίῳ τῷ πεπόντι, τῆς ἕξεως ταύτης ἐστέρηται. ὡς ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς ἢ ὁ διὰ πάθος ὑποχὰς ἀβλεψίαν αἴτιον. αὕτη δὲ ἡ στέρησις, κ̀ τὸ δυνάμει ἐστίν. εἰ γὰρ οὐκ ἤδη δυνάμει, ἤγετ' αὖ εἰς τὸ ἐνεργείᾳ ποτέ. οὐ λέγε * δὲ ποτε στέρησις τοῦ κακοῦ τι κ̀ βλαβεροῦ, ἀλλὰ τοῦ ἀγαθοῦ δ χρησίμου. χρὴ δὲ μὴ πρὸς τ̃ λέξιν

† C. R. ἔχειν.

† A. C. δ

† C. V. στέρησις δὲ ποτε τοῦ.

καὶ ἕξιν ὅλων εἰπέ πως πλατῶν, ἀπὸ τοῦ ἔχοντος ὅλα. καθ' ἕτερον δὲ τρόπον ἕξεις λέγομεν τὰς ἀπικτήτους ποιότητας, ἐμμόνους γενομένας· τάς τε φυσικὰς καὶ τὰς κατ' ἐπιμέλειαν ἢ τέχνην, καθ' ἃς οἱ ἐν αὐτοῖς ἐκτικοὶ λέγονται. καὶ τοῦτο δὴ καὶ τὰς πλείας ἀρετὰς ὀνομάζομεν ἕξεις. ἕξις καλεῖται καὶ ἡ φυσικὴ κατασκευή, ὅταν ἔμμονος ᾖ, ὥσπερ σωματικάς τινας ἕξεις καὶ ψυχικὰς νοοῦμεν ἐπί τινων· καὶ ἀρετὰς ἢ κακίας ἐκ φύσεως, εἴτουν κράσεως. λέγουσί τινες ἕξιν, καὶ τὴν τοῦ φύσεως ἐπιτηδειότητα. λέγουσι καὶ τὴν φυσικὴν δύναμιν· ὡς τοῦ πυρὸς τὸ θερμαίνειν, ὅτι μὴ * θερμαίνοι. καὶ τὸ ὄψιν τοῦ καθ' εὐδοντος. ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ πλικὴ ἐνέργεια ἕξις ἐστίν· ὡς ἡ ὅρασις ἡ ἤδη ὁρῶσα, καὶ ἡ θερμότης ἡ ἤδη θερμαίνουσα. πολλαχῶς οὖν τοῦ ἕξεως λεγομένης, πολλαχῶς καὶ ἡ στέρησις λέγεται καταλλήλως τῇ ἕξει λαμβανομένη. ἡ μὲν γὰρ ἕξις, ἀπὸ τοῦ ἔχειν εἴληπται· ἡ δὲ στέρησις, ἀέχειά τίς ἐστιν. Ἀντίκειται γοῦν τῷ πρώτῳ σημαινομένῳ τοῦ ἕξεως, ἡ στέρησις τοῦ ἱματίου καὶ τοῦ ὅλου· τῷ δευτέρῳ, ἡ τῶν ἀπικτήτων ποιοτήτων ἀποβολή· τῷ τρίτῳ, τῆς φυσικῆς κατασκευῆς ἡ μεταστροπή· τῷ τετάρτῳ, ἡ ὅπερ οὐδόλως πέφυκεν ἔχειν τὸ γένος, ὡς λέγομεν τὸ μὲν βρέφος ἔχειν ἐπιτηδειότητα πρὸς τὸ δέξασθαι τὴν γραμματικὴν· ἐστερῆσθαι

† c. v. Θερμαίνει.

λέγομεν γὰρ τῶν ζώων τὰ μὲν εἶναι λευκὰ, τὰ δὲ μέλανα· καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς μὲν ὑγιαίνειν, τοὺς δὲ νοσεῖν. ἐν ἀτόμῳ δὲ ταὐναντία σπανίως ὑπάρχειν ἀλλήλοις καθ' ἕνα τόπον οὐ δυνάμενα. καὶ γὰρ οὐκ ἔστι τὸ σωκράτην ὑγιαίνειν καὶ νοσεῖν ἅμα· ἢ καθ' ἓν μόριον, ἐνδεχομένως, θερμαίνεσθαί τι καὶ ψύχεσθαι. τρίτον, ὅτι ταὐναντία, ἢ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους εἰσὶν· ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν ἐκ τοῦ χρώματος· ἢ ἐκ ταὐναντία γένη, ὡς δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, ἐκ τοῦ ἀρετοῦ, καὶ ἐκ τοῦ κακίας· ἢ αὐτὰ δὴ ταὐναντία, γένη εἰσὶν, ὡς τὸ καθόλου ἀγαθὸν καὶ τὸ καθόλου κακόν. πῶτα γὰρ ἐναντία ὄντα γένη εἰσίν. εἰσὶ δέ τινα καὶ οὐ, ὅτι τοῖς ἀλλήλοις ἐναντίων, ἓν τὸ ἀνωτάτω γένος ἐστίν. οὔτε γὰρ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία, πᾶσα γένη εἰσίν. ἄνω γὰρ αὐτῶν ἕξις τε καὶ διάθεσις. οὔτε τὸ καθόλου ἀγαθὸν, καὶ τὸ καθόλου κακὸν· ἀλλὰ καὶ τοῦτα συνάπτονται ἢ συνάγονται τῷ πρώτῳ. καὶ ἔστι τὸ πρῶτον γένος πάντων αὐτῶν γνωριμώτατον. τοιοῦτα δὲ ἐναντίων. Ἕξις δὲ καὶ στέρησις, λέγεται πολλαχῶς. καθ' ἕνα μὲν γὰρ τρόπον, ἕξις λέγεται, ἡ τοῦ ἔχοντος καὶ τοῦ ἐχομένου ἐνέργεια. ἕξις γὰρ ἱματίου λέγεται, ὅταν ὁ μὲν ἔχῃ, τὸ δ' ἔχηται ἐκ τοῦ ἔχοντος. περὶ ἕξεως καὶ στερήσεως.

μὴν ἓν ἔχει μέσον· τὰ δὲ πολλά. θερμὸν γὰρ καὶ ψυχρὸν, [ἓν] ἔχει μέσον μόνον τὸ χλιαρὸν· λευκὸν δὲ καὶ μέλαν, ἔχει τὸ φαιὸν, τὸ ὠχρὸν, τὸ ξανθὸν, τὸ ἐρυθρὸν, τὸ πυῤῥὸν καὶ ἕτερα. τρία δέ τινα τοῖς ἐναντίοις παρέπεται). πρῶτον, ὅτι τὸ μὴν ἀγαθὸν, ἐναντίον τῷ κακῷ· τὸ δὲ κακὸν τῷ τε ἀγαθῷ καὶ ἄλλῳ κακῷ· οἷον ἐναντία μὲν ἡ σωφροσύνη τῇ τε ἀκολασίᾳ καὶ ἠλιθιότητι (κακίαι γὰρ καὶ ἄμφω.) ἡ δ' ἀκολασία ἐναντιοῦται μὲν καὶ τῇ σωφροσύνῃ, ἐναντιοῦται δὲ καὶ τῇ ἠλιθιότητι. καὶ οὐκ ἔστιν ἄδικον ἡ φύσις, ὅλως ἐναντία ἐνὶ αὐτὰ ταξάσα. ἐν γὰρ αὐτὰ πέπακται τῷ ἑνὶ, ἡ συμμετρία, τῇ ἀσυμμετρίᾳ. ἡ μὲν γὰρ σωφροσύνη μεσότης οὖσα, συμμετρία ἐστὶν· † c. v. ἄκρα. ἡ δ' ἠλιθιότης καὶ ἡ ἀκολασία *ἄκρα οὖσαι, ἀσυμμετρίαι εἰσίν. ἡ μὲν γάρ ἐστιν ὑπερβολὴ, ἡ δ' ἔλλειψις. ἐναντίον γοῦν ἡ συμμετρία τῇ ἀσυμμετρίᾳ, ὡς ἀγαθὸν κακῷ· τὰ δ' ἄκρα, ἐναντία ἀλλήλοις, ὅτι πολεῖσον ἀπ' ἀλλήλων διέστηκε. καὶ τῷ μὲν κακῷ, ἐναντίον τὸ κακὸν· τὸ δ' ἀγαθὸν, οὐκ ἔστιν ἐναντίον τινὶ ἀγαθῷ. ἓν γάρ ἐστι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἁ- † A. C. πλοῦν. πλῆν· τὸ δὲ κακὸν, ποικίλον τι καὶ *πολυχιδές. δεύτερον τ' ἐναντίων ἀκολούθημα, ὅτι τἀναντία δυνάμει συνυπάρχειν ἀλλήλοις, ἐν ὑγιεῖ δ' εἶδει· ὑγιεῖ μὲν, ὡς τῷ ζῴῳ· εἴδει δὲ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ.

λεγομένῳ

δυνάτην ἀπεῖναι τῷ ὑποκειμένῳ· ὡς τὸ λευκὸν καὶ τὸ μέλαν τῷ σωκράτει. δυνατὸν γὰρ εἶναι τὸ σωκράτη, μήτε μέλανα, μήτε λευκὸν, ἀλλ' ὠχρὸν ἢ φαιόν· ἢ θάτερον μὲν τῶν ἐναντίων ἄπεστι, τὸ δὲ λοιπὸν πάντως ὑπάρχει. διὰ τὸ προκατειλῆφθαι τὸ εἶδος ὑπὸ ἑκάτερα. οἷον τὸ μὲν λευκὸν ὑπάρχει κύκνῳ, καὶ χιόνι καὶ πτάνῳ, ἄπεστι δὲ τὸ μέλαν· κόρακι δὲ καὶ ἑβένῳ καὶ πίσσῃ τὸ μέλαν ὑπάρχει, ἄπεστι δὲ τὸ λευκόν. τὸ μέσον δὲ τῶν ἐμμέσων ἐναντίων, ἢ καὶ ἀμφοτέρων μετέχει τῶν ἄκρων, ὅτε καὶ κατωνόμασται, ὡς τὸ χλιαρὸν· ἢ οὐδετέρου τῶν ἄκρων, ὅτε δ' ἀκατονόμαστόν ἐστι, μόνῃ τῇ τῶν ἄκρων ἀποφάσει δηλούμενον· ὡς τὸ μέσον τοῦ δικαίου καὶ ἀδίκου. λέγεται γὰρ τοῦτο, οὔτε δίκαιον οὔτε ἄδικον· τοιοῦτον τὸ βρέφος, οὔτε δίκαιον ὅτε ἄδικον. τινὲς δὲ τῶν νεωτέρων, τὸ μέσον ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ θεωρούμενον ὁπωσοῦν, σκάλεσιν ἀδιάφορον. Ἀρχύτας δὲ καὶ τῆς φορᾶς τι, μεσότητας δείκνυσι. μεταξὺ γὰρ δεσπότου καὶ δούλου, τίθησι τὸ ἐλεύθερον. καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον, τὸ ἴσον· καὶ πλατὺ καὶ στενὸν, τὸ ἁρμόζον. σκεπτέον δ' ὅτι τῶν ἐναντίων αἱ φθοραὶ πρός τί εἰσι. τὸ γὰρ ἐναντίον ἐναντίῳ ἐναντίον· τὰ δὲ φθειρόμενα, οὐ κοινωνοῦσι τοῖς πρός τι, ἔστι τῶν ἐμμέσων ἐναντίων, τὰ

θατέρου ἐχάτη ἀπόφασίς ἐστιν, ὡς δειλία, καὶ ἀδικία. ἡ μὲν γὰρ τῆς ἀνδρείας, ἡ δὲ τῆς δικαιοσύνης πλέως ἐξέπεσεν. καὶ ὅλως τὸ κακὸν, εἰδος μὲν καὶ ὅρος οὐκ ἔστιν· ἔκπτωσις δὲ πλείων τοῦ ἀγαθοῦ. ὅταν μὲν οὖν αὐτὸ σκοπῶμεν ὡς πεφυκὸς, ἀνακάμπειν ποιεῖ τὸ εἶδος, ἑαυτὸν ἐστίν. ὅταν δὲ μηδαμῶς ἀνακάμπτειν δύνηται, τότε λέγεται στέρησις. ἐπὶ τῶν ἐναντίων, τὰ μὲν ἐστιν ἄμεσα, τὰ δὲ μεσωτά, εἴπωμεν ἔμμεσα. καὶ ἄμεσα μὲν ἐστιν, ὧν ἐξ ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει τῷ δεκτικῷ. ἔμμεσα δὲ, ὧν οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὑπάρχει θάτερον. τῶν δ' ἀμέσων ἐναντίων, τὰ μὲν ἐστιν οὐσιώδη, τὰ δ' ἐπουσιώδη [C] οὐσιώδη μὲν, ὡς ἐπ' ἀριθμοῦ, τὸ ἄρτιον καὶ περιττόν. οὐδὲ γὰρ σημαῖνον ὑπόστασιν κεχωρισμένου τοῦ ἀρτίου τὸ ἐξ ἀριθμὸν, ἢ τοῦ περιττοῦ τὸ ἑπτά. ἀλλὰ τοῦτο καὶ οὐσιώδη λέγεται. ἄρτιον μέν ἐστιν ὃ δίχα διαιρούμενον ἀριθμός. ὁ δὲ μὴ διαιρούμενον δίχα, λέγεται περιττός. τὰ μὲν οὖν οὐσιώδη τῶν ἀμέσων ἐναντίων, τοιαῦτα· τὰ δ' ἐπουσιώδη εἰσὶν, ὅσα δύναται χωρὶς τῆς φθορᾶς τοῦ δεκτικοῦ γίνεσθαί τε καὶ ἀπογίνεσθαι. οἷον ὑγίεια καὶ νόσος. ἐνταῦθα δὲ νόσον σκληπτέον, τὴν ὁποιανδήποτε τῆς φύσεως ἐπιπίπτουσαν αἰσθήσει παθητικῇ. οὕτω μὲν οὖν τῶν ἐναντίων τὰ ἄμεσα. τῶν δ' ἐμμέσων λεγομένων καὶ μεσωτῶν, ἢ ἀμφότερα δύνα-

† C.R. ἔμμεσα ἤγουν μεσωτά ἐστιν.

† C.R. ἀμφότερον.

Περὶ ἀντικειμένων.

Κεφάλ. κε'.

Ἀντικείμενά ἐστιν, ὅσα πρὸς τὸ αὐτὸ ἅμα καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα· ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ ἔξωθεν ἐξεταζόμενα συμπάρξαι ἀδύνατα. τούτων δέ, ἢ ἐν λόγοις αὐτίκειται, ἢ ἐν πράγμασι. καὶ εἰ μὲν ἐν λόγοις, κατάφασίς ἐστι καὶ ἀπόφασις. εἰ δ' ἐν πράγμασιν, ἢ κατὰ σχέσιν λέγεται, ἢ οὐ κατὰ σχέσιν. καὶ κατὰ σχέσιν μέν ἐστι τὰ πρός τι. τὰ δὲ μὴ κατὰ σχέσιν λεγόμενα ἢ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα τῇ διεκτικῇ διηλονότι ὑπαρχόντος, καὶ εἰσὶν ἐναντία· ἢ οὐ μεταβάλλει εἰς ἄλληλα, καὶ ἐστὶν ἕξις καὶ στέρησις. ἡ μὲν γὰρ ἕξις, μεταβάλλει εἰς στέρησιν· ἡ στέρησις δὲ εἰς ἕξιν οὐ μεταβάλλει. πεζαχῶς τοίνυν τὰ ἀντικείμενα λέγεται, ἢ ὡς τὰ πρός τι, οἷον διπλάσιον, ἥμισυ· ἢ ὡς ἐναντία, οἷον λευκὸν μέλαν· ἢ ὡς ἕξις καὶ στέρησις, οἷον ὄψις καὶ τυφλότης· ἢ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις· οἷον ἄνθρωπος κάθηται, οὐκ ἄνθρωπος οὐ κάθηται. τὰ μὲν οὖν πρός τι [Ⓒ] συνεισάγεσιν ἄλληλα καὶ συναναιρεῖσι, καὶ αὐτὰ ἅπερ εἰσὶ, τῶν ἀντικειμένων αὐτῆς εἶναι λέγεται· ἢ ὅπως συνῇ ἄλλως πρὸς αὐτά. τὰ δ' ἐναντία, ἢ εἴδη καὶ ἅμφω εἰσὶν, ὡς λευκὸν καὶ μέλαν, ψυχρόν τε καὶ θερμὸν καὶ τὰ ὅμοια: ἢ θάτερον

τὸ ἔχειν
- ὡς ἕξιν ἢ διάθεσιν, ἢ ἄλλως ποιότητα.
- ὡς ποσὸν, οἷον ἔχειν μέγεθος.
- ὡς τὰ περὶ τὸ σῶμα, οἷον ἱμάτιον.
- ὡς ἐν μορίῳ, ὡς δακτύλιον.
- ὡς μέρος, ὡς χεῖρα, ἢ πόδα.
- ὡς ἐν ἀγγείῳ, οἷον ὁ μέδιμνος τὸν πυρούς.
- ὡς κτῆμα, οἷον ἀγρόν.
- ὡς γυναῖκα, ἢ οἰκέτην, ὅ ἐστι συνοικεῖν.

κατηγορικῶς ἔχειν
- τὰ μὲν κατὰ πόλεμον
  - τὰ μὲν περικείμενα ἀδιαίρετος.
    - τὰ μὲν φυλάγματα.
    - τὰ δὲ ἀμυντήρια.
  - τὰ δὲ καταχόμενα.
- τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ
  - τὰ μὲν διὰ κόσμον, ὡς στέφανος, περιδέραιον.
  - τὰ δὲ διὰ σκέπην.
    - τὰ μὲν περὶ τὸ πολὺ τοῦ σώματος, ὡς ἱμάτιον.
    - τὰ δὲ περὶ μέρος, ὡς ὑπόδημα.

Περὶ

διὰ σκέπλου. Ϛ τούτων, τὰ μὲν ᾗ τὸ πολὺ τοῦ σώματος, ὡς ἱμάτιον· τὰ δὲ ᾗ μέρος, ὡς ὑποδήματος· τινὰ δὲ καὶ ὡς ὄργανα, οἷον τὸ σκέπαρνον· τινὰ καὶ ἄλλως, ὡς κτήματα, ὡς ἀργύριον, ἢ ἄλλο τι, ὃ πολλάκις κατέχομεν. δεῖ δὲ πᾶν τὸ κυρίως ἔχον, κατὰ προαίρεσιν ἔχειν. ὅθεν οὐδὲ κυρίως λέγουσιν· αὐ ἔχειν τὰ ἄψυχα, καὶ τὸ σημαινόμενον τῆς κατηγορίας τοῦ ἔχειν φωνῆς. Ἀντίκειται δὲ τῷ ἔχειν στέρησις τις· ὡς λέγομεν, γυμνὸς, *ἀνυπόδετος, ἄοπλος. τοσοῦτον καὶ ᾗ τοῦ ἔχειν. ᾗ δὲ τῶν λοιπῶν κατηγορημάτων, ὡς προδήλων καὶ ἀποικίλων, ἱκανὰ καὶ ἅπερ ἐν τοῖς προειρημένοις ἐρρέθησαν. † A. C. ἀνυπόδητος.

κ δ. Περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν καὶ ἔχειν.

τὸ ποιεῖν
- εἰς τὸ θεωρεῖν, ἢ τὸ νοεῖν.
- καὶ τὸ ποιεῖν, ἢ τὸ οἰκοδομεῖν.
- καὶ τὸ πράττειν, οἷον προαιρεῖσθαι, βουλεύεσθαι.

τοῦ πάσχειν
- τὸ μὲν, φθαρτικὸν, ὡς τὸ καίεσθαι.
- τὸ δὲ τελειωτικὸν, ὡς τὸ μανθάνειν ἢ αἰσθάνεσθαι.

λέγομεν γὰρ οἰκίαν ἔχειν ἢ ἀγρόν. λέγεται ⸗ καὶ γυναῖκα ἔχειν ὁ ἀνὴρ, καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. οὗτος δ' ὁ τρόπος ⸗ ἀλλοτριώτατος ἔοικεν εἶναι τῦ ἔχειν. ἄδηλον γὰρ ἄλλο τὸ ἔχειν ἐν παῦθα, ἢ τὸ σωοικεῖν δηλοῖ. πῶτα μὲν οὖν τ' τῦ ἔχειν ὁμωνύμε φωνῆς. ὅθεν ἀποδιαιρῦντες τ' κατηγορίαν τὸ ἔχειν οἱ φιλόσοφοι τῶν ἄλλων σημαινομένων, οὕτω φασίν. ἔχειν ἐστὶν, οὐσίας οὖν οὐσίαν οὖν ἕξις. εἴτι γοῦν σῶμα ἐπίκτητον, ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ οὖν εἰκεται, παῦ τὸ τοιοῦτον τῇ ἔχειν κατηγορίᾳ οὖν ειλαμβάνουσι. διὸ οὐδὲ κτήματα, ἢ ἀνδράποδα, ἢ φίλες, ἢ πατέρας, ἢ * υἱοὺς, ἢ τὰ μέρη τῦ σώματος, κατὰ τῦτο τὸ γένος ⸗ ἔχειν φασὶν· ὅτι μηδ' ἐν οὖν ειθέσει παῦτά ἐστιν. ἔνθεν τοι καὶ τὸ ἔχειν ⸗ τὸ κεκτῆσθαι διαλλάττουσι κῦ πλάτωνα· οἷον εἴπις ἱμάτιον περιάμενος ⸗ καὶ ἐγκρατὴς ὢν μὴ φορεῖν, κεκτῆσθαι μὲν λεχθείη ἂν· ἔχειν δ' οὐδαμῶς. τὰ γοῦν κῦ τὸ κατηγορεκθὲν ἔχειν ἐχόμενα, ἢ κῦ πόλεμον ἔχειν, ἢ ἐν εἰρήνη. καὶ τῶν κῦ πόλεμον, τὰ μὲν οὖν εικείμενά ἐστι, τὰ δὲ κατεχόμενα· καὶ τὰ μὲν φυλάγματα, τὰ δ' ἀμυντήρια· φυλάγματα μὲν, ὡς θώραξ, κράνος ⸗, ἀσπὶς· ἀμυντήρια δὲ, ὡς δόρυ, ξίφος ⸗, τόξον. τῶν δ' ἐν εἰρήνη, τὰ μὲν διακόσμου κατὰ διάφορα μέρη τῦ σώματος ἔχειν· ὡς στέφανος ⸗, * οὖν διάδημα, δακτύλιος ⸗· τὰ δὲ διὰ στέ-

† C. R. υἱῆς.

† A. C. περιδέραιον.

καὶ ἐν ὑπὸ δύο κατηγορίας πιπτεῖν, κατά τι τῶν καθ' αὐτὸ ὑπαρχόντων, καὶ κατὰ τὸ πρός ἕτερον σχέσιν νοούμενον. Ἀλλ' οὐδ' ἐναντίωσιν ἔχει τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν πρὸς ἄλληλα, κἂν ἀντιθέτοις χρῶτο φωναῖς. ἐναντίωσιν μέν τοι ἐ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον ἔκαστον [αὐτῶν] ἐπιδέχεται. τὸ γὰρ θερμαίνειν ἐναντίον τῷ ψύχειν· καὶ μᾶλλον ἔστι θερμαίνειν καὶ ἧττον. καὶ πάλιν τὸ θερμαίνεσθαι, ἐναντίον τῷ ψύχεσθαι· καὶ μᾶλλον θερμαίνεσθαι δυνατὸν, ἐ ἧττον θερμαίνεσθαι. τὸ δέ γε θερμαίνειν οὐκ ἐναντίωται τῷ θερμαίνεσθαι· οὔτε τὸ ψύχειν, τῷ ψύχεσθαι· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. πρὸς μὲν οὖν τὸ ποιεῖν καὶ πάσχειν, ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. τὸ δ' ἔχειν ἁπλῶς μὲν λεγόμενον, ὁμώνυμόν ἐστι. πρός ἔχει μὲν γὰρ καὶ τῶν κατηγοριῶν αὐτῶν· δηλοῖ δὲ καὶ ἄλλα πολλά. λέγεται γὰρ ἔχειν, ὡς ἕξιν καὶ διάθεσιν, ἢ ἄλλων τινὰ ποιότητα. οὕτω λέγομεν ἔχειν ἐπιστήμην καὶ ἀρετῶν, ἢ λευκότητα, ἢ ὠχρότητα. ὡς ποσόν, καθὸ λέγεταί τις ἔχειν μέγεθος, πηχυαῖον τυχὸν ἢ πενταπήχυ. ὡς δὲ πρὸς σῶμα, οἷον ἱμάτιον ἔχειν ἢ χιτῶνα. ὡς ἐν μορίῳ, οἷον δακτύλιον ἔχειν ἐν χειρί. ὡς μέρος, οἷον πόδας ἔχειν καὶ χεῖρας ἐ κεφαλήν. ὡς ἐν ἀγγείῳ, καθάπερ ὁ μέδιμνος ἔχειν λέγεται σῖτον πυρούς, καὶ ὁ ἀμφορεὺς τὸ ὕδωρ. ὡς κτῆμα·

λέγομεν

λέγονται δὲ καὶ αἱ τέχναι ποιεῖν τὰ χρήσιμα πρὸς
† c. v. τὴν αὐτάρκειαν τοῦ βίου * παρασκευάζουσι. τὸ δὲ
μεταποιεῖν πράττειν, ὅπερ ἔστι προαιρεῖσθαι καὶ βουλεύεσθαι καὶ δογ-
ματίζειν ἐπὶ τῶν ὁμοίων λαμβάνεται. τινὲς δὲ ποιητι-
κὰς μόνας λέγουσι τέχνας, ὧν τὰ ἀποτελέσματα
παραμένει μετὰ τὴν ποίησιν· ὡς ἔχει ἡ οἰκοδομικὴ
καὶ ναυπηγική. πρακτικὰς δὴ, ὧν τὰ ἀποτελέσμα-
τα ἐν τῷ γίνεσθαι τὸ εἶναι ἔχοντα, ἃ παραμένει· ὡς
ὅπερ ἐστὶν αὐλητικῆς ἐστιν ὁρᾶν καὶ ὀρχηστικῆς. θεωρεῖ-
ται δὴ καὶ ἐν αἰψύχοις τὸ ποιεῖν, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ πάσ-
χειν· οἷον τὸ πῦρ θερμαίνει, καὶ ὁ κρύσταλλος ψύ-
χει, καὶ τὸ ξύλον τέμνεται, καὶ ὁ λίθος θερμαίνεται, καὶ
αὖθις ψύχεται. τὸ πάσχειν δὲ τὸ μὲν ἔστι φθαρτι-
κὸν, ὡς τὸ καίεσθαι· τὸ δὲ τελειωτικὸν, ὡς τὸ μανθά-
νειν καὶ γινώσκειν ἢ αἰσθάνεσθαι. εἰ δὲ τὸ ποιεῖν καὶ
πάσχειν σχέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα, ὡς τὸ θερ-
μαίνειν καὶ τὸ θερμαίνεσθαι· ἀλλ' ἕκαστον χρὴ, καθὸ
‖ ἴσ. λέγε- * λέγεται, καὶ τοῦτο καὶ αὐάγειν ὅπερ [τὸ] γένος.
ται. ἔστι τοίνυν καὶ τὸ ποιεῖν καθ' αὑτὸ κεχωρισμένον
τῶν πρός τι, καὶ τὸ πάσχειν ὡσαύτως. καθάπερ δ'
ἐν δ' οὐσίᾳ τὸ πρός τι ἐφαίνετο, κατὰ τὸ πατὴρ καὶ
υἱὸς· καὶ ἐν τῷ ποσῷ κατὰ τὸ ἴσον καὶ ἄνισον· καὶ ἐν τῷ
ποιῷ κατὰ τὸ ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον: οὕτω δὴ καὶ ἐν τῷ
ποιεῖν καὶ τῷ πάσχειν. καὶ οὐδὲν ἄτοπον τὸ αὐτὸ
καὶ ἐν

πάσχειν πάθος δηλοῦσι, καὶ ἐνέργειαν τῇ
ποιοφορᾷ σχηματίζονται. τινὰ δὲ παθητικῶς
ποιαγόμενα, παρίστησιν ἐνέργειαν· οἷον τὸ ἔρ-
χεσθαι καὶ [τὸ] ἀγωνίζεσθαι. διαιρεῖται δὲ τὸ ποιεῖν,
εἴς τε τὸ θεωρεῖν, καὶ εἰς τὸ ὁμώνυμον τῷ γένει ποιεῖν,
καὶ εἰς τὸ πρακτικὸν. τὸ μὲν οὖν θεωρεῖν, ἡ ποιὰ τῶν
νοητῶν καὶ ἀμερίστων οὐσιῶν ἐπίσκεψιν νοήσε-
σιν ἀπλαῖς ἐνεργεῖ, ὅπερ ἐστὶ καὶ κυρίως θεωρεῖν. †c.v.
ἔργον δὲ τοῦτο μόνου νοός. ἡ ποιὰ τὰ ἀκίνητα * μα- μαθητικά.
θηματικὰ, ποιεῖται διανόησιν· οἷόν ἐστι τὸ γεωμε-
τρεῖν· ὠρισμέναις μὲν, οὐ μὴν ἀπλαῖς ἔτι χρώ-
μενον τῇ ἐπιβολαῖς, ἀλλὰ σωματικαῖς καὶ διέξο-
δον· οἵαί εἰσιν αἱ τῆς καθαρᾶς διανοίας ἐνέργειαι.
ἡ ποιὰ τὰς ἀεικινήτους αἰσθητὰς οὐσίας ποιεῖται τὴν
θεωρίαν αἰσθήσει μὴ λογισμῷ χρώμενον· οἷόν
ἐστι τὸ ἀστρονομεῖν συμφώνως τοῖς φαινομένοις
τοὺς λόγους ἐπιδεικνύμενον. καὶ οὕτως ἡ ὅλη τῆς
θεωρίας ἐνέργεια, ἄνωθεν ἀπὸ τῶν καθαρῶν νοή-
σεων, ἐπὶ τοὺς μετ' αἰσθήσεως λογισμοὺς πο-
χωρεῖ. τὸ μὲν οὖν θεωρεῖν, οὕτως ἔχον ἐστί. τὸ δ'
ὁμωνυμοῦν τῷ γένει ποιεῖν, ἐν τῷ τὰ μηδέπω τοῦ
εἶναι μετέχοντα, εἰς τὸ εἶναι ἄγειν ὑφίσησι. τοῦτο
δὲ κυρίως καὶ ἀληθῶς, ἐν μόνῳ τῷ θεῷ ἐστι τῷ
πάντα τὰ ὄντα ἐκ μὴ ὄντων ποιοῦντι τὸ
πρῶτον καὶ αὖθις ἐξ ὄντων τὰ μὴ ὄντα ποιοῦντι.
λέγον)

ἔτι τῶν πρός τι
- ταυτότης.
- Ἀνισότης.
- γένεσις.
- μέθεξις.
- ὕφεσις.
- πεῖσις.
- κρίσις.
- θέσις.
- ἀσυμμετρία.
- καὶ πρὸς τὸ γένος ἀναφορά.

Περὶ τοῦ ποιεῖν, καὶ πάσχειν, καὶ ἔχειν.

Κεφάλ. κδ.

Ποιεῖν ἐστι τὸ δρᾶν τοῦτό τι· πάσχειν δέ, τὸ ὑφ' ἑτέρου ἀλλοιοῦσθαι. τὸ μὲν οὖν ποιεῖν ἐν ἑαυτῷ τὴν αἰτίαν ἔχει· τὸ δὲ πάσχειν, ἐν ἑαυτῷ τι καὶ ἐν ἄλλῳ· ἐν ἑαυτῷ μέν, τῷ πεφυκέναι ἀλλοιοῦσθαι· ἐν ἄλλῳ δέ, ὅταν ὑπό τινος ἀλλοιῶται. δεῖ δὲ μὴ ἀφορᾶν εἰς μόνον τὸ σχῆμα τῆς λέξεως, ὅτι τοῦτο κεῖται, τί ἐστι ποιεῖν καὶ τί ἐστι πάσχειν· ἀλλ' εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα μᾶλλον. τινὰ μὲν γὰρ, καὶ τῷ πράγματι, καὶ τῷ σχηματισμῷ τῆς λέξεως ἔχουσι τὸ ποιεῖν, ὡς τὸ ἑαυτρεύω· τινὰ δὲ τῷ μὲν τῆς λέξεως σχήματι, ποιητικά· † c.v. ἐνεργητικά. καί ἐστιν * ἐνεργητικῶς φερόμενα, τῷ πράγματι δὲ παθητικά. τοιοῦτόν ἐστι τὸ ἀδημονεῖν, καὶ αὐτὸ τὸ πάσχειν

κγ. περὶ τῶν πρός τι.

τῶν πρός τι φέρεται

τὰ μὲν πρός τι λέγεται, ὡς πατὴρ υἱοῦ πατήρ.

τὰ δὲ πρός τι λέγεται, ὡς τὸ ἴσον ἴσῳ ἴσον.

τὰ δὲ πρός τι λέγεται καὶ ὁμοίως, ὡς τὸ ὑπερέχον ὑπερέχεται ὑπερέχει, καὶ τὸ ὑπερεχόμενον ὑπερέχοντι ὑπερέχεται.

τὰ δὲ μὴ πρός τι λεγόμενα, ὡς τὸ μέγα πρὸς μικρὸν μέγα.

τὰ δὲ καὶ μεταπίπτοντα περὶ τὸ λέγειν ὑπαλλαγῆς, ὡς ὁ τιμῶν τιμᾶται τιμώμενον τιμᾷ, καὶ τὸ τιμώμενον ὑπὸ τιμῶντος τιμᾶται.

τὰ πρός τι ἔχει σχέσιν,

ἢ ἐν τοῖς αὐθαιρέτοις, ἤτοι τῇ οὐσίᾳ,

φυσικὴν, ὡς πατὴρ καὶ υἱός.

τυχικὴν, ὡς δοῦλος καὶ δεσπότης.

τεχνικὴν, ὡς μαθητὴς καὶ διδάσκαλος.

προαιρετικὴν, ὡς φίλος καὶ φίλος.

ἢ οὐκ ἐν τοῖς αὐθαιρέτοις, ἤτοι συμβεβηκόσι,

φυσικὴν, ὡς διπλάσιον καὶ ἥμισυ.

τυχικὴν, ὡς μέγα καὶ μικρόν.

πω-

ἐστιν, ὅταν πρὸς συνώνυμον ἡ κρίσις γένηται· ὡς ὁ φίλος φίλῳ φίλος φίλῳ. καὶ ὁ ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἐχθρὸς· καὶ τὸ ἴσον ἴσῳ ἴσον; καὶ τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ ὅμοιον. ἀνισότης, ὡς τὸ μεῖζον, τὸ διπλάσιον, τὸ πολλαπλάσιον. γνώσις, ὡς πατὴρ, υἱός. μέθεξις, ὡς τὸ μετέχον καὶ μετεχόμενον. ὕφεσις, ὡς δοῦλος καὶ μαθητής. πεῖσις, ὡς τυπτόμενος, καὶ ὁρώμενος. κρίσις, ὡς μέτρον, αἴσθησις, ἐπιστήμη· κρίνει γὰρ καὶ ἡ ἐπιστήμη τὸ ἐπιστητὸν, καὶ ἡ αἴσθησις τὸ αἰσθητὸν, καὶ πᾶσα γνῶσις τὸ γνωστὸν, καὶ τὸ μέτρον τὸ μετρητόν· καὶ τὰ ὅμοια τύποις ὡς κρίνοντα ἐστὶ πρὸς κρινόμενα. θέσις, ὡς δεξιὸν, ἀριστερὸν, καθέδρα, στάσις, ἀνάκλισις. πῶτα πάντα πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγε). ἀσυμμετρία, ἤτοι ἀδιαιρεσία, οἷον τὸ ἀδιαίρετον ὑφ' ἡμῶν ὁρᾶται, τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἀδιαιρέτῳ ὁρᾶν, ὡς τὸν ἀναστρον σφαῖραν, τὸ ἐν ζυθῷ ὄστρακον, τὸν ἀέρα ὡς ἀχρωμάτιστον. ἢ πρὸς τὸ γένος διαφορά· ὡς ὅταν ἡ γεωμετρία λέγοιτο πρός τι, κατὰ τὸ πρός τι τὸ ἐπιστήμιον διαφοράν. ἐπιστήμη γὰρ ἐπιστητοῦ ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἐπιστητὸν ἐπιστήμης ἐπιστητόν.

Περὶ

ϛητὰ καὶ τὰ αἰθητὰ τ̃ ἐπιϛήμης καὶ τ̃ αἰθήσεως, ἀλλ' οὐ καθὸ ἐπιϛητὰ καὶ αἰθητά: ὥσπερ οὐδ' ὁ πατὴρ, ἢ πατὴρ, πρεσβύτερός ἐϛι τ̃ υἱοῦ, κἂν τῷ χρόνῳ πρότερον εἴη. πρὸ γ̃ γνῶναι γὰρ υἱὸν οὐκ ἦν πατὴρ· ὅτι δὲ γεγέννηκεν υἱόν, τότε ἤρξατο τ̃ εἶναι πατήρ. οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν ἐπιϛητῶν τε καὶ αἰθητῶν. ἔτι τὰ πρός τι, ἢ ἐν τοῖς ὑποϛάσεσιν ἤγουν τοῖς οὐσίαις ἔχει τ̃ σχέσιν, ἢ οὐκ ἐν τοῖς ὑποϛάσεσιν, ἅπερ ἐϛὶ τὰ συμβεβηκότα. εἰ μὲν οὖν ἐν τοῖς ὑποϛάσεσιν, ἢ φυσικῶ ἔχει τινὶ σχέσιν, ὡς πατὴρ καὶ υἱός· ἢ οὐ φυσικῶ. εἰδ' ὁ φυσικῶ, ἢ τυχικῶ, ὡς δοῦλος καὶ δεσπότης· ἢ τεχνικῶ, ὡς μαθητὴς καὶ διδάσκαλος· ἢ προαιρετικῶ, ὡς φίλος καὶ φίλος. εἰδ' οὐκ ἐν τοῖς ὑποϛάσεσιν, ἢ φυσικῶ ὡς διπλάσιον καὶ ἥμισυ· ἢ οὐ φυσικῶ, ὡς μέγα καὶ μικρόν. τ̃το γὰρ τύχης μᾶλλον ἢ φύσεως. τέχνη δὲ καὶ προαίρεσις ἐν τοῖς οὐκ ὑποϛάσεσι χώραν οὐκ ἔχουσιν. εἰ μήτι πῃ φανείη πρὸς ἄλλο τ̃ ἀναφορὰν ἔχον, ὑποϛάσεσιν καὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἴσως λεγόμενον. ἀλλ' ἐν τοῖς εἰρημένοις μὲν ἅπαντα τὰ πρός τι συνάγεται. πλατύτερον δέ τινες καὶ σαφέστερον, εἰς εἴδη δέκα διαιροῦσι τὰ πρός τι· ταυτότητα, ἀνισότητα, ὁμοιότητα, μέθεξιν, ὕφεσιν, πίσιν, κρίσιν, θέσιν, ἀσυμμετρίαν, καὶ τ̃ πρὸς τὸ γένος ἀναφοράν. ταυτότης μὲν οὖν

† δῦλον, ἀνθρώπε εἶναι δοῦλον, ἀλλ' οὐχ ἡ ἄνθρωπος ἔχει τὶς δοῦλον, ἀλλ' ἡ δεσποτότης. ἦ γὰρ ἂν δούλους εἶχον ἅπαντες ἄνθρωποι. εἰ δὲ τὸ πηδάλιον καὶ τὸ πέρας, οὐσίαι ὄντα, πρός τι λαμβάνονται· οὐ καθὸ οὐσίαι γίνονται πρός τι, ἀλλὰ καθὸ σχέσιν ἔχει πρὸς ἄλληλα. καὶ τὸ μέρος γὰρ σχέσιν ἔχον πρὸς τὸ ὅλον, μέρος ὄρε λέγεται· καὶ τὸ ὅλον, τῶν μέρεσιν ὅλον. καὶ τὰ γένη τῶν οὐσιῶν καὶ τὰ εἴδη, κατὰ † τῆς σχέσεως λέγεται λόγον. τὸ γὰρ γένος, εἴδους γένος· καὶ τὸ εἶδος, γένους εἶδος. ἔτι τὰ

† c. v. οὐ δύνατον εἶναι.

πρός τι, ἅμα τῇ φύσει ἐστίν. ὅθεν καὶ συναναιροῦσι καὶ συνεισφέρουσι. ἡοῦ γὰρ μὴ ὄντος, οὐκ * ἔστι πατὴρ· ὄντος δὲ ἡοῦ, ἔστι δὴ καὶ πατήρ: καὶ πάλιν πατρὸς μὲν ὄντος, ἐστὶν ἡὸς ἔστι· μὴ ὄντος δὲ πατρὸς, οὐκ ἔστιν ἡός. εἰ γὰρ λέγομεν ἡὸν τὸ πεπλουτηκότος, κατ' ἀναφορὰν † τοῦτ' ἔζη τοῦτο φαμὲν· ἢ καὶ ὅτι θανὼν οὐκ ἀπώλετο. ὥστε τὰ πρός τι, καὶ συναναιροῦσι καὶ συνυπάρχουσι. τὸ συνυπάρχειν δὲ καὶ συναναιρεῖν, ἐπὶ τῶν πρός τι κατὰ σχέσιν ἐκληπτέον, οὐ καθ' ὑσίαν. ἐν ᾧ γάρ ἐστι τοῖς πρός τι τὸ ἐναντίον ἀρχειν, ἐν τούτῳ καὶ τὸ συνυπάρχειν καὶ τὸ συναναιρεῖν. πάλιν ἐπιστήμης οὔσης, ἔστιν ἐπιστητὸν· καὶ αἰσθήσεως, αἰσθητὸν: ἐπιστήμης δὲ μὴ οὔσης καὶ αἰσθήσεως, ἀνῄρηται καὶ τὸ ἐπιστητὸν καὶ τὸ αἰσθητὸν· καὶ ἀνάπαλιν. εἰ δὲ καὶ προηγέστερα τὰ ἐπιστητὰ

λαπῆωσιν· ὡς ὁ φίλος, φίλε φίλος· καὶ τὸ δῶρον, δῶρόν τε δωρεμῶν δωρεῖται. χρὴ δὲ πρὸς ὃ λέγεται καὶ φύσιν τὸ παράγραμμα, πρὸς τοῦτο ποιεῖσθαι καὶ τὴν ἀποδόσιν καὶ μὴ εἶναι ὄνομα κείμενον, ἀπὸ δὲ πτωτικοῦ παρονομάζειν τὸ θηλυκόν. ἰδοὺ γὰρ [ὁ] ὄρνις ἔχει πτερὸν, ἀλλ' οὐχ ἡ ὄρνις ἔχει πτερὸν, ἀλλ' ἡ πτερωτόν. τῶν γὰρ πτερωτῶν τὰ μὲν ἐστιν ὑμενόπτερα, ὡς αἱ μέλιτται· τὰ δὲ κολεόπτερα, ὡς οἱ κάνθαροι· τὰ δὲ σαρκόπτερα, ὡς αἱ νυκτερίδες· τὰ δὲ σχιζόπτερα, ὡς οἱ ὄρνιθες. οὐ πᾶν τοίνυν τὸ ἔχον πτερὸν, ἤδη καὶ ὄρνις ἐστὶν, ἀλλὰ πτερωτόν. οὕτω γὰρ ἀποδοτέον· τὸ πτερὸν, πτερωτὸν πτερόν· καὶ τὸ πτερωτὸν, πτερῷ πτερωτόν. πάλιν ἐπὶ πτερὸν οὐ πάντα τὰ πτηνὰ πτηδάλιον ἔχει (τὰ γὰρ ἀκάνθια κώπαις ἐρέττονται, ἅμα δὲ καὶ ἰθύνονται.) τὸ πτηδάλιον οὐκ ἀποδοτέον πρὸς τὸ πτηνὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ πτηδαλιωτόν· ἵνα γένηται καλῶς ἡ ἀντιστροφή. τὸ γὰρ πτηδάλιον, πτηδαλιωτὸν πτηδάλιον· καὶ τὸ πτηδαλιωτὸν, πτηδαλίῳ πτηδαλιωτόν. δῆλον οὖν ὡς οὐκ ἐκ τούτων ὅτι μὴ γινομένης οἰκείως τῆς ἀποδόσεως οὐδὲ ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένως λεγομένων πρὸς ἀντιστρέφοντα καὶ ἐχόντων ὀνόματα κείμενα, γένοιτ' ἂν ἡ ἀντιστροφή. Ἂν γὰρ τὸν θῆλυν, ἀνθρώπῳ δοῦλον εἴπῃ τις, καὶ οὐ θεατόν· πιθανὴ ἀντιστροφὴ οὐκ ἂν δύναιτο. Ἀληθὲς μὲν γὰρ καὶ τὸ,

† C. A. πτώτου.

ἐπιδεκτικόν ἐστι τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. ὥρισται γὰρ τὸ ἴσον. τὸ γὰρ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ τὸ ἀόριστον τῆς ὕλης ὑφέστηκε. τὸ δ' ἄνισον καὶ τὸ ἀνόμοιον, καὶ τὸ ὅμοιον ἐπιδεκτικὰ εἶναι μᾶλλον καὶ ἧττον πέφυκεν εἶναι. ἕτερον γὰρ ἕτερον, μᾶλλον καὶ ἧττον ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον καὶ ἄνισόν ἐστί πως λέγεται. οὐ διδάσκει δ' αὐτοῖς ἐναντίωσιν, ἵνα μὴ, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο λαμβανόμενον εὐρίσκεται ἴσον καὶ ἄνισον, ὅμοιόν τε καὶ ἀνόμοιον· διὰ τοῦτο δὲ ἐναντία ὁμοῦ ἐπιδέχηται τὸ αὐτό. εἰ δὲ τὸ ἄνισον ἴδιον ὂν τοῦ ποσοῦ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔφαμεν ἐπιδέχεσθαι, διαπορεῖσθαι οὐ χρή. τὸ μὲν γὰρ ποσὸν, ἢ ποσὸν, οὐκ ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. τὸ δὲ συμβεβηκὸς τῷ ποσῷ, τὸ μᾶλλον ἐπιδέχεται καὶ τὸ ἧττον· οὐ καθὸ ποσὸν, ἀλλὰ καθὸ ποιόν. πάλιν εἰ τῶν πρός τι εὑρίσκοντο ἀρετὴ καὶ ἐπιστήμη ποιότητες οὖσαι, δέον ἀναλογίζεσθαι, ὡς τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλον καὶ ἄλλον λόγον, ὑπ' ἄλλου καὶ ἄλλου κατηγορίας, οὐκ ἀπεικός. ἐπιστήμη μέντοι καὶ ἀρετὴ ὡς μὲν ποιὰς παρέχομαι, ποιότητές εἰσιν· ὅτι δὲ πρός ἕτερόν πως ἔχειν ἐμφαίνουσι, τῆς πρός τι σημαίνουσι. καὶ γὰρ ἐπιστήμη, ἐπιστητοῦ ἐπιστήμη· καὶ ἀρετὴ, πρᾳότητος ἀρετή. ἐπαινεῖται τε πρὸς τινος ἀναφέροντα λέγεται. ἀπὸ δ' αὐτῶν ἀρχόμενα πραγμάτων, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ καταλήγοντα, κἂν ἑνιότε τῇ πτώσει τῆς λέξεως διαλλάττω-

οὕτω τὰ πρός τι πλουσιδῶς σχηματίζει. Διὰ τοῦτο τὰ πρός σκειται τῇ τούτων ὑποστάσει, τὸ, ἡ ὑποστοιῦ ἄλλως πρὸς ἕτερον. πρόσεστί τισι τῶν πρός τι, καὶ ἐναντιότης, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον· ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν λόγον τὸ πρός τι· ἀλλ' ἐπεὶ χωρὶς ἑτέρας κατηγορίας οὐδ' ὑπονοηθῆναι δύναται τὰ πρός τι καθ' ἑαυτά· (πᾶσι γὰρ κατηγορίαις ἀεὶ συμφίεται·) Διὰ τοῦτο ὅταν μὲν ὑπὸ κατηγορίας ληφθείη ἐχούσης ἐναντίωσιν, ἔχει καὶ αὐτὰ ἐναντίωσιν· ὅταν δ' ὑπὸ κατηγορίας οὐκ ἐχούσης ἐναντίωσιν, οὐδ' αὐτὰ ἔχει τινὰ ἐναντίωσιν. ἐν ᾗ δὲ κατηγορίᾳ ἡ ἐναντίωσις, ἐν ἐκείνῃ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττόν ἐστιν, εἴπερ ἡ ἐναντίωσις ἔχει τὸ ἔμμεσον, ὡς προείρηται. τῇ γῆν ὑπὸ μέρους ὑποκείμην, δηλονότι τῇ ἐν ἀνθρώπῳ τῷδέτινι, ἐναντίον ἐστὶν ἡ ἄγνοια· καὶ μᾶλλον ὑποκείμην λέγοιτ' ἂν αὕτη καὶ ἧττον ὑποκείμην. καθάπερ καὶ τῇ ἐνεργουμένῃ παρά τινων ἀρετῇ, ἐναντίον ἐστὶν ἡ κακία· καὶ μᾶλλον ἀρετὴ λέγοιτ' ἂν αὕτη καὶ ἧττον ἀρετή. τῇ καθόλου δ' ὑποκείμην ἐναντίον μὲν καὶ ταύτῃ κατὰ τὸ καθόλου λόγον ἡ ἄγνοια· τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ. οὐδὲ γὰρ τὸ καθόλου ὑποκείμενος μᾶλλον γένοιτ' ἂν ὑποκείμην. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑπὸ τῆς καθόλου ἀρετῆς. ἁπλῶν γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, ἀλλ' οὐ πλειόνων καὶ ἀκροτήτων. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἴσον

ὅταν μὴν οὖν θεωρῆται τι καθ' αὐτὸ, πρός τι δὲν ἔσιν· λοίκα ἢ ἔχεσιν πρὸς ἕτερον ἔχη, τότε δὴ πρός τί ἐσιν: οἷον, ὁ σωκράτης, καθὸ μὴν ἄνθρωπός, ἢ φιλόσοφός, ἤτοι πιοῦσιν, καθ' αὐτὸ λέγεται· καὶ οὐδ' ὅλως πρὸς ἕτερον ἀναφέρεται: καθὸ δὲ πατὴρ, ἢ διδάσκαλος, κατὰ τῦτο πρὸς ἕτερον ἀναφέρε), καὶ ἅπερ ἐσὶν αὐτὸς, ἑτέρων εἶναι λέγεται· πατὴρ γὰρ ὢν, ἑνός τινος λέγε) πατὴρ· καὶ διδάσκαλος ὢν, μαθητῦ διδάσκαλος λέγεται. ἐπεὶ δὲ * πολυχιδὴς ἡ πρὸς ἕτερον τι πρός τι ἀναφορὰ, καὶ οὐ λέγεται πάντα ἑτέρων· διὰ τῦτο προσκειται, τὸ, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. τὰ μὴν γὰρ τῶν πρός τι πρὸς γνωκλὴ φέρεται πᾶσιν: ὡς γὰρ ὁ πατὴρ, μαθητὴς καὶ διδάσκαλος· τὰ δὲ πρὸς δοπκλὴ, ὡς τὸ ἴσον καὶ ὅμοιον· τὸ γὰρ ἴσον ἴσῳ ἴσον, καὶ τὸ ὅμοιον ὁμοίῳ ὅμοιον· τὰ δὲ πρὸς γνωκλὴ ὁμοῦ καὶ δοπκλὴ· ὡς τὸ ὑπερέχον τῦ ὑπερεχομένου ὑπερέχει, καὶ τὸ ὑπερεχόμενον ὑπερέχονπι ὑπερέχε)· καὶ πάλιν τὸ ὑπερέχον ὑπεροχῆ ὑπερέχει· οἷον ὁ δέκα τῦ ἓξ ὑπερέχει τῷ τέσσαρα· πινὰ δὲ καὶ μὴ προθέσεως λέγε)· ὡς τὸ μέγα πρὸς μικρὸν μέγα, καὶ τὸ μικρὸν πρὸς μέγα μικρόν· πινὰ δὲ καὶ μετὰ πνος τοῦ τ' λέξιν ὑπαλλαγῆς· ὡς τὸ τιμιον τιμιόμενον τίμιει, καὶ τὸ τιμιόμενον ὑπὸ τίμιονπος τιμᾶσθαι, ἐπεὶ οὕτω

† C. A. πολυχιδὴς.

οὕτω

κϛ. Περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος.

ἡ ποιότης διαιρεῖται

- εἰς ἕξιν, ὡς ἀπιστήμη καὶ ἀρετή· καὶ διάθεσιν, ὡς ψύξιν καὶ θέρμανσιν.
- δυνάμιν, ὡς ὑγιεινὸν καὶ σκληρόν· καὶ ἀδυναμίαν, ὡς νοσῶδες καὶ μαλακόν.
- πάθος, ὡς ὠχρίασις ἢ ἐρυθρίασις· καὶ παθητικὴν ποιότητα, ὡς γλυκύτης ἢ πικρότης.
- σχῆμα, ὡς τρίγωνον, τετράγωνον· καὶ μορφήν, ὡς εὐειδὴς ἢ δυσειδής.

καὶ ποιὰ λαμβάνεται

- ἢ παρωνύμως, ὡς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς γραμματικός.
- ἢ ὁμωνύμως, ὡς τὸ τρίγωνον καὶ ἡ μουσικὴ γωνή.
- ἢ ἐπαρωνύμως, ὡς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖος.
- ἢ ἀκατονομάστως, ὡς ἀπὸ τοῦ δεύτερος τῆς ποιότητος εἴδους.

Περὶ τῶν πρός τι.

Πρός τι *εἰσὶν, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν ἑτέρων εἶναι λέγεται, ἢ *ὁπωσοῦν ἄλλως πρὸς ἕτερον. ἐν γὰρ τῷ *σχέσεις εἶναι τὰ πρός τι τὴν ὕπαρξιν ἔχουσι. διὸ καὶ καθ' ἑτέραν ὑποδοχὴν πρός τί εἰσιν, οἷς τὸ εἶναι ταυτὸν ἐστι τῷ πρός τί πως ἔχειν.

Κεφάλ. κγ.
† C. A. ἐστὶν.
† C. R. σχέσις.

εἶδ' ἐστί που ἀπαιωάκις ἐν αὐτίωσις ἄμεσος, ὡς ἡ τοῦ ἀπλῶς ἀρτίου καὶ περιττοῦ, τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκεῖθεν ἄπεσιν. ἴδιον δὲ μάλισα τῷ ποιῷ, τὸ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον. ὁμοιότης δέ ἐστιν ἡ τοῦ αὐτοῦ εἴδους ἐπεισοδιώδης μέθεξις. ὅθεν ὁμοίους χρόα οὐδ' ἔχοντας τὸ αὐτὸ χρῶμα φαιδῶ· ὁμοίους τε χαρακτῆρι, οὐδ' τίνι αὐτίνι κεκτημένους ἰδέαν. ὥσπερ τῷ ποιῷ, τὸ ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον· οὕτως καὶ τῷ ποσῷ, τὸ ἴσον ἢ ἄνισον. καὶ σῶμα γὰρ ἴσον σώματί ἐστιν, ἢ μείζον ἄνισον· καὶ ἀριθμὸς ἀριθμῷ ἴσος ἢ ἄνισος, καὶ τόπος τόπῳ, καὶ χρόνος χρόνῳ, καὶ λόγος λόγῳ. ὁ δὲ τῶν ἄλλων ὡσαύτως τῶν κυρίως καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς λεγομένων ποσῶν. ἡ γὰρ πρᾶξις τῆ πράξει, οὐκ ἂν λέγοιτο ἴση ἢ ἄνισος· ἀλλ' ὁμοία μᾶλλον ἢ ἀνομοία· καὶ λευκῷ λευκὸν ὅμοιον ἢ ἀνόμοιον. λέγουσι δὲ τινὲς τοσότητα καὶ τὰς ἄλλας κατηγορίας, πλὴν τῆς οὐσίας, διαιρεῖσθαι εἰς τὰ ἐξ αὐτῶν, ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς καὶ περὶς ἕν, μὴ τὸ μηδὲ κυρίως
† c.v. εἶναι γένη. τὰ γὰρ ἔχοντα τάξιν, τί πρῶτον καὶ τί
ὑπ. ὕστερον ἐν τοῖς * ἀπ' αὐτῶν, τὸ τοῦ γένους γνήσιον οὐ διασώζουσιν.

Περὶ

πυκτικὸν, ἡ ἀπτησιλείως πρὸς πυκτικὸν μα-
κείμενον, καὶ γλυκέως πύκτου σιωάμενον· ἡ σὲ
σιώαμις, ἤγουν ἡ ἀπτησιότης, ἀνώνυμος
ἔμεινε. τὸ γὰρ ὄνομα κατ' ἐνέργειαν ἔχειν ἡ πυκ-
τικὴ, καὶ οὐ κατὰ δώαμιν. ἐνίοτε δὲ καὶ τὸ ποιὸν καὶ ἡ
ποιότης, ἀκατονόμαστα μεμηκασιν· ὥσπερ ὁ
πρὸς γραμματικὸν εὐφυῶς ἔχων, καὶ ἡ πρὸς αὐ-
τὸν ἡ γραμματικὸν ἀπτησιότης. καὶ τῇ γραμ-
ματικῇ γὰρ τέχνῃ τὸ ὄνομα, πρὸς δὲ ἐνεργείας
κεκληροδότηται. πρόσεστι τῷ ποιῷ καὶ μάλιστα
συγγνώστως τὸ ἐναντίωσιν ἀπολέχεσθαι. καὶν ταῖς
ἄλλαις γὰρ κατηγορίαις, πάναντία καὶ τὸ ἐν ἑκά-
στῃ ποιὸν ἐγγίνεσθαι δοκεῖ· σχολῇ δὲ οὐδὲ τῷ ποιῷ
παντὶ τὸ ἐναντίον ἀκολουθεῖ. τοῖς σχήμασι γὰρ,
τοῖς εὐθυγράμμοις καὶ κυκλικοῖς, ἐναντίον οὐδέν.
ἀλλ' οὐδὲ τῷ ἐρυθρῷ καὶ φαιῷ, καὶ ξανθῷ, ἢ τοῖς
ἄλλοις τῶν χρωμάτων μέσοις, ἐναντιότης τις ἀντι-
κάπεται. εἰ γὰρ τὰ σχολαῖον ἀλλήλων διεσηκότα
ἐναντία εἰσὶ· τοῖς μέσοις εἰκότως μὴ σχολαῖον τῶν † ἄκρων διεσηκόσιν ἐναντίον οὐδὲν ἀντισήσει). πῶς δὲ καὶ σχολαιότερα ἔσοιντο τῷ ἑνὶ καὶ τὸ μᾶλλον δὲ καὶ ἧττον πρόσεστι τῷ ποιῷ. ἔνθα γὰρ ἐναντίωσις, ἐκεῖ καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὡς ἁπάντων εὑρίσκει). καὶ εἴπερ ἐν πᾶσι θεωροῖτο τοῖς ἐναντίοις τὸ ἔμμεσον· ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον θεωρηθήσεται.

† c. v. ἄλλων διεσηκόσιν ἄκρων.

τοῦ γὰρ ἀέρος καὶ τοῦ πυρὸς ἡ μανότης, ὅλη δι' ὅλων αὐτῶν διακεχώρηκεν οὐσιωδῶς τε καὶ φυσικῶς· ὥσπερ καὶ ἡ πυκνότης τοῦ ὕδατος καὶ τῆς γῆς. ἀπὸ δὴ τῶν ἄλλων σωμάτων θέσεις ὑπάρχουσι τὸ μανόν τε καὶ τὸ πυκνόν. Τὸ πυκνὸν μέν ἐστιν, οὗ τὰ μόρια σφόδρα συνεγγυς κεῖται μὴ δυναμένου παρεμπίπτειν μεταξὺ τούτων ἑτέρου σώματος· ὡς ἔχει χαλκός τε καὶ σίδηρος. μανὸν δέ, τὸ οἷον μὴ ἐν ὂν ἀλλ' ἔχον ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότα τὰ μόρια, καὶ εἰς ὑποδοχὴν ἑτέρου σώματος ἁρμοδίως ἔχοντα. καθάπερ ἔχει σπόγγος τε καὶ κίσηρις. ταῦτα μὲν οὖν ποιοτήτων τοσοῦτα εἰρήσθω. ποιὰ δέ ἐστι, τὰ ἀπὸ τῶν ποιοτήτων παρωνύμως λεγόμενα, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἀπ' αὐτῶν. πτερακῶς * γὰρ λαμβάνονται τὰ ποιὰ· ἢ παρωνύμως, τε τοῦτ' ἔστι τὸ ταλεῖσον· ὡς ἀπὸ τῆς λευκότητος, τὸ λευκὸν σῶμα· καὶ ἀπὸ τῆς γλυκύτητος, τὸ γλυκύ· ἢ ὁμωνύμως, ὡς τὸ τρίγωνον, τὸ πτεράγωνον, καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ ἡ μουσικὴ γυνὴ καὶ ἡ γραμματική. καὶ γὰρ ἀπὸ τούτων τῆς ποιότητος ταυτωνυμοῦνται καὶ τὰ ποιὰ· ἢ ἑτερωνύμως, ὡς ὁ τῆς ἀρετῆς μετέχων, ἀγαθὸς λέγεται· ἢ ἀκατονομάστως, ὡς ἐπὶ τοῦ δεκτικοῦ τῆς ποιοτητικοῦ εἴδους ἔχει τοῦτο, τὸ κατὰ δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν φημί. ἐπὶ τούτου γὰρ τοῦ εἴδους οὐδὲν μόνον τὸ ποιὸν ὀνόματος ἔτυχεν· ὡς λέγομεν πυκτικὸν,

τ. c. v. ℵ.

της, Ϛ τὰ τοῖς ὁμοια: οἷα τὰ κωνοειδῆ καὶ ἐλικοειδῆ καὶ φακοειδῆ. ταῦτα γὰρ πάντα τῷ πατρῷῳ τῆς ποιότητος εἴδει συνάγονται. σχῆμα δέ καὶ μορφὴ διαλλάττουσι. Ϛ σχῆμά μέν ἐστι, τὸ ὑπό τινων ἢ τινων ὅρων περιεχόμενον. λεπτέον δὲ τοῦτο, καὶ τὰ ποιὰ τῆς ἐπιφανείας ἀποπεράτωσιν. ἡ δὲ μορφή, διχῶς λέγεται. μορφὴ γάρ ἐστι καὶ τὸ εἰδικώτατον εἶδος, περὶ ὃ νῦν ἡμῖν ἐστιν ὁ λόγος. μορφὴ λέγεται καὶ τὸ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐπιφαινόμενον ποιὸν τύπωμα, τέρψιν, ἡ ἰδέα καὶ ὁ χαρακτήρ: καθὸ καλά τινα Ϛ εὔμορφα λέγομεν, ἢ δυσειδῆ Ϛ δύσμορφα. περὶ τούτων νῦν ὁ λόγος. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν φυσικῶν πάντων τὸ σχῆμα καὶ τὴν μορφὴν τὸ σχῆμα δὲ μόνον ἐπὶ τῶν μαθηματικῶν, τριγώνου, τετραγώνου, Ϛ τῶν λοιπῶν. εὐθύτης δὲ λέγεται ἡ ὀρθότης· καὶ καμπυλότης ἡ στρεβλότης: ἀφ' ὧν εὐθεῖα λέγεται καὶ καμπύλη γραμμή. τὸ τραχὺ καὶ τὸ λεῖον ἔφασάν τινες ποιότητας εἶναι· θέσεις δὲ μᾶλλον δοκοῦσιν, οὐχὶ ποιότητες. λεῖον μέν γάρ ἐστιν, οὗ τὰ μόρια ἐπ' εὐθείας ἐπίσης κεῖται· ὡς ἐπὶ τῶν ἀποτεταμένων μαρμάρων. τραχὺ δὲ ἢ μὴ ἐπίσης κεῖται, ἀλλὰ τὰ μὲν ὑπερέχει, τὰ δ' ἐλλείπει· ὡς ἐπὶ τῶν πρίονος. τὸ μανὸν δὲ καὶ τὸ πυκνόν, ἐπὶ μὲν τῶν στοιχείων θεωρούμενα, ποιότητές εἰσιν οὐσιώδεις καὶ φυσικαί.

Ἐ γὰρ

αὐτῷ δοξάντων ἀτόπων παροξυνθείς. πάλιν γὰρ ταχέως εἰς τὴν προτέραν φθάνει κατάστασιν. ὅθεν οὐδ' ὀργίλος ὁ πιστὸς καλεῖται: ἀλλ' ὅτι ὠργίσθη λέγεται. κατὰ σῶμα δὲ πάθη λέγονται, ἤ, τι διὰ φόβον ὠχρίασις, ἢ ἡ δι' αἰδῶ ἐρυθρίασις. ἡ μὲν γὰρ διὰ φόβον ὠχρίασις γίνεται τῦ αἵματος ἀπὸ τ καρδίας, ὡς ἀπὸ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν † c. v. αἷμοις. ἀναστρέχοντος, ἢ μηκέτι τῇ ἀπὸ φανείσῃ διαφαινομένῃ, ὅπερ συμβαίνει καὶ τοῖς * ἄλλως αἵματος κεκενωμένοις. ἡ δὲ δι' αἰσχύνην ἐρυθρίασις γίνεται τῦ αἵματος ἀπὸ τῆς καρδίας ἀπὸ τὴν ἀπὸ φάνειαν προϊόντος, καὶ ὥσπερ ἀπωσθέντος τῷ ἡγεμονικῷ, ἐ ἀποσκοτοῦντος τῷ ὑπερελθόντι ἢ τ διάνοιαν αἰσχρῷ δι' αἰσθῆ. φασὶ γὰρ ὅτι ἡσθέντος ἔπερ αἱ τοιαῦται γένοιντο σωδρομαὶ, δι' αἰτίας ὁποίας δή τινας, τοιαῦτα φυσικὰ γίνεσθαι χρώματα. καί τις γυνὴ λέγεται τῷ καιρῷ τ συλλήψεως αἰθίοπα φαντασθεῖσα, [ἐ] μὴ αἰθίοψ οὖσα, μὴ αἰθίοπι συγγινομένη, τεκεῖν αἰθίοπα. τοίνυν ἡ διὰ φόβον ὠχρίασις, ἢ ἡ δι' αἰδῶ ἐρυθρίασις, πάθη λέγονται διὰ τὸ εὐκίνητόν τε καὶ εὐαπόβλητον. διὸ δὴ ἐξ αὐτῶν παρωνύμως ὠχρίας ἡ ἐρυθρίας καλῶσι σοῦ πάχοιτας. τὰ παρὸν εἶδος ποιότητος, σχῆμα καὶ ἡ ὡδὶ ἔκασον ἐνυπάρχουσα μορφή. ἔπ ἧ ποὸς τί τις, εὐθύτης καὶ καμπυλότης, ἐ

πάθους γεγονότα, τ̃ κράσεως, οὐ * συγχεωμαπί- † c. v.
ζει ἑαυτοῖς καὶ ἡμᾶς. εἰ δὲ τὸ λᾶυκὸν λέγε) Δια- συγχεω-
κρίνειν Ϲ Δαχέειν τ̃ ὄψιν, συγκρίνειν δὲ κ̃ σπά- μαπίζουσι.
γειν τὸ μέλαν· ἀλλ' οὐ πιᾶσι πάθ Ϭ παρώνυ-
μον· οὐ λᾶυκαίνει τὸ λᾶυκὸν, οὐ μελαίνει τ̃ μέ-
λαν· καθὰ τ̃ πῦρ θερμαίνει κ̃ τὸ μέλι γλυκαί-
νει τ̃ μὲν θερμὸν ὑπάρχον, τὸ δὲ γλυκύ. οὕτω
μὲν οὖν ἐν ἀψύχοις, αἱ παθητικαὶ θεωρᾶν) ποιό-
τητες. ἐν ἢ τοῖς ἐμψύχοις, ἢ κατὰ ψυχλὼ ἢ κατὰ
σῶμα γινώσκον). κ̃ σῶμα μὲν, ὡς ἡ Φυσικῶς
ϖϱοσοῦσα μελανία τοῖς αἰθίοψι κ̃ τοῖς κϱαξὶ· κ̃
αὕτη γὰϱ ἐκ πιᾶς κϱάσεως γέγονε τῶν χυμῶν,
ὥσπεϱ καὶ ἡ ἐκ γῆς ὠχϱότης, καὶ ἐϱυθϱότης·
καθ' ἃς ὠχϱίαι κ̃ ἐϱυθϱίαι κεκλήνται τινες. ἢ κ̃
ὅσαι Δὰ νόσον μακϱὰν, ἢ σωέχειαν καύματ Ϭ,
ὠχϱότητες κ̃ μελανότητες ϖϱοσμόνιμοι κ̃ δυσ-
κίνητοι γίνονται. παθητικαὶ δὲ κατὰ ψυχλὼ ποιό-
τητες, ὡς ἡ μανία κ̃ ἡ ὀϱγὴ, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐκτά-
σεις μὴ Φυσικῶς ἀλλ' ἀπό τινων συμπϖωμάτων
γέγνωνται δυσκαπάλλακτοι οὖσαι, ἢ κ̃ ὅλως ἀκί-
νητοι. παθη δὲ λέγονται, ὁπόσαι ῥαδίως τὸ Δα-
λύον) Ϲ ταχὺ μεταβάλλουσι. Ϲ ὡς μὲν ἐν ἀψύ-
χοις, ἡ ἐν ὕδατι ϑπίκτητος θέϱμη, πάθος ἐστὶν· ὡς
δ' ἐν ἐμψύχοις, κατὰ μὲν ψυχλὼ, ἡ κατά τινα
τύχλω ὀϱγὴ: οἷον εἴπεϱ τὶς ὀϱγισθείη, Δά τι τῶν

αὐτῷ

καὶ οὗτοι μὲν κεκτῆσθαι δύναμιν φυσικὴν, εἰς τὸ μὴ πάσχειν ῥαδίως ὑπὸ τῶν τυχόντων καὶ ὑπὸ τοιούτων βλάπτεσθαι. οὗτοι δὲ τοιαύτης ἐστερῆσθαι δυνάμεως. οὕτω λέγεται καὶ τὸ σκληρὸν, καὶ τὸ μαλακόν: τὸ μὲν δύναμιν ἔχειν τοῦ μὴ πιέζεσθαι ῥαδίως· τὸ δὲ μαλακὸν, πρὸς τοῦτο ἀδυνατεῖν. τρίτον εἶδος ποιότητος, παθητικὴ ποιότης καὶ πάθος, ἃ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων· τῷ τὸ μὲν παθητικὴν ποιότητα σημαίνειν εἶναί πάθει τινί· τὸ δὲ πάθος, οὐδὲν εἶναι πρὸς τοιαύτην ποιότητα: καὶ τοῦτο μὲν ἐν τῷ γεγονέναι τὸ εἶναι ἔχειν· τὸ δ' ἐν τῷ γίνεσθαι. ἡ μὲν οὖν παθητικὴ ποιότης, ἕξει ἀναλογεῖ: διαθέσει δέ γε τὸ πάθος. θεωροῦνται δ' ἄμφω, μὴ μόνον ἐν ἐμψύχοις, ὥσπερ ἡ ἕξις καὶ ἡ διάθεσις, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀψύχοις. ἡ μὲν οὖν ἐν ἀψύχοις παθητικὴ ποιότης ὑπάρχει * τριτή. ἡ γὰρ ἀπὸ πάθους μὲν οὐκ ἐγένετο, πάθος δ' ἡμῖν ἐμποιεῖ· ὡς ἡ τοῦ πυρὸς θερμότης. αὕτη γὰρ ἀπό τινος οὐκ ἐγένετο πάθους· ἐπεὶ φυσικῶς καὶ οὐσιωδῶς ἔνεστι τῷ πυρὶ· φέρει δ' ἡμῖν πάθος τὸ θέρμαινειν: ἡ καὶ ἀπὸ πάθους γέγονε, καὶ πάθους αἰτία γίνεται: καθάπερ ἡ τοῦ ζωμοῦ ἡδύτης. αὕτη γὰρ καὶ ἀπὸ πάθους τῆς καρυκείας ἐγένετο, καὶ τὸ γεῦσιν ἡδυῖει μετεχομένη· ἡ γέγονε μὲν ἀπὸ πάθους, οὐ μεταδίδωσι δὲ τοῦ πάθους ἡμῖν· ὡς ἔχει τὰ χρώματα. καὶ γὰρ οὐκ πάθους

† C.R. πρώτη.

ἕξις τοιαρτὴν ἐστι, τοιότης δυσπάλλακτος πλείωτικὴ μὲν, ὡς ἀπτησήμη καὶ ἀρετὴ, καὶ ἀσφαλὴς ὑγίεια· κακωτικὴ δὲ, ὡς ὁ ἐκτικὸς πυρετός. αὐτίκα γὰρ ἡ ἀπτησήμη οὐκ αὖ ἀποβληθείη, χωρὶς μεγάλης μεταβολῆς, εἰθ' ὑπὸ νόσε γεγονύιας, εἰθ' ὑπὸ συνεχῆς ῥαθυμίας, εἰθ' ὑπό τινος ἄλλου τοιούτε αἰτίε. τὸ αὐτὸν τρόπον καὶ ἀρετὴ, σωφροσυνὴ, δικαιοσυνὴ, καὶ ἄλλη πᾶσα, οὐκ ἔστιν εὐαπόβλητος, οὐδ' ἀκίνητος. ὡσαύτως καὶ ἡ μόνιμος ὑγίεια, καὶ ἡ πολλῷ χρόνῳ οἱονεὶ πεφυσιωμένη νόσος. Διάθεσις δέ ἐστιν, ἡ εἰς ἕξιν ἀδὲς, ἢ καὶ διὰ τὸ μή πως ἐσίσιν ἐσχηκέναι τὸ ἀκινήτων ἐστὶ καὶ τῶν εὐμεταβλήτων. ὡς ἡ ἀπίκτητος θέρμη καὶ ψύξις καὶ ἡ ἀβέβαιος ὑγεία καὶ ἡ νόσος. ἕτερον εἶδος τοιότητος, δύναμις καὶ ἀδυναμία. δυάμιν δέ γε φαμὲν, οὐ τὴν κοινὴν ἀπτησθειότητα, καθ' ἣν πρὸς πάσας τὰς πίχνας δυάμιν ἔχειν πάντες ἄνθρωποι λέγουσι φυσικὴν· ἀλλὰ τὴν ἰδίως προσοῦσαν ἀφυΐαν ἑκάστῳ τινὶ πρὸς τόδε τι· ἧτις εὐφυΐα καὶ αὐτὴ φυσικῶς προσεῖναι λέγεται. καὶ ἡ κρᾶσις γὰρ φύσις ὀνομάζεται μερικὴ. κατὰ τὴν τοιαύτην δυάμιν τὸ ἀπὶ μέρους, λέγομέν τινας πυκτικὰς, ἢ δρομικὰς, ἢ ὑγιεινὰς, ἢ νοσώδεις: τῷ σὺν μὲν, ἔχειν ἀφορμὰς φυσικὰς εἰς τὸ καλῶς ἐξασκῆσαι τὸ πυκτικὸν, σὺν δὲ πάλιν τὸ δρομικὸν·

τὸ μεταβάλλον
- ἢ καθ' ἑαυτὸ μεταβάλλει ἢ ποιεῖ
  - γένεσιν.
  - φθοράν.
- ἢ κατά τι τῶν ἐν αὐτῷ
  - ἢ κατὰ ποσὸν ἢ ποιεῖ
    - αὔξησιν.
    - μείωσιν.
  - ἢ κατὰ ποιὸν, καὶ ποιεῖ ἀλλοίωσιν.
- ἢ περὶ αὐτὸ, καὶ ποιεῖ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν.

Περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος.

Κεφάλ. κϛ. Ποιότης ἐστὶ, καθ' ἣν ποιοί τινες [εἶναι] λέγονται. ποιὸν δὲ λέγεται μὲν καὶ αὐτὴ ἡ ποιότης. λέγεται δὲ καὶ τὸ ἐπιδεδεγμένον τὴν ποιότητα, τοῦτέστιν, αὐτὸ τὸ πεποιωμένον. διαιρεῖται δὲ ἡ ποιότης εἰς ἕξιν καὶ διάθεσιν· εἰς δύναμιν καὶ ἀδυναμίαν· εἰς πάθος καὶ παθητικὴν ποιότητα· καὶ εἰς σχῆμα καὶ μορφήν. ἕξεως μὲν οὖν καὶ διαθέσεως ὄνομα κοινὸν ἡ διάθεσις. διαιρεῖται γὰρ ἡ διάθεσις εἴς τε τὴν ἕξιν, καὶ τὴν ὁμωνύμως τῷ κοινῷ καλουμένην διάθεσιν· αἳ καὶ διαφέρουσιν ἀλλήλων, τῷ, τὴν μὲν, ἤτοι τὴν ἕξιν πολυχρόνιον καὶ δυσκίνητον εἶναι· τὴν δὲ, τὴν διάθεσιν, ὀλιγοχρόνιον καὶ εὐκίνητον. ἡ μὲν γὰρ διάθεσις, οἷον ἕξις ἐστὶν ἀπαγής· ἡ δ' ἕξις, πεπηγυῖα διάθεσις, καὶ δυσμόχλευτος.

ἕξις

- ἡ κίνησις
  - ἐν οὐσίᾳ,
    - ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, γένεσις.
    - ἐκ τοῦ ὄντος εἰς τὸ μὴ εἶναι, φθορά.
  - ἐν ποσῷ,
    - αὔξησις.
    - μείωσις.
  - ἐν ποιῷ, ἀλλοίωσις.
  - ἐν τῷ που, ἢ καθ' τοπου μεταβολὴ ἥτις καλεῖται φορά.
    - ἐπ' ἀθείας
      - ἡ ἐπὶ τὸ ἄνω.
      - ἐπὶ τὸ κάτω.
      - ἐπὶ τὰ δεξιά.
      - ἐπὶ τὰ ἀριστερά.
      - ἐπὶ τὸ ἔμπροσθεν, ὅ ἐστιν ἔσω.
      - ἐπὶ τὸ ὄπισθεν, ὅ ἐστιν ἔξω.
    - κύκλῳ, ἥτις ἐστὶ περιφορά.

- ἡ κίνησις
  - γένεσις.
  - φθορά.
  - αὔξησις.
  - μείωσις.
  - ἀλλοίωσις.
  - κατὰ τόπον μεταβολή.

τοῦ τ' χ' τὸ περὶ ἠρεμίαν ἐναντιωθήσεται. περὶ κινήσεως ἢ καὶ ἠρεμίας ἐξεταστικώτερον ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ κατὰ τὸ τέταρτον κεφάλαιον, καί γε τὸ πέμπτον ἐπομνηθήσεται.

κα. Περὶ ποσοῦ ἐν ᾧ ἐστὶ κινήσεως.

ἄπο-
σα
- στιγμή.
- νεῦμα.
- μονάς.

τοῦ ποσοῦ
- τὸ μὲν συνεχὲς, ὅ ἐστι μέγεθος.
  - σῶμα.
  - ἐπιφάνεια.
  - γραμμή.
  - τόπος.
  - χρόνος.
- τὸ δὲ διωρισμένον, ὅ ἐστι πλῆθος.
  - ἀριθμός.
  - λόγος.

τοῦ ποσοῦ
- τὰ μὲν ἔχει θέσιν τῶν μορίων
  - σῶμα.
  - ἐπιφάνεια.
  - γραμμή.
  - τόπος.
- τὰ δ' οὐκ ἔχει θέσιν μορίων
  - ἀριθμός.
  - λόγος.
  - χρόνος.

ἐν

ἄκρα ὡν, οἷον τὸ θερμὸν καὶ τὸ ψυχρόν· τὸ μὲν ὡς καῖον, τὸ δὲ ὡς νεκρωτικόν· μεταξὺ δὲ τούτων. ὑφέσεις οὖν ὀλίγαι καὶ ἐπιτάσεις. τῇ μὲν οὖν ἀπλῶς κινήσει, ἡ ἁπλῶς ἠρεμία ἀντίκειται· ταῖς δὲ καθέκαστα κινήσεσιν, αἱ καθέκαστα κινήσεις, καὶ αἱ καθέκαστα ἠρεμίαι καταλλήλως ἀντίκεινται. τῇ γλυκάσει, ὡς μὲν γλυκάσει, ἡ φθορά· ὡς δὲ κινήσει, ἡ κατ' ἀντιλὼ ἠρεμία· τῇ αὐξήσει ἡ μείωσις, καὶ ἡ καθ' αὔξησιν ἠρεμία. οὐδὲ γὰρ εἰς ἄπειρον αὔξεται τὸ αὐξόμενον, ἢ τὸ μειούμενον μειοῦται ἀεί· τῇ κατὰ τόπον μεταβολῇ, ὡς μὲν κινήσει, ἡ κατὰ τόπον ἠρεμία· ὡς δὲ κατὰ τόπον μεταβολῇ, ἡ εἰς τὸ ἀντικείμενον τόπον μεταβολή: οἷον, τῇ ἐπὶ τὰ κάτω, ἡ ἐπὶ τὰ ἄνω· καὶ τῇ ἐπὶ τὰ ἄνω, ἡ ἐπὶ τὰ κάτω· τῇ εἰς δεξιὰ, ἡ εἰς ἀριστερὰ, καὶ τῇ εἰς ἀριστερὰ, ἡ εἰς δεξιά· τῇ ἐπὶ τὰ ἔσω τετάσθαι τὰ ἔμπροσθεν, ἡ ἐπὶ τὰ ἔξω, τὰ ὄπισθεν· καὶ ἀνάπαλιν. μόνῃ δὲ τῇ οὐρανίῳ κινήσει, οὐκ ἔστιν ἐναντία τις κίνησις, εἰ μήτις τὰς ἐξ ἀναπαλῶν εἰς δυσμὰς, καὶ πάλιν ἐκ δυσμῶν εἰς ἀναπαλὰς ἑξειόδους τῆς σφαίρας ἐναντίας εἶναι κινήσεις διάσυτος. καὶ ἡ ἀλλοίωσις δὲ, ὡς μὲν μεταβολὴ κατὰ τὸ ποιὸν, ἐναντίαν ἔχει τὴν εἰς τἀναντίον τὸ ποιοῦ μεταβολὴν· ὡς ἡ λεύκανσις τῇ μέλανσιν, καὶ ἡ ψύξις τῇ θέρμανσιν· ὡς κίνησις δὲ,

†C. R. δὲ ἐν. C. V. διὰ μέν.

*δὲ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κινήσει. ἐπεὶ γὰρ πᾶσα κίνησις καὶ μεταβολὴ ἔκ τινος εἴς τι γίνεται, οἷον ἢ κατὰ γένεσιν, ἐκ τῶν στοιχείων εἰς τὸ συνθετὸν σῶμα· ἢ κατὰ φθοράν, ἐκ δὲ σώματος αὖθις εἰς τὰ στοιχεῖα· καὶ ἢ κατὰ αὔξησιν ἐκ τοῦ ἐλάττονος εἰς τὸ μεῖζον· ἢ κατὰ μείωσιν, ἔμπαλιν ἐκ τοῦ μείζονος εἰς τὸ ἔλαττον· ἢ κατὰ τὴν ἀλλοίωσιν, ἐκ τῶν ἀντικειμένων ποιοτήτων εἰς τὰς ἀντικειμένας, ὡς ἐκ θερμότητος εἰς ψυχρότητα, καὶ μέλανος εἰς λευκόν· ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς, ἐκ τῶν ἀντικειμένων τόπων, εἰς τοὺς ἀντικειμένους, ἤγουν ἄνωθεν κάτω, καὶ κάτωθεν ἄνω· καὶ ἢ τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἐπεὶ τοίνυν οὕτως ἔχει, καθὸ μὲν ἔκ τινος ἡ κίνησις, τῇ περὶ αὐτῆς ἠρεμίᾳ λέγοιτ' ἂν ἀντικεῖσθαι· καθὸ δὲ εἴς τι, τῇ μετ' αὐτό· καθὸ δ' οὐκ ἀχρόνως ἵστασθαι, ἀλλὰ καὶ ἡ δοκοῦσα ἀθρόως στῆναι μεταβολή, ὡς ἡ πῆξις τοῦ γάλακτος, ἐν χρόνῳ γίνεται· κατὰ τοῦτο συνεπομένως ἔχει τάχα καὶ ἠρεμίαν νοουμένην τινὰ ἐξ ὑφέσεως εἰς ἐπίτασιν προοδεύουσαν, καὶ τὸ ἧττον εἰς τὸ μᾶλλον φερομένη, μέχρις ἂν φθάσῃ πλέως αὐτὸ εἶναι τὸ κατάντημα· κἂν τι τῶν ἄκρων εἴη τοῦτο, κἂν τι τῶν μεταξύ. ἔστι γὰρ καὶ τοῖς μεταξὺ, καὶ ὑφέσεις καὶ ἐπίτασις, καὶ τὸ ἧττον καὶ τὸ μᾶλλον. καὶ

ἄκρα

*ὑπομένον, οὕτω κινεῖται· τὸ δὲ μὴ ὂν ἐνεργείᾳ, *μηδ' ὑπομένον, οὐδὲ κινεῖται. ἐπεὶ γοῦν ἡ γένεσις, οὐκ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος ἐστὶν εἰς τὸ εἶναι μεταβολή, διὰ τοῦτο κίνησις οὐκ ἔστι. τὸ γὰρ μὴ ὄν, οὐ κινεῖται. πάλιν ἐπεὶ ἡ φθορὰ οὐκ ἀπὸ τοῦ ὄντος ἐστὶν εἰς τὸ μὴ εἶναι μεταβολή, διὰ τοῦτο κίνησις οὐκ ἔστι. μὴ γὰρ *ὑπομένου τὸ ὂν κατὰ τοιαύτην μεταβολὴν, ἀλλὰ τῆς οἰκείας φύσεως ἐκπίπτον καὶ διαλυόμενον, πῶς ἂν κυρίως κινεῖσθαι λέγοιτο; τινὲς δ' ἀλλοίωσιν τινες, οὐκ εἶδος εἶναι κινήσεως ἔφασαν, ἀλλὰ τοῖς λοιποῖς ταύτης συμπίπτειν εἴδεσι. τοῦτο δ' οὐκ ἔστι. δυνατὸν γὰρ ἀλλοίωσιν γίνεσθαι χωρὶς ἄλλου τινὸς εἴδους κινήσεως. τὸ γὰρ κατὰ πάθος κινούμενον, οὐκ ἀναγκαῖον ἤδη καὶ αὔξεσθαι, ἢ μειοῦσθαι· οὔτε δὲ τὸ αὐξόμενον ἢ μειούμενον ὁπωσοῦν, ἀνάγκη δὲ ἀλλοιοῦσθαι. τὸ γὰρ τετράγωνον αὔξεται μὲν προστεθέντος αὐτῷ γνώμονος, οὐκ ἀλλοιοῦται δέ· (μένει γὰρ καὶ οὕτως τετράγωνον.) καὶ ὑπὸ γνώμονος περιαιρεθέντος, μειοῦται δὲ μένει πάλιν τετράγωνον. καὶ ὁ οἶνος ἀλλοιοῦται μητ' αὐξόμενος, μήτε μειούμενος. ὥστε ἡ ἀλλοίωσις, δυνάμει θεωρεῖσθαι καθ' ἑαυτὴν, ἀμιγὴς τῶν ἄλλων κινήσεων. πάσῃ δὲ κινήσει, καὶ ἠρεμία τις ἀντίκειται. τῇ μὲν κατὰ τόπον κινήσει, ἡ κατὰ τόπον ἠρεμία, εἴτουν ἀκινησία, ἤ, τι περὶ τὴν κίνησιν, ἢ μὴ τὴν κίνησιν. τάχα δὲ

† C.R. ὑποκείμενον

† C.R. μηδ' ὑποκείμενον.

† C.R. ὑποκείμενον

ἐν τῷ ποιῷ ἀλλοίωσις· ἐν τῷ πῇ δὲ, ἡ κατὰ τόπον μεταβολή, ἥτις καλεῖται φορά. διαιρεῖται δ' αὕτη εἵς τε τ' κύκλῳ κίνησιν, ἣν καλοῦμεν περιφορὰν, καὶ εἰς τὴν ἐπ' εὐθείας. τῆς ἐπ' εὐθείας δὲ κινήσεως, διαφοραί εἰσιν ἓξ· ἡ ἄνω, ἡ κάτω, ἡ πρόσω, τάπιστι, τὸ ἔμπροσθεν, ἡ ὀπίσω, τάπιστι, τὸ ὄπισθεν, ἡ δεξιὰ, καὶ ἡ ἀριστερά. τὸ γὰρ ἄνω τὸ μέσον καὶ κάτω κινεῖσθαι κατὰ τ' κόσμον, ταυτόν ἐστιν. ὅθεν μετὰ τ' περιφορᾶς, ἐπίλοιπαι τοπικαὶ κινήσεις εἰσίν. ἐπεὶ τοίνυν τὸ μεταβάλλον, ἢ καθ' ἑαυτὸ μεταβάλλει, ἢ κατά τι τῶν ἐν αὐτῷ, ἢ περὶ αὐτό· εἰ μὲν καθ' ἑαυτὸ μεταβάλλει, ποιεῖ γένεσιν καὶ φθοράν· εἰ δὲ κατά τι τῶν ἐν αὐτῷ, εἰ μὲν κατὰ τὸ ποσὸν, ποιεῖ αὔξησιν καὶ μείωσιν· εἰ δὲ καὶ τὸ ποιὸν, ποιεῖ ἀλλοίωσιν· καὶ δὲ τὸ περὶ αὐτὸ μεταβάλλον, ποιεῖ τὴν κατὰ τόπον μεταβολήν. ὁ γὰρ τόπος, οὐτ' αὐτόέστι τὸ κινούμενον, οὔτε τι τῶν ἐν αὐτῷ· ἀλλὰ τοῖς κινουμένοις παρέπεται, καὶ περὶ τὰ κινούμενά ἐστιν. ἐνταῦθα δὲ κίνησιν λέγομεν, οὐ τ' νοερὰν, οὐ τ' ψυχικὴν ἀνακίνησιν, ἀλλὰ τ' φυσικὴν καὶ σωματικὴν, ἥτις λέγεται κυρίως μεταβολή. ἐπεὶ δὲ τ' γένεσιν καὶ φθοράν, μεταβολὰς εἶναι μᾶλλον, ἀλλ' οὐ κινήσεις φθάσαντες εἴπομεν· οὐ χρὴ ἀγνοεῖν, ὅτι τὸ κινούμενον ἐνεργείᾳ ὂν καὶ

ταυτό-

ὲ γάρ ἐστιν ἡ ῥοπὴ βαρύτης καὶ κουφότης, ὥς τινες ἐνισχύμενοι λέγουσιν, ἵν' ᾖ ποιότης: ἀλλὰ μέτρον βαρύτητος ⸀ κουφότητος. πῶτα μὴν ὕτως. λέγε⸀ ᾖ ⸀ χ⸀ συμβεβηκὸς ποσὸν· ὡς πολὺ λευκὸν, ⸀ μακρὰ πᾶξις, ⸀ κίνησις πολλή. τὸ μὴν γὰρ λευκὸν, διὰ τὸ πολλὼ εἶναι ⸀ ὑπὸφάνειαν ἐν ᾗ ἐστι, λέγε⸀ ᾖ διὰ τῦτο πολὺ· ἡ ᾗ πᾶξις μακρὰ, διὰ ⸀ χρόνον· καὶ ἡ κίνησις πολλὴ, διά τε ⸀ χρόνον, καὶ διὰ ⸀ τόπον. ποσόσεσι τῷ ποσῷ, τὸ μὴ ὑπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον: εἰ μήτις λέγοι περὶ ⸀ τόπον εἶναι ⸀ ἐναντιότητα τῷ ποσῷ, ὡς τὸ ἄνω καὶ κάτω. Ἀλλὰ τὸ ἄνω καὶ κάτω, εἰ μὴν καὶ ⸀ ποὸς ἡμᾶς σχέσιν λέγοιντο, ⸀ ποός τι ἐστί. ⸀ γὰρ σελήνην ποὸς ἡμᾶς ἄνω φαμὲν, κατωτέρω τῶν ἄλλων * πλανήτων πάντων ὑπάρχουσαν. εἰ ᾗ ποὸς ⸀ φύσιν λέγοιντο τὸ ἄνω καὶ τὸ κάτω, ⸀ πῶ κατηγορίας ἐστὶν: * ὡς ὅταν λέγωμεν, τὸ μὲν πῦρ εἶναι ἄνω, ⸀ ᾗ γῆν κάτω. ἔδοξε δέ τισι ⸀ κίνησιν εἶναι ποσόν. ἀλλ' οὐκ ἔστι ποσὸν ἡ κίνησις, ἐν τῷ ποσῷ δὲ θεωρεῖται, καθάπερ ⸀ ἐν τῇ ὐσίᾳ ⸀ ἐν τῷ ποιῷ, καὶ τῷ πῶ. ἐν μὲν τῇ ὐσίᾳ, ὡς ἡ γένεσις καὶ φθορά. μεταβολαὶ δὲ μᾶλλον αὗται, κινήσεις δὲ λέγονται κατηχρησικῶς· ἐν τῷ ποσῷ δὲ, καὶ τῷ ποιῷ, καὶ τῷ ποῦ, κυρίως κινήσεις ὐρίσκονται· ἐν τῷ ποσῷ μὲν, αὔξησις καὶ μείωσις·

† C. R. πλανητῶν.

† C. V. ὁ πλείονα μᾶ.

† c. v. ώς. τε δε διωρισμένε, ήτις καλείται πληθος, * ὦ ἀκολουθεῖ τὸ ποσὸν, κατὰ σωρείαν τι καὶ ἀθροίσιν. καὶ κ̄ μὴν † τε μεγέθους οὐσίαν, εἰς ὁ κόσμος ἔστι τι κ̄ νοεῖται σφαιρικὸς κ̄ συμπεφυκὼς ἑαυτῷ. Διάστημά τι καὶ ἀλλήλου χαρακτήρ. κ̄ δὲ τὸ πληθος, ἤ, τι σύνταξις θεωρεῖται κ̄ ἡ διακόσμησις, ἡ ὁκ τοσῶνδε φέρε εἰπεῖν στοιχείων καὶ ζώων ἢ φυτῶν κ̄ ἑαυτιοτήτων ἢ ὁμοιοτήτων τοσῶν κ̄ τοσῶν. ἐπὶ τῶν ἀπειρημένων τοσῶν, τὰ μὲν ἔχει θέσιν † ἐν αὐτοῖς μορίων πρὸς ἄλληλα, τὰ δ' ὁκ ἔχει. θέσιν μὲν [ὧν] ἔχει πρὸς ἄλληλα τὰ μόρια † χαμμῆς, ὥσπερ δὴ κ̄ τὰ † ὑπερφανείας κ̄ τὰ τε σώματος, καὶ τε τόπε. θέσιν δὲ ὁκ ἔχει πρὸς ἄλληλα τὰ μόρια τε ἀριθμοῦ, ὥσπερ δὲ κ̄ τὰ τε λόγε, κ̄ τὰ τε χρόνε. πῶτα γὰρ τάξιν μὲν ἔχει, τί πρῶτον καὶ τί δεύτερον· θέσιν δ' ὁκ ἔχει. * τὸ γὰρ θέσιν ἔχειν, χαρακτηριστικόν ἐστι † τὰ μόρια συνέχεσθαί τι κ̄ ὑπομένειν. ὧν ὁ μὲν λόγος, ὁ δὲ τρόπον ἔχει. ὁ δὲ χρόνος, συνεχὴς μὲν ἐστιν· οὐχ ὑπομένει δ' αὐτε τὰ μόρια. χρόνος γάρ ἐστιν ἀριθμὸς κινήσεως. ‖ τὸ μὲν παρελήλυθος αὐτε διέρρευσε· τὸ δὲ μέλλον, ὅπω ἐστίν. ἐπὶ δὲ † ἀριθμε, συμβέβηκε τὸ ἀνάπαλιν. ἕτος γὰρ μονὰς μὲν ἔχει † μορίων αὐτε· † δὲ συνεχείας ἐστέρηται. τίθενταί τινες κ̄ † ῥοπὴν ὑπὸ τὸ ποσόν· ‖ ἴσως δ' σφαλερῶς.

* ἴσ. τε. * ἴσ. τὸ.

ὁ γὰρ

χρένῳ τὸ νωῦ. ἄπορα γὰρ τὰ τρία ϛ ἀμερῆ. Ἀλλ' ἡ μὲν μονὰς εἰ καὶ ἀριθμὸς οὐκ ἔστιν, ὅμως γίνεται μέρος τοῦ ἀριθμοῦ. διὸ καὶ προστιθεμένη, αὔξει αὐτόν. ὁ γὰρ ἀριθμὸς, οὐκ μονάδων ὑπάρχει συγκειμένῳ· ἐπεὶ καὶ σωρεία μονάδων ἐστί. τὸ δὲ σημεῖον τῇ γραμμῇ προστιθέμενον, οὐκ αὔξει αὐτήν: ὅτι μήθ' ὑπὸ σημείων συνέστηκεν ἡ γραμμή. καὶ τὸ νωῦ δὲ προστιθέμενον τῷ χρόνῳ, οὐδεμίαν αὔξησιν δίδωσιν, ὅτι μηδὲ μέρος * αὐτῷ, μηδὲ τὸ τυχόν. Ἀλλὰ δὴ καὶ ἡ γραμμὴ προστιθεμένη τῇ ἐπιφανείᾳ, οὐκ αὔξει αὐτήν· ἐπεὶ μόριον οὐκ ἔστιν αὐτῆς οὐδὲ τὐλάχιστον. ἡ μὲν γὰρ ἐπιφάνεια μῆκος ἔχει καὶ πλάτος· ἡ γραμμὴ δὲ μῆκός ἐστιν ἀπλατές. οὕτω καὶ τὸ σῶμα τρεῖς διαστάσεις ἔχον, μῆκος, πλάτος, ϛ βάθος, εἴτουν πάχος, οὐδὲ τῆς ἐπιφανείας οὐκ αὔξεται. εἰ δὲ τὸ σῶμα οὐσία ἐστὶ, λέγεται δὲ ϛ ποσὸν, οὐδὲν θαυμαστόν. καθόσον μὲν γὰρ ὑποκειμένου ἐστὶ, ϛ ταυτὸ καὶ ἓν * μέρος τῷ ἀριθμῷ, τῶν ἐναντίων ἐστὶ δεκτικόν· ἀναμφιλέκτως οὐσία ἐστὶ: καθόσον δὲ τριχῇ διαστατόν, καὶ μετρεῖται πέφυκε, καὶ τὸ μόνον ὑπάρχει ποσόν. τὸ συνεχὲς διὲ ποσοῦ, καὶ τὸ διωρισμένον, καὶ τῷ κόσμῳ θεωρεῖται παντί: τὸ μὲν συνεχοῦς ἡ φύσις, ἥτις καλεῖται μέγεθος· ὃ † ἀκολουθεῖ τὸ πλίκον, καθ' ἕνωσιν καὶ ἀλληλουχίαν.

† A.C. αὐτό.

† A.C. μένον sed perperam ut videtur.

† C.V. ὡς.

ἢ δύο καὶ δύο καὶ δύο γραμμὴν τὴν διαιρέσεως, οὐκ ἔχουσί που τοῖς αὐτῶν μέρεσιν ὅρῳ κοινὸς, πρὸς ὃν ἀλλήλοις ταῦτα συμπέπτωκεν. καὶ ὁ προφορικὸς δὲ λόγῳ διαιρέμῳ κατὰ λέξεις, ἢ ἐκ κατὰ συλλαβὰς, πρὸς μηδένα κοινὸν ὅρον ἔχοι αὐτὰ τὰ οἰκεῖα μέρη συμπέμψαντα ἢ συνενούμενα. Διὰ τοῦτο γὰρ ἀριθμὸς ἐ λόγος, διωρισμένα καλοῦνται, διὰ τὸ ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν τὰ οἰκεῖα μέρη ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένα καὶ διακεχωρισμένα. συνεχῆ δὲ ποσά ἐστι, τὸ σῶμα, ἡ ὑπὸ φάνεια, καὶ ἡ γραμμὴ, ὁ τόπος τε καὶ ὁ χρόνος. Ἂν γοῦν ἑκάστων τούτων τὰ μέρη τις ἐπιζητήσῃ, δυνάμει τοῦτα διαιρῶν καὶ ὑποσκεπόμενος, ἀλλήλοις εὑρήσει συνημμένα καὶ ἀδιάκριτα. τὰ μὲν γὰρ τοῦ σώματος μόρια, ὑποφάνειαι συμπίπτουσι· τὰ δὲ τῆς ὑποφανείας, γραμμῇ· σημείῳ δ', τὰ τῆς γραμμῆς· καὶ τὰ τοῦ τόπου δὲ μέρη, γραμμῇ συμπίπτει πρὸς ἄλληλα. ὑποφάνεια γάρ τίς ἐστι καὶ ὁ τόπος, πέρας ὑπάρχων τοῦ περιέχοντος, καθὸ περιέχει τὸ περιεχόμενον· ἤγουν πέλας τοῦ περιέχοντός τι, καθὸ πέλας περιέχει τὸ * περιέχον, ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα τὸ περιεχόμενον ὑπ' αὐτοῦ δὴ τοῦ περιέχοντος. τοῦ χρόνου δὲ διαιρουμένου, εἰς παρεληλυθότα καὶ μέλλοντα, συνάπτει τὰ μέρη τούτου τὸ νῦν. ὃ δέ ἐστι σημεῖον ἐν γραμμῇ, τοῦτο μονὰς ἐν ἀριθμῷ, καὶ ἐν χρόνῳ

† C. R. περιχόν.

παυτω, καὶ ἅμα τῷ ῥηθῆναι ὁ λόγος ἔφθαρται. καὶ ἄλλος ὡμὸ λόγος ὁ εἰπὼν τὸ ποτέρον τ σωκρατῆ καθῆσθαι, καὶ ἄλλος ὁ μετ' ἐκεῖνον λεχθείς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τ σλόξης. ἡ οὐδὲ τῆς σλόξης ἐστὶ τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ τῆς ψυχῆς; οὐ γὰρ ἡ δόξα δοξάζει καθ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ δοξάζει τῇ * δόξῃ· οὐδὲ ὁ λόγος ἀληθεύει μόνος ἢ ψεύδεται, ἀλλ' ἡ τάττουσα τὰ πράγματος συμπλοκή. καὶ ἡ μὲν συμφωνία τῶν δύο, πιστὸν τὸ ἀληθές· ἡ δὲ διαφωνία, τὸ ψεῦδος.

† c. v. τὴν δόξαν.

Περὶ ποσοῦ, ἐν ᾧ καὶ περὶ κινήσεως.

Κεφάλ. κα.

Τὸ ποσὸν τὸ μὲν ἐστι συνεχὲς· τὸ δὲ διωρισμένον. καὶ συνεχὲς μὲν ἐστιν, ὃ τὰ μέρη ποός τινα κοινὸν ὅρον συνάπτει. διωρισμένον δέ ἐστιν, ὃ τὰ μέρη οὐ συνάπτει ποός τινα κοινὸν ὅρον. διωρισμένα δ' ἂν ποιά ἐστιν, ὅ,τι ἀριθμὸς καὶ ὁ λόγος. ἀριθμὸν δ', * μὴ τ ἁπλῶς λεγόμενον ἐκληπτέον, ἀλλὰ τ τῆς αἰσθητῆς μερισμῶς μεταχόμενον, ἤτοι αὐτὰ τὰ ἀριθμούμενα, ἃ καθ' ὕλας, ἀλλὰ καθ' ἀριθμητά· λόγον δ' τ διὰ φωνῆς ἐνεργούμενον· καθ' ὃν καὶ ἡ μία λέξις λέγοιτο λόγος. αὖ γὰρ ὁ ἐξ τύχης ἀριθμὸς, ὡς εἰς μέρη διαιροῖτο, εἰς τρία, καὶ τρία, ἢ τέσσαρα καὶ δύο, ἢ πέντε καὶ ἕν, ἢ δύο

† c. v. τὸν μὲν ἀπ.

ἐναντιότητα, εἰ μή πω λέγει τὰς καινοτέρας ἐναντιότητας, τήν τ' ἐξ αἰσθητῶν εἰς νοήσεις φορὰν κατὰ τὸ ὑπὲρ γῆν λεγόμενον ἡμισφαίριον, καὶ τὴν ἐκ νοήσεων εἰς αἰσθητὰς κατὰ τὸ ὑπὸ γῆν, διὰ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς κυκλοφορικῆς ἀπαρτιζομένας κινήσεως, καὶ ξένως καὶ θαυμαστῶς συλληπτικὰς ἀλλήλων οὔσας καὶ σωτηρικάς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅπη ποτοῦτον. φαίνεται δὲ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ δόξα τῶν ἐναντίων εἶναί πως δεκτικά. καὶ ὁ μὲν λόγος, δηλοῖ τ' ἀεὶ φορικὸν καὶ ἐστὶ ποσὸν· ἡ δόξα δὲ λόγος ἐνδιάθετος οὖσα, πάσεται ὑπὸ τὸ πιόν. δοκοῦσι δὲ καὶ ἄμφω τυγχάνειν τῶν ἐναντίων, ὡς εἴρηται, δεκτικά. ἐὰν γὰρ καθημένῳ τῷ Σωκράτους, λέγῃ τις αὐτὸν ἡ δοξάζῃ καθῆσθαι, ἀληθεύει· τοῦτο δ' ἀναστάντος, ψεύδεται. ἀλλ' οὐχ ἅτε τῆς οὐσίας ἄτομα, δεκτικὰ τῶν ἐναντίων ὑπάρχειν ἐλέγετο κατὰ δὲ τὴν μεταβολὴν ἑαυτῶν. ὁ λόγος δὲ, καὶ ἡ δόξα μένουσιν * ὅπερ εἰσὶ τῷ πράγματος μεταβάλλοντος. ἄλλως τε οὐδὲ πάντα λόγος ἢ δόξα δυνάται δέχεσθαι. πέφυκε γὰρ τὸ πάντα δεκτικὸν. ἡ γὰρ εἰς πάντα μεταβολὴ πάθος ἐστίν· ἡ δόξα δὲ καὶ ὁ λόγος, ἀκίνητα μένει καὶ ἀμετάβλητα. μᾶλλον δὲ εἰπεῖν οὐδὲ μένει· ἀλλ' ἅμα τῷ δοξασθῆναι τὸ πρᾶγμα ἡ δόξα πέπαυται.

† C.R. ἅπερ.

ἄλλως ὑπάρχει ἀχώριστον. ψυχρὸν μὲν οὖν τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ ξηρὸν οὐδ' ὑπονοήσεται· ὑγρᾷ δὲ περιφόμενον ὕλῃ τὸ πῦρ ἔσται ὑγρὸν ὡς πρὸς αἴσθησιν· ὥσπερ καὶ ὑπὸ πυρώδους οὐσίας θερμανθὲν τὸ ὕδωρ, θερμόν. δέξεται δὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ἄνω τὰ κάτω φορὰν ὠθούμενον διὰ τῆς ἀνθλίψεως· ὡς ὁ κεραυνός· καὶ τὸ ὕδωρ ὅλῃ πνεύματος ἐσείεται μετέωρον· καὶ πῇ τῶν ἄλλων ὁμοίως ταναντία θεωρηθήσεται· κατά γε τὸ περιφυκός. τὰ δ' οὐράνια σώματα ὡς μοναδικὰ, πινῶν οὐχ ὑπάρχοντα ἄτομα. ἔτι γὰρ γένος, ἔτι εἶδός ἐστιν ἐν αὐτοῖς. ἐκ δὲ τούτου ταναντία οὐκ ἀναδέχονται. μᾶλλον δ' ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ τὸ εἶναι ἔχοντα, οὐκ ἂν ἔχοιέν τινα τοῦ ἐναντίου ὑποδοχὴν, εἰ μήτις λάβοι ταῖς αὐτοκινήτοις κινήσεις ἐν πλανήσιν. οὕτω γὰρ φέρονται μὲν, καὶ ἀπὸ δυσμῶν εἰς ἀνατολὰς οἰκείαν φορὰν· συμφέρονται δὲ καὶ τῷ παντὶ πρὸς δυσμὰς ἐξ ἀνατολῶν, σπουδάς τε ποιοῦνται καὶ ἀποστάσεις καὶ παρεινώματα καὶ ὑψώματα καὶ προπολίζουσι καὶ ἀναπολίζουσι, καὶ βορείοις καὶ νοτίοις τοῦ ζωδιακοῦ πελάζουσι μέρεσι· τοῦ ἡλίου μόνου πάντοτε τὸ μέσον φερομένου καὶ ὁμαλῶς. ἡ δὲ σελήνη, καὶ ποικίλως τοῖς φωτισμοῖς τε καὶ σκοτασμοῖς σχηματίζεται καὶ πλεῖον ἀμαυροῦται μόνης τῆς ὅλων τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας μηδεμίαν ἐπιδεχομένης ἐναντιό-

μᾶλλον καὶ ἧττον, ὁδός ἐστιν ἐπὶ τἀναντία· οἷον ἐπὶ τῆς ἐκ ψυχρᾶ μεταβολῆς εἰς θερμόν, ἧττον ψυχρὸν γίνε) πρότερον τὸ ψυχρὸν, καὶ τότε θερμὸν ὁπωσοῦν, εἶτα μᾶλλον θερμόν. ἴδιον δὲ μάλιστα τ σωθέτε οὐσίας, τὸ ἕκαστον τῶν ἑαυτῆς ἀτόμων ὑποπίπτειν τὸ δείξει, Ĉ τόδε τι λέγεσθ, καὶ χ τ ἑαυτᾶ μεταβολῶ τ ἐναντίων εἶναι δεκτικῶ παρὰ μέρ. ἀδύνατον γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ ὑποκειμένῳ δύο ἐναντία συστῆναι χ τῶν. εἰ γὰρ τἀναντία συμβεβηκότα ἐστὶ, πρὸς μέρ. ἐν τοῖς ἀτόμοις τ σωθέτε οὐσίας ἐνεργείᾳ θεωρηθήσεται· πρῶτον δὲ ἐν παντὶ ἀτόμῳ τὰ πάντα. οὐδὲ γὰρ τὸ πῦρ γένοιτ' ἂν ποτε ψυχρὸν, μόνον πῦρ· ἢ τὸ ὕδωρ, ξηρόν. ἡ γὰρ τᾶ πυρὸς θερμότης, καὶ ἡ τᾶ ὕδατ. ὑγρότης, οὐχ ἁπλῶς ποιότητες τύτοις εἰσὶν· ἀλλ' ὑσιώδεις διαφοραὶ, συμπληρωτικαὶ τ οὐσίας αὐτῶν· χ δὲν ἂν μένοντα τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ἄπερ ἐστὶ, τῶν καθ' οὐσίαν αὐτοῖς ὑπαρχόντων ἐκστῆναι ὅλως· οὐδὲ χ μόνλω ἐπίνοιαν. οἷς γὰρ μὴ φύσει καὶ ἀχωρίστως θάτερον ὑπάρχει τ ἐναντίων, τοῦθ' ἑκατέρων τῶν ἐναντίων πρὸς μέρ. ἐστὶ δεκτικά. διὸ καὶ ὁ νθρωξ, ἐπινοηθήσε) μὴ ἴσως λευκὸς διὰ τὸ μὴ οὐσιωδῶς πρόσεῖναι τὸ μέλαν αὐτῷ· πρακτικῶς γ λευκὸς δὲν ἂν ποτε γένοιτο, διότι χ τύτῳ τ μέλαν, εἰ χ μὴ οὐσιωδῶς, ἀλλ'

ἄλλως

γὰρ ὁ πέτρος μᾶλλον ἄνθρωπος λέγεται, ἢ ὁ παῦλος ἦσον ἄνθρωπος· ἢ τὶς ἑαυτῷ πατὴρ μᾶλλον ἄνθρωπος, ποτὲ δὲ ἦσον ἄνθρωπος. τῷτο καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων, καὶ ἐπὶ τῶν λίθων, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς οὐσίας ἀτόμων. ἐπεὶ τοί γε ἁπλῶς ἡ οὐσία κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦσον λεχθείη ἄν. Διὰ τὸ, οὐσίαν ἄλλης οὐσίας μᾶλλον εἶναι. καὶ ἑτέρας ἦσον γινώσκεσθαι· οἷον ἡ μὲν ὕλη οὐσία καὶ ὑπερκόσμιος τῆς ἐγκοσμίου πάντης καὶ ὑλικῆς, ὁμολογουμένως ἐστὶ μᾶλλον οὐσία. μᾶλλον γὰρ τὸ εἶναι τοῖς ἐν σάρκει Διὰ τὴν ἀϋλίαν, ἢ τοῖς ἐν ἀσάρκῳ τῆς ὕλης ῥοῇ. αὕτη δὲ πάλιν ἡ ὕλη καθάπερ δὴ καὶ τὸ εἶδος, ἦσον οὐσίαι, τῆς ἐξ αὐτῶν συντιθεμένης φαίνονται εἶναι· Διὰ τὸ, μήτε τὴν ὕλην καθ' αὑτὴν, μήτε τὸ εἶδος καθ' ἑαυτὸ πλείας μετέχειν ὀντότητος· ἀλλὰ συναλλήλοις δύναται θεωρεῖσθαι ὑπαρκτικῶς· καθ' μόνον οὐσίας ἔχειν, κατὰ τῷτο τῆς οὐσίας μετέχειν ὀνόματος· αὐτῆς δὲ πάλιν τῆς συνθέτου οὐσίας, τὰ ἄτομα ὁ Ἀριστοτέλης μᾶλλον οὐσίας φησὶ καὶ ἦσον οὐσίας τὰ εἴδη, καὶ τούτων ἦσον ἐπὶ τὰ γένη. καὶ ὡδὶ τούτου φθάσαντες εἴπομεν. ᾠόμεθα τὸ μὴ ἀπιδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ ἦσον κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον, καὶ πᾶσιν οἷς τὸ μὴ ἔχειν τι ἐναντίον. Τὸ γὰρ

μᾶλλον

† c. v. εὑρεθῇ.

ἡ φύσις * εὑρεθείη, πολλὰ ἐναντία ἐνὶ ἀντιπάσχοι. ἀφωρισμένα δὲ πολλὰ λέγεται, ὅσαπερ ὡρισμένῳ τινὰ πρότητα ἔχουσιν, ὡς δύο, πέντε, δέκα, καὶ δίπηχυ, πεντάπηχυ, δεκάπηχυ, καὶ τὰ ὡσαυτωσὶ, καὶ μὴ τῇ πρὸς ἕτερον σχέσιν λέγον), καθάπερ τὸ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ τὸ πολὺ καὶ ὀλίγον. πρός τι γὰρ ταῦτα, καὶ ἅπερ πολλὰ καὶ ἀντίκεινται ἀλλήλοις, οὐχ ὡς ἐναντία, ἀλλ' ὡς πρός τι. τὸ γὰρ μέγα πρὸς μικρὸν λέγε) μέγα, καὶ τὸ πολὺ πρὸς ὀλίγον λέγε) πολύ. καὶ εἴπερ ἐστὶν ἐναντία τὰ τοιαῦτα, ἐπεὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἓν δύναται εἶναι καὶ μέγα καὶ μικρὸν, καὶ πολὺ καὶ ὀλίγον πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο προσλαμβανόμενον· ἐσονται ἂν ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ ταὐναντία κατὰ ταυτὸν, ἢ μᾶλλον ἐναντίον ἔσται ἑαυτῷ τὸ αὐτὸ· λέγε) δέ ποτε καὶ τὸ μέγα καὶ πολὺ ἀφ' ἑτέρου προσλαμβανόμενον· ὡς λέγομεν· ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρησότητός σου κύριε, ὅτι τὸ ἔλεός σου μέγα ἐπ' ἐμέ. πρόσεστι τῇ οὐσίᾳ τὸ μὴ προδέχεσθαι τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, καὶ τὰ ἑαυτῆς ἄτομα δηλαδὴ· οἷον ἕκαστον τῶν τῆς οὐσίας ἀτόμων οὐ λέγε) μᾶλλον ἢ ἧττον, ἐκεῖνο ὅπερ ὠνόμασται. ὁ πέτρος γὰρ καὶ ὁ παῦλος οὐσίας ὄντες ἄτομα, ὠνομάσθησαν ἄνθρωποι κατὰ τὸ εἶδος τὸ ἀνθρώπινον, ᾧ πρόσεισι καὶ οὐ λέγονται μᾶλλον καὶ ἧττον ἄνθρωποι. οὔτε

γὰρ

τῷ εἴδει καὶ παντελῶς αὐτὰ ἀλλάττουσιν, καὶ χωρὶς αὐτῆς οὐδαμῶς τὸ εἶδος ὑφέστηκεν, οὐδὲ πρὸς ἕτερόν. πρώτως μὲν οὖν τὰ οὐσίας καὶ τὰ διαφορᾶς ἐστι τὸ συνωνύμως λεγεσθαι πάντα τὰ ἀπ' αὐτῶν. καὶ τοῖς συμβεβηκόσι δὲ, τὰ γένη τῶν οἰκείων εἰδῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν οἰκείων ἀτόμων, καὶ ἁπλῶς τὰ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω, συνωνύμως κατηγορεῖται. * ὅτι δὲ οὐσιωδῶς πρόσεστι τῇ οὐσίᾳ, καὶ τὸ μηδὲν ἐναντίον εἶναι αὐτῇ. τὰ γὰρ ἐναντία, πρός τι ὑποκείμενον μάχονται· καὶ οὐδὲν τούτων ἑκάτερον νικήσαν τὸ ἕτερον, ὅπως ἂν τὸ ὑποκείμενον γένηται ἐγκρατές. οὐδὲ γὰρ ἰσχύει τὸ ὑποκείμενον ἐν τῷ αὐτῷ νῦν, τὰ * ἐναντία δέξασθαι ὁλικῶς. ὥστε ταὐναντία τῶν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν· ἡ δὲ γε οὐσία τὸ ἐν ὑποκειμένῳ μὴ οὖσα, ἐναντίον ἔξει οὐδέν. οὐδὲ γὰρ ἐναντίον τῇ οὐσίᾳ θείητις ἂν τὸ μὴ ὄν. οὐ γὰρ ἁδαμῶς ὑφέστηκεν, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχον πρὸς ἕτερον. εἰ δὲ τὸ πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ ἀλλήλοις ἐναντία δοκεῖ· ἀλλ' οὐ καθὸ οὐσίαι, τὸ ἐναντιοῦσθαι φέρουσιν, ἀλλ' ἢ πεπόνθασι. Αντίκειται γὰρ τὸ θερμὸν τῷ ψυχρῷ, καὶ τὸ ξηρὸν τῷ ὑγρῷ. καὶ ἄλλοις δὲ πολλοῖς ἐστι τὸ μηδὲν ἔχειν ἐναντίον· ὡς τοῖς σχήμασι, καὶ τοῖς χρώμασι τοῖς μέσοις· τῷ ἐρυθρῷ, τῷ ξανθῷ, τῷ φαιῷ, καὶ τοῖς ὁμοίοις: καὶ τοῖς ἀφωρισμένοις ποσοῖς. οὐκ ἔστι δ' αὐτοῖς ἐναντίον, ἵνα μὴ ἄδικ-

* ἴσ. ἴπ.

† A. C. ταὐναντία.

θαυμαςὸν οὐδέν. σωώνυμον γὰρ λέγε) μὲν καὶ ὅπερ ὀνόματος τι καὶ ὁρισμῦ μεταδίδωσι. λέγεται δὲ καὶ ὅπερ σωτελεῖ μόνον πρὸς ὕπαρξιν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀριστοτέλης † ψυχὴν σωωνύμως κατηγορεῖαζ τῦ ζώε φησὶν· * ἐπειδὴ πρὸς † ὕπαρξιν αὐτε σωτελεῖ· κἂν μήτε τῦ ὀνόματος μεταδιδοίη τῷ ζώῳ, μήτε τῦ ὁρισμοῦ. εἴη δ' ἂν σωωνύμως κατηγορεμένη τῶν ὑπ' αὐτὴν ἡ διαφορά. καὶ κατὰ τὸν † λόγον ἡ διαφορὰ κἂν ποιότης φαίνηται εἶναι, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς ποιότης ἐςὶν, ἀλλ' οὐσιώδης ποιότης, μηδεμιᾶ ἀπινοίᾳ δηλωμένη χωρίζεαζ τῦ ἐν ᾧ ἐςιν· οἷον ἡ λογικότης. πρὸς μὲν γὰρ τὸ σωελθεῖν τῷ ζώῳ καὶ ἀποτελέσαι † ἄνθρωπον σκοπὸν ἡμῖν, ἴσως ἂν μένη ποιότης νοηθεῖη, πλὴν καὶ τότε μεχάλην ἔχουσα δύναμιν· σωελθοῦσα δὲ τῷ ζώῳ, καὶ † ἄνθρωπον ἀποτελέσασα, οὐσίωται δὴ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἐςὶ καθ' οὐσίαν ὁ ἄνθρωπος, ἢ ζῶον μετὰ λογικότητος. ἐπὶ γοῦν ἡ λογικότης ἀχώριςος τῦ ἀνθρώπε, πάντη καθ' αὐτὴν ἐςὶ † ἀπίνοιαν· ὁ δὲ ἄνθρωπος κατηγορεῖται τῦ πέτρε σωωνύμως· καὶ ἡ τῦ ἀνθρώπε λογικότης ἄρα σωωνύμως κατὰ τῦ πέτρου * ῥηθήσεται. ὥσπερ γὰρ τὸ εἶδος κατηγορεῖται τινος· οὕτως αὐτὸ συγκατηγορεῖται τῷ εἴδει καὶ ἡ διαφορά. συμφυεςάτη γὰρ ὑπάρχει τῷ

† C. A. ἐπὶ.

† A. C. λεχθήσεται.

δέ γε κυρίως οὐσία, πράγματι ἀνυπάρκτῳ, μὴ δεομένῳ τινὸς ἑτέρου πρὸς σύστασιν, ὁμολογημένη πρόσεσιν οἰκειότατα, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ λέγεται, ὃ ἔν τινι μὴ ὡς μέρος ὑπάρχον, ἀδύνατον χωρὶς εἶναι τοῦ ἐν ᾧ ἐστι· καὶ ὁ τοῦ ἐν ᾧ ἐστιν ἐπινοίᾳ χωριζόμενον, οὐ φθείρει αὐτό. τοῦτο δέ ἐστι τὸ συμβεβηκός. πάσῃ μὲν οὖν τῇ κυρίως οὐσίᾳ πρόσεστι τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ὑ * μόνῃ δὲ τῇ οὐσίᾳ, ἀλλὰ καὶ τῇ οὐσιώδει διαφορᾷ καὶ αὕτη γὰρ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ λογικὸν, ἀλλ' ὡς μέρος. εἰ γὰρ ὡς ἐν ὑποκειμένῳ ὑπῆρχε, δυνατὸν ἦν αὐ χωρίζεσθαι καὶ ἀνθρώπου, καὶ μηδὲν ἧττον ἄνθρωπον μένειν τὸν ἄνθρωπον. νυνὶ δὲ τοῦτο οὐκ ἔστιν. εἰ γὰρ ἀφαιρεθείη καὶ ἀνθρώπου τὸ λογικὸν, ὁ ἄνθρωπος φθείρεται. κοινὸν οὐσίας καὶ διαφορᾶς τὸ, σημαινόμενος λέγεσθαι πάντα τὰ ὑπ' αὐτῶν. ὁ πέτρος γὰρ καὶ τὸ ὄνομα καὶ ἀνθρώπου καὶ τὸν ὁρισμὸν * ὑπιδέχεται. καὶ λογικὸν δὲ, καλεῖται μὲν καὶ ἡ διαφορὰ, τουτέστιν, ἡ λογικότης αὕτη· καλεῖται δὲ καὶ ὁ πέτρος λογικὸν, καθὸ ζῶον μετέχον τῆς λογικότητος. εἰ δὲ καὶ τὸν ὅρον τῆς λογικότητος ἀπαλλάκτως ὁ πέτρος οὐκ ὑπιδέχεται· (λογικότης μὲν γάρ ἐστι, σημαίνουσα χρῆσιν λόγου: ὁ δὲ πέτρος ζῶόν ἐστι χρώμενον λόγῳ.)

† c. R. μόνον.

† c. v. ὑποδέχεται

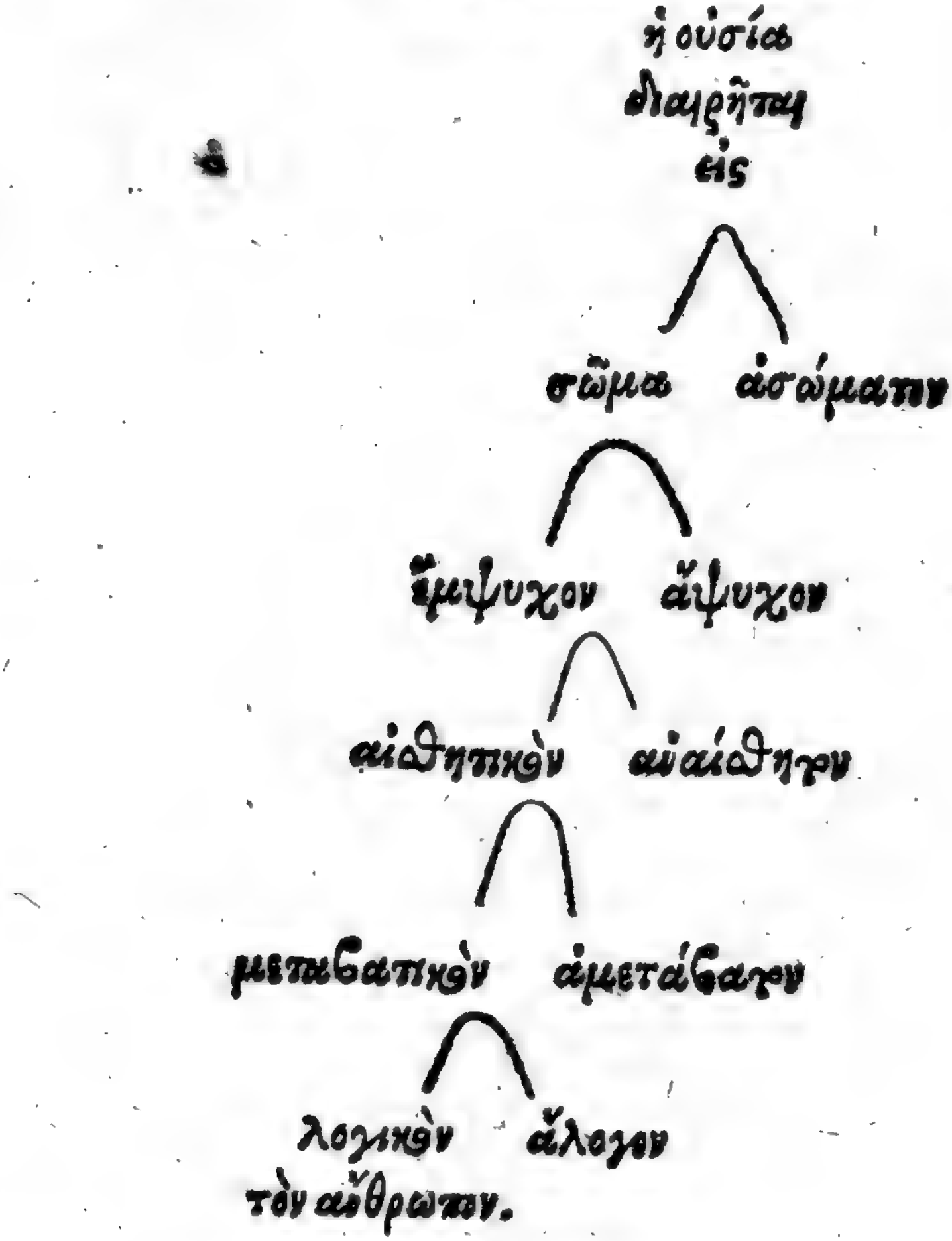

Κεφάλ. κ. Ἐπὶ τῆς οὐσίας.

Τῆς κυρίως οὐσίας ἀποδιδόασι πρεσβύτως, ἡ ὕλη τε καὶ τὸ εἶδος. ἡ σφόδρα γὰρ ταῦτα μᾶλλον, ἅπερ ὑσίαι. ἐπὶ μὲν [οὖν] τούτων, ὑπομνησθήσεται, καὶ τὸ, διευπόρει διδάσκων πρῶτον κεφάλαιον. τῇ δὲ γα

καὶ ἀρχὴν καὶ αἰτίαν καὶ δύναμιν ἀμεταβλητον πάσας τὰ ὑπ' αὐτὴν ὑποστάσεσιν ὑπαρχούσαις, καὶ τὸ κινεῖσθαι τοιῶσδε τινῶν ἑκάστῃ παρέχουσαν· μορφὴν δὲ, διὰ τὸ εἰδοποιεῖσθαι καὶ μορφοῦσθαι ταῖς ὑποστάσεσι διαφοραῖς, καὶ τοῖς ἰδίοις εἴδεσι συμπλέκεσθαι· καὶ τὸ ὅλων μορφωμάτων τῶν ὑπ' αὐτὴν, ἤτοι τῶν χαρακτήρων εἶναι συλληπτικήν. τὰ δ' ἄτομα καθὸ μέρη οὐσιῶν, κατὰ τοῦτο καὶ οὐσίαι κληθήσονται. Ὁ γὰρ τοῦ κατὰ μέρος ἀνθρώπους, ἀνθρώπου κέρματά φησιν· ὅθεν καὶ πέτρα μὲν οὐσία ἐστὶ καθόλου οὐσία ἐστὶν, ἀλλ' οὐσίας μιᾶς καθ' * ἀμφότεροι. † c.v. ἀμφότερα.

ιθ. Περὶ οὐσίας.

Ἡ ἁπλῶς ὕπαρξις.
ἡ οὐσία κυρίως δὲ ἡ ἀποδιαιρεμένη τοῖς συμβεβηκόσι.

δοκοῦσιν οὐσίαι λέγεσθαι, διὰ τὸ αἰσθητῶς ὑπάρχειν, καὶ πρώτως *καταλαμβάνον). διὰ τῶν αἰσθητῶν γὰρ ἡ διάνοια ἡμῶν, ἀνάγεται πρὸς τὰ νοητά. καὶ μάλιστα φαίνον) οὐσίαι εἶναι, διὰ τὸ ἐνεργείᾳ ἔχειν ἐν *ἑαυτοῖς τὰ συμβεβηκότα ὑπάρχοντα. καὶ ἔτι μᾶλλον ὁ πολὺς ἄνθρωπος ἔχει δόξης περὶ αὐτῶν· οἱ δ' ἐξεπισκώτερον περὶ πόλλων διασκεψάμενοι, κυριώτατα καὶ πρώτως καὶ μάλιστα καθ' ἀλήθειαν ἑκάστης οὐσίας ἔφασαν τὰ εἰδικώτατα εἶδη· κυριώτατα μὲν, διὰ τὸ νοητῶς ὑπάρχειν καὶ ὑπερβαίνειν τὴν αἴσθησιν. κρείττω γὰρ ἐκυριώτερα τῶν αἰσθητῶν τὰ νοητὰ· πρώτως δὲ, ὡς πρώτως ὑποδεδειγμένα πάσας τὰς οὐσιώδεις διαφορὰς καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ τούτων πάντων μεταδιδόντα τοῖς ἀτόμοις ὑστέρως ἀφ' ἑαυτῶν. ὁ γὰρ τοῦ καθόλου ἄνθρωπος, καὶ ὁ πέτρος ἄνθρωπος λέγε), καὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν· μάλιστα δὲ ὡς ἀναλλοίωτα ἐστὶ σώματα καὶ ἀεὶ ὄντα, τῶν ἀτόμων παντοίως ἀλλοιουμένων καὶ διαφθειρόντων, καὶ ἄλλοτε ἄλλων γινομένων καὶ φθειρομένων. ὅθεν καὶ οἱ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν ζητήσαντες, ἐν ἑκάστων τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν, οὐσίαν καὶ φύσιν ἐκάλεσαν ὁμοῦ καὶ μορίων· οὐσίαν, ὡς οὖσαν ἀεὶ, καὶ μηδέποτε φθειρομένην· φύσιν ὡς φύσασαν τὰς ὑποστάσεις, ἐπὶ ἀρ-

† C.R. καταλαμβάνον.

† C.V. ἑαυτοῖς.

τὸ θνητὸν ἐπεισήχθη τῷ ὅρῳ διὰ σαφήνειαν ἕξωθεν· οὐ μὴν ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν οὐσίαν τομῆς καὶ ὑποδιαιρέσεως. ἡ δὲ γάρ ἐστιν αὐτὸ τὸ ζῶον, τέτταρσι, τῇ οὐσίαν τὴν ἔμψυχον τῇ αἰσθητικὴν καὶ μεταβατικὴν, εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον διαιρήσαντες, ὑποδιελεῖν αὖθις τὸ λογικὸν εἰς θνητὸν καὶ ἀθάνατον. ἅτω γὰρ ποιήσαντες, ἢ τὸν ἑλληνικὸν ὕθλον συσήσομεν, καὶ τὰ οὐράνια σώματα ζῶα περατοῦσόμεθα καὶ αὐτὰ καὶ λογικὰ καὶ ἀθάνατα· ἢ οὖν ἀγγέλους ζῶα εἰπόντες ἀθάνατα, δοξάσομεν αὐσοῦν ἐμψύχους τε καὶ αἰσθητικοὺς· εἰ τὰ δὲ, καὶ σεσωματωμένους: καὶ οὕτω ἀθανάσους ὁμολογοῦντες αὐσοῦν, τἀναντίον μᾶλλον θνησοῦν εἶναι κατασκευάσομεν ἐξ ὧν λέγομεν. πάλιν εἴπερ ἐστὶ τὸ θνητὸν τὸν ἄνθρωπον * διέλοιμεν, τε τὸ ζῶν, καὶ τὸν ἵππον, καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα· πᾶν τὸ θνητὸν ἔσται τε λογικόν· (τὰ γὰρ ἐπάνω τῶν ὑποκάτω κατηγορεῖ) καὶ πῦθεν ἁρμόσει τε τοῖς ἀλόγοις τὸ λογικὸν· ὅπερ ἔστιν ἀτοπώτατον. τιμήσει γοῦν τὸ λογικὸν ζῶον οὗτος εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, εἰς τὰ ἄτομα πέτρον, παῦλον καὶ τοὺς λοιποὺς ὑποσχόμενος· οὓς φησιν ὁ Ἀριστοτέλης οὐσίας λέγεσθαι κυριώτατά τε καὶ πρώτως καὶ μάλιστα. τὰ γὰρ ἄτομα τοῖς σοῦν αἰσθητοῦν, [καὶ] κυρίως

† A. C. διέλομεν.

αἴσθησιν τὸ ζωόφυτον πλεονεκτεῖ τῦ φυτῦ· διὰ δὲ τὸ μὴ μεταβαίνειν, ὑστερεῖται τῦ ζώε· καὶ οὕτω μὲν ἔχει τὸ ζῶον καὶ τὸ ζωόφυτον. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ζῶόν ἐστι λογικὸν, ἤγουν οὐσία ἔμψυχ@ αἰσθητικὴ μεταβατικὴ λογική. ἀλλ' εἰ μὲν οὕτως ὁ τῦ ἀνθρώπου ὁρισμὸς ἀπεδίδοτο, λεγόντων ἡμῶν· ἄνθρωπός ἐστιν οὐσία ἔμψυχ@ αἰσθητικὴ μεταβατικὴ λογική: οὐκ ἂν τῷ τῦ ἀνθρώπε ὁρισμῷ πρόσκειτο τὸ θνητὸν, ὡς τῇ ἐμψύχῳ οὐσίᾳ συμφυόμενον. πᾶν γὰρ ἔμψυχον, καὶ θνητόν· ὥσπερ καὶ παῦσιν ἔχον, διάλυσιν. σύνθεσις γὰρ ἀρχὴ μάχης· μάχη δὲ διαστάσεως· διάστασις δὲ λύσεως. ἐπεὶ δὲ τὸ οὕτως ὁρίζεσθαι, * ἀδολεσχίας ἐστὶ μὴ πεπαύσης τοῖς ὁρισμοῖς· (τί γὰρ ἐν ὅροις, λόγοις συντόμοις, χρὴ πολυλογεῖν, ὅτον μιᾷ λέξει τὰ πολλὰ προσλαβεῖν καὶ διὰ τῦ ζῶον εἰπεῖν, τὴν ὑσίαν δηλῶσαι, καὶ τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικὸν, & τὸ μεταβατικόν;) διὰ τῦτο τὸ ζῶον λέγοντες τ ἄνθρωπον λογικὸν, προσπίπτομεν τῷ ὅρῳ καὶ τὸ θνητόν. δηλοῖ γὰρ τὸ τῦ ζώε ὄνομα καὶ τ ἄγγελον ὡς ζωῆς μετέχοντα καὶ αὐτὸν, εἰ & τ ἀθανάτε καὶ ὑπὲρ αἴσθησιν· ὃς δὴ καὶ λογικός ἐστι, καὶ ἡ λογικότης αὐτῦ πάσης ἀλογίας ἀνεπιμιγὴς, καὶ πάμπαν ἀμέθεκτος. ἵνα γοῦν μήτις ἀκούων ζῶον λογικὸν, ὑπολάβῃ τυχὸν τ ἄγγελον λέγεσθαι,

† C.R. ἀδολωχίας ἐστὶ μὴ πεπάπυσα.

τὸ

σπωῦπακτόμενόν τι καὶ σπωτόμενον, οὕτω μὴν καὶ ἔμψυχον τὸ φυτόν. αἰσθήσεων δὲ, φασὶ τὸ μηδεμιᾶς ἀποικεῖσθαι τῶν πέντε αἰσθήσεων· οὐχ ὁρᾷσι, οὐκ ἀκοῦει, οὐκ ὀσφρήσει, οὐ γεύσει, οὐχ ἁφῆ. δῆλον δ' ὅτι καὶ ἀμεταβατον. ἀμεταβατον δέ φημι τὸ μὴ ἔχον ἐν ἑαυτῷ δυνάμιν μεταβατικὴν ἐκ τόπου εἰς τόπον· ὥσπερ μεταβατικὸν, τὸ ἔνδοθεν ἀφ' ἑαυτοῦ κινεῖσθαι κατὰ τόπον δυνάμενον. ἔστι μὴν οὖν τὸ φυτὸν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητὸς· οὐσία δ' ἔμψυχος αἰσθητικὴ, τὸ ζῶον ὁμοῦ καὶ ζωόφυτον. ἵνα γοῦν ἀπ' ἀλλήλων ταῦτα διακριθείη, προσθετέον τῷ μὴν ὁρᾷ τὸ ζῶον, τὸ μεταβατικὸν· τῷ δὲ τὸ ζωοφύτου, τὸ ἀμεταβατον. μεταβατικὸν δὲ λέγομεν τὸ ζῶον, καὶ οὐχ ἁπλῶς κίνησιν ἔχον· ἐπείπερ ἐκ τῶν ὅλων κινήσεων, τὴν μετάβασιν ἔχει τελείαν· τῷ δὲ τὸ ζωόφυτον, ἤγουν * ‖ τ κατὰ τόπον μεταβολήν. πᾶσι γὰρ ἄλλη κίνησις, καὶ τῷ ζωοφύτῳ ἔνεστι, καὶ αὐτῷ τῷ φυτῷ. γίνονται γὰρ καὶ αὐξονται, καὶ μειοῦνται, καὶ ἀλλοιοῦνται, θερμαινόμενα καὶ ψυχόμενα, καὶ καθ' ἕτερα πάθη διάφορα τὴν ἀλλοίωσιν ὑπομένοντα τῇ οἰκείᾳ φύσει καταλλήλως ἑκάτερον. ἔστι μὴν οὖν τὸ ζῶον, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατικὴ· τὸ δὲ ζωόφυτον, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ἀμεταβατος, καὶ κατὰ μὴν ‖ τ ἁπλικὴν

† C. R. τὴν τόπου μεταβολήν

ἔμψυχον καὶ ἄψυχον· τὸ ἔμψυχον εἰς αἰσθητικὸν καὶ αἰσθητὸν· τὸ αἰσθητικὸν εἰς μεταβατικὸν καὶ ἀμετάβατον· τὸ μεταβατικὸν εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον· λογικὸν μὲν τὸ ἄνθρωπον· ἄλογον δὲ, τὰ ᾠδικὰ τὸ ἀνθρώπου. ζῶα. οὐσία μὲν οὖν ἔμψυχον αἰσθητὸν, τὸ φυτόν· οὐσία, ἐπείπερ αὐτὸ καθ' αὑτό ἐστι τὸ φυτὸν, καὶ οὐκ ἐν ἑτέροις ἔχει τὸ εἶναι· ἀλλ' ἕτερα μᾶλλον ἐν αὐτῷ τὸ ὑπάρξιν ἔχουσιν. ὑπάρχει γὰρ ἐν τῷ φυτῷ, καὶ ποσὸν· (δίπηχυ γάρ ἐστιν ἴσως ἢ τρίπηχυ τυτὶ τὸ φυτόν.) καὶ ποιὸν· (μέλαν γάρ ἐστιν ἢ λευκόν.) καὶ πρός τι· (μεῖζον γάρ ἐστιν ἑτέρου φυτοῦ, καὶ ἄλλου πάλιν μικρότερον.) καὶ πού· (ἐν τόπῳ γάρ ἐστι.) καὶ πότε διότι ἐν χρόνῳ· καὶ ποιεῖν. (αὐξεῖ γὰρ ἡ καρποφορεῖ.) καὶ πάσχειν· (τέμνεται γὰρ τυχὸν, ἢ ψύχεται, ἢ θερμαίνεται.) καὶ κεῖσθαι· (ἵσταται γὰρ ἢ ὄρθιον, ἢ πρὸς γῆν νενευκός.) καὶ ἔχειν· ἔχει γὰρ ἴσως καὶ πὶ θρίγγωμα τῷ φυτῷ τὸ αὐτό πως ῥίζης ἢ τοῦ στελέχους ἀπόμωμον. ὅτω μὲν οὖν οὐσία ἐστὶ τὸ φυτόν. ἔμψυχον δὲ, διότι τρέφεται καὶ αὔξεται, καὶ γεννᾷ ὅμοιον ἑαυτῷ. δυνάμεις δὲ ψυχῆς τὸ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν, καὶ γεννητικόν. ἐπεὶ δὲ ἔμψυχον τὸ φυτὸν, δηλονότι καὶ σεσωματωμένον ἐστίν. ἔμψυχον γὰρ λέγεται τὸ σῶμα, τὸ ἔχον ψυχήν. οὐ προστίθεται τὸ σεσωματωμένον τῷ ὁρῷ, ὡς τῷ ἐμψύχῳ σωμα-

ιη. Περὶ πρότερα ὕστερα καὶ ἅμα τὰ ἅμα.

τὸ πρότερον καὶ ὕστερον
- τὸ κατὰ χρόνον.
- τὸ τῇ φύσει πρότερον.
- τὸ κατὰ τάξιν, ὡς τὸ προάγον τῆς διηγήσεως.
- τὸ κατ' ἀξίαν, ὡς ὁ ἄρχων τοῦ ἀρχομένου.
- τὸ κοτ' τὸ αὐτὸ, ὡς τὸ εἶναι ἄνθρωπον τοῦ ἀληθοῦς πρὸς αὐτὸ λόγου, τοῦ, ὅτι ἐστὶν ἄνθρωπος.

ἅμα λέγεται
- τὰ κοτ' χρόνον, οἷον οἱ γεννηθῶσι δύο πρὸς κοτ' τὸν αὐτὸν χρόνον.
- τὰ κοτ' φύσιν, ὡς τὰ πρός τι.
- τὰ αὐτοδιαιρέματα ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος, ὡς τὸ λογικὸν καὶ ἄλογον.

Περὶ οὐσίας.

Κεφάλ. ιθ.

Ἡ οὐσία, σημαίνει μὲν τὸ κατὰ τινὸς ἀπλῶς ὑπάρχειν, ὅπερ κατ' οὐδενὸς τῶν ὄντων φέρεται· κυρίως δὲ τὸ αὐτοδιαιρεμένην τοῖς συμβεβηκόσι κατηγορίαν δηλοῖ, ἥτις ἐστὶ πρᾶγμα αὐθύπαρκτον μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν. πρώτη γὰρ κατ' τὸ ὂν πάρεστι πρώτη· μᾶλλον τοῦτο δὲ τοῖς συμβεβηκόσιν. αὕτη δ' οὐσία, διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον· τὸ σῶμα εἰς ἔμψυχον

ᾧ πρότερα δευτέρῳ τρόπῳ, τῷ κατὰ θέσιν· καὶ γὰρ τῷ πέμπτῳ τῷ χῷ τὸ αὐτὸν. τῷ δευτέρῳ μὲν οὖν καθ' ὅσον αὐτιστρέφει, αὐτίκειται τῷ μὴ αὐτιστρέφειν· φανὲν τῷ πέμπτῳ δ' αὖθις, ἢ μὲν τὸ πατέρα, καθ' ὅσον οὐκ ἔστι θάτερον αὐτῶν τῦ λοιπῦ. πιαῦτα γὰρ τὰ πρός τι, καθὸ πρός τι. τὸ γὰρ πατὴρ καὶ υἱὸς, ἅμα ἐστὶ χῷ οὐδέτερον αὐτῶν, *καὶ αὐτὸ [τῦτο, τὸ πατὴρ χῷ υἱός.] μᾶλλον μὲν οὖν αὐτῶν ἑκάτερα ἑκάτερόν ἐστιν. αὐτῶν γὰρ τῦ πατέρα εἶναι, τὸ υἱὸν εἶναι· χῷ τῦ υἱὸν εἶναι, τὸ πατέρα εἶναι. καὶν ἄλλως αὐτῷ τῦ τῦ υἱοῦ τὸν ἀρξεως ὁ πατὴρ· ἡ μὲν τῆς τῦ πατρὸς ὁ υἱός. ὁ μὲν γὰρ πατὴρ ἐγέννησεν· ὁ δὲ υἱὸς ἐγεννήθη. καὶ γέγονεν ὁ υἱὸς ἐκ τῦ πατρὸς· οὐ μὲν ἐκ τῦ υἱοῦ ὁ πατήρ. τρίτον τῦ ἅμα σημαινόμενον, τὸ ἀντιδιαιρούμενα εἶδη· ὡς ὅταν διαιροῦντες τὸ ζῶον εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον, ἅμα λέγομεν εἶναι τὸ λογικὸν χῷ τὸ ἄλογον· ☾ οὐ τὸ μὲν πρότερον, τὸ δ' ὕστερον. Ἀντίκειται δὲ τῶν ἀντιδιαιρουμένων ὁ τρόπος, τῷ τρίτῳ τρόπῳ τῦ προτέρου τῷ χῷ τάξιν. ἰσοστοιχα γὰρ τὰ ἀντιδιαιρούμενα, ☾ τ αὐτῶ ἀλλήλοις ἔχοντα τάξιν. δοκεῖ δέ τι τῦ ἅμα καὶ τῷ κατ' ἀξίαν αὐτικεῖσθαι τρόπῳ τῦ προτέρου, τῦτο δ' ἂν εἴη, τὸ ἰσάξιόν τι ☾ ἐμότιμον.

† C.R. καθ' αὐτὸ ἑτέρου

Cætera in quadrato non legit.

Περὶ

ζονα τῷ μ[illegible]ρους, ὡς αἴτιον τῷ αὐτῷ τοῦ ἀρξεως
εὐσιωδῶς. πρόσηθεσί τινες τῆς τρόπις τῷ πρό-
τερου, τὸ καὶ ὑπίνοιαν· ὡς *ὅταν βουλόμθοι τεῖ-
χον δείμασθαι θεμέλιον * καταβάλλωμθ· καὶ λέ-
γομθ, ἐπεὶ πρότερον τὸ τεῖχον ὑπενοήσαντες διὰ
τὸ τεῖχον τεθέμεθα τὸ θεμέλιον, ὁ τεῖχός ἐστι πρό-
τερον τοῦ θεμελίου. συνάγεται δ' οὕτως ὁ τρόπος
τῷ καὶ' ἀξίαν· καθ' ὃν τὸ βέλτιον καὶ τιμιώτερον,
λέγε) πρότερον. καὶ ὥσπερ ὁ καὶ' ἀξίαν πρότε-
ρος, ὕστερος εὑρίσκε) καὶ ἀτάξιν· (ὁ γὰρ ἄρχων
πρότερόν ἐστιν ἀρχόμθου, καὶ ὕστερον ἄρχων κα-
θίσταται.) τοιούτου τρόπους δὲ τὸ καὶ ὑπίνοιαν πρό-
τερον, ὕστερον ἀπαρτίζεται καὶ πλεῖται. ὁσαχῶς δὲ
τὸ πρότερον, τοσαυταχῶς καὶ τὸ ὕστερον προσφυῶς
τῆς τρόπις δὲ καταλλήλως γινομένης τῇ αἰτιθέ-
σεως. διαιροῦσι δὲ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον καὶ τὸ
μᾶλλον δὲ τὸ ἧττον, ὥσπερ τὰ ἀφ' ἑνός. ἅμα δέ ἐστι
καθ' ἕνα μὲν τρόπον, ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρό-
νῳ· ὡς ὅταν ἐν μιᾷ ῥοπῇ τύχη γιγνηθῶσι δύο πυ-
ραί· οὔτε ὁ τρόπος τῷ πρώτῳ τρόπῳ τοῦ πρότε-
ρου αὐτοῖς), τῷ ἀπὸ χρόνου. καθ' ἕτερον τρόπον
ἅμα λέγομ) τὰ κατὰ φύσιν ἅμα ὑπάρχοντα.
ταῦτα δέ ἐστι τὰ συναναιροῦντα καὶ συναναιρού-
μενα, συνεισφερόμενά τι καὶ συνεισφέροντα·
*οἷον τὰ πρός τι, οὗτος) ὁ τρόπος, αὐτοῖς) τῷ
τοῦ πρό-

† A. C. ὅτε

† A. C. καταβάλλωμθ

† A. C. οἷα

† c..v πρεσβύτερον. καθ' ἕτερον τρόπον λέγεται πρότερον, τὸ κατὰ φύσιν. φύσει ἢ πρότερόν ἐστι, τὸ συναναιρουμένου καὶ μὴ συναναιρουμένου, καὶ συνεισφερόμενον καὶ μὴ συνεισφέρον. οἷον τὸ ἕν. πρότερον φύσει τῶν δύο. εἰ γὰρ ἀναιρούμενου, συναναιρεῖ τὰ δύο. μὴ ὄντων γὰρ ἑνὸς, πῶς ἔσονται δύο; τῶν δύο δ' ἀναιρεθέντων, οὐ συναναιρεῖται τὸ ἕν. ἔστι γὰρ ἓν, δύο μὴ ὄντων. πάλιν τοῖς μὲν δύο συνεισφέρει τὸ ἕν. ἔνθα γὰρ δύο, ἐκεῖ καὶ τὸ ἕν. ἓν γὰρ καὶ ἓν τὰ δύο. οὐ συνεισφέρει δὲ τὸ ἓν τὰ δύο. ἑνὸς γὰρ ὄντος, οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι δύο. καὶ τοῦτο τὸ πρότερον τὰ γένη πρότερα τῶν οἰκείων εἰδῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν ἀτόμων· καὶ ἁπλῶς τὰ καθολικώτερα τοῦ κατὰ μέρος ἀντὶ τῶν κατηγορίαν μειρακωτέρων. τρίτος τρόπος ὁ κατὰ τάξιν, ὡς τὸ προοίμιον πρότερον τῆς διηγήσεως, καὶ ὁ στρατιώτης τοῦ στρατηγοῦ. πέμπτος, ὁ καθ' ἀξίαν· ὡς ὁ ἄρχων πρότερος τοῦ δεχομένου, τῇ ἀξίᾳ δηλονότι καὶ τῇ τιμῇ. τοῦτον τὸν τρόπον ὁ Ἀλεξανδρεὺς οὐ διέχει. πέμπτος δ' αὐτὸ αὐτοῦ τὸ κατὰ αἴτιον· οἷον, ἔστιν ἄνθρωπος, καὶ λέγομεν καὶ ἡμεῖς ἀληθῆ λόγον, ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος, τὸ εἶναι γοῦν ἄνθρωπον, αἴτιον γίνεται τοῦ λόγου τούτου τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ, ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος. καὶ τοῦτο τὸ σημαινόμενον, λέγομεν τὸ ἄναρχον πατέρα πρῶτον καὶ μείζονα

τὸ ἕτερον { ἢ γένει, ὡς ζῶον ἢ ἀπιστήμη.
ἢ εἴδει, ὡς ἵππος ἢ βοῦς.
ἢ ἀριθμῷ, ὡς σωκράτης ἢ πλάτων.

ὑπό- { ἢ ἀπλῶς ὕπαρξις.
στασις { ἢ ἢ τὸ ἄτομον.

εἰνυπό- { ἢ τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν.
στατον { ἢ τὸ συμβεβηκός.

τὸ ὑυπό στατον. { τὸ ἁπλῶς ὑπάρχον.
τὸ ἄτομον.
τὸ μὴ καθ' ἑαυτὸ θεωρούμενον. ὡς τὸ εἶδος τῶ ἀνθρώπε ἐν τοῖς ιζ μέρες.
ἢ τὸ σωερχόμενον διαφόρους κατὰ τὰς οὐσίωσις εἰς μιᾶς ὑποστάσεως σύστασιν.

Περὶ τῶ πρότερου ἢ ὑστέρε ἢ ἅμα.

Κεφάλ. ιη.

Κατὰ πέντε τρόπους τὸ πρότερον λέγεται· καθ' ἕνα μὲν τρόπον ἐστὶ τῶ χρόνου, καθ' ὃν πρεσβύτερον καὶ παλαιότερον ἕτερον ἑτέρε φαμέν. πέντε δὲ τὸ μὲν πρεσβύτερον κυρίως ἐπὶ τῶ ἐμψύχων, ἐμάλιστα ἐπ' ἀνθρώπων· ἐπὶ δὲ τῶ ἀψύχων [καὶ] ὁμοῦ πάντων τὸ παλαιότερον. δῆλον δ' ὅτι πρὸς ἕτερον χρὴ προσβάλλοντα πάντα παιδεύειν τὴν σύγκρισιν, ἵνα μήτις ἑαυτῷ κατὰ τὴν γένεσ

τὸ δ' ἐξ αὐτῶν ἀλλήλων συντεθειμένον, ὑπόστασις. Ἀλλὰ καὶ ὑφ' ἑτέρας ὑποστάσεως περιληφθεῖσα φύσις, καὶ ἐν αὐτῇ ἐχομένη τὸ ὑπάρξιν, ἐ αὐτὴ καλῶς ἐνυπόστατος λέγεται· ὅθεν καὶ τῦ κυρίου ἡ σὰρξ, μηδὲ πρὸς καιροῦ προπῶ ἀκαρείαν ὑποστᾶσα καθ' ἑαυτὴν, οὐχ ὑπόστασις, ἀλλ' ἐνυπόστατος ἐ λέγεται καὶ ἔστιν. ἐν γὰρ τῇ τῦ θεοῦ λόγε * ὑποστάσει μᾶλλον περιληφθεῖσα ὑπ' αὐτῆς, καὶ παύτῃ ἔχει καὶ ἔχει ὑπόστασιν. ἰστέον δ' ὅτι οἱ ἅγιοι πατέρες τὸ αὐτὸ καὶ ἐν ἐκάλεσαν ὑπόστασίν τε ἐ ἄτομον καὶ πρόσωπον, τὸ διὰ τῶν ἑαυτῦ ἰδιωμάτων ἀρίδηλον καὶ περιγεγραμμένον ἀπὸ τῶν ὁμοφύων αὐτῷ παρεχόμενον ἡμῖν τ οἰκείαν ἐμφάνειαν.

† c. v. ἐπίση ὑποστάσει πρός.

ιβ. Περὶ ἑνὸς παντὸς ἐ ἑτέρου, ἐν ᾧ ἐ περὶ ὑποστάσεως.

τὸ ἓν καὶ παντὸν
- ἢ γένει, οἷον ἄνθρωπος ἐ ἵππος.
- ἢ εἴδει, ὡς πέτρος καὶ παῦλος.
- ἢ ἀριθμῷ, ὡς λώπιον ἐ ἱμάτιον.

τὸ

τας ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ὑποστάσεις. ἡ δ' ὑπόστασις δύο σημαίνει. δηλοῖ γὰρ καὶ τ' ἁπλῶς ὕπαρξιν, καθὸ καί τινες τῶν πατέρων, ὡς δηλωτικὸν φύσεως παρειλήφασι τὸ τ' ὑποστάσεως ὄνομα. δηλοῖ καὶ τὸ ἄτομον ὃ καὶ κυρίως ὑπόστασις λέγεται, διὰ τὸ καθ' αὑτὸ ὑφεστάναι πραγματικῶς. ἐν γὰρ τοῖς ἀτόμοις ἡ οὐσία ἐνεργείᾳ ὑφέστηκε, πεποσλαβοῦσα τὰ συμβεβηκότα. ἔστι τὸ αὐτὸ πάλιν δὲ δύο σημαίνει· τό, τε γὰρ μηδαμῆ μηδαμῶς ὂν καὶ τὸ συμβεβηκὸς, ὡς μὴ ἔχον ἰδίαν ὑπόστασιν, εἴτουν ὕπαρξιν, ἀλλ' ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑφεστηκός. τὸ δ' ἐνυπόστατον ποτὲ μὲν τὸ ἁπλῶς ὑπάρχον δηλοῖ καθὸ σημαινόμενον οὐ μόνον τὴν ἁπλῶς οὐσίαν, ἀλλὰ καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐνυπόστατον λέγομεν, ἐπειδὴ πόστατον μᾶλλον ὑπάρχον. ποτὲ δὲ δηλοῖ καὶ τὸ ἄτομον. οὐδ' αὐτὸ δὲ κυρίως ἐνυπόστατόν ἐστιν, ἀλλ' ὑπόστασις. κυρίως γὰρ ἐνυπόστατόν ἐστιν, ἢ τὸ καθ' αὑτὸ μὲν μὴ ὑφιστάμενον, ἀλλ' ἐν τῇ ὑποστάσει θεωρούμενον, ὥσπερ τὸ εἶδος, ἤγουν ἡ φύσις· καὶ γὰρ τ' ἀνθρώπου ἡ φύσις οὐ καθ' ἑαυτὴν, ἀλλ' ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα ἀνθρώποις ὑφέστηκεν· ἢ τὸ συνερχόμενον ἑτέρῳ τινὶ διαφόρῳ καθ' τ' οὐσίαν εἰς μιᾶς ὑποστάσεως συνθέτου ἐκπλήρωσιν· ὡς ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα συνελθόντα ἀλλήλοις τ' τινὰ ἄνθρωπον ἀπετέλεσαν. τὰ μὲν οὖν ἐνυπόστατα λεχθέντα αὖ-

τὸ τοῖς λογικοῖς ἐνυπάρχειν ζώοις, τὸ δυσμεταβλητον, τὸ ἄπταιστον τῶν ὑποκειμένων. διαιρετικὴ δὲ, τὸ θεωρητικὸν, τὸ πρακτικὸν· καὶ αὖθις, τὸ γεωμετρικόν τι καὶ ἀστρονομικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ γὰρ ἡ κατηγορίας ὑπάρχει τὸ γένος, ἐκείνης καὶ τὸ εἶδος. καταλλήλοι δὲ εἰσὶ αἱ διαφοραί. τῶν πίνω ἑπροχωῶν ἕτεραι τῷ εἴδει καὶ αἱ διαφοραὶ, αἱ συστατικαί τε καὶ αἱ διαιρετικαί. τῶν δὲ γε ὑπαλλήλων πραγμάτων, διαιρετικὴ μὲν οὐ πάντοτε αἱ αὐταί. τὰ γὰρ σώματος διαιρεμένης εἰς ἔμψυχον σῶμα καὶ ἄψυχον, οὐ διαιρεθήσεται καὶ τὸ ἔμψυχον εἰς ἔμψυχον πάλιν καὶ ἄψυχον, ἀλλ' εἰς αἰσθητικὸν καὶ ἀναίσθητον· ἔσται δὲ καὶ τὸ σῶμα διηρημένον εἰς αἰσθητικὸν καὶ ἀναίσθητον. πάλιν τε ἐμψύχου καὶ τῦ αἰσθητικοῦ [* εἰς λογικὸν καὶ ἄλογον,] διαιρεθήσονται καιναὶ διαφοραὶ διαιρετικαὶ, τὸ λογικόν τε καὶ ἄλογον. καὶ οὕτως ἔσονται τὰ ὑπαλλήλων γένων, διαφοραὶ διαιρετικαὶ, πότε μὲν αἱ αὐταὶ, πότε δ' οὐχ αἱ αὐταί. τὰς δὲ συστατικὰς εἶναι πάντοτε λὰς αὐτὰς, τὸ κωλύον οὐδέν. ὁμογενῶν γὰρ ὄντων τῶν ὑπαλλήλων, καὶ συνωνύμου γινομένης τῦ κατηγορίας, ὅσαι τε κατηγορεμέναι διαφοραί εἰσι· πᾶσαι δὲ τῷ ὑποκειμένῳ ἔσονται. χρὴ δὲ γινώσκειν, ὡς οἱ θεῖοι πατέρες ὁμογλῶσσοι καὶ ὁμοιοδῆ τὰ αὐτὰ λέγουσι, τὰ ὁμούσια δηλαδὴ, ἤγουν

τὰς

* Absunt ab alijs duobus codicibus.

χασιν. ὁμοῦ πάντα γάρ εἰσιν, ὅταν δύο φύσεις εἰς μιᾶ ὑποστάσει ἑνωθῶσι, καὶ μίαν ὑπόστασιν σωθῆναι, καὶ ἓν πρόσωπον· ὡς ψυχὴ καὶ σῶμα· πάντα μὲν οὖν τὰ ὁμοειδῆ, ἐξ ἀνάγκης εἰσὶ καὶ ὁμογενῆ· οὐ πάντα δὲ τὰ ὁμογενῆ, ἀναγκαίως καὶ ὁμοειδῆ. οὕτως καὶ τὰ ἑπρογενῆ μέν, ὁμολογουμένως πάντα ἑπροειδῆ· οὐ πάντα δὲ τὰ ἑπροειδῆ, ἤδη ἑπρογενῆ. καὶ τὰ μὲν τῷ γένει ἕτερα, καὶ τῷ εἴδει καὶ τῷ ἀριθμῷ διαφέρουσι· τὰ δὲ τῷ εἴδει ἕτερα, τῷ μὲν ἀριθμῷ διαφέρουσιν, οὐ μὴν δὲ ἀεὶ καὶ τῷ γένει. οὔτε δὲ τὰ τῷ ἀριθμῷ διαφέροντα, ἐξ ἀνάγκης καὶ τῷ εἴδει, καὶ τῷ γένει ἕτερά ἐστιν. ἑτεροειδῆ δὲ λέγοιτ' ἂν μάλιστα, τὰ ἐκ διαφορῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν ἄτομα. καθάπερ γὰρ Σωκράτης καὶ Πλάτων ὁμοειδῆ· (καὶ ἄμφω γὰρ ἄνθρωποι·) τ' αὐτὸν τρόπον πήχυς καὶ κέρβερος, ἑτεροειδῆ. τ' μὲν γὰρ, ἵππον λέγουσιν εἶναι, τ' πήχυν· τ' δὲ, κύνα, τ' κέρβερον. τ' ἑτερογενῶν δὲ καὶ μὴ ὑπαλλήλως τεταγμένων ἕτερα τῷ εἴδει καὶ αἱ διαφοραὶ· οἷον ζῶα καὶ ἐπιστήμης. ἄλλαι γὰρ διαφοραὶ τῶν ζώων, καὶ ἄλλαι τῆς ἐπιστήμης. τῶν μὲν γὰρ ζώων, συστατικαὶ διαφοραὶ, τὸ ἔμψυχον, τὸ αἰσθητικὸν, τὸ μεταβατικὸν· διαιρετικαὶ, τὸ λογικὸν, τὸ ἄλογον, τὸ πεζὸν, τὸ πτηνὸν, τὸ ἔνυδρον, καὶ ἕτερα· τῆς δὲ ἐπιστήμης συστατικὴ μὲν,

Τελείως λέγεται τὸ ἓν καὶ παντόν. ἡ γὰρ τῷ γένει, καὶ ποιεῖ τὰ ὁμογλυῆ· οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος· πᾶσι γὰρ ἓν καὶ παντὸν γένος ἔχουσι τὸ ζῶον· ἢ τῷ εἴδει, καὶ ποιεῖ τὰ ὁμοειδῆ· οἷον πέτρος καὶ πᾶλος· τούτοις γὰρ ἓν καὶ παντὸν εἶδος ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος· ἢ τῷ ἀριθμῷ, καὶ ποιεῖ τὸ ἄτομον καθ' αὑτὸ νοούμενον, τῶν λοιπῶν ἀτόμων κεχωρισμένον· οἷον σωκράτης. ἓν γὰρ ὑπάρχει καὶ παντὸν, εἰ καὶ πλείοσιν ἴσως καλεῖτο ὀνόμασι· σωκράτης, σωφρονίσκου υἱὸς, φιλόσοφος. τὸ δ' αὐτὸ καὶ πὶ τῶν ἰδίως λεγομένων πολυωνύμων ἐστίν. ἓν γὰρ καὶ παντὸν ὑπάρχει τῷ ἀριθμῷ, τὸ ξίφος, καὶ τὸ ἄορ, καὶ ἡ σπάθη, καὶ τὸ φάσγανον. ὁσαχῶς δὲ λέγεται τὸ ἓν καὶ παντὸν· τοσαυταχῶς καὶ τὸ ἕτερον. ἡ γὰρ τῷ γένει καὶ τοῦτο λέγεται, καὶ ποιεῖ τὰ ἑτερογλυῆ, οἷον ζῶον καὶ ἐπιστήμη. τοῦ μὲν γὰρ ζώου, γλύφος ἡ οὐσία· τῆς δὲ ἐπιστήμης σκέψις, τὸ ποιόν· ἢ τῷ εἴδει, καὶ ποιεῖ τὰ ἑτεροειδῆ· οἷον ἵππος καὶ βοῦς. ἄλλο γὰρ εἶδος τοῦ ἵππου, καὶ ἄλλο τοῦ βοός, εἰ καὶ γλύφος· οὐκ ἄλλο καὶ ἄλλο· ἢ τῷ ἀριθμῷ καὶ ποιεῖ [τὰ] ἄτομα. καὶ γὰρ τῷ ἀριθμῷ διαφέρουσιν, ὅσα τῇ συνδρομῇ τῶν συμβεβηκότων, τῇ ἰδιότητι τῆς * ἰδίας ὑποστάσεως ἀφωρίσαντο. τοῦτο δὲ λέγονται καὶ ἑτεροϋποστατα, ὡς ἐχόντων τὸ ἀνὰ μέρος καθ' ἑαυτὰ ὕπαρξιν. τούτῳ γὰρ καὶ τὸ ὁμοϋποστάτων διενηνόχασιν.

† A. C. εἰκοίης.

ιε. Περὶ τῶν κατηγορουμένων ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ ἔν τινι.

πᾶσαι κατηγορίαι
- ἢ ὅπι πλέον, ὡς τὸ ζῶον τοῦ ἀνθρώπου.
- ἢ ὅπιοις, ὡς τὸ γελαστικὸν τοῦ ἀνθρώπου.

ἐν τινι
- ὡς γένος ἐν εἴδει· οἷον τὸ ζῶον ἐν ἀνθρώπῳ.
- ὡς εἶδος ἐν ὑλῇ· οἷον ἄνθρωπος ἐν τῷ ζώῳ.
- ὡς ὅλον ἐν μέρεσιν· οἷον ὁ Σωκράτης ἐν τοῖς οἰκείοις μέρεσι.
- ὡς μέρος ἐν ὅλῳ· οἷον χεὶρ ἢ ποῦς ἐν Σωκράτει.
- ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ· ὡς τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάντος ἐν τῷ χαλκῷ.
- ἐν χρόνῳ ὡς Νῶε ἐν τῷ καιρῷ τοῦ κατακλυσμοῦ.
- ἐν τόπῳ· ὡς ἱερεὺς ἐν τῷ ναῷ, ἐν ἀγγείῳ.
- ἐν τῷ ποιητικῷ αἰτίῳ· ὡς τὰ πάντα ἐν τῷ θεῷ.
- ἐν τῷ τελικῷ αἰτίῳ, ὡς ἡ γυμνασία ἐν τῇ ὑγιείᾳ.
- ἐν ὑποκειμένῳ, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸ συμβεβηκός.

Περὶ ἑνὸς, ταυτοῦ καὶ ἑτέρου, ἐν ᾧ καὶ περὶ ὁμοιότητος. Κεφάλ. ιϛ

ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσι, κεφαλῇ, χερσὶ, ποσὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις· καὶ τοῦτο δ' ἔν τισιν ἐστι, καὶ οὐκ ἔν τινι. λέγω δὲ * μέρος μὲν ὅλου· ὅλον δὲ μερῶν οὐδαμῶς, ἀλλ' ὅλον ἐν μέρεσιν. ὡς μέρος ἐν ὅλῳ· καθάπερ χεὶρ, ἢ ποῦς ἐν σωκράτει. ὡς εἶδος ἐν ὕλῃ· καθὰ τὸ εἶδος τοῦ ἀνδριάντος ἐν τῷ χαλκῷ, καὶ τὸ σημεῖον ἐν τῇ γραμμῇ. εἰδοποιεῖ γὰρ † τὸ σημεῖον πεπερασμένην γραμμήν. ἐν χρόνῳ, ὡς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ καταικλυσμοῦ νῦν. ἐν τόπῳ, ὡς ἱερεὺς ἐν τῷ ναῷ. ἐν ἀγγείῳ, ὡς ὕδωρ ἐν ἐκπώματι. ἢ εἴη ἂν τὸ μὲν ἀγγεῖον τόπος μεταφορητὸς· ὁ δὲ τόπος, ἀγγεῖον ἀμεταφόρητον. ἐν τῷ πιστικῷ αὐτῷ, ὡς τὰ πάντα ἐν τῷ θεῷ καὶ ἐν τῷ πνεύματι τὰ ὑπ' αὐτοῦ γιγνομένων οἱ λόγοι· καὶ ἐν τῷ ἄρχοντι, τῶν ἀρχομένων τὰ πράγματα. ἐν τῷ πολικῷ αὐτῷ, ὡς ἐν τῇ ἀναπαύσει τῶν ἀνθρώπων ἡ κλίνη, καὶ ἐν τῇ ὑγιείᾳ ἡ γυμνασία. ἐν ὑποκειμένῳ, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ τὸ συμβεβηκός. ἀναγονται δὲ ὑπὸ τινῶν τὰ κατηγορίαν, τὰ ἔν τινι. καὶ τὰ μὲν ἀπεριθμημένα, τοῦ κατὰ φύσιν ἐστί. τοῦ δὲ παρὰ φύσιν, ὡς ἡ φθορὰ ἐν τῷ ζώῳ, καὶ τὸ πῦρ ἐν τῷ ξύλῳ. καθόλου γὰρ ἡ φθορὰ ἐν τῷ φθειρομένῳ παρὰ φύσιν ἐστίν. οὐδὲ γὰρ ὁ τῆς φύσεως σκοπὸς, τὸ ταύτης [ἔργον] ἀπόλυσθαι· σωτηρεῖας δὲ μᾶλλον καὶ σῴζεσθαι.

† c. v. μίαν

Περὶ

ὡς ὅταν ἐκ τ᾽ ἀρετῆς, ἀσκδαῖον τ᾽ Σωκράτην καλέσῃ τις. τὸ γὰρ ἐνάρετον ἐν τῇ ℨ ἐλλωισμοῦ σωηθείᾳ οὐχ εὕρηται. οὐσία δὲ ℭ ὑσιῶδες, διαφέρουσιν ἀλλήλων. ὡσαύτως συμβεβηκός τι καὶ ἐπουσιῶδες. ἡ μὲν γὰρ οὐσία, πρᾶγμά ἐστιν αὐθύπαρκτον, μὴ δεόμενον ἑτέρου τινὸς συστασιν· τὸ δὲ συμβεβηκὸς, πρᾶγμά ἐστιν ἐν τῇ οὐσίᾳ ὑπάρχον, μὴ ὡς μέρος, ℭ μὴ δυνάμενον εἶναι τ᾽ οὐσίας χωρίς. τὸ οὐσιῶδες δὲ καὶ ἐπουσιῶδες, τρόποι εἰσὶν ὑπάρξεώς τινων ἔν τισι. ℭ τὸ μὲν ὑσιῶδες τὸ οἰκεῖον καὶ γνήσιον τῶ ἐνυπάρχοντος παρίστησι πράγματος, πρὸς ἐκεῖνο ᾧ ἐνυπάρχει· τ᾽ δὲ ἐπουσιῶδες, τὸ ἀλλότριον δηλοῖ καὶ τ᾽ ἐπείσακτον. ὅθεν καὶ ἐν πάσαις τ᾽ κατηγορίαις, τὸ ὑσιῶδές τι καὶ τ᾽ ἐπουσιῶδες λαμβάνεται δυνατ᾽. τ᾽ δ᾽ ἔν τινι λέγε᾽ ἐνδεκαχῶς. ὡς γένος ἐν εἴδει· οἷον τ᾽ ζῶον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ· τὸ γὰρ γένος ἐξηρημένην ἔχον τ᾽ ὕπαρξιν, ὅλον ἐν ἑκάστῳ γίνε᾽ τ᾽ εἰδῶν, καὶ κοινὸν τῆς εἴδεσιν ἅπασι ℭ ἰδικὸν ἑνὶ ἑκάστῳ εἴδει ἐστί. καθὼς ἡ φωνὴ ℨ κήρυκος τῆς ἀκούσης, καὶ ἡ ὕλη τῆς ἐν κόσμῳ, καὶ τ᾽ ℨ κύκλῳ κέντρον τ᾽ ἐξ ἀυτ᾽ δὴ ℨ κέντρου † ἀρχομένας εὐθείας· ὡς εἶδος ἐν γένει, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ζώῳ. περιέχε᾽ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ ζώῳ, ℭ πᾶν εἶδος ἐν τῷ οἰκείῳ γένει· ὡς ὅλον ἐν μέρεσι, * καθάπερ ὁ σωκράτης

* ἴσ. ἀγομένας.

† Λ. ℭ καθὼς.

ἐπυσιωδῶς· ὃ δὲ λευκὸς τὸ χρῶμα εὐσιωδῶς. ὁ μὲν γὰρ κύκνος οὐσία ἐστὶ· τὸ δὲ λευκὸν καὶ τὸ χρῶμα, οὐσία τὸ ποιόν. οὐ τέτνυπται τὸ χρῶμα καὶ τῦ κύκνε ῥηθήσεται). ὁ γὰρ κύκνος, καὶ τὸ ψιμμύθιον, καὶ ἡ πίτυος καὶ ἡ χιὼν λευκὰ μέν εἰσι· χρώματα δὲ οὐκ εἰσί. πάλιν ὃ ἄνθρωπος κατηγορεῖται τε ζῶον ἀσιωδῶς· τῦ δὲ ζῶε τὸ δισύλλαβον ἐπυσιωδῶς· ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ζῶον, οὐσία πλὴν οὐσίαν εἰσί· τὸ δὲ δισύλλαβον, οὐσία τὸ ποσόν. οὐ τέτνυπται καὶ τῦ ἀνθρώπε τὸ δισύλλαβον κατηγορηθήσεται. καὶ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ζῶον μέν ἐστι, δισύλλαβον ὃ οὐκ ἔστι. πάλιν καὶ ὃ σωκράτης, ἐπυσιωδῶς λέγε) τὸ φιλόσοφον· καὶ ὃ τῦ φιλοσόφε ὁμοίως ἐπυσιωδῶς τὸ τετρασύλλαβον· ὁ μὲν γὰρ σωκράτης, οὐσία τὴν οὐσίαν ἐστι· τὸ δὲ φιλόσοφον, οὐσία τὸ ποιόν· τὸ δὲ τετρασύλλαβον, οὐσία τὸ ποσόν. ἀλλ' οὐχὶ καὶ καὶ τῦ Σωκράτες ῥηθείη ἄν, τὸ τετρασύλλαβον. φιλόσοφος μὲν γάρ ἐστιν ὁ Σωκράτης, ἀ μὴν δὲ καὶ τετρασύλλαβον. ὥσπερ ὃ πάντοτε τῇ καθ' οὗτοκειμένε κατηγορίᾳ ἐμφαίνε) τὸ συνώνυμον· οὕτως τῇ ἐν οὗτοκειμένῳ οὐδέποτε· ἀλλ' ὁτὲ μὲν τὸ ὁμώνυμον· ὡς ὅταν εἴπῃ τις τῶνδε τὸν γυναῖκα μουσικὴν, ἢ γραμματικὴν· ὁτὲ δὲ τὸ παρώνυμον· ὡς ὅταν ἀπὸ τῆς Φιλοσοφίας, παρονομάσῃ τις τὸν Ἀριστοτέλη φιλόσοφον· ποτὲ δὲ αὖ τὸ ἐπιρώνυμον·

ὡς

οὐσιωδῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ τὸ ὅλον εἰπεῖν συνωνύμως· ὁπότε δηλαδὴ, καὶ τὰ κατηγορούμενα καὶ τὰ ὑποκείμενα, ὑφ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γένος κοινὸν ἀναφέροντα, ὑπό τ' οὐσίαν τυχὸν, ἢ τὸ ποσὸν, ἢ ἄλλό τι τῶν δέκα γλωικωτάτων γλυῶν. τότε γὰρ ὅσα τινὸς κατηγορεῖνται καθὼς εἴπομεν καὶ τοῦ ὑποκειμένου αὐτοῦ κατηγορηθήσονται· οἷον ὁ ἄνθρωπος οὐσιωδῶς κατηγορεῖται τοῦ πέτρου, καὶ τοῦ ἀνθρώπου δ' οὐσιωδῶς κατηγορεῖται τὸ ζῶον. (ὑπὸ μίαν γὰρ κατηγορίαν τ' οὐσίαν καὶ ἀμφότερα.) καὶ τοῦ πέτρου τοίνυν τὸ ζῶον κατηγορηθήσεται. ὁ γὰρ πέτρος, ἄνθρωπός ἐστιν. ἀλλὰ καὶ ζῶόν ἐστι. πάλιν τοῦ πέντε κατηγορεῖται οὐσιωδῶς ὁ ἀριθμὸς· καὶ τοῦ ἀριθμοῦ κατηγορεῖται τὸ διωρισμένον οὐσιωδῶς καὶ αὐτό. καὶ γὰρ ὑπὸ τὸ ποσὸν καὶ ἀμφότερα. καὶ τοῦ πέντε γοῦν κατηγορηθήσε) τὸ διωρισμένον. ὁ γὰρ πέντε καὶ ἀριθμός ἐστι, καὶ διωρισμένον ἐστί. καὶ αὕτη μὲν ἡ καθ' ὑποκειμένου κατηγορία. ἐν ὑποκειμένῳ δὲ κατηγορία ἐστὶν ὅταν κατά τιν@ λέγη) τι ἐπουσιωδῶς· ὁ ὅταν δηλονότι, μηδ' ὑφ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ γέν@ κοινὸν ἀναφέροντα, τὸ κατηγορούμενον καὶ τὸ ὑποκείμενον. τότε γὰρ οὐχ ὅσα κ) τοῦ κατηγορουμένου λέγε), εἴπ ἐσιωδῶς, εἴπ ἐπουσιωδῶς· ταῦτα ἤδη καὶ καθ' ὑποκειμένου ῥηθήσεται· οἷον τοῦ κύκνου κατηγορεῖται τὸ λευκὸν

οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶόν ἐστιν. ἰδιοῦ τὸ ζῶον ἐπὶ πλέον ὂν τῦ ἀνθρώπε, κατηγορήθη αὐτῦ μεμελκωτέρε ὑποκειμένε. οὐκ ἔστι δὲ ἀντιστρέψαντας εἰπεῖν, ὅτι πᾶν ζῶον ἄνθρωπός ἐστιν. ἐπέλαθον γὰρ τῦ ζώε ὁ ἄνθρωπος ὢν ἃ δυνατὰ κατηγορηθῆναι αὐτῦ. τὸ μὲν γὰρ ζῶον περιέχει τὸ ἄνθρωπον· ὁ δὲ ἄνθρωπος, οὐ περιέχει τὸ ζῶον. οὐδὲ γὰρ μόνον ὁ ἄνθρωπός ἐστι ζῶον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλογα ζῶα. καὶ οὕτως ἐπὶ πλέον μᾶλλον γίνεται κατηγορία· ἐπ' ἔλαττον δὲ οὐδαμῶς. γίνεται δὲ πάντε καὶ ἐπίσης κατηγορία· ὡς ἐπὶ τῶν εἰδῶν τε καὶ τῶν ἰδίων, ἐπὶ τ' ὁρισμῶν τε & τῶν ὁριστῶν. οἷον πᾶς ἄνθρωπος γελαστικός ἐστι· καὶ πᾶν γελαστικὸν, ἄνθρωπός ἐστιν· ὁμοίως πᾶς ἄνθρωπος, ζῶον λογικὸν, θνητὸν, νεῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν ἐστι· καὶ πᾶν ζῶον λογικὸν, θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, ἄνθρωπός ἐστι. ταῦτα δὲ τὰ ἐπίσης ἀντιστρέφοντα, καὶ ἀντικατηγορέμενα λέγε). χρὴ δὲ γινώσκειν, ὡς ὅταν ἕτερον ἑτέρου κατηγορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένου, τότε, οὐσιωδῶς· ὅσα κατὰ τῦ κατηγορεμένου λέγεται οὐσιωδῶς, ταῦτα καὶ καθ' τῦ ὑποκειμένου ῥηθήσε). διττῆς γὰρ ὔσης τῆς κατηγορίας, τῆς μὲν καθ' ὑποκειμένου, τῆς δ' ἐν ὑποκειμένῳ· καθ' ὑποκειμένε μέν ἐστιν, ὅτι τὰ καθολικώτερα κατηγορεῖται τῶν μερικωτέρων

οὐσιωδῶς

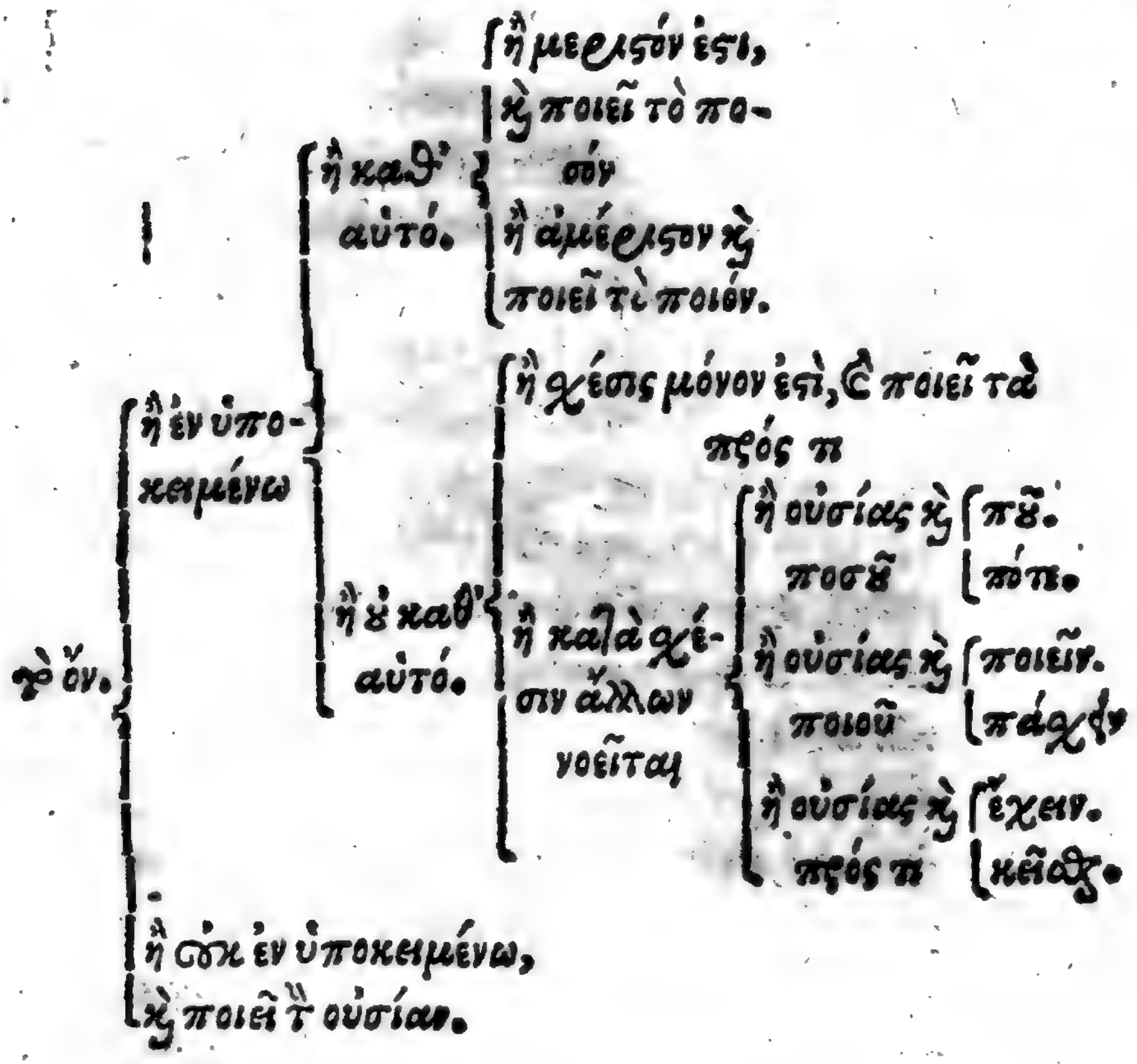

Περὶ τῶν κατηγορουμένων ἐν ᾧ καὶ ὃ ἐστὶ τὸ ἔν τινι. Κεφάλ. ιε.

Πᾶσα κατηγορία, ἢ *ἐπίσης ἐστὶ τῷ ὑποκειμένου, ἢ ἐπὶ πλέον· ἐπ' ἔλαττον δὲ οὐδέποτε. καὶ ἐπὶ πλέον μέν, ὅτι τὰ καθολικώτερα, κατηγορεῖται τῶν μεριικωτέρων.

ἐπὶ πλέον ἢ ἐπίσης ἐστὶ τῷ κατηγορουμένῳ.

οἷον

ἐπὶ τῶν κατηγοριῶν.

τῶν ὄντων
- τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου λέγεται.
  - τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, ὡς τὸ καθολικὸν συμβεβηκός.
  - τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ οὐκ ἔστιν, ὡς ἡ καθολικὴ οὐσία.
- τὰ δ' οὐ λέγεται καθ' ὑποκειμένου.
  - τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, ὡς τὸ τὶ λευκόν.
  - τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ οὐκ ἔστιν, ὡς ἡ μερικὴ οὐσία καὶ ἄτομον.

τὰ ὄντα.

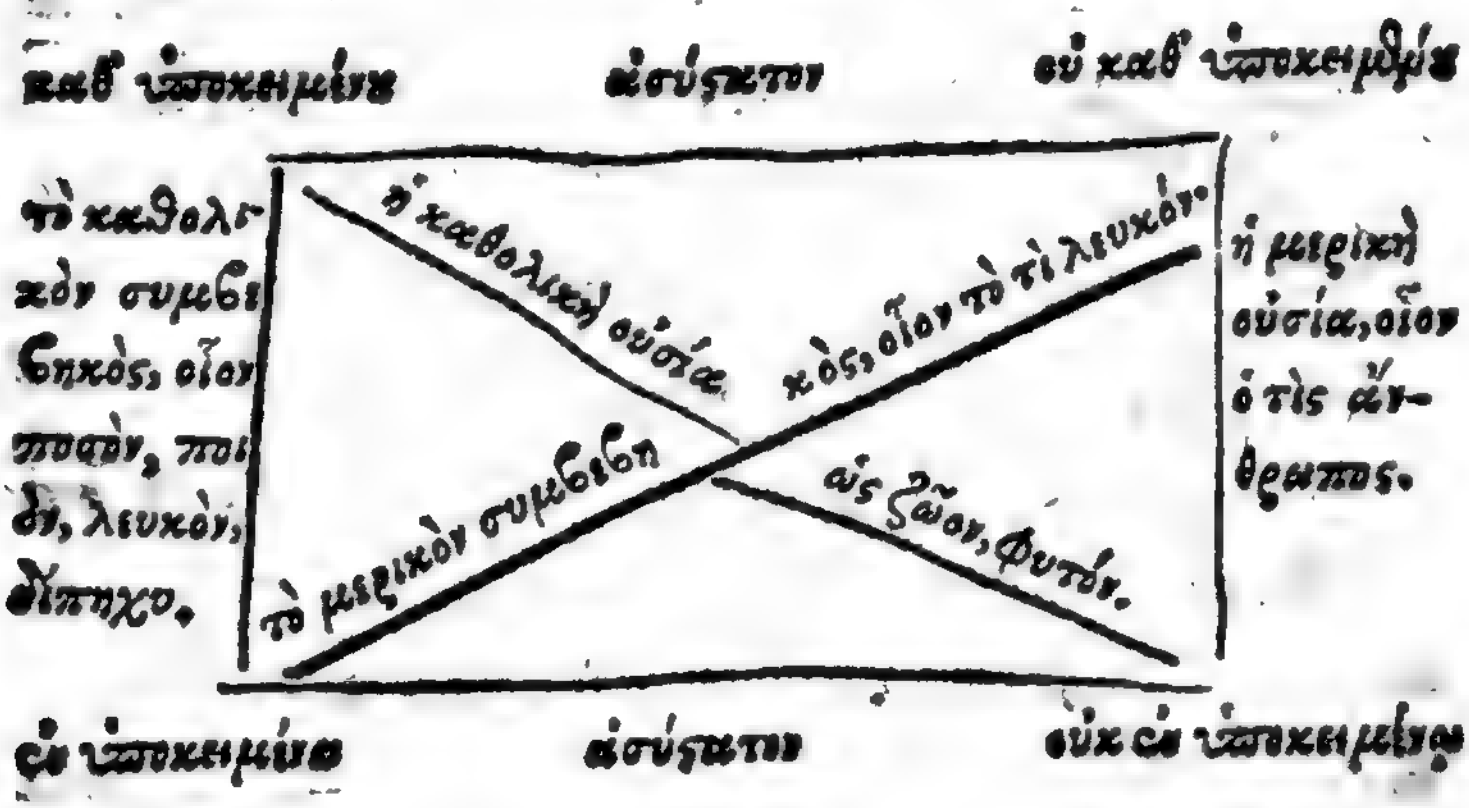

θεωρεῖσθαι κατὰ τ̃ τ̃ αὐθυπαρξίας λόγον. ὥστε ℭ οὕτως οὐκ ἔστι γένος τῶν κατηγοριῶν τὸ ὄν. θεωρεῖται δὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς κατηγορίαις, τὸ φύσει πρότερόν τι ℭ ὕστερον. τὸ γὰρ ποσὸν πρότερον τ̃ ποιοῦ· ℭ τὸ ποιὸν τῶν πρός τι· ἡ γὰρ ἀνείδεος ὕλη πρότερον ποσ̃ τι, ℭ ὕστερον ποιοῦτι· τὸ ποιὸν δὲ πάλιν καθ' αὑτὸ ὂν πρότερόν ἐστι τῶν πρός τι. ταῦτα γὰρ σχέσεις εἰσὶ· τὰ δὲ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, τ̃ σχέσεως πρότερα. τ̃των οὕτως ἐχόντων, * πρότερα τὰ ἐξ οὐσίας τ̃ ποσ̃ τῶν ἐξ οὐσίας ℭ ποιοῦ. καὶ ταῦτα πάλιν πρότερα τῶν ἐξ οὐσίας ℭ τ̃ πρός τι. γίνωσ ℭ οὕτως οὐκ ἔστιν οὐδὲ τὸ συμβεβηκὸς γένος τῶν ἐνέα κατηγοριῶν. διαιρεῖται δὲ τὸ ὂν εἰς τὰς δέκα κατηγορίας, καθ' ἄλλον οὐδένα τῶν διαιρετικῶν τρόπων, ἢ ὡς τὰ ἀφ' ἑνὸς ℭ πρὸς ἕν. μόνη γὰρ ἡ διαίρεσις αὕτη, τὸ φύσει πρότερόν τι τ̃ ὕστερον ἔχει θεωρούμενον ἐν ταῖς τμήμασι.

† A.C. πρότερα

ἕτε

εἰ καὶ μεταδίδωσι πάντως καὶ τῆς ὀνόματος καὶ τοῦ λόγου πλείου. ὥσπερ γὰρ τὸ γένος φωνὴ ὂν λογικὴ, μεταδίδωσι πάσης ἑκάστης κατηγορίας καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ λόγου αὐτοῦ (καὶ γὰρ ἑκάστη τῶν κατηγοριῶν καὶ γένος λέγεται), καὶ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται) καὶ τοῦτον τὸν λόγον καὶ τὸ συμβεβηκὸς μεταδίδωσι πάσης ἐννέα κατηγορίας, καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τοῦ οἰκείας ὑποστάσεως, μὴ ὂν γένος τῶν κατηγοριῶν. φωνὴ γάρ ἐστι καὶ αὐτὸ λογικὴ, μία τῶν πέντε φωνῶν. πάλιν ἐν οἷς τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον φύσει, τούτων τὸ καινῶς κατηγορούμενον γένος οὐκ ἔστιν· (οὐ δὲ γὰρ ἐν τοῖς εἴδεσι τοῦ αὐτοῦ γένους θεωρεῖται τὸ φύσει πρότερόν τε καὶ ὕστερον.) ἐν δὲ τοῖς κατηγορίαις θεωρεῖται αὐτό. φύσει γὰρ πρότερα τῶν συμβεβηκότων ἡ οὐσία ἐστίν. οὐσίας γὰρ μὴ οὔσης, ἐν τίνι ἂν ποιὰ καὶ πῶς ὑπάρξειν τὸ συμβεβηκός; συμβεβηκότος δὲ μὴ ὄντος, ἔστιν οὐσία. παράδειγμα γάρ ἐστιν * ἀδύνατον αὐτὴ μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν. ὥστε ἡ οὐσία συναναιρεῖ καὶ οὐ συναναιρεῖται, καὶ συνεισφέρεται καὶ οὐ συνεισφέρει. ὅπου γὰρ συμβεβηκὸς, ἀναγκαίως ἐκεῖ καὶ οὐσία ἐν ᾗ ἐστι [τὸ] συμβεβηκός. οὐ μὴν ἔνθα γε οὐσία, ἔνι καὶ συμβεβηκὸς ἐξ ἀνάγκης. * δυνατὸν γὰρ καὶ χωρὶς συμβεβηκότος * οὐσίαν θεω-

† C. V. αὐτὴ αὐθύπαρκτον

† C. R. δυνατὴ
† C. R. οὐσία

ὀνόματος μεταδίδωσι τοῖς εἰκείοις εἴδεσιν, ἀλλὰ
καὶ ὅλῳ τῷ ὁρισμῷ· τὸ δὲ ὂν διαιρούμενον εἰς τὰς
δέκα κατηγορίας, τῷ μὲν ὀνόματος αὐτῆς μετα-
δίδωσιν· τῷ λόγῳ δὲ πλείστου γε οὐδεμιᾷ. τὸ γὰρ ὂν
οὕτως ὑποχεάφησιν. ὃν ἔστιν ἡ αὐθύπαρκτον
πρᾶγμα ἢ μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν· ἢ τὸ
μὴ καθ' ἑαυτὸ δυνάμενον εἶναι, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχον
τὴν ὕπαρξιν. ἢ ἡ πρώτη τῶν κατηγοριῶν ἡ οὐσία· τὸ
τοιοῦτον ὅλον λόγον οὐκ ἐπιδέχεται· ἀλλὰ τὸ ἓν μέ-
ρος αὐτοῦ. ἢ γὰρ οὐσία ἐστὶ πρᾶγμα αὐθύπαρκτον,
μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν, καὶ οὐδὲν ἧττον. * ἴσ. συμβε-
ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαὶ κατηγορίαι * συμβεβηκὸς οὖσαι, βηκότα.
τὸ λοιπὸν μέρος λαμβάνουσι τοῦ τὸ ὄντος ὑποχεα-
φῆς, καὶ οὐχ ὅλῳ τῷ ὑποχεαφῇ, οὐδὲ αὐταί. συμ-
βεβηκὸς γάρ ἐστι πρᾶγμα, μὴ καθ' ἑαυτὸ δυνά-
μενον εἶναι, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ ἔχον τὴν ὕπαρξιν. ὥστε οὐκ
ἔστι γένος τῶν κατηγοριῶν τὸ ὄν. ἔτι πᾶν γένος διαιρού-
μενον εἰς εἴδη μὴ εἰδικώτατα, δύο ἢ τρία ἔχει τὰ ἐξ
αὐτοῦ διαιρούμενα, ἢ κατὰ τὸ ἀπαύριον παραφέ-
τοῦ δὲ ὄντος ἡ διαίρεσις μέχρι δέκα προχωροῦ-
σί πινων μὴ ὄντων εἰδικωτάτων εἰδῶν, εἰκότως
ἂρ' οὐκ ἔστι γένος εἰς εἴδη ἐστί. τὸ δὲ μὴ εἶναι τὰς κα-
τηγορίας εἰδικώτατα εἴδη, παρίστανται σα-
φῶς ἐκ τοῦ ἔχειν ταύτας ὑφ' ἑαυτὰς καὶ εἰδικώτατα † λ. ὁ.
εἴδη, καὶ γένη ὑπάλληλα. ἐν τούτῳ † δηλονότι δὲ δῆλοι ἐσ
τὸ συμβεβηκός ἐστι γένος τῶν ἐννέα κατηγοριῶν,

εἰ καὶ

σημαίνουσι· καὶ εἰσὶ φωναὶ κατηγορικαὶ φύσεων, ἤγουν λόγοι κατὰ πραγμάτων λεγόμενοι φυσικῶς. Διὰ τοῦτο καὶ κατηγορίαι κυρίως ἐκλήθησαν. αἱ δὲ πέντε φωναὶ λέγουσι μὲν καὶ αὗται κατηγορικαὶ ἁπλῶς, ὡς σημαντικαὶ· οὐ μὴν φύσεις πραγμάτων σημαίνουσιν, οὐδὲ κατὰ πραγμάτων ὑπάρξεως φέρονται. καὶ κατὰ τοῦτο οὐδὲ κυρίως ἔχουσι τὸ κατηγορικὰς εἶναι φωνάς, ἀλλ' ἁπλῶς φωναὶ· λόγοι δηλονότι σημαντικοὶ τῶν πραγμάτων ὀντότητος, λεγομένοις λόγοις ἐν θεωρήμασι. διὸ καὶ λογικαὶ μᾶλλον εἶεν αὗται, ἢ κατηγορικαί καθάπερ γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν οἱ κυρίως κατηγορικοὶ λόγοι εὑρίσκονται· (ἔστι γὰρ ἐνορᾶται τοῖς πράγμασι ἔστιν καὶ πῖον καὶ τὰ λοιπά.) καὶ τὸ αὐτὸν τρόπον ἐν τοῖς τοιούτοις κατηγορικοῖς λόγοις, αἱ λογικαὶ αὗται θεωροῦνται φωναί. καὶ γλῶττα γὰρ ἐμφαίνει τὴν οὐσίαν, ἔστι εἶδος, ἔστι διαφορὰ, ἔστιν ἴδιον, ἔστι συμβεβηκὸς ἐν αὐτῇ σημαινόμενον. καὶ τῶν λοιπῶν δὲ κατηγοριῶν μιᾶς ἑκάστης καὶ γλῶττα ἐμφαίνεται καὶ εἶδος, καὶ διαφορὰ καὶ ἴδιον καὶ συμβεβηκὸς δι' αὐτῆς ὅλης χωροῦν. πᾶσαι δὲ αἱ κατηγορίαι γλωσσώπαι γλῶτται εἰσὶ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἐπάνω αὐτῶν ἄλλο τι γένος ἐπαναβεβηκός. κἂν γὰρ ἐν τοῖς ὄντως * διαιροῦνται, ἀλλ' οὐκ ἔστιν αὐτῶν γένος τὸ ὄν. τὸ γὰρ γένος οὐ μόνον τῷ ὀνόμα-

* ἐν διαιροῦνται.

μὲν καθ' αὑτὸ, ἢ μεριστόν ἐστι καὶ ποιεῖ τὸ ποσὸν· ἢ ἀμέριστον καὶ ποιεῖ τὸ ποιόν. εἰ δ' οὐ καθ' αὑτὸ, ἢ σχέσις μόνον ἐστὶ καὶ ποιεῖ τὰ πρός τι· ἢ κατὰ σχέσιν ἄλλων νοεῖται, καὶ ποιεῖ τὰς λοιπὰς ἓξ κατηγορίας. ἡ γὰρ καλλίστη καὶ πρώτη τῶν κατηγοριῶν οὐσία μὴ μὲν τὸ ποσὸν, γυνὴ τὸ πῦ, καὶ τὸ πότε· μὴ δὲ τὸ ποιοῦν, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν· μὴ δὲ τὸ πρός τι, τὸ ἔχειν ϗ τὸ κεῖσθαι. καὶ αὗται εἰσιν αἱ δέκα κατηγορίαι. πᾶσαι δὲ συγχέουσιν ἀπλαῖ. κἂν γὰρ ὑποχυνᾶν ἡ οὐσία λέγηται, μὴ μὲν τὸ ποσὸν τὸ πῦ καὶ τὸ πότε· μὴ δὲ τὸ ποιοῦν, τὸ ποιεῖν καὶ τὸ πάσχειν· μετὰ δὲ τῶν πρός τι, τὸ ἔχειν ϗ τὸ κεῖσθαι. ἀλλ' οὐδεμία τῶν κατηγοριῶν συνθετός ἐστιν. οὐδὲ γὰρ κατηγορία τὸ ἐν τόπῳ εἶναι, ἢ τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι, ἢ ἄλλοτι τῶν τοιούτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὀνόμασιν ἀπαρεμφάτοις τῶν κατηγοριῶν τινες ὠνομάσθησαν: τὸ ποιεῖν δηλαδὴ καὶ τὸ πάσχειν ϗ τὸ ἔχειν ϗ τὸ κεῖσθαι· ἵνα μὴ τῷ ἐφέλκεσθαι πρόσωπα συνθέσίν τινα εἰσαγάγωσιν. πᾶσαι τοίνυν αἱ κατηγορίαι ἁπλαῖ καὶ καθολικαὶ φωναί εἰσιν, ἁπλᾶ καὶ καθολικὰ σημαίνουσι πράγματα. Διὰ μέσων ἁπλῶν ϗ καθολικῶν νοημάτων. Διαφέρουσι δὲ τῶν πέντε φωνῶν, ὅτι αὗται μὲν αἱ κατηγορίαι κατὰ πραγμάτων φέρονται φυσικῶς· φύσεις πραγμάτων

πράγματα καὶ μὴ δεόμενα ἑτέρων πρὸς σύστασιν· τὰ δ' ἐν ἑτέροις ἔχοντα τὸ εἶναι. συμβεβηκότα γάρ εἰσι μὴ δυνάμενα καθ' ἑαυτὰ εἶναι, ἀλλ' ἐν ταῖς οὐσίαις τὴν ὕπαρξιν ἔχοντα. μόνως μὲν οὖν καθ' ὑποκειμένου λέγεται καὶ οὐχ ὑποκείμενα, τὰ καθόλου τῶν πραγμάτων καὶ γνωκώτατα. πάντα γὰρ κατηγορεῖσθαι μόνον, οὐ μὴν καὶ ὑποκεῖσθαι. οὐ καθ' ὑποκειμένου δέ εἰσιν, ἀλλ' ὑποκείμενα μόνως. δηλονότι τὰ μερικὰ τῶν πραγμάτων καὶ ἄτομα. διὰ τὸ μὴ κατηγορεῖσθαί τινων. ὁμοῦ δὲ καθ' ὑποκειμένου τε καὶ ὑποκείμενα λέγεται, τὰ εἰδικώτατα εἴδη καὶ τὰ ἀπ' ἀλλήλων ὕλην· ὡς ἄλλων μὲν ὄντα καθολικώτερα ἢ ἄλλων αὖ μερικώτερα· καὶ τοῖς μὲν ἐπάνω αὐτῶν ὑποκείμενα, τῶν δ' ὑποκάτω κατηγορούμενα. δῆλον ἐν τοῦθεν ὡς καθ' ὑποκειμένου, καὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν ἡ καθολικωτέρα οὐσία. οὐ καθ' ὑποκειμένου, καὶ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ, ἡ μερικὴ οὐσία ἢ ἄτομος. καθ' ὑποκειμένου, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ καθολικὸν συμβεβηκός. οὐ καθ' ὑποκειμένου καὶ ἐν ὑποκειμένῳ, τὸ μερικὸν καὶ ἄτομον συμβεβηκός. τούτων οὕτω *διακεκριμένων, τὸ ὂν ἢ ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν, ἢ οὐκ ἐν ὑποκειμένῳ. εἰ μὲν οὖν μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἴη, τὴν οὐσίαν ποιεῖ· εἰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ, ἢ οὐ καθ' αὑτό ἐστιν, ἢ καθ' αὑτό. ἀλλ' εἰ

† C. A. καθολικώτερον,
† A. C. διακειμένων

μὲν

πος. καθ' ὑποκειμένου δὲ πέτρος. ἐπὶ ὁ πέτρος, ὑποκείμενόν ἐστι· κατηγορέμενον δὲ, ὁ ἄνθρωπος. πάλιν τὸ ζῶον οὐσία ἐστὶν ὑποκειμένη τὸ ζῶον, καθ' ὑποκειμένου δὲ ζώου, τυγχάνει, κατηγορέμενον, ἡ οὐσία. ἔνθα μὲν οὖν ἡ κατ' ἀξίωσιν θέσις φαίνεται, καὶ κατ' ἀξίωμα πῶσιν ταλεῖται ἡ σύνταξις· ἐκεῖ τὸ πρὸς κατηγορίαν ληφθὲν ὑποκείμενον. ὡς ὅταν εἴπωμεν· τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου λέγεται. διὰ τοῦτο γὰρ τίθεμεν τὸ λέγεται, ἵνα καὶ ἐντεῦθεν τὸ πρὸς κατηγορίαν γνωσθῇ ὑποκείμενον. τὸ γὰρ λέγεται καὶ τὸ κατηγορεῖται, ταυτόν ἐστιν. ἔνθα δὲ ἡ ἐν θέσει ὁρᾶται, καὶ κατ' ἀξιωτικὸν πῶσιν γίνεται ἡ σύνταξις· ἐκεῖ τὸ πρὸς ὕπαρξίν ἐστιν ὑποκείμενον. ὡς ὅταν εἴπωμεν· τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ ἐστὶ *τίθεμεν, ἵνα ἐντεῦθεν τὸ πρὸς ὕπαρξιν γνωσθῇ ὑποκείμενον. ὑπάρξεως γὰρ σημαντικὸν τὸ ἐστιν. ὅταν δὲ λέγωμεν, ὅτι τῶν ὄντων τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου λέγεται· τὰ δὲ οὐ λέγεται καθ' ὑποκειμένου, τοῦτο φαμὲν· ὅτι τῶν ὄντων τὰ μέν τινων κατηγορεῖται, τὰ δὲ οὐ κατηγορεῖται τινων. ὅταν δὲ λέγωμεν ὅτι τῶν καθ' ὑποκειμένου λεγομένων, τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ οὐκ ἔστι, τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί· τοῦτο φαμὲν, ὅτι τῶν κατηγορουμένων, τὰ μὲν ἐν ἑτέροις οὐκ ἔχουσι τὸ ὑπάρξιν· (οὐσίαι γὰρ εἰσὶν αὐθυπάρκτα

* τίθεμαι

τὸ κεῖσθαι { ἵστασθαι. ἀνακεῖσθαι. καθῆσθαι.

ἄλλως· τὰ κείμενα { ἢ μᾶλλον ἔχει τὸ κεῖσθαι, ὡς τὰ στοιχεῖα. ἢ ἔγγονον, ὡς τὰ τέχνητά.

Κεφάλ. ιε. Ἔτι περὶ κατηγοριῶν.

Τῶν ὄντων, τὰ μὲν καθ' ὑποκειμένου λέγεται, τὰ δ' οὐ λέγεται καθ' ὑποκειμένου. τὰ μὲν λεγομένων καθ' ὑποκειμένου, τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ οὐκ ἔστι, τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ ἐστίν. ὡσαύτως δὲ τὰ μὴ λεγομένων καθ' ὑποκειμένου, τὰ μὲν ἐν ὑποκειμένῳ οὐκ ἔστι, τὰ δ' ἐν ὑποκειμένῳ ἐστί. διττὸν δὲ τὸ ὑποκειμένου [τὸ] σημαινόμενον. δηλοῖ γὰρ καὶ τὸ πρὸς ὕπαρξιν ὑποκείμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον πρὸς κατηγορίαν. καθηγορίαν δὲ εἴρηται, διὰ τὸ κατά τινων φέρεσθαι ἢ τινὰ λέγεσθαι. πρὸς ὕπαρξιν μὲν οὖν ὑπόκειται ἡ οὐσία τοῖς συμβεβηκόσι. πᾶσι γὰρ ἐν τῇ οὐσίᾳ ἔχει τὸ εἶναι· καὶ ἔστι μόνη ἡ οὐσία πρὸς ὕπαρξιν ὑποκείμενον. πρὸς κατηγορίαν δὲ ὑπόκειται τὰ εἴδη τοῖς ἰδίοις εἴδεσί τε καὶ γένεσι· καὶ τὰ εἴδη τοῖς ἑαυτῶν γένεσιν ἕως δὲ ἡμιακατάτου. οἷον ὁ πέτρος ἄνθρωπός ἐστιν. ὑπόκειται ὁ πέτρος ἐν τούτῳ τῷ ἀνθρώπῳ πρὸς κατηγορίαν, καὶ λέγεται ὁ ἄνθρωπος,

Κεφάλ. ιδ.

τὰ λεγόμενα καθ' ὄντα
- ἢ τῇ μὲν κατηγορίᾳ εἰσὶν ἁπλᾶ, τῷ δὲ σημαινομένῳ σύνθετα, ὡς τὸ τρέχω.
- ἢ τῇ μὲν κατηγορίᾳ σύνθετα, τῷ δὲ σημαινομένῳ ἁπλᾶ, ὡς οἱ ὁρισμοί.
- ἢ κατὰ τὴν κατηγορίαν ἁπλᾶ, καὶ κατὰ τὸ σημαινόμενον ἁπλᾶ,
  - οὐσία, ὡς ἄνθρωπος, βοῦς.
  - ποσὸν, ὡς δίπηχυ.
  - ποιὸν, ὡς λευκὸν, μέλαν.
  - πρός τι, ὡς πατὴρ, υἱός
  - πού, ἐν Λυκείῳ.
  - πότε, χθὲς, πέρυσι.
  - κεῖσθαι· ψύχεσθαι, θερμαίνεσθαι.
  - πάσχειν θερμαίνεσθαι, ψύχεσθαι.
  - ἔχειν, ὑποδεδέσθαι.
  - κεῖσθαι, καθῆσθαι.

τὰ κείμενα
- τὰ μὲν φύσει, ὡς τὰ στοιχεῖα.
- τὰ δὲ θέσει, ὡς αἱ δρίαντες καὶ [τὰ] σκεύη.

τὰ δ' ὑπολιάζοντά πως, καθήλιξ. τοῦ δὲ κεῖσθαι, τὰ μὲν φύσει μετέχει, ὡς τὰ πανάρια στοιχεῖα, ἐν
† A. C. οἰκείοις
† C. R. ὑπίχων.
πῖς *ἰδίοις ἱδρυμένα τόποις, καὶ ὁ οὐρανὸς τὴν αὐτὴν πάντων χωρὰν *ἐπέχων· τὰ δὲ θέσει, ὡς αὐδριάντες, καὶ κίονες, καὶ σκεύη καὶ ὅλως τὰ κατὰ τέχνην τινά, ἢ χρείαν πεθέμενα. ἔτι τὰ μὲν, ἐν στάσει ἔχει τὴν θέσιν, ὡς ἡ γῆ τὰ δ' ἐν κινήσει, ὡς τὰ οὐράνια σώματα. ἔτι τὰ μὲν, διαμένον ἔχει τὸ κεῖσθαι, ὡς τὰ στοιχεῖα καὶ ὁ οὐρανὸς· τὰ δ' ἔγχρονον, ὡς τὰ ἐν μέρει χρόνου ὑφεστῶτα. οὕτω μὲν οὖν οἱ φιλόσοφοι τὰς τοιαύτας δέκα γνωικωτάτας ἐξεῦρον κοινότητας. ἕκαστον δὴ τῶν κζ' μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων αὐτὸ καθ' αὐτό, πρᾶγμα μὲν ἐξ ἀνάγκης δηλοῖ· ψεῦδος δὴ ἢ ἀλήθειαν, οὐδαμῶς· τῇ δὴ πρὸς ἄλληλα τούτων συμπλοκῇ, ἡ ἀλήθεια, ἢ ψεῦδος ἀκολουθεῖ. Ἂν μὲν γὰρ εἴπω, ἄνθρωπος· ἢ ἵππος, ἢ τρέχει, ἢ ἵσταται· πρᾶγμα μὲν σημαίνω ἁπλῶς, οὐκ ἀληθεύω δὲ, οὐδὲ ψεύδομαι. ἐὰν δὲ συμπλέξας ἐρῶ, ἄνθρωπος τρέχει, ἢ ἵππος ἵσταται, τότ' ἐξ ἀνάγκης ἢ ἀληθεύω ἢ ψεύδομαι. τὰ μὲν οὖν πρῶτα καὶ δεύτερα πρόσωπα, διὰ τὸ εἶναι ὡρισμένα, ὡς τὸ τρέχω καὶ τρέχεις, συμπεπλεγμένα εἰσὶ τῷ σημαινομένῳ· τὰ δὲ τρίτα, διὰ τὸ εἶναι ἀόριστα, μὴ τ' ἀπλῶν ἐτάχθησαν.

κεφ.

τοιαῦτα τῷ ποός τι ἀπίνημαν. ἔστι δὲ τὰ ποός τι σχέσις ἑτέρου ποὸς ἕτερον. πάλιν ἔστι τι ἐν νῷ, ἐν ἀγορᾷ, ἐν θεάτρῳ, τῇ τοῦ πᾶ κοινότητι τὰ τοιαῦτα ποοσημαίνουσιν. τόπῳ δὲ ποοσταπτικὸν ὑπάρχει τὸ πᾶ. Διαφοραὶ δὲ αὐτοῦ ὅσαι τοῦ τόπου· ἄνω, κάτω, δεξιά, ἀριστερά, ἔμποσθεν, ὄπισθεν. τὸ δὲ χθὲς καὶ πέρυσι καὶ σήμερον, καὶ αὔριον, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἀπὸ τοῦ πότε σημαντικόν. τὸ δέ ἐστι χρόνου σημαντικόν. Διαφοραὶ δὲ τοῦ πότε, ὅσαι καὶ τοῦ χρόνου· ἐνεστὼς, παρεληλυθὼς, καὶ μέλλων. τὸ δὲ τύπτειν, τὸ θερμαίνειν, τὸ ψύχειν καὶ τὰ τοιαῦτα ἤγουν ποοδαπλήσια, ἐν τῷ ποιεῖν ἔθεσαν. ὥσπερ αὖ ἐν τῷ πάσχειν, τὸ τύπτεσθαι, τὸ θερμαίνεσθαι, τὸ ψύχεσθαι, καὶ τὰ * ὅμοια. ἔστι δὲ ποιεῖν μὲν τὸ ὁρᾶν ποός τι. πάσχειν δὲ, τὸ ὑφ' ἑτέρου ἄλλοῖ οὐδαμῶς. πάλιν * ἐπειδὴ ἔστι τὸ ὑποδεδέσθαι, ὡπλίσθαι, θλακτύλιον φορεῖν, τὰ ἐοικότα πάντα τούτοις τῷ ἔχειν δηλοῦσθαι δεδώκασιν. ἔστι δὲ τὸ ἔχειν οὐσίας ποὸς οὐσίαν πέρθεσις. τὸ δὲ ἑστάναι καὶ ἀνακεῖσθαι, καὶ καθῆσθαι, γένει κοινῷ τῷ κεῖσθαι ὑπέταξαν. κεῖσθαι δέ ἐστιν ἡ τοιαδὶ θέσις τοῦ σώματος. εἰ μὲν γὰρ ὄρθια τὰ μέλη πάντα εἰσὶν, ἑστάναι λέγεται. εἰ δ' ὕπτια πάντα, ἀνακεῖσθαι καὶ ἀνακεκλίσθαι. εἰ δὲ τὰ μὲν ὀρθιάζοντα,

† c. v. τοιοῦτα.

† c. v. ἐπὶ.

σωτο· καὶ τῦτο μετὰ τῦ ἐμψύχου σωῆψαν δια τῦ σώματος. ὅτι δὲ καὶ ἄγγελον ἔγνωσαν εἶναι καὶ ψυχὴν, οὐ μετέχει δὲ παῦτα τῆς τῦ σώματ@ Φύσεως (τὸ ὡὴ γὰρ μεριστὸν, καὶ τρεῖς ἔχον διαστάσεις· τὰ δὲ παντελῶς ἀμερῆ, & μηδεμίαν κεκτημένα διαστάσιν· οὐ μῆκος, ἢ πλάτος, οὐ βάθος.) διὰ τ οὐσίας ἑῶσαν τῷ σώματι τὸ ἀσώματον, καὶ γέγονεν ἡ οὐσία πάντων τῶτων ἀνυπάρκτων ὄντων γένος κοινόν. ἐπὶ δέ τινα τῶν πραγμάτων ἐν τῇ οὐσίᾳ, μὴ μόνον ἐν ἑαυτοῖς τ ὕπαρξιν ἔχουσιν, οὕτω & ὡδεῖ* τῶτων ἐσκέψαντο. δύο τινὰ & τρία, καὶ δέκα καὶ ἑκάθσιν εὑρηκότες, αὐήξαγον ὅπερ τ ἀριθμόν· μέγα δὲ καὶ μικρὸν καὶ τὰ τοιαῦτα ὅπερ τὸ μέγεθος. τ ἀριθμὸν δὲ καὶ τὸ μέγεθος, ὡδιέλαβον τῷ ποσῷ. δύο γοῦν ἔχον κοινότητας ὡδιεκτικὰς πραγμάτων πολλῶν, τ οὐσίαν καὶ τὸ ποσόν. πάλιν ἔστι τι λευκὸν, μέλαν, κίρρον· παῦτα ὑπὸ τὸ χρῶμα σωήθροισαν. ἔστι δέ τι γλυκὺ, πικρὸν, θερμὸν, ψυχρόν· παῦτα δὴ καὶ τὸ χρῶμα, καὶ τὰς πίχνας, καὶ τὰς ὀπτησίμους μιᾷ κοινότητι ὡδιέγραψαν, τῷ ποιῷ. ποιὸν δέ ἐστιν, ἀφ' οὗ παρωνύμως ὀνομάζε) τὸ μετέχον, ἢ ὀπωσοῦν ἄλλως ἀπ' αὐτό· ὡς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικὸς, καὶ ἀπὸ τῆς ἀρετῆς ὁ σπουδαῖ@. ὅτι ἢ καὶ δεξιόν ἔστι τι καὶ ἀριστερὸν, καὶ πλατύτερον καὶ ἧττον· τὰ τοιαῦτα

† c. v. περὶ τύτυ.

αὐταφέρονται· καὶ οὐκ ἔστι τῶν ὄντων οὐδὲν, ὃ μὴ τού-
τοις ἐμπεπλεκται. καὶ γὰρ οἱ φιλόσοφοι πάν-
των τῶν ὄντων ἐπιστήμονες εἶναι βουλόμενοι, ἐπὶ τῶν
κατὰ μέρος ἐπιστήμη οὐκ ἔστι. διά τε τὸ πολυά-
ριθμον αὐτῶν, καὶ τὸ ἀεὶ γινητὸν καὶ φθαρτὸν, τῇς
εἰρημένῃς κινότητι· τὰ πάντα συμπεπλέκεσθαι·
καὶ οὐ μόνον κατὰ μέρος ἀνθρώπους, καὶ οὐ κατὰ
μέρος ἵππους ἐπισκεψάμενοι πρότερον ὅπως ἔ-
χουσι φύσεως, ἐπὶ τὸ καθόλου ἄνθρωπον καὶ τὸ κα-
θόλου ἵππον ἀνέδραμον, τυπῆσιν, ἐπὶ τὸ εἰδος
τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐπὶ τὸ εἶδος τοῦ ἵππου. τοῦτο δὲ
καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ζώων πεποιηκότες τῶν μερικῶν,
ἀπὸ τῶν τρεπτῶν καὶ ἀλλοιωτῶν μεπέβησαν ἐπὶ τὰ
ἄτρεπτά τε καὶ ἀναλλοίωτα. τρεπτὰ μὲν γὰρ καὶ
ἀλλοιωτὰ ὑπάρχει τὰ μερικά· τοῖς δὲ καθόλου
τὸ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχειν ἐστίν. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν τοιούτων
εἰδῶν, οὐκ ἔστιν ἅπαντα τῇ διανοίᾳ ἐφικτά·
(πολλὰ γὰρ αὐτῶν ἀγνοεῖται ἡμῖν.) τὸ καθολικώ-
τερον αὖθις ζητήσαντες εὗρον τὸ ζῶον. ὡσαύτως δὴ
καὶ τὰ καθ' μέρος φυτὰ πρὸς τὸ καθόλου συναγα-
γόντες φυτὸν, καὶ πρὸς τὸ ζῳόφυτον τὰ ζῳόφυ-
τα· ταῦτα πάντα τὸ ζῶον, τὸ φυτὸν, τὸ ζῳόφυτον,
τῷ ἐμψύχῳ συνέδησαν. θεωρήσαντες δὲ καὶ [τὰς]
ἀψύχους φύσεις, τὸ ξύλον, τὸ λίθον, τὸ σίδηρον καὶ
τὰ ὅμοια· τὸ καθόλου ἄψυχον δι' αὐτῶν συνεση-

τὸ ἴδιον ἐκλαμβάνουσιν οἱ πλατωνικοὶ

- ἀπὸ τῆς διεργανώσεως, ὡς τὸ ζῷον κεφάλου τῇ ἀμφισβαίνῃ.
- ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, ὡς τὸ λογικὸν βαδιστικὸν τῷ καρκίνῳ.
- ἀπὸ τῆς δυνάμεως, ὡς τὸ καυστικὸν τῷ πυρί.

Περὶ τῶν κατηγοριῶν.

Κεφάλ. ιδ.

Τὰ λεγόμενα καθ' ἕνωσιν, ἢ τῇ μὲν συμφορᾷ εἰσιν ἀπλᾶ, τῷ δὲ σημαινομένῳ συμπεπλεγμένα· (οἷς τὸ τρέχω. τὸ γὰρ τρέχω, ἁπλοῦν μέν ἐστι τῇ συμφορᾷ καθ' ἁπλότητα· τῷ δὲ σημαινομένῳ, συμπεπλεγμένον καθ' σύνθετον. δηλοῖ γὰρ ἅμα, καὶ τὸ δρόμον, ποιότητα, οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν·) ἢ τῇ μὲν συμφορᾷ ὑπάρχουσι σύνθετα, τῷ σημαινομένῳ δὲ γε ἁπλᾶ· (ὡς ὅτι λέγει τις περίγματος ὁρισμόν· ἐν γὰρ τούτῳ δηλοῖ μὲν τὸ σύνθετον φωνῆς, ἐκεῖνο δηλονότι τὸ πρᾶγμα, ὅπερ ὁρίζεται.) ἢ καὶ τῇ συμφορᾷ καὶ τῷ σημαινομένῳ συμπεπλεγμένα εἰσὶ τὰ λεγόμενα· ὡς τὸ παῖλον δημηγορεῖ· ἢ καὶ τῇ συμφορᾷ καὶ τῷ σημαινομένῳ ἁπλᾶ. τούτων δὲ μηδεμίαν συμπλοκὴν λεγομένων ἕκαστον ἢ οὐσίαν σημαίνει, ἢ ποσὸν, ἢ ποιὸν, ἢ πρός τι, ἢ πότε, ἢ ποιεῖν, ἢ πάσχειν, ἢ ἔχειν, ἢ κεῖσθαι. πάντα γὰρ τὰ ὄντα, ὑπὸ τὰς δέκα ταύτας κοινότητας ἀναφέ-

νοῦ σημαινόμενον, καὶ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων τὸ ὄνομα μόνον κοινόν· ἐπὶ δὲ τῶν συνωνύμων, τό, τε ὄνομα καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος. ἔστι δὲ κοινὸν, τὸ ἐν πολλοῖς θεωρούμενον, ἢ τὸ πολλῶν κατηγορούμενον. τὸ δὲ ἴδιον οἱ πλατωνικοὶ τριχῶς ἐκλαμβάνουσι: ἀπὸ τῆς διοργανώσεως, ὡς τὸ δικέφαλον τῇ *ἀμφισβαίνῃ ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, ὡς τὸ λοξοβαδιστικὸν τῷ καρκίνῳ· ἀπὸ τῆς δυνάμεως, ὡς τὸ καυστικὸν τῷ πυρί. δύναται γὰρ ὑπὲρ παῦ ἕτερον σῶμα καίειν τὸ πῦρ. † A. C. ἀμφιβαίνῃ.

ιγ. περὶ ἰδίου ἐν ᾧ καὶ περὶ κοινοῦ.

τὸ ἴδιον
- ὃ παντὶ μὲν ὑπάρχει, μὴ μόνῳ δὲ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δίπεδον.
- ὃ μόνῳ, οὐ παντὶ· ὡς τὸ φαλακρὸν ἢ γραμματικόν.
- ὃ μόνῳ καὶ παντὶ, ἀεὶ δὲ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ πλειοῦσθαι.
- ὃ μόνῳ καὶ παντὶ, καὶ ἀεὶ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν, ὃ καὶ κυρίως ἴδιόν ἐστι.

τὸ κοινὸν
- τὸ εἰς μέρη διαιρετὸν, ὡς ἀγρὸς κοινός.
- τὸ ἀδιαιρέτως ἐν χρήσει κοινῇ λαμβανόμενον, ὡς εἷς δεσπότης δύο δεσποτῶν.
- τὸ ἐν ἀποκαπλήψει ἰδιοποιούμενον, ὡς ὁ ἐν θεάτρῳ τόπος.
- τὸ ἐπίσης μετεχόμενον, ὡς ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκος τοῖς ἀκούουσι.

ἀπὸ

ἴδια, μηδεμίαν κοινωνίαν ἔχοντος τοῦ εἴδους πρὸς ἕτερον εἶδος κατὰ τὸ ἴδιον. ἐπεὶ σὺ ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχει διπλοῦς· (μετέχει γὰρ καὶ τῆς τῶν ἀλόγων ζωῆς, καὶ τῆς τῶν λογικῶν νοήσεως, ὑπάγει δὲ ὧν καὶ οὐράνιος, θνητὸς καὶ ἀθάνατος, ὁρατὸς καὶ νοούμενος.) καθὸ μὲν κοινωνεῖ τοῖς ἀλόγοις, ἔχει καὶ τὸ ἴδιον τὸ γελαστικόν. ἔστι γὰρ τὸ γελαστικὸν, δυνάμεις τῆς ἀλόγου ψυχῆς ἐνεργουμένη διὰ τῶν μυῶν· ὡς καὶ τὸ χρεμετιστικὸν καὶ τὰ τοιαῦτα. καθὸ δὲ τοῖς λογικοῖς κοινωνεῖ, τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν κέκτηται ἴδιον· τοῦτο γὰρ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἐστι δυνάμις. ἔχει τοίνυν ὁ ἄνθρωπος ἕκαστον ἴδιον κατὰ μηδενὸς ἑκάστῳ κοινῷ. λέγεται δὲ τὸ κοινὸν τετραχῶς· ἢ γὰρ τὸ εἰς μέρη διαιρετὸν, ὡς ἀγρὸς κοινὸς· ἢ τὸ ἀδιαιρέτως ἐν χρήσει κοινῇ λαμβανόμενον, ὡς εἷς δοῦλος, ἢ εἷς ἵππος θεατῶν διαφόρων· ἢ τὸ ἐν πρόκατάληψει ἰδιοποιούμενον, ὡς ὁ ἐν θεάτρῳ τόπος κοινὸς ὢν, ἴδιος γίνεται πρὸκαταλαβόντος αὐτόν· ἢ τὸ ἐπίσης μετεχόμενον, ὡς ἡ φωνὴ τοῦ κήρυκος. κατὰ τοῦτο τὸ σημαινόμενον ἡ, τε ὕλη πᾶσι τοῖς οὐσι κοινὴ, καὶ τὰ γένη καὶ αἱ διαφοραὶ κοιναὶ τοῖς αὐτῶν μετέχουσιν εἴδεσι· τὸ ζῶον ὅλοις τοῖς ζώοις κοινὸν, καὶ τὸ λογικὸν ὅλοις τοῖς λογικοῖς, καὶ τοῖς ἀλόγοις τὸ ἄλογον· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἁρμοζόντως, κατὰ τὸ τριττὸν τοῦ κοι-

νοῦ

ἀλλ' οὐ πᾶς ἄνθρωπος φαλακρὸς· ἢ ὁ παντὶ καὶ μόνῳ, οὐκ ἀεὶ δέ, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ πολιοῦσθαι· οὐκ ἀεὶ γὰρ, ἀλλ' ἐν γήρᾳ μένοντ(ος) τῇ κ(ατὰ) φύσιν· τέταρτον, ἐφ' ᾧ συνδεδράμηκε τὸ παντὶ καὶ τὸ μόνῳ, καὶ τὸ ἀεὶ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικόν. πᾶς γὰρ ἄνθρωπ(ος), κ(αὶ) μόνος ἄνθρωπος, καὶ ἀεί, γελαστικός. γελαστικὸς δὲ λέγεται, οὐ τῷ ἀεὶ γελᾶν, ἀλλὰ τῷ πεφυκέναι γελᾶν. τοῦτο τὸ τέταρτον, κυρίως ἴδιον λέγε(ται)· ὅτι καὶ ἀντιστρέφει. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος γελαστικὸς, καὶ παῦ γελαστικὸν ἄνθρωπ(ος). εἰ γὰρ κ(αὶ) ὁ πίθηκος φαίνεται ἴσως γελᾶν· ἀλλ' οὐκ ἔχει ἐν ἑαυτῷ τ(ὴν) δύναμιν τοῦ γελᾶν, οὐ δὲ τῆς ἀληθείας γελᾷ· κατὰ μόνλω δὲ τ(ὴν) ὑπόφασιν, *τὸ γελαῦ σχῆμα πίζε(ται), τῷ μιμεῖσθ(αι) τ(ὸν) ἄνθρωπον. ζῶον γὰρ *μιμητικόν τυγχάνει ὁ πίθηκος. οὕτω γελᾶν εἴρηκ(ε) καὶ τ(ὸν) ἐρωδιόν, Δημόκριτος γέλωτος καὶ ψυχικῆς ἄμοιρον διαχύσεως. ὑπογράφε(ται) δὲ τὸ ἴδιον οὕτως. ἴδιόν ἐστι, τὸ παντὶ κ(αὶ) μόνῳ τῷ εἴδει κ(αὶ) ἀεὶ ὑπάρχον. ἑκάστῳ μὲν οὖν εἴδει τῶν ζώων ἐξαίρετόν ἐστιν ἴδιον· τῷ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν, τῷ ἵππῳ τὸ χρεμετιστικὸν, τῷ κυνὶ τὸ ὑλακτικόν· ἐπὶ πάντων ἄλλοις ἕτερα ἴδια. κατὰ πάντα γὰρ διαχωρίζονται τ(ὰς) κοινωνίας ἀλλήλων τὰ εἴδη, καὶ διὰ τοῦτο λέγονται ἴδια· διὰ τὸ ἰδιάζοντος ποιότητα τοῖς εἴδεσιν, ὧν εἰσιν ἴδια,

† C.R. τῶ.

† C.R. μιμητικὰ πάντα.

ιϛ. Περὶ διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος.

ἡ διαφορὰ
- ἡ οὐσιώδης, ἥτις καλεῖται ἰδιαίτατα, ὡς τὸ λογικόν.
- ἡ ἐπουσιώδης
  - ἡ κοινῶς, ὡς τὸ καθῆσθαι.
  - ἡ ἰδίως, ὡς τὸ φαλακρόν.

ἡ διαφορὰ
- κοινῶς.
- ἰδίως.
- ἰδιαίτατα.

τῶν διαφορῶν
- αἱ μὲν ἄλλο ποιοῦσιν, ὡς τὸ λογικόν.
- αἱ δὲ ἀλλοῖον, ὡς τὰ κοινῶς καὶ ἰδίως συμβεβηκότα.

τῶν διαφορῶν
- αἱ μὲν χωριστοί.
- αἱ δὲ ἀχώριστοι
  - αἱ μὲν καθ' αὐτό.
  - αἱ δὲ κατὰ συμβεβηκός.

Κεφάλ. ιγ. Περὶ ἰδίου ἐν ᾧ καὶ περὶ κοινοῦ.

† C.V. ὅταν π

Τὸ ἴδιον λέγεται πεταχῶς· ἢ *ὃ παντὶ μὲν ὑπάρχει τῷ εἴδει, οὐ μόνῳ δὲ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ δίπουν. πᾶς μὲν γὰρ ἄνθρωπος δίπους· οὐ μόνος δὲ ὁ ἄνθρωπος δίπους, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ζῶα· ἢ ὃ μόνῳ μέν, οὐ παντὶ δέ· ὡς τῷ ἀνθρώπῳ τὸ φαλακρόν. καὶ γὰρ μόνος ὁ ἄνθρωπος φαλακρός, ἀλλ'

πῶς τὸ ἰσοσθενὲς ἴδιον, ὡς συμβαῖνον καὶ συνεχέχυν τῷ πράγματι. λέγομεν γὰρ τ̄ οὐσίαν τοῦ χρώματος, διὰ τὸ ἐν τοῖς οὖσι πεφυκέναι καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι αὐτό. καὶ πάλιν λέγομεν συμβαίνειν τ̄ ὑποστάσει τὸ συμπέρασμα· τοιοῦτοι, συνέπεται φυσικῶς πως καὶ ἰσοσθενῶς. λέγεται δὲ τὸ τοιοῦτον συμβεβηκὸς, εἴτουν τὸ οὐσιῶδες ἴδιον καὶ πάντη ἀχώριστον καὶ καθ' αὑτὸ τοῦ ὑποκειμένου, πρώτως καὶ καθ' αὐτὸ ὑπάρχειν τῷ πράγματι· ὡς τῷ σώματι, τὸ τριχῇ διαστατόν· πρώτως μὲν, ὅτι αὐτῷ μόνῳ ὑπάρχει ἀμέσως· καθ' ἑαυτὸ δὲ, * ὅτι οὐσιωδῶς. οὐκ εἰπὲ δὲ καθ' αὐτὸ, τοῦτο καὶ πρώτως. ὑπὲρ πλέον γὰρ τὸ πρώτως τὸ καθ' αὐτό. τὸ γὰρ ζῷον ὑπάρχον τῷ ἀνθρώπῳ καθ' αὐτὸ καὶ οὐσιωδῶς, οὐχ ὑπάρχει ἐν πρώτως. ἐστὶ γὰρ ζῷον ἀνθρώπου μὴ ὄντος. τριχῇ δὲ τὸ διαστατὸν σώματος μὴ ὄντος, οὐκ ἔστιν· οὔτε νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἀνθρώπου μὴ ὄντος· οὔτε συμπέρασμα, ὑποστάσεων μὴ οὐσῶν· οὔτε ὁρισμὸς, ἀπάντων τοῦ ὁριστοῦ. διὸ καὶ οἱ ὁρισμοὶ, καὶ πρώτως ὑπάρχουσι τοῖς ὁριστοῖς, ἐν ἰσοσθενῶς, εἴγε κυρίως εἰσὶν ὁρισμοί. οὐκ τούτων [ὧν] τ̄ καθ' αὐτὰ καὶ πρώτως ἡ κυρίως ἀπόδειξις γίνεται· οὔτε ἐν τ̄ συμβεβηκότων· οὐτ' ἐκ τῶν καθ' αὐτὰ μὲν, μὴ πρώτως δὲ τοῖς πράγμασιν ὑπαρχόντων.

† c. v. l. διπ.

Περὶ

καὶ αἰδίῳ ὑποβαλών τ χρειαί. καὶ ταῦτα πάντα ψυχαῖς δυνατ) χωρὶς τ τῦ ὑποκειμένε φθορᾶς. τριχῶς οὖν τ διαφορᾶς λεγομένης, κοινῶς καὶ ἰδίως Ϲ ἰδιαίτατα· πᾶσα μὲν διαφορά, ἑτερότης τί ἐστι, καὶ ἑτεροῖόν τι ποιεῖ προσγινομένη τινί. Ἀλλ' αἱ μὲν κοινῶς Ϲ ἰδίως διαφοραὶ, ἀλλοῖον ποιῶσιν· αἱ δ ἰδιαίτατα, ἄλλο· αἵτινές εἰσιν ἀχώριστοι Ϲ καθ' αὐτὸ τ ὑπάρξεως. †ὁδὶ γάρ ἐστιν ἐπινοῆσαι ζῶον αὐαίσθητον ἢ ἄνθρωπον ἄλογον, ἢ ἵππον ἀλογίας κεχωρισμένον. αὗται μὲν οὖν αἱ ἄλλο ποιῶσαι διαφοραὶ, καθ' ἑαυτὰς τί εἰσι, Ϲ τὸ μᾶλλον Ϲ τὸ ἧττον οὐκ ἐπιδέχονται. ὅτε γὰρ τὸ γένος μᾶλλον Ϲ ἧττον κατηγορεῖται οὗ αὐ εἴη γένος, οὔτε αἱ τῦ γένους διαφοραί. καθ' ἃς διαιρεῖται τὸ γένος εἰς τὰ εἴδη. αἱ δ ἀλλοῖον ποιῶσαι, καὶ συμβεβηκός τί εἰσι, καὶ ὑπτεύονται Ϲ αὐξάνεται ἅπασαι. κάθηται γάρ τις μᾶλλον ἑτέρε, Ϲ ἄλλος ἄλλε βαδίζει μᾶλλον· καὶ σιμὸς σιμώτερός ἐστι τις, Ϲ γλαυκὸς γλαυκότερος. ὁ δὲ μία σὺν τ κοινῶς ἢ ἰδίως διαφορῶν συμπλεῖ πρὸς τ ὁρισμόν. ὑποχράφουσι γὰρ αὗται τὰ πράγματα, οὐ μὴν καὶ ὁρίζουσιν. αἱ σὺν ἰδιαίτατα διαφοραὶ, πράγματος ἑκάστε συμπληροῦσι τ ὁρισμόν. ἀναγκαῖον σὲ εἰδέναι, ὅτι [τι] τὸ τ οὐσίας ὄνομα καὶ ὑπὸ τ ἀπλῶς ὑπάρξεως ἑνίοτε τάττεται, καὶ ὅτι τὸ συμβεβηκὸς σὺν

πατε

μὴ νοσεῖν, * ὁπὲ δὲ ὑγιαίνειν· ϗ νῦν μὴ νεάζειν, ἔκποτε ἦ γεγηρακέναι. ταῦτα γοῦν ϗ τὰ ϖᾶσα πλήσια λέγοντα κοινῶς διαφοραὶ, ϗ χωριστὰ συμβεβηκότα. ξ δὲ τὸ ἄχωριστον συμβεβηκὸς ἑαυτῷ μὴ οὐ διαφέρει τὸ ἄτομον, ἑπερᾳ ἦ ἀτόμου διαφέρει. οἷον, ἔστι τὶς σιμὸς· ἀδιώατον χωρισθῆναι αὐτὸν τ σιμότητα· διαφέρει ἦ οὗτος τῷ χρυπῷ. ὡσαύτως ϗ ὁ γλαυκὸς ϗ ὁ ἔχων ἐκ περαύματος ἐσκιῤῥωμμένον οὐλὴν, ἑαυτῶν μὲν οὐ διαφέρουσιν, ἄλλων δὲ διαφέρουσιν. ἔστι ἦ ἡ σιμότης, ἡ γλαυκότης, ἡ ἐν τῷ αἰθίοπι μελανία, ϗ ἡ ἐν τῷ κόρακι, ϗ ἡ ἐν τῷ κύκνῳ λευκότης, ϗ πάντα ταῦτα, συμβεβηκότα ἀχώριστα· καθὸ οὐ δυνατὰ χωρισθῆναι πραγματικῶς τῶν ἐν οἷς * ἀτόμων εἰσὶ κατ' ὀπίνοιαν ἦ χωρίζονται ϗ αὐτὰ τ πραγμάτων, τῇ φύσιν μὴ λυμαινόμενα. διὰ τοῦτο παντὸς συμβεβηκότος ἀχωρίστου ϗ χωριστοῦ κοινὸς ὁ λόγος οὗτός ἐστι. συμβεβηκός ἐστιν, ὃ γίνεται ϗ ἀπογίνεται χωρὶς τ τοῦ ὑποκειμένου φθορᾶς. ϗ πάλιν, συμβεβηκός ἐστιν ὃ ἐνδέχεται τῷ αὐτῷ ὑπάρχειν ἢ μὴ ὑπάρχειν. ἐνδέχεται γὰρ ἄνθρωπον ϗ καθῆσθαι ϗ ἑστάναι ϗ βαδίζειν, ϗ εἶναι σιμὸν ϗ μὴ εἶναι· ϗ ἀπογινομένης τ γλαυκότητος οὐδὲν ἧττον ὁ ἄνθρωπος μένει. δυνατὰ δὲ ϗ κύκνον ἀπογεγηνᾶναι μέλαν, ϗ ὁ κόραξ λευκὸν, ϗ αἰ-

† C. A. ἔκποτε δ'

† C. V. ἀτόμοις.

ὁπ γοῦν τῦ σώματ☉ τ διαίρεσιν, εἰς ἔμψυχον ποιῆμεν ϗ ἄψυχον, χρὴ πρόσωπα κεῖσθαι τὸ σῶμα· ἵνα διαιρῆται τὸ σῶμα εἰς ἔμψυχον σῶμα καὶ ἄψυχον σῶμα. οὕτω δὴ καὶ π τ ἄλλων ποιητέον: ὡς αὖ καὶ αἱ διαφοραὶ ϗ τὰ γένη ϗ τὰ εἴδη σώ-
† C. R. ἅπερ. ζων᾽ ἀσυγχύτως * ὅπερ εἰσί. πρῶτοι μὲν οὖν τ οὐσιώδους διαφορᾶς, ἥτις καὶ ἰδιαίτατα καλεῖται διαφορά, τοσοῦτα εἰρήσθω. ἡ δ᾽ ἐπουσιώδης διαφορὰ αὐτό ἐστι τὸ συμβεβηκός. διαιρεῖται δ᾽ αὕτη, εἴς τε τ κοινῶς διαφοράν, ϗ εἰς τ ἰδίως διαφοράν. καὶ κοινῶς μὲν διαφορά ἐστι, τὸ χωριστὸν συμβεβηκὸς· ὃ καὶ ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐστὶ κατηγορεῖται. ἰδίως δὴ διαφορά, τὸ ἀχώριστον συμβεβηκὸς· ὃ καὶ ἐν τῷ ὁποῖόν τι ἐστι λέγε᾽. τῶν γὰρ συμβεβηκότων, τὸ μέν ἐστι χωριστὸν, τὸ δὴ ἀχώριστον. κατὰ μὲν οὖν τὸ χωριστὸν συμβεβηκὸς διαφέρει ἄτομον ἑτέρου ἀτόμου καὶ ἑαυτῦ· οἷον καθή᾽ πέτρος, βαδίζει πρῶτ☉. ϗ γοῦν τὸ καθῆσθαι ϗ τὸ βα-
† C. V. καθίσαι. δίζειν ἀλλήλων λέγοντα διαφέρειν ὁ πέτρος καὶ ὁ πρῶτ☉. ἐνδέχε᾽ δὴ * καθῆσθαι τ πρῶτον ϗ βαδίζειν τ πέτρον, ϗ οὕτω χωρισθῆναι αὐτῶν τὸ τοιαύτῃ διαφορᾷ ἕκαστον ἑκάτερον. πάλιν διαφέρει ἄτομον ἑαυτῦ, ἐν τῷ
† C. R. ποτὲ μὲν καθῆσθαι, ποτὲ δ᾽ ἑστάναι ἢ βαδίζειν: καὶ ποτὲ μὲν καθεύδειν, ποτὲ δ᾽ ἐγρηγορέναι· καὶ * ὁτὲ

μὲν

ἐμψυχότητα ἔχουσα, ἔμψυχον· ἡ δὲ τ ἀψυχότητα, ἄψυχον· ἡ δὲ τ αἰσθητικότητος, αἰσθητικὸν· ϛ ἡ τ λογικότητα, λογικόν. αὗται μὲν ἐν καθ' ἑαυτὰς αἱ ποιότητες, † εἰσὶν αἱ διαφοραὶ· αἱ δὲ μετέχουσι τ ποιήτων ποιοτήτων οὐσίαι, τὰ ὑπάλληλα γένη τυγχάνουσιν. ἐπεὶ πῶς αὐ τὰ αὐτὰ, ϛ γένη * ἔσονται καὶ διαφοραί; καθ' ὡς διαφοραὶ μέν, ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορηθεῖεν, ὡς γένη δ' αὖ ἐν τῷ τί ἐστιν. εἰ δὲ καὶ πᾶν γένος εἰς εἴδη διαιρεῖται, διὰ τ διαιρετικῶν διαιρεῖται διαφορῶν· εἴδη δὲ τ οὐσίας ὁμολογεῖται εἶναι τὸ σῶμα καὶ [τὸ] ἀσώματον· διὰ ποίων δὴ διαφορῶν εἰς ταῦτα ἡ οὐσία διαιρεῖται ἢ διαιρεθήσεται, εἰ μὴ δι' αὐτῆς σωματότητός τε ϛ [τ] ἀσωματότητος, τὸ δὲ σῶμα πάλιν, εἰς τὰ οἰκεῖα εἴδη, τό τε ἔμψυχόν τε καὶ τὸ ἄψυχον, πῶς ἄρα μεθήσεται, ἢ πάντως διὰ τ ἐμψυχότητος καὶ ἀψυχότητος; ὅτι γὰρ λέγομεν τ οὐσίαν διαιρεῖσθαι εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον, εἰς οὐσίαν σεσωματωμένην καὶ μὴ σεσωματωμένην τ ἁπλῶς οὐσίαν διαιρεῖσθαι φαμέν· ἐπεὶ τὸ σῶμα πρότερον ἦν οὐσία μόνον, ἐνεργείᾳ δὲ λαβὸν καὶ [τὴν] σωματότητα, γέγονεν οὐσία ἐνσώματος. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀσώματον δεξάμενον τ ἀσωματότητα, οὐσία ὑπῆρξεν ἀσώματος. καὶ τὸ ἔμψυχον ἦν, πρότερον ἦν ἁπλῶς σῶμα, τοῦτ' ἔστιν, οὐσία ἐνσώματος· μεταλαβὸν δὲ καὶ τ ἐμψυχότητος, σῶμα ἔμψυχον ἐκτελεῖ.

† c. v. εἰσὶ καὶ.

† c. v. ἔσονται.

ἔμψυχον, τὸ αἰσθητικὸν, τὸ ἀμεταβατὸν, συνιστῶσι τὸ ζωόφυτον. ἔστι γὰρ τὸ ζωόφυτον, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ ἀμεταβατος. τὸ ἔμψυχον δὲ μὴ τὸ ἀναισθήτου, τὸ φυτὸν συνιστῶσι. καὶ ἔστι [τὸ] φυτὸν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθήτος. Ἕτερα πάλιν ἑτέρων εἰδῶν γίνονται συστατικὰ, τοιοῦτον ὄντα γενῶν διαιρετικά. *διὸ γὰρ αἱ διαιρετικαὶ τῶν γενῶν διαφοραὶ γίνονται συστατικαὶ τῶν εἰδῶν, ὁμοῦ πᾶσαν κέκληκεν εἰδοποιοί. αὗται δὲ αἱ διαφοραὶ, λέγονται εἶναι τὰ ὑπάλληλα γένη, οὐ πλαγίως δὲ ἐκ εἰσὶν. ἀλλ' ὥσπερ θερμὸν Ἕ ψυχρόν. ὀνομάζονται μὲν Ἕ αὗται μίναι αἱ ποιότητες, ἡ θερμότης δηλονότι Ἕ ἡ ψυχρότης. καλοῦνται δὲ οὕτω Ἕ τὰ τοιούτων ποιοτήτων μετέχοντα σώματα, ἔγγυον τὸ σῶμα τὸ ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὴν θερμότητα καλεῖται θερμὸν· καὶ τὸ τὴν ψυχρότητα κεκτημένον, ψυχρόν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ποιοτήτων τὰ Ἕ πεποιωμένων σωμάτων ἐστὶν εὑρεῖν. οὕτω δὴ [*καὶ σῶμα καὶ] ἀσώματον, ἔμψυχόν τι καὶ ἄψυχον. καὶ αἰσθητικὸν καὶ λογικὸν, καὶ τἄλλα ὁμοίως. λέγονται μὲν καὶ αὗται μόναι αἱ ποιότητες: ἡ σωματότης, ἡ ἀσωματότης, ἡ ἐμψυχότης, ἡ ἀψυχότης, ἡ αἰσθητικότης, ἡ λογικότης, καὶ δὴ τὰ *λοιπὰ ὡσαύτως. λέγονται δ' οὕτως, καὶ αἱ οὐσίαι αἱ τὰς τοιαύτας ἐν ἑαυταῖς κεκτημένοι ποιότητας. σῶμα μὲν, ἡ τὴν σωματότητα κεκτημένη οὐσία· ἀσώματον δὲ ἡ τὴν ἀσωματότητα· καὶ ἡ μὲν τὴν ἐμψυ-

† c. v. διὸ.

* Absunt à C. V.

† c. r. ἄλλα.

ὥσπερ ἡ καὶ ἰδιαίτατα διαφοραὶ ἔστω. διαφορά ἐστι τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορούμενον. ἐρωτώμενοι γάρ τί ἐστιν ἄνθρωπος, οἰκείως ἂν λέγοιμεν ὅτι ζῶον. πυθανομένου δέ τινος ὁποῖόν τι ζῶον ὁ ἄνθρωπος, τότε πάλιν οἰκείως ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι λογικόν. ὑπογράφωσι δὲ τὰς τοιαύτας καὶ ὅτω. διαφορά ἐστι τὸ χωρίζειν τὰ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. τό γὰρ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, χωρίζει τὸ ἄνθρωπον καὶ τὸ ἵππον, ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ὄντα τὸ ζῶον. πάλιν διαφορά ἐστιν, ὅτῳ διαφέρει ἕκαστον. ἄνθρωπος γὰρ καὶ ἵππος, καὶ μὴν τὸ γένος οὐ διενήνοχε· (ζῶα γὰρ καὶ ἀμφότερα.) κατὰ δὲ τὰς διαφορὰς, ἤτοι κατὰ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον, ἀπ' ἀλλήλων διέστηκε. λέγονται δὲ αἱ ἰδιαίτατα διαφοραὶ, διαιρετικαὶ καὶ συστατικαὶ· διαιρετικαὶ μὲν τὰ γένη, συστατικαὶ δὲ τὰ εἴδη. τὸ γὰρ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον, διαιροῦσι τὴν οὐσίαν· τὸ δὲ ἔμψυχον καὶ τὸ ἄψυχον διαιροῦσι τὸ σῶμα· καὶ τὸ αἰσθητικὸν, καὶ τὸ ἀναίσθητον διαιροῦσι τὸ ἔμψυχον· καὶ τὸ μεταβατικὸν καὶ τὸ ἀμεταβατὸν διαιροῦσι τὸ αἰσθητικόν. ταῦτα γοῦν τὰ τῶν γενῶν διαιρετικά, γίνονται συστατικὰ τῶν εἰδῶν. τὸ γὰρ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικὸν καὶ τὸ μεταβατικὸν συνιστῶσι τὸ ζῶον. ζῶον γάρ ἐστιν οὐσία ἔμψυχος αἰσθητικὴ μεταβατική. τὸ

Κεφάλ. ς. Τῷ λαμβάνοντι οὖν διαφορᾶς, οὐκ ἀπειθὴς καὶ οὐκ συμβεβηκότος εἰπεῖν· ἐπεὶ δ' αὐτὸ διαφορὰ ὀνομάζεται. ἡ γὰρ διαφορὰ ἢ οὐσιώδης ἐστὶν, ἢ ἐπουσιώδης· οὐσιώδης μὲν ἐστι διαφορὰ ἡ καθ' αὑτὸ τι φυσικὴ καὶ εἰδοποιὸς, ἥτις καλεῖται παρὰ τοῖς φιλοσόφοις ἰδιαίτατα διαφορά· καθ' ὃ εἶδος εἴδους διαφέρει, οἷον τὸ λογικόν. καὶ τοῦτο γὰρ διαφέρει τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ εἴδους καὶ ἵππου, καὶ τῶν λοιπῶν τῶν παρὰ τὸν ἄνθρωπον ζώων. ὁ δὴ λογικὸν, καθ' αὐτὸ ὑπάρχει τῷ ἀνθρώπῳ· καὶ τοῦ ἀνθρώπου φύσεώς ἐστι παραστατικὸν, καὶ τοῦ ἀνθρωπείου εἴδους ποιητικόν. λέγουσι δὲ τὴν ἰδιαίτατα διαφορὰν οὕτως. διαφορά ἐστιν, ἣ διατείνει τὸ εἶδος τοῦ γένους. ὁ γὰρ ἄνθρωπος πλέον ἔχει τοῦ ζώου τὸ λογικόν. τὸ γὰρ ζῶον, οὔτε λογικόν ἐστιν ἐνεργείᾳ, οὔτε ἄλογον. ἐπεὶ τὸ αὐτὸ ἕξει τὰ ἀντικείμενα. δυνάμει δέ γε τὸ ζῶον καὶ λογικὸν ὑπάρχει καὶ ἄλογον, καὶ πάσας ἔχει τὰς καθ' αὐτὸ διαφοράς. εἰ μὴ γὰρ τοῦτο, πόθεν αὖ τὰ εἴδη χοῖεν [τὰς] διαφοράς; οὔτε γοῦν ἐκ τῶν οὐκ ὄντων ἐν τῷ γένει τὸ εἶδος συνίστηται, (δυνάμει γὰρ εἰσιν ἐν τῷ γένει τὰ εἴδη αἱ διαφοραί.) οὔτε αὖ [τὸ] αὐτὸ εἰσιν ἅμα τὰ ἀντικείμενα. ἐνεργείᾳ γὰρ οὐδεμίαν ἔχει τὸ γένος διαφορὰν τῶν εἰδῶν. ὁρίζονται δὴ παύτῃ τὴν οὐσιώδη

† c.v. μὴν οὖν

τῶν λεγομένων εἶναι
- τὰ μὲν σώματα.
- τὰ δὲ ἀσώματα
  - τὰ μὲν ὑφέσηκε,
    - τὰ μὲν ἰδιαὶ ὑπόστασιν ἔχει, ὡς ἄγγελος, ψυχή.
    - τὰ δὲ ἐν ἑτέροις ἔχει τὸ εἶναι, ὡς τὰ γήϊνα καὶ τὰ εἴδη.
- τὰ δὲ ἐν μόναις ψιλαῖς ὑπονοίαις εἰσί.

τὸ ἄτομον
- τὸ ἀδιαίρετον, ὡς ἡ τιμὴ καὶ τὸ νῦν καὶ ἡ μονάς.
- τὸ δύστμητον, ὡς ὁ ἀδάμας.
- τὸ εἰδικώτατον εἶδος, ὡς μὴ πλειόνων εἰς εἶδη.
- καὶ τὸ κυρίως ἄτομον, ὡς Σωκράτης.

Τὸ ὂν πεπέρασται.

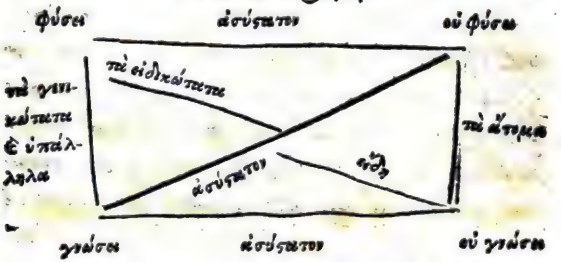

Περὶ Διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος.

ρεῖται ἀναγκαίως· σημαίνει δὲ τὸ ἄτομον πόσον τι· τὸ ἀδιαίρετον καθ' ἀμερεῖς, ὡς ἡ στιγμὴ, καὶ τὸ νῦν, καὶ ἡ μονάς, ἅπερ καὶ ἄποσα λέγεται. τὸ δύσμητον, ὡς ὁ ἀδάμας, λίθος. τὸ εἰδικώτατον εἶδος. Διὰ τὸ μὴ πίπτειν εἰς ἕτερα εἴδη. καὶ τὸ κυρίως ἄτομον, ὃ πίπτεται μόνον, οὐ σώζει δὲ μεθ' ἑαυτὸ τομὴν τὸ ἑτέρου εἶδος· οἷον ὁ πέτρος. πίπτεται μόνον εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα· ἀλλ' οὔτε ἡ ψυχὴ καθ' ἑαυτὴν ἐστὶ πέτρος· πλείους, ἐπεὶ οὐδὲ ἄνθρωπος πλείους ἐστὶν· οὔτε τὸ σῶμα. ἐπὶ τούτοις τοῖς ἀτόμοις, τοῖς φιλοσόφοις ὁ λόγος· ὅπερ ἀποδιδόασιν οὕτως. ἄτομόν ἐστι, τὸ ἐξ ἰδιοτήτων συγκείμενον ὧν τὸ ἄθροισμα οὐκ ἀνόρθωσις ἄλλο ἐστὶ * ἑτέρου τινός.

† C.R. ἐπίρρ.

Κεφ. ιά. Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀτόμου.

τὰ γένη { περὶ τῶν πολλῶν, ὡς ἐν τῷ δημιουργῷ. ἐν τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐν τοῖς κατὰ μέρος ἀν-
καὶ τὰ εἴδη { θρώποις τὸ ἀνθρώπου εἶδος. ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, ὡς ἐν τῇ διανοίᾳ.

τὰ

οἰκονομίας καὶ τὰ θαυμάσια. χρὴ δὲ γινώσκειν ὡς ὁ πλάτων πέντε γένη τῶν ὄντων φησὶν: οὐσίαν, ταυτότητα, ἑτερότητα, κίνησιν καὶ στάσιν: οὐσίαν λέγων, τὴν ἁπλῶς ὕπαρξιν· ταυτότητα † τὴν κοινωνίαν· ἑτερότητα τὴν διαφοράν· κίνησιν, τὴν ἐνέργειαν· στάσιν τήν τε ἠρεμίαν, ἣν ὁ ἀποστολικὸς † τοιαῦτα δὲ κινήσεως, καὶ † ἐν τῷ κινεῖσθαι μόνῳ· καθ' ὃν ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τοῖς θείοις δίδωσι στάσιν. † C. V. λέγων.

τὸ γὰρ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ κινεῖσθαι, στάσιν * λέγει δηλονότι. ἐπεὶ τοίνυν ἐν τοῖς οὖσι ἐστὶν ὑπάρξις καὶ κοινωνία πρὸς ἄλληλα καὶ διαφορά, ἐνέργειά τε καὶ στάσις † ἐνεργείας ὁπωσοῦν: διὰ τοῦτο τὰ τοιαῦτα γένη ὀνομάζει τῶν ὄντων ὡς πολλοῖς τοῖς γε οὖσιν ἐνθεωρούμενα. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, ἐν ᾧ τοῖς φυσικοῖς, τὴν ὕλην τίθεται γένος· ἐν δὲ τῇ λογικῇ πραγματείᾳ, τὰς δέκα κατηγορίας, γένη λέγει τὰ γενικώτατα· οὐσίαν, ποσὸν, ποιὸν, πρός τι, ποῦ, * πότε, ποιεῖν, πάσχειν, ἔχειν, κεῖσθαι. τούτων ἕκαστον ἔχει καὶ εἰδικώτατα εἴδη καὶ ὑπ' ἄλληλα γένη. ἐκ † C. V. ποτὲ. † C. R. οὖ

δὲ τῶν εἰδικωτάτων εἰδῶν εὐθὺς εἰς ἄτομα γίνεται ἡ διαίρεσις· ἥτις * οὐδὲ διαίρεσίς ἐστι κυρίως, ἀλλ' ἀπαρίθμησις. διὸ καί τινες αὐτὰ τὰ εἰδικώτατα εἴδη, γένη ὠνόμασαν ἄτομα· γένη μὲν, ὡς πρειλημμένα τῶν * ὑπ' αὐτὰ μερῶν· ἄτομα δὲ, ὡς ἀδιαίρετα. τὸ γὰρ διαιρούμενον γένος, εἰς εἴδη διαι- † C. R. ὑπὸ τὰ ἐλάχιστα μερικῶν. C. V. ὑπ' αὐτὰ μερῶν.

τὸ γὰρ ὂν, ἢ κ τῇ Φύσει κ τῇ γνώσει πεπερασμένον ἐστὶν ἢ οὐδὲ τῇ Φύσει οὐδὲ τῇ γνώσει· ἢ τῇ Φύσει μὲν πεπέρασται, τῇ γνώσει δὲ οὐ πεπέρασται· * οὐδὲν δέ πω ἐστὶ τῇ γνώσει πεπερασμένον, ἄπειρον ὂν τῇ Φύσει. τούτων οὕτως ἐχόντων, τὰ μὲν ἡμικώπια γένη κ τὰ τῶν ἀγγέλων, & Φύσει καὶ γνώσει πεπέρασται. ἀλλὰ γάρ εἰσι τὰ γένη τὰ ἡμικώπια. ὡρισμένα δέ γε & τὰ τῶν ἀγγέλων. τὸ δὲ τῶν ἀτόμων πλῆθος, οὔτε τῇ Φύσει οὔτε τῇ γνώσει πεπερασμένον ἐστίν. ἀεὶ γὰρ γίνεται κ ἀεὶ φθείρεται· & οὔτε πέρας ἔστω τῆ Φύσεως εἴληφεν, οὔτε τὸ γεγονὸς κάσιμον ἔστω ἀρχὴ κ μόνιμον. τὸ δὲ τοιοῦτον, πῶς τῇ * γνώσει περιληφθήσεται; τὰ δὲ εἰδικώπια εἴδη, τῇ μὲν Φύσει πεπέρασται, τῇ γνώσει δέ εἰσιν ἀπερίληπτα. πολλὰ γὰρ ἡμῖν ἄγνωστα τῶν τοιούτων εἰδῶν, ἢ ἐν ἐρημίαις ἀβάτοις, ἢ ἐν ἀσηλαίοις ὄντα κ τῆ ἡμετέραν γνῶσιν διαδιδράσκοντα. καθὸ μὲν οὖν πάντα τὰ εἴδη τῇ Φύσει πεπέρασται, καὶ πέπαυσεν ὁ θεὸς ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐποίησεν γὰρ ὧν * ἐποίησεν οὐ ποιεῖ· καθὸ * δὲ τὰ ἄτομα γίνεται ἔτι, κ οὔπω πεπέρασται τούτων ἡ γένεσις ἔστω Φύσεως, ὁ πατὴρ τῦ κυρίε ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κ ὁ υἱὸς ἐργάζεται· δῆλον δ' ὅτι κ ὁ συμπανεργὸς παράκλητος συνεργάζεται, πᾶσά τε & τὰς προνοίας εἰκονομίας

† c. A. οὔτί πω Nisi

† c. v. γνώμη.

† c. R. ὁ † c. v. γὰς

περήχαγω. ὑφεσηκέναι ἢ λέγουσι τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἐν τοῖς πολλοῖς, διότι ἐν τοῖς κζ μέρεσιν ἀνθρώποις, τὸ δὲ ἀνθρώπου εἶδός ἐστι, * καὶ τοῖς κζ μέρεσιν ἵπποις τὸ τοῦ ἵππου εἶδος. ἐν ἀνθρώποις οὖν καὶ ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις τὸ γένος εὑρίσκει τῶν τοιούτων εἰσλῶν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζῶον· καὶ τοῖς ζώοις ὁμοῦ καὶ τοῖς ζωοφύτοις τὸ καθωλικότερον γένος τὸ αἰσθητικὸν ἐξετάζει. σωαχθέντων δὲ καὶ τῶν φυτῶν, θεωρεῖται τὸ ἔμψυχον. εἰ δὲ σὺν τοῖς ἐμψύχοις ἐβέλει τις ἐποσκοπεῖν καὶ τὰ ἄψυχα, τὸ σῶμα σύμπαν κατόψεται. σωδραμοῦσιν δὲ τοῖς εἰρημένοις τῶν ἀσωμάτων οὐσιῶν, τὸ πρῶτον γένος φανεῖται καὶ γενικώτατον. καὶ οὕτω μὲν ἐν τοῖς πολλοῖς ὑφέσηκε τὰ εἴδη καὶ τὰ γένη. κζ λαβὼν δέ τις ἐκ τῶν κζ μέρεων ἀνθρώπων τὴν αὐτῶν φύσιν τὴν ἀνθρωπότητα. ἐκ δὲ τῶν κζ μέρους ἵππων αὐτὴν τὴν ἱππότητα, καὶ ἄτων τὸ καθόλου ἄνθρωπον καὶ τὸ καθόλου ἵππον θεωρήσας· καὶ τὸ καθόλου ζῶον ἐκ τοῦ καθ' ἕκαστα τῷ λόγῳ σωαγαγὼν· καὶ τὸ καθόλου αἰσθητικόν, καὶ τὸ καθόλου ἔμψυχον, καὶ τὸ καθόλου σῶμα, καὶ τὸ καθολικωτάτην οὐσίαν ἐξ ἁπάντων συλλογισάμενος, ὁ τοιοῦτος ἐν τῇ ἑαυτοῦ διανοίᾳ, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη ἀΰλως ὑπέστησεν ὑπὸ τοῖς πολλοῖς, τουτέστι, μὴ τὰ πολλὰ καὶ ὑστερογενῶς. ἰστέον δὲ ὅτι πάντα μὲν τὰ γένη λεχθήσονται ὑπὸ τοῖς πολλοῖς, οὐ πάντα δὲ τὰ εἴδη.

† c. v. καὶ

τὸ γὰρ

ι. Περὶ γένους καὶ εἴδους ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀτόμων.

Τῶν λεγομένων εἶναι τὰ μὲν ὑφέστηκε, τὰ δὲ οὐχ ὑφέστηκεν, ἀλλ' ἐν μόναις ἐπινοίαις κεῖται ψιλαῖς. † c. v. ὑπαρξιν Τῶν δὲ ὑφεστηκότων τὰ μὲν σώματά εἰσι, τὰ δὲ ἀσώματα. Τῶν δὲ ἀσωμάτων, τὰ μὲν ἰδίαν *ὑπόστασιν ἔχει ὡς ἄγγελος καὶ ψυχὴ· τὰ δὲ ἐν ἑτέροις ἔχει τὸ εἶναι· τοιαῦτά εἰσι καὶ τὰ εἴδη. λέγουσι δὲ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη περὶ τῶν πολλῶν, ἐν τοῖς πολλοῖς, ὅπερ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. οἷον ἐννοείσθω τι σφραγιστήριον, ἔχον καὶ ἐκτύπωμα τὸ τυχὸν, ἐξ οὗ κηρία πολλὰ μεταλαβέτω ἐκτυπώματος, καί τις ὑπ' ὄψιν ἀγαγέτω τοῦτα· μὴ προκαταδὼν μηδόλως τὸ σφραγιστήριον, ἐωρακὼς δὲ τὰ ἐν οἷς τὸ ἐκτύπωμα, καὶ ὁπόσα ὅτι πάντα τῶν αὐτῶν μετέχουσιν ἐκτυπώματος, καὶ τὰ δοκοῦντα πολλὰ τῷ λόγῳ *συναθροίσας εἰς ἓν, ἐχέτω τοῦτο καὶ Ἀφάνειαν: τὸ μὲν οὖν *σφραγιστήριον ἔκτυπωμα λέγουσι περὶ τῶν πολλῶν· τοῦτο δὲ ἐν τοῖς κηρίοις ἐν τοῖς πολλοῖς· τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν καταληφθὲν καὶ καλούμενον Ἀφάνειαν ἀΰλως ὑπάρχειν, ὅπερ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς. ὅτως οὖν καὶ τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη περὶ τῶν πολλῶν μέν εἰσιν ἐν τῷ δημιουργῷ, καὶ σοῦ ποιητικοὶ λόγοι. ἐν τῷ θεῷ γὰρ οἱ οὐσιοποιοὶ λόγοι τῶν ὄντων ἐνιαίως προϋφέστηκασι· καθ' οὓς λόγους ὁ δεσπότης τὰ ὄντα πάντα καὶ προώρισε καὶ παρήγα-

† c. v. συναγαγὼν

† c. v. ἐν τῷ σφραγιστηρίῳ ἐκτυπώμα-

τὸ δ' ζῶν κέκτηται) ὁρισμόν. καὶ ἄμφω γὰρ οὐσίαι εἰσὶν ἔμψυχοι αἰσθητικαὶ & μεταβατικαί.

ι. Περὶ γένους καὶ εἴδους, ἐν ᾧ καὶ περὶ διαφορᾶς καὶ σχέσεως.

τὸ γένος
- ἡ ἑκάστου τοῦ γενέσεως ἀρχὴ
  - ἡ φυσικὴ, εἴπερ ἀπὸ τοῦ πυκόντος ὡς Ισραηλῖται.
  - ἡ τοπικὴ, εἴπερ ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς Ἰουδαῖοι.
- ἡ ἀπὸ μιᾶς σχέσεως, ὡς Ἡρακλεῖδαι καὶ Ἰουδαῖοι.
- καὶ ᾧ ὑποτάσσεται τὸ εἶδος.

τὸ εἶδος
- ἡ ἑκάστου μορφὴ, ὡς δυσειδής τις, ἢ εὐειδής.
- καὶ οὐ κατηγορεῖται τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι.

ἡ σχέσις ἢ
- φυσικὴ, ὡς πατὴρ υἱὸς, καὶ γένος & εἶδος.
- τυχικὴ, ὡς δοῦλος & δεσπότης.
- τεχνικὴ, ὡς μαθητὴς & διδάσκαλος.
- & ἀναιρετικὴ, ὡς φίλος & φίλος.

Περὶ

κ) ἰω οὕτως ἡ τε πέτρε ψυχὴ, πέτρ(ος)· κ) τὸ σῶμα πάλιν πέτρ(ος)· κ) τ τε πέτρε ὄρον, ἀλλὰ δὴ κ) τ τε ἀνθρώπε, πάρα μέρος σκληροῦτο ἀμφότεροι. νυῦ δὲ τᾶτο οὐκ ἔστιν. οὐκ ἄρα γέν(ος) ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' εἶδ(ος) εἰς ἄτομα διαιρούμενον. πάντα δὲ τὰ ἄτομα, κ) τὸ ὄνομα κ) τ ὁρισμὸν τ οἰκείων εἰδῶν ἀνελλιπῶς ἐπιδέχον(ται). οὐ μὴν ἀλλὰ κ) αὐτῶν τ γενῶν. ὡσαύτως δὲ κ) τὰ εἴσω τ ἡμῶν, κ) τὰ ὑπάλληλα γένη τῶν ἀνωτέρω γενῶν ἕως τε ἡμικωτάτε· κ) ἁπλῶς εἰπεῖν, τὰ μὴ ὑποκάτω, λαμβάνουσι τῶν ἄνω πάντων ἀνελλιπῶς τὰ ὀνόματα τ τοῦ ὁρισμός· τὰ ἐπάνω τ ὑποκάτω οὐδ' ὁπωσοῦν. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ εἴδη κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἢ κ) τοῦ ὄρους, ἢ κ) τὰ ὀνόματα. κ) γὰρ ὁ ἄνθρωπος, οὐ ποτ' ἂν ἵππος κληθείη, ἢ ὁ ἵππος ἄνθρωπος. ἔτι ἡ μ ἵππε ὅρος ἁρμόσει τῷ ἀνθρώπῳ, ἢ ὁ μ ἀνθρώπε τῷ ἵππῳ. τ γὰρ ἄνθρωπον ἐδεὶς εἶναι φαίη ἂν ζῶον ἄλογον πτερύγων χερσὶ μετιστικόν· ἢ τ ἵππον, ζῶον λογικὸν θνητὸν νῦ κ) ἐπιστήμης ἐλεκτικόν. τᾶ δὲ κοινᾶ γένες, κ) τὸ ὄνομα κ) τ ὅρον, τὰ εἴδη ἐπίσης λαμβάνουσιν· οὐ τὸ μὴ τῶν εἰσὶ ὧν μᾶλλον, τὸ δ' ἧττον. ἐ γὰρ ὁ ἄνθρωπος κ) ὁ ἵππος, κοινὸν γέν(ος) ἔχοντες τὸ ζῶον, κ) ζῶα καλοῦνται ὁμῶ, κ) ὁμοίως τ τᾶ

† c. v. b

ὑπὸ αὐτὸ πάλιν τὸ αἰσθητικὸν· ὑφ' ὃ τὸ ζῶον· ὑπὸ τὸ ζῶον δὲ, τὸ λογικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος· ὑφ' * ὃ ὁ πέτρος, ὁ παῦλος, καὶ οἱ λοιποὶ κατ' μέρος ἄνθρωποι, οἵτινες ὀνομάζονται) πάντα ἄτομα. ἡ μὲν οὖν οὐσία, γένος ἐστὶν ὡς εἴρηται) γενικώτατον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἕτερον γένος πρότερον ἐπαναβεβηκός· ὁ δὲ ἄνθρωπος εἶδός ἐστιν εἰδικώτατον, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἕτερον εἶδος ὑποβεβηκός· τὸ δὲ μέσον τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γένη καὶ εἴδη εἰσὶ τὰ αὐτά· τὰ μὲν αὐτὰ γένη, τὰ πρὸς αὐτῶν εἴδη. τὸ γὰρ σῶμα, τῆς μὲν οὐσίας εἶδος· τοῦ δὲ ἐμψύχου σώματος, γένος· ἔχει γὰρ τὸ ἀπολῶς σῶμα, πολυμερὲς ὑφ' ἑαυτὸ τὸ ἔμψυχον σῶμα· τοῦ δὲ τὸ ἔμψυχον, εἶδος μέν ἐστι τοῦ σώματος· γένος δὲ τοῦ αἰσθητικοῦ· τὸ αἰσθητικὸν, εἶδος μὲν τοῦ ἐμψύχου· γένος δὲ τοῦ ζῴου· τὸ ζῶον, εἶδος μὲν τοῦ αἰσθητικοῦ· γένος δὲ τοῦ λογικοῦ· τὸ δὲ λογικὸν ζῶον ὁ ἄνθρωπος, εἶδος μὲν τοῦ ζῴου, ἐκεῖνο δὲ γένος τοῦ πέτρου, καὶ τοῦ παύλου, καὶ τῶν λοιπῶν ἀτόμων, ἀλλ' εἶδός ἐστι καὶ τούτων. τοῦ μὲν ἂν ζῴου, εἶδος λέγεται, διότι πρείχει ὑπ' αὐτό· τῶν δὲ ἀτόμων εἶδος, ὅτι πρείχει αὐτά. εἰ γὰρ ἦν γένος τῶν ἀτόμων ὁ ἄνθρωπος, εἴσῃ οὐ ὑπῆρχον τὰ ἄτομα. πᾶν γὰρ γένος, εἰς εἴδη διαιρεῖται· τὰ δὲ εἴδη τεμνόμενα, μεταδιδόασι [καὶ] τοῖς ἐξ αὐτῶν, καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ὁρισμοῦ. ὥστε καὶ ὁ πέτρος εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα τεμνόμενος μεταδώσει οὐ τοῖς ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ὁρισμοῦ.

καὶ ὁ

λέγη, διό π γεγένηται πρὸς πατρὸς τοῦ Ἀδὰμ· οὐ λέγε ὁ πατὴρ, ἐπίπερ ἡμῶν οὐκ ἐγέννησεν: ὁ δὲ [γε] σὴθ, καὶ πατὴρ λέγε καὶ ἡμῶς, πατὴρ ἡμῶν ὡς γεννήσας ἡμᾶς τ ἐκεῖνος· υἱὸς ὁ, ὡς γεννηθεὶς ἐκ τῦ πατρὸς [τ] Ἀδάμ. ὕτω δὴ καὶ ἐπὶ τ ἡμῶν καὶ τ εἰδῶν ἐστιν ὁρᾶν. εἰσὶ γάρ τινα γένη πρώτιστα καὶ ἀνώτατα, μὴ ἔχοντα ἐπάνω αὐτῶν ἕτερον γένος· ταῦτα καλεῖ ἡμικώτατα γένη. ἡμικώτατον γάρ γένος ἐστὶν, ὃ γένος ὂν οὐκ ἔστιν εἶδος, ὑπὲρ ὃ οὐκ ἄν εἴη ἄλλο τι ἐπάνω ἔτι γένος. εἰσὶ δὲ καὶ τινα εἴδη ἔχοντα καὶ καλῶτατα μὴ ἔχοντα ἕτερα εἴδη, ἐξ αὐτῶν διαιρούμενα. ταῦτα ὀνομάζε εἰδικώτατα εἴδη. εἰδικώτατον γάρ εἶδός ἐστιν, ὅπερ εἶδος ὂν, οὐκ ἔστι γένος. καὶ ὃ εἶδος ὂν, οὐκ ἂν διελοίμεθα εἰς εἴδη ἔτι. [ὃ] τὸ κζ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. εἰσὶ δὲ [ὃ] ἄλλα μέσα τῶν ἄκρων, εἴδη καὶ γένη τὰ αὐτά. εἴδη μὲν τ πρὸς αὐτῶν, γένη δὲ τ μεῖ αὐτά. λέγονται δὲ ταῦτα τὰ μέσα, γένη ὑπάλληλα· οὐχ ὅτι ἕκαστον ἑφ' ἑκάστου φέρε καὶ τῷ αὐτῷ τὸ αὐτὸ γένος ὃ εἶδός ἐστιν, ἀλλ' ὅτι γένος ὑπ' ἄλλο γένος πλεῖ, κἀκεῖνο ὑφ' ἕτερον. καὶ ἔχουσιν ἄλληλα κοινὸν τὸ ὑποκεῖσθαι ὡς εἴδη καὶ γένη ὄντα. οἷον ἡ οὐσία, πρώτιστόν ἐστι γένος καὶ ἡμικώτατον. ὑπὸ [γὰρ] τ οὐσίαν τὸ σῶμα. διαιρεῖται γὰρ ἡ οὐσία εἰς σῶμα ὃ ἀσώματον. ὑπὸ [δὲ] τὸ σῶμα, τὸ ἔμψυχον σῶμα· ὑπὸ αὖ-

† C.R. ἔστι εἰς εἴδη.

† C.V. εἰς πολλὰ εἴδη

γένος καὶ οὐ κατηγορεῖται τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι. ὥσπερ τοίνυν τοῖς Φιλοσόφοις ὁ λόγος ἐπὶ μὲν τὸ γένος ἀποδιδόντες τὰ εἴδη ἐμνήσθημεν, εἰπόντες· γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει, ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον· τὸ δὲ εἶδος ἀνάπαλιν γράφοντες, καὶ ὥσπερ τὰ γένους διαλαμβάνομεν· εἶδός ἐστι λέγοντες, τὸ καταδιαιρούμενον ἀπὸ τοῦ γένους καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖται τὸ γένος ἐν τῷ τί ἐστι, χρὴ γινώσκειν, ὅτι καθάπερ ἐν τῷ ὥσπερ τὰ πατρὸς λόγῳ καὶ ὁ υἱὸς συνεισάγεται, καὶ ὁ πατὴρ πάλιν ἐν τῷ ὥσπερ τοῦ υἱοῦ. πατὴρ γάρ ἐστιν ὁ ἔχων υἱόν· καὶ ὁ υἱός, ὁ ἔχων πατέρα. τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἐν τῷ ὥσπερ γένους λόγῳ καὶ τὸ εἶδος εἰσφέρεται, καὶ ἐν τῷ ὥσπερ εἴδους τὸ γένος. τὸ γὰρ γένος, εἴδους ἐστὶ γένος· καὶ τὸ εἶδος, γένους ἐστὶν εἶδος. σχέσιν γὰρ ἔχουσι πρὸς ἄλληλα φυσικήν. λέγεται δὲ ἡ σχέσις τριχῶς· ἢ κατὰ τέχνην, ὥσπερ διδασκάλου καὶ μαθητοῦ· ἢ κατὰ τύχην, ὡς δεσπότου καὶ δούλου· ἢ κατὰ προαίρεσιν, ὡς φίλου πρὸς φίλον· ἢ καὶ φύσιν, ὡς πατρὸς καὶ υἱοῦ, καὶ γένους καὶ εἴδους. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ αἴτιός ἐστι τοῦ υἱοῦ, ὁ δὲ υἱὸς αἰτιατός· οὕτω καὶ τὰ γένη τῶν οἰκείων εἰδῶν αἴτια εἰσι· τὰ δὲ εἴδη, αἰτιατά. ὥσπερ γὰρ ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἦγουν ὁ Ἀδὰμ πατὴρ μὲν λέγεται, διότι οὐκ ἔχεν υἱούς· υἱὸς δὲ οὐ λέγεται πατέρα μὴ ἔχων· ὁ δὲ Ἄβελ, υἱὸς μὲν

λέγεται γλῶσσα καὶ αὐτὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς, καθ' ὁμοίωσιν ἔχουσι πρός τι τὸ πρώτιμον ἐρχεῖν, καὶ πρὸς ἀλλήλους αὐτούς. ὡς ὅταν λέγωμεν τὸ γένος τῶν Ἰουδαίων. καὶ γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοίωσιν ἔχουσι καὶ πρὸς τὸ πρώτιμον ἐρχεῖν τῆς γλώσσης, ἤγουν τὸν Ἰούδαν, ἐξ οὗ κατάγονται, καὶ πρὸς ἀλλήλους τὴν τῆς συγγλώσσης. ἐκλήθησαν δὲ πρώτως καὶ κυρίως οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ ἐκ τῦ Ἰούδα κατὰ ἀποτομὴν τὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων κεκλημένων γλωσσῶν ἤγουν τῶν Λευιτῶν, τῶν Βενιαμιτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν φυλῶν. ὕστερον δὲ καὶ τὸ ἅπαν *ἔθνος τῶν ἑβραίων Ἰουδαῖοι *κατονομάζονται, ἀφ' ὁμοίωσιν τῦ Ἰούδα φυλῆς ἐπίσημον καὶ βασιλικόν. Ἄλλως δὲ λέγεται γένος, ὡ ἱστάσεται τὸ εἶδος, καθ' ὁμοιότητα τῶν εἰρημένων ἴσως γλωσσῶν. Ἀρχή τις γάρ ἐστι τὸ πλεῖον γένος τῦ ὑφ' ἑαυτό, καὶ περιέχει καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῦ ἑαυτό. περιχῶς οὖν τὰς γλώσσους λεγομένας, ὡς καὶ τρίτας τοῖς φιλοσόφοις ὁ λόγος, ὁ καὶ ἱστορεῖ φονεῖς λέγεσι. γένος ἐστὶ τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ εἴδει ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορούμενον. καὶ τὸ εἶδος δέ, οὐχ ἕν τι δηλοῖ λέγεται γὰρ τὸ εἶδος καὶ ἀπὸ τῆς ἑκάστυ μορφῆς, καθὸ λέγομεν ἀνειδεῖς καὶ θρώπους καὶ δυσειδεῖς· οἷον ὁ Νιρεὺς, ἀνειδής· ὁ θερσίτης δὲ δυσειδής. καὶ τὸ εἶδος τῦ ἀνδριάντος, οἷον δε. λέγεται εἶδος, καὶ τὸ κατόμβυον ἀπὸ τὸ

† C. R. γένος.
† C. A. κατωνομάσθησαν. & melius.

γλῶσ-

θ. Περὶ τῶν πέντε φωνῶν.

Περὶ γένους καὶ εἴδους, ἐν ᾧ καὶ περὶ ὁρίσεως. Κεφάλ. ι.

Τὰ σημαινόμενα τῶν γλώσσων ὑπάρχει διάφορα. γλῶσσα γὰρ λέγεται, ἡ εἰκὼν τῆς γλώσσης ἀρχὴ εἶτα ἀπὸ τῶν τεκόντων, εἶτα ἀπὸ τῆς πατρίδος. ἀπὸ μὲν τῶν τεκόντων, ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὴν ἴωδαν ἐκ τῶν ἰσραὴλ ἔχειν τὴν γλῶσσαν, ἢ ἐκ τοῦ Ἀβραάμ. ἀπὸ δὲ τῆς πατρίδος, ὡς ὅταν λέγωμεν τὸν παῦλον παρσέα εἶναι τὸ γένος. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ γένος εἴπαμεν ἡ ἀρχὴ τῆς γλώσσης ὁ Ἀβραὰμ καὶ ὁ ἰσραήλ· ἐν ταύτῃ δὲ πάλιν γένος ἐστὶν ἀρχὴ γλώσσης, ἡ παρσίς. διττὴν τοίνυν ἡ τῆς γλώσσης ἀρχὴ, Φυσικὴ τε καὶ τοπική. *Φυσικὴ μὲν, ἡ ἐκ τοῦ τεκόντος· τοπικὴ δὲ, ἡ ἐκ τῆς πατρίδος. † C. R. καὶ φυσ.

ἐπιστήμης δεκτικὸν· καὶ οὐ λέγομεν γελαστικόν. ὅπου δὲ οὐσιῶδες ἴδιον οὐχ ὑφίσταται, τὸ ἐπουσιῶδες εἰσάγεται, ὡς ἐπὶ τοῦ ἵππου. λέγομεν γὰρ ἵππον ἐστὶ ζῶον ἄλογον πτερώποιον χρεμετιστικόν. καὶ ἐστὶ τὸ χρεμετιστικὸν, ἴδιον ἐπουσιῶδες τοῦ ἵππου. ἐν μὲν οὖν τοῖς ἄλλοις ζώοις, ἐπουσιῶδες μόνον τὸ ἴδιον. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἐπεὶ καὶ τῆς ἀλόγου μετέχει φύσεως καὶ ζωῆς, καὶ τὸν λογικὸν ψυχὸν ἐξαίρετον ἔχει τῶν ἄλλων πάντα τὰ ζῶα· διὸ τοῦτο οὐσιῶδες φέρει τὸ ἴδιον. τὸ μὲν γελαστικὸν, ὡς κοινωνῶν τοῖς ἀλόγοις· τὸ δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ὡς νοερός τε καὶ λογικὸς, καὶ τοῖς ἀγγέλοις τρόπον τινὰ συναπτόμενος· καὶ ἄγγελος ὢν μετὰ σώματος.

Περὶ

ὅτι καὶ παρὸν σώζει τὸ εἶδος· ὁ γὰρ ἄνθρωπος, τὸ ὅλον ἐστὶ ζῶον λογικὸν θνητὸν νῷ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ ἀπὸν φθείρει. εἰ μὴ γὰρ ὑπάρχει νῷ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, οὐκ* ἔστιν ἄνθρωπος. † c. v. ἔστιν.
ἐπεὶ γοῦν τὸ, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν καὶ παρὸν σώζει τ' ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸν φθείρει· λέγε) ἢ καὶ καθ' ἑνὸς εἴδους μόνα ἕ ἀνθρωπείᾳ καὶ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται· Διὰ ταῦτα οὐσιῶδες ἴδιον εἴρηται. τὸ δὲ γελαστικὸν, ἴδιον τὰ ἀνθρώπου ἐπουσιῶδές ἐστι. παρὸν μὲν γὰρ οὐ σώζει· καὶ γὰρ οὐ χρήζομεν τὰ γελαστικὰ πρὸς συμπλήρωσιν τ' Φύσεως ἡμῶν· τὰ δέ γε νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικοῦ, χρήζομεν διὰ τ' ἔξωθεν γνῶσιν τ' τας ἐπιστήμας ὡς εἰρηται: ἀπὸν δὲ πάλιν τὸ τοιοῦτον ἐπουσιῶδες ἴδιον, οὐ φθείρει. δύναται γὰρ τ' μὴ ἔχων τὸ γελαστικὸν ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἧττον εἶναι ἄνθρωπος· μὴ ἔχων δὲ καὶ τὸ νῷ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, οὐ δύναται εἶναι ἀνθρωπος, μήτε γνῶσιν, μήτε ἐπιστήμην δυνάμενος δέξασθαι. προσλαμβάνονται ἢ καὶ τὰ ἴδια ἐν τοῖς ὁρισμοῖς, χαρακτηριστικὰ τυγχάνοντα τ' εἰδῶν. καὶ ὅπου μὲν ἐστιν οὐσιῶδες ἴδιον, τὰ ἐπουσιώδους προκείνε). (χαρακτηρίζειν γὰρ μᾶλλον δύνα). καὶ εἰς τ' ὁρισμὸν τὰ τοῦτο προσλαμβάνεται· ὥσπερ ἐπὶ τὰ ἀνθρώπου. λέγομεν γὰρ ἄνθρωπος ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ καὶ

μόνῳ γὰρ ὑπάρχει τῷ εἴδει ἢ παντὶ ἢ ἀεὶ· ὅθεν ἢ ἀντιστρέφει. καὶ γὰρ εἴτι ἄνθρωπος, γελαστικὸν· ἢ εἴτι γελαστικὸν, ἄνθρωπος. τὸ δὲ συμβεβηκὸς, ἐκτός ἐστι τοῦ τὸ σῶμα, ἢ πρὸς ἀυτὸ μᾶλλον τὸ ὑπόφασιν, ἢ οὐδὲ μόνῳ τῷ εἴδει ὑπάρχει, ἵνα διαχωρίσῃ αὐτὸ τῶν ἄλλων εἰδῶν. καὶ γὰρ λευκὸς μέν ὁ κύκνος ἐστὶν, οὐ μὴν δὲ καὶ ἀντιστρέφει· ἐπίπερ οὐκ εἴτι λευκὸν, τοῦτο ἤδη καὶ κύκνος. πολλὰ γὰρ τῶν τὸ κύκνον πλησιάζοντα ζῶα κατείδομεν λευκὰ, ἢ μᾶλλον ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς. Ἀλλὰ ἢ χιὼν, καὶ ἡ πίννα, ἢ ἄλλα πολλὰ λευκὰ ὄντα, οὐκ εἰσὶ κύκνοι, ἢ κατὰ τοῦτον ἂν τὸν λόγον εἰκότως ἢ τὸ ἐπισκώπτειν ἴδιον προσπίπτοι τοῦ συμβεβηκότος· τὸ δὲ συμβεβηκὸς τὸ ἐλάττω εἴληχε τάξιν. τὸ μὲν οὖν γένος, ἡ διαφορὰ ἢ τὸ εἶδος, οὐσιώδη * πάντοτε εἰσὶ· τὸ δὲ συμβεβηκὸς, ἐπουσιώδες ἀεί. τὸ δὲ γε ἴδιον ἐπαμφοτερίζει. ἢ τὰ πολλὰ μὲν ἐπουσιώδες ἐστὶν· εὑρίσκεται δέ ποτε ἢ οὐσιῶδες, οἷον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. οὐ γάρ ἐστι τοῦτο διαφορά. κατὰ πλειόνων γὰρ εἰδῶν, οὐ καθ' ἑνὸς ἡ διαφορά. τὸ δὲ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἰδίως μόνῳ τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει· μόνος γὰρ ὁ ἄνθρωπος δέχεται τὴν θύραθεν νοῦν τὴν ἐκ μαθήσεως, καὶ μόνος τὰς ἐπιστήμας διδάσκεται. λέγει δὲ οὐσιώδες [C] τὸ πιθανὸν ἴδιον,

† C. R. πάντα.

ὅπ

εἰ ἢ πλλαῖς φύσεσιν ἁρμόζῃ, τοιεῖ τὸ συμβεβηκός. καὶ εἰ μὴ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται, τοιεῖ τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός. εἰ δ' ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐστί, τοιεῖ τὸ χωριστὸν συμβεβηκός. σωάγουσι τοίνυν ἐκ τούτων καθόλου φωναὶ κατηγορικαὶ ἁπλῶς ἤτοι σημαντικαὶ πέντε· γένος, διαφορά, εἶδος, ἴδιον καὶ συμβεβηκός. [καὶ] περὶ τούτων πᾶσα τοῖς φιλοσόφοις ὁ λόγος. τὸ μὲν οὖν γένος περιέχει τὴν διαφοράς, ὅπερ περιεκτικόν ἐστι τῶν διαφορῶν. τὸ γὰρ ζῷον, γένος ὄν, περιέχει ἐν ἑαυτῷ τό τε λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. ἡ δὲ διαφορὰ περιέχεται εἴδους· ἐπὶ καθολικωτέρα γὰρ εἴδους ἐστί. καὶ γὰρ τὸ λογικὸν καθολικώτερόν ἐστιν ἀνθρώπου. φέρε γὰρ καὶ ἀνθρώπου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀγγέλου. τὸ δὲ εἶδος, περιεχόμενον ἰδίου· ἐπειδὴ τὸ μὲν εἶδος, μόνον ὑσιῶδές ἐστι· τὸ δὲ ἴδιον καὶ ἐπουσιῶδες. τὰ δὲ ὑσιώδη τῶν ἐπουσιωδῶν τιμιώτερα. πᾶσα γὰρ παρόντα μὲν* σώζουσι τὸ εἶδος· ἀπόντα δὲ †φθείρουσιν αὐτό. τὰ δὲ ἐπουσιώδη, ἔστι παρόντα* σώζουσιν, ἔστι ἀπόντα* φθείρουσι. καὶ ἄλλως δέ, δεῖ περότερον εἶναι τὸ εἶδος καὶ ὕστως ἔχειν τὸ ἴδιον εἴδεσιν ἄλλοις ἀμέθεκτον. τὸ δὲ ἴδιον περιέχεται συμβεβηκότος· ἐπειδὴ τὸ μὲν συμβεβηκὸς μόνον ἐπουσιῶδές ἐστι· τὸ δὲ ἴδιον καὶ ὑσιῶδες καὶ ἐπουσιῶδες. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ ἐπουσιῶδες ἴδιον, τιμιώτερόν ἐστι συμβεβηκότος. τὸ μὲν γὰρ ψυχική τις ἐστὶ δύναμις ὅλως θεωρουμένη, καὶ τὸ εἶδος χαρακτηρίζουσι.

† C.R. σώζουσι
† C.R. φθείρει.
† C.R. σώζει
† C.R. φθείρει.

† c. v. ἄσημον * ἔφασάν τινες εἶναι, τὸ βλίτυρι, καὶ τὸ σκινδαψός. ἤτις φωνὴ καὶ ἀκατηχόρητος λέγεται, ὡς μὴ κατά τινος πράγματος ἀγορευομένη, † τελ-
† c. r. ἤτοι ἐστι, λεγομένη σημαντικὴ σὺν κατηγορικὴ φωνή ἐστιν, ἡ σημαίνουσα πρᾶγμα: οἷον ζῶον, ἄνθρωπος, λίθος. ἤτις λέγε) ℭ ἁπλῶς κατηγορική: ὡς ἀγορευομένη κ λεγομένη κῦ πράγματος ὁπωσοῦν.
Quadrato inclusa absunt à C.V. αὕτη [τίνων] ἡ ἁπλῶς κατηγορικὴ λεγομένη [φωνὴ,] ἡ μερική ἐστιν, ἡ καθόλυ. ℭ μερικὴ μὲν ἐστιν, ἡ ὑπὸ τῶν ἀτόμων ὠθαλαμβανομένη· ὧν οὐκ ἀ διαλαμβάνουσιν οἱ φιλόσοφοι, διὰ τὸ ἄπειρα ὑπάρχειν αὐτά. ἡ δ' ἁπλῶς κατηγορικὴ καθόλου φωνή, ἡ ἀτόμως κατηγορεῖται ὧν κατηγορεῖται, ἢ ἐπὶ πολλῶν. καὶ εἰ μὲν ἀτόμως κατηγορεῖται, ἢ πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζει, ἢ μιᾷ. ℭ εἰ μὲν πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζει, ἢ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ πρὸς γένος ἢ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι, ℭ πρὸς τὰ διαφοράν. εἰ δὲ μιᾷ φύσει ἁρμόζει, ἢ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται ℭ πρὸς τὸ εἶδος ἢ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κ πρὸς τὸ ἀτόμως ἴδιον. καὶ ὅτω μὲν ἡ ἀτόμως κατηγορουμένη καθόλυ φωνή. ἡ δ' ἐπὶ πολλῶν κατηγορουμένη ἢ μιᾷ φύσει ἁρμόζει κ αὕτη, ἢ πολλαῖς. καὶ εἰ μὲν μιᾷ φύσει ἁρμόζει, πρὸς τὸ ἐπὶ πολλῶν ἴδιον. δῆλον δ' ὅτι ℭ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται. ὑπὸ
† c. r. μὲν γὰρ * γὰρ τῶν ἐπὶ πολλῶν, ἀδιαίρετον χώραν ἔχει τὸ τί ἐστιν.

εἰ δὲ

καὶ ἡ πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζῃ, τότε τὸ συμβεβηκός. καὶ εἰ μηδὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται, τότε τὸ ἀχώριστον συμβεβηκός. εἰ δ' ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐστί, τότε τὸ χωριστὸν συμβεβηκός. σαφάγον) τίνων ἑκάστη καθόλου φωναὶ κατηγορικαὶ ἁπλῶς ἤτοι σημαντικαὶ πέντε γένος, διαφορά, εἶδος, ἴδιον καὶ συμβεβηκός. [καὶ] ὧδε τούτων ὧδε τοῖς φιλοσόφοις ὁ λόγος. τὸ μὲν ἓν γένος ὡς προύει τὴ διαφορᾶς, ὅτι ὡς ἐκτικόν ἐστι τ διαφορῶν. τὸ γὰρ ζῷον, γένος ὄν, ὡς ἔχει ἐν ἑαυτῷ τὸ λογικὸν καὶ τὸ ἄλογον. ἡ διαφορὰ δὲ προύει τ εἴδος· ἐπὶ καθολικωτέρα τ εἴδος ἐστί. καὶ γὰρ τὸ λογικὸν καθολικώτερόν ἐστι τ ἀνθρώπου. φέρε) γὰρ ἀ κ τ ἀνθρώπου μόνον, ἀλλὰ καὶ τ ἀγγέλου. τὸ δ' εἶδος, ὡς προύῃ τ ἰδίου· ἐπειδὴ τὸ μὲν εἶδος, μόνον ἀσιῶδές ἐστι· τὸ δ' ἴδιον ἐπασιῶδες. τὰ ἀσιώδη δ' τ ἐπουσιωδῶν πρεσβύτερα. πῶς γὰρ παρόντα μὲν* σώζεται τὸ εἶδος· ἀπόντα δ' †φθείρεται αὐτό. τὰ δ' ἐπασιώδη, κἂν παρόντα* σώζεται, κἂν ἀπόντα* φθείρεται. καὶ ἄλλως δ', δεῖ πρότερον εἶναι τὸ εἶδος καὶ ὕστερον ἔχειν τὸ ἴδιον εἴδεσιν ἄλλοις ἀμέθεκτον. τὸ δ' ἴδιον ὡς προύῃ τ συμβεβηκότος· ἐπειδὴ τὸ μὲν συμβεβηκὸς μόνον ἐπασιῶδές ἐστι· τὸ δ' ἴδιον καὶ ἀσιῶδες καὶ ἐπασιῶδες. Ἀλλὰ τὸ αὐτὸ τὸ ἐπασιῶδες ἴδιον, τιμιώτερόν ἐστι τ συμβεβηκότος. τὸ μὲν γὰρ ψυχική τις ἐστὶ δυνάμις ἐπὶ πλεῖστον θεωρεμένη, καὶ τὸ εἶδος χαρακτηρίζουσα.

† C. R. σώζεται
† C. R. φθείρεται.
† C. R. σώζεται
† C. R. φθείρεται.

† c. v. φασκον † c. r. ὅτι

ἄσημον *ἔφασάν τινες εἶναι, τὸ βλίτυρι, καὶ τὸ σκινδαψός. ἤτις φωνὴ καὶ ἀκατηγόρητος λέγεται, ὡς μὴ κατά τινος πράγματος ἀγορευομένη, † τοῦτ' ἔστι, λεγομένη σημαντικὴ οὐ κατηγορική. φωνή ἐστιν, ἡ σημαίνουσα πρᾶγμα: οἷον ζῶον, ἄνθρωπος, λίθος. ἤτις λέγεται ἁπλῶς κατηγορική: ὡς ἀγορευομένη καὶ λεγομένη κατὰ πράγματος ὑποκειμένου. αὕτη [τίνων] ἡ ἁπλῶς κατηγορικὴ λεγομένη [φωνὴ,] ἢ μερική ἐστιν, ἢ καθόλου. καὶ μερικὴ μέν ἐστιν, ἡ ὑπὸ τῶν ἀτόμων ὑφαλαμβανομένη· οἷς ἂν ὑφαλαμβάνωσιν οἱ φιλόσοφοι, μὴ τὸ ἄπειρα ὑπάρχειν αὐτά. ἡ δὲ ἁπλῶς κατηγορικὴ καθόλου φωνή, ἢ ὑποκειμένως κατηγορεῖται ὧν κατηγορεῖται, ἢ ὑποκειμένως. καὶ εἰ μὲν ὑποκειμένως κατηγορεῖται, ἢ πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζει, ἢ μιᾷ. καὶ εἰ μὲν πολλαῖς φύσεσιν ἁρμόζει, ἢ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ ποιεῖ γένος ἢ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι, καὶ ποιεῖ τὴν διαφοράν. εἰ δὲ μιᾷ φύσει ἁρμόζει, ἢ ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖται καὶ ποιεῖ τὸ εἶδος ἢ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι καὶ ποιεῖ τὸ ὑποκείμενος ἴδιον. καὶ οὕτω μὲν ἡ ὑποκειμένως κατηγορουμένη καθόλου φωνή. ἡ δὲ ὑποκειμένως κατηγορουμένη ἢ μιᾷ φύσει ἁρμόζει καὶ αὕτη, ἢ πολλαῖς. καὶ εἰ μὲν μιᾷ φύσει ἁρμόζει, ποιεῖ τὸ ὑποκείμενος ἴδιον. δῆλον δ' ὅτι καὶ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι κατηγορεῖται. ὅτι μὲν γὰρ τὸ ὑποκειμένως, ἀδεμίαν χώραν ἔχει τοῦ τί ἐστιν. εἰ δὲ

Quadrato inclusa absunt à C.V.

ἢ κ̓ κατὰ τοὔνομα κ̓ κατὰ τ̓ λόγον κοινωνοῦσι· καὶ εἰσὶ συνώνυμα, οἷον ζῶον, ὅ, τι ἄνθρωπος, κ̓ ὁ βοῦς, κατὰ τὸ ζῶον ὄνομα.

δύο τινὰ

ἢ κ̓ καθ' ἃ τοὔνομα, κ̓ κατὰ τ̓ λόγον διαφέρουσιν.

ἢ ἐν ἔχουσιν ὑποκείμενον, κ̓ εἰσὶν ἑπρώνυμα, ὡς ἀνάβασις ἡ κατάβασις.

ἢ διαφορὰ, καὶ εἰσὶν ἕτερα, ὡς ἄνθρωπος κ̓ ἵππος, καθὸ ἄνθρωπος καὶ ἵππος.

ἢ κατὰ μὲν τὸ ὄνομα κοινωνοῦσι, κατὰ δὲ τ̓ λόγον διαφέρουσι, καὶ εἰσὶν ὁμώνυμα· ὡς οἱ δύο αἴαντες κ̓ τὸ αἶας ὄνομα.

ἢ κατὰ μὲν τ̓ λόγον κοινωνοῦσι, κατὰ δὲ τὸ ὄνομα διαφέρουσι, κ̓ εἰσὶ πολυώνυμα, ὡς ἄορ, ξίφος, μάχαιρα.

ἢ κοινωνοῦσι καὶ διαφέρουσι, κ̓ κατὰ τοὔνομα, κ̓ κατὰ τ̓ κ̓ τοὔνομα λόγον, κ̓ εἰσὶ παρώνυμα· ὡς γραμματικὸς ἡ γραμματική.

Περὶ τῶν πέντε φωνῶν.

Κεφάλ. θ

Ἡ φωνὴ ἢ ἔναρθρός ἐστιν ἢ ἄναρθρος. καὶ πρὸ μὲν τ̓ ἀναρθρα φωνῆς, ἐπειπερ οὐκ ἐγγράμματος αὕτη, λόγος ὑδείς. ἡ δ' ἔναρθρος φωνὴ ἐγγράμματος, ἢ σημαντική ἐστιν, ἢ ἄσημος. ἄσημον μὲν οὖν ἐστιν, ἡ μὴ δηλοῦσά τι πρᾶγμα. τοιαύτην

καὶ οὐχ ὡς ἐξ ἀπιςήμης ὁ ἀπιςήμων, ὁκ τ ἐλέγης ὁ ἔλενος. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ παρθενικὴ καὶ παρθένος, παρώνυμα. πράγματος γὰρ ὁν τύπις ὁκ ἔςι διαφορά. ταυτὸ γὰρ αἱ λέξεις καὶ ἄμφω σημαίνουσι. παρθένος δ' ἡμῖν ὁκ τῦ ψυχῆ εἶναι τύπις, ὡλησίον θεῦ, διὰ τ ἀγνείαν ἠτιμολόγηϲ): εἴτε τὸ ὅλον παρθένος εἴη καὶ τῆς ψυχῆς παρθενεύσης μ τῦ σώματος. οὔτι δὲ τὸ ἀρετὴ ὁ ἀπαιδαγ παρώνυμα. ϗ γὰρ ἄπειν ὁκ τύτων ἡ κοινωνία τῦ ὀνόματος. οὔτ' αὖ μουσικὴ γωὴ, ϗ μουσικὴ ἀπιςήμη παρώνυμα· διὰ τὸ μὴ κεκτῆϑαί τινα διαφορὰν τῦ ὀνόματος. διαφέρουσι δὲ τὰ παρώνυμα τῶν ἀφ' ἑνὸς: ὅτι τὰ μὲν παρώνυμα ωὐξέχουσι τὰ ἀφ' ὧν παρωνομάϑηϲαν· ὡς ὁ γραμματικὸς τ γραμματικὴν, καὶ ὁ δίκαιος τ δικαιοσύνην· τὰ δὲ ἀφ' ἑνὸς, ὁκ ἔτι. οὐδὲ γὰρ ωὐξέχει τὸ ἰατρικὸν ἐργαλεῖον, τ ἰατρικὴν * οὐδὲ τὸ γραμματικὸν βιβλίον τ γραμματικὴν· ἐπεὶ τὸ μὲν αὖ ἰάτρευεν ἐξ ἑαυτῦ, τὸ δ' ἔγραφε ὑπ' ἀνεγίνωσκε.

* † A. C. αὐτῦ

η. Περὶ συνωνύμων, ὑπερωνύμων, ὑπέρων, ὁμωνύμων τε ϗ πολυωνύμων, καὶ παρωνύμων.

ἢ καὶ

Διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον. τὸ φάρυξ, ὅτι διαφέρει κῆ τὸ ῥύγχος, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον. Ἀρσενικῶς μὲν γὰρ αὐτὸ τὸ κτῖσμα δηλοῖ: θηλυκῶς δέ, τὴν πόλιν: οὐδετέρως δέ, τὸ ἱμάτιον. τὸ ἔχεις, μέρει λόγου διαφέρει. ὅτι μὲν ὄνομα ἐστὶ, ῥύγχος ὄφεως σημαίνει παθητικῶς· ὅτι δὲ ῥῆμα, ὅτι δευτέρου προσώπου τὸ κέκτησαι· διὸ καὶ τὴν ὁμωνυμίας ἐξέπεσε. τὸ ἅρμα, σιωπηθείσης μὲν ἑλληνικῆς κατὰ ὅμοιον ἐπὶ τῶν ἱππικῶν ζεύγους· ἐπὶ τῶν ὅλων δὲ τῷ τῶν ῥωμαίων ἔθει φερόμενον, τῶν ὁμωνύμων ἀπηλλοτρίωται. προσῶται δὲ τῶν ὁμωνύμων. λαὶ δὲ παρώνυμα ὑπογράφουσιν ἄλλοι· παρώνυμά εἰσιν, ὅσα ἀπό τινος ἀποφέροντα τὴν πλῶσιν, τὴν κατὰ τοὔνομα προσηγορίαν ἔχει. οἷον ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ὁ γραμματικὸς: καὶ ἀπὸ τῆς ἀνδρείας, ὁ ἀνδρεῖος. ἐν ταύτῃ τῇ τῶν παρωνύμων ὑπογραφῇ, πῶσις καλεῖται πέρας τῆς λέξεως. παράρων δέ τινων χρεία, ἵνα γίνωνται τὰ παρώνυμα: κοινωνίας καὶ διαφορᾶς ὀνόματος, καὶ κοινωνίας δὲ διαφορᾶς πράγματος. οἷον ὁ ἕλενος δὲ ἑλένη, παρώνυμα οὐκ εἰσί. κοινωνίαν μὲν γὰρ καὶ διαφορὰν ὀνόματος ἔχουσι· πράγματος δὲ κοινωνίαν οὐκ ἔχουσιν. ὁ μὲν γὰρ ἕλενος ὁ ἐκ τροίας ὁ πριαμίδης, ὁ μαντικὸς, ἕτερος. ἄλλη δὲ πάλιν ἡ ἑλένη ἡ λακαινα, ἡ τῆς † λήδης ἐκ τυνδάρεω παῖς, ἡ μυρίων συμφορῶν φρυξὶν αἰτία καὶ ἀχαιοῖς· καὶ οὐχ

† C. A. λήδας

γωνὴ, οὐκ εἰσὶ παρώνυμα, ἀλλ' ὁμώνυμα. χρὴ γὰρ ὅτὲ μὲν τὰ παρωνύμων ἐξ ἀνάγκης παρηλλάχθαι τὴ κατάληξιν τοῦ ὀνόματος· ὅτὲ δὲ τὰ ὁμωνύμων σώζεσθαι τὴν πάντα τὸ ὄνομα ἀσυμβάλλακτον: μὴ μόνον τὴ κατάληξιν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα καὶ κατὰ τὸν τόνον ἢ κατὰ τὴν πῶσιν, καὶ κατὰ τὴν γραφὴν, καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν, καὶ κατὰ τὸ γένος, καὶ κατὰ τὸ τοῦ λόγου μέρος, καὶ κατὰ τὴν συνήθειαν. τὸ γὰρ εἶδος, δασυνόμενον μὲν δηλοῖ τὸ, ὀπῖδος· ψιλούμενον δὲ, τὸ μόνον. καὶ ἡ τοῦ πνεύματος διαφορὰ χωρίζει τὰ ὁμωνύμων αὐτό. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἄργος, καὶ τὸ ἔργος, ὁμώνυμά εἰσι διὰ τὴν τοῦ τόνου διαφοράν. τὸ μὲν γὰρ ἄργος * παροξυτόνως, δηλοῖ τὸ ἄργον ὃν ἀπέκτεινεν ὁ ἑρμῆς καὶ ἄλλων ὀνόματα. τὸ δὲ ἔργος ὀξυτόνως, δηλοῖ τὸ ἔργαλεῖον καὶ λάκκον. τὸ ἐλάτης διαφέρον κατὰ τὴν πῶσιν, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον. ὅτι γὰρ τὸ ἐλάτης δηλοῖ τὸ ἰσχυρόν, εὐθεῖά ἐστιν. ὅτι δὲ τὸ ἐλάτης τὸ σφένδρον, γλωσσικὴ· ἐνταῦθα δὲ κατὰ τὸ γλῶσσόν ἐστιν ἡ διαφορά. τὸ κοινὸν κατὰ τὴν γραφὴν διαφέρον, οὐκ ἔστιν ὁμώνυμον. ψιλούμενον γὰρ σημαίνει τὸ μάταιον καὶ τὸ κοῦφον: διφθογγιζόμενον δὲ, τὸ νέον καὶ τὸ εὔδοξον. τὸ εἶπον, διαφέρει τῷ ἀριθμῷ, καὶ ἐνικῶς μὲν, δηλοῖ τὸ, εἶπον ἐγὼ· πληθυντικῶς δὲ, τὸ, εἶπον ἕτεροι.

* C. V. παροξυνόμενον

Διὰ

ρῶν ὁμωνυμίαν ἀφήσει τις. τρία δὲ δεῖ ἅπτεσθαι τῶν ὁμωνύμων ζητεῖν· εἴ ἐστι τῶν ὁμωνύμων τὸ ᾧ οὗ ὁ λόγος· καὶ κατὰ πόσων σημαινομένων τὸ τοιοῦτον ὄνομα φέρεται· καὶ ᾧ τίνι τὰ σημαινομένων ὁ λόγος ἐστίν. εἰ δὲ κατὰ μὲν τὸν λόγον κοινωνοῦσι τὰ πράγματα, κατὰ δὲ τὸ ὄνομα διαφέρουσι, πλυωώνυμα λέγονται, ἤγουν ὅταν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα πολλοῖς καλῆται ὀνόμασιν, οἷον φάσγανον, σπάθη, ξίφος, ἄορ. ἕνα γὰρ λόγον ἅπαντα δέχονται ταῦτα πάντα. σίδηρος γὰρ ἀμφήκης εἰσίν. ἔστι δὲ ὁ τῶν πολυωνύμων λόγος, πλεῖστα ὀνόματα καθ' ἑνὸς λεγόμενα πράγματος. εἰσὶ δέ καί τινα μεταξὺ τῶν ὁμωνύμων καὶ τῶν συνωνύμων, κοινωνοῦντα κατὰ διαφέροντα τῷ τι ὀνόματι καὶ τῷ κατὰ τοῦνομα λόγῳ· πλησιάζουσι δὲ ταῦτα μᾶλλον τοῖς συνωνύμοις· πλείονα γὰρ ἔχουσι τὰ κοινωνίαν, ἢ τὰ διαφοράν, ἅπερ καλοῦνται παρώνυμα, ὡς ἀπό τινων παρωνομασμένα. οἷον ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, γραμματικὸς, καὶ ἀπὸ τοῦ μουσικῆς ὁ μουσικός. καὶ γὰρ τῷ ὀνόματι κοινωνοῦσι καὶ διαφέρουσι, μὴ τὸ αὐτῷ καπάληξιν ἔχοντα τῷ ὀνόματος· καὶ τῷ κατὰ τοῦνομα λόγῳ κοινωνοῦσι πάλιν καὶ διαφέρουσιν. ἡ μὲν γὰρ γραμματικὴ καὶ ἡ μουσικὴ γνώσεις εἰσὶν· ὁ δὲ γραμματικὸς καὶ ὁ μουσικὸς οὐσίαι, ἐν αἷς αἱ γνώσεις. ἡ γραμματικὴ δὲ γυνὴ, καὶ ἡ μουσικὴ

γυνὴ,

λόγου τὴν οὐσίας ἕτερον διάφορα ἐχόντων τὰ ὑποκείμενα. εἰ δὲ καὶ μιᾷ τὸ ὄνομα κοινωνοῦσι, καὶ δὲ τὸν λόγον διαφέρουσι, καλοιῶτο ὁμώνυμα. ὁμώνυμα γάρ εἰσιν, ὧν ὄνομα μόνον κοινὸν, ὁ δὲ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. ὥσπερ οἱ δύο αἴαντες. οὔτε γὰρ ἐν μιᾷ ὄνομα κοινὸν ἔχουσι τὸ αἴας· τὸν δὲ κατὰ τὸ αἴας λόγον, οὐ τὸν αὐτόν. ὁ μὲν γάρ ἐστιν αἴας ὁ τοῦ τελαμῶνος υἱὸς, ὁ ἐκ σαλαμῖνος, ὁ μονομαχήσας τῷ ἕκτορι. ὁ δὲ αἴας ὁ τοῦ οἰλέως υἱὸς, ὁ λοκρὸς, ὁ οὐδὲ πόδας ταχὺς, καὶ ἕτερον ἔχει. πρόσκειται δὲ τὸ κατὰ τοῦνομα καλῶς πανταχοῦ. καὶ ἄλλο γάρ τι τὰ ὁμώνυμα, συνώνυμα εὑρεθήσονται· καὶ τὰ συνώνυμα, ὁμώνυμα· καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ὁμοίως. ἰδοὺ γάρ, καὶ οἱ δύο αἴαντες, καθὸ μὲν αἴαντες ὁμώνυμοί εἰσι· καθὸ δὲ ἄνθρωποι, πάντως συνώνυμοι. ὁ δὲ λόγος ἐν τούτοις ἅπασι καλῶς τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τῆς ὑποχαφῆς εἴρηται. τὸ δὲ τῆς οὐσίας ὄνομα τὸ ἁπλῶς εἶναι δηλοῖ. οἱ γὰρ δύο αἴαντες, καθό εἰσιν αἴας ἑκάτεροι, καὶ τοῦτο τὸν λόγον ἔχουσιν ἕτερον: κατὰ δὲ τὴν φύσιν, ἕνα καὶ τὸν αὐτόν. χρὴ δὲ γινώσκειν, ὅτι τὸ ὄνομα οἱ φιλόσοφοι καὶ πάσης φωνῆς σημαντικῆς ἐκλαμβάνουσιν. εἰ τοῦτο, τάχιστα καὶ ῥήματα ὁμώνυμα ἔσονται, οἷον τὸ ἐρῶ. ἔστι γὰρ τὸ † λέξω, καὶ τὸ ἐρωτικῶς ἔχω. καὶ ἐφ' ἑτέρων δὲ τοῦ λόγου με-

† A.C. εἶπω

ρῶν

λόγῳ συνώνυμα γάρ εἰσιν, ὧν τό, τι ὄνομα κοινόν, καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ὁ αὐτός, οἷον ζῷον, ὅ, τι ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς κατὰ τὸ ζῷον ὄνομα συνώνυμα ὄντα. καὶ γὰρ ἄμφω καὶ ζῶα προσηγορεύονται, καὶ τὸν αὐτὸν ἀπιδέχονται λόγον, καθὸ ζῶα. ἔστι γὰρ ἑκάτερον, οὐσία ἔμψυχος, αἰσθητική, μετακτική. εἰ δὲ καὶ τὸ ὄνομα, καὶ τὸν λόγον διαφέρουσιν, εἰ μὲν ἔχουσιν ἐν ὑποκειμένῳ, λέγονται ἑπερώνυμα, ὥσπερ αἰσθάσις καὶ κατάσασις. ἔχουσι γὰρ ἐν ὑποκειμένῳ τὰ κλίμακα· ὁμοίως καὶ σπέρμα καὶ καρπός. θεωρεῖται γὰρ περὶ τὰ αὐτὸν σῖτον, ὃς μὲν τὸ εἶναι καὶ ἀπηρτῆσθαι λέγεται καρπός, ὃς δὲ τὸ μέλλειν καὶ πεφυκέναι, λέγεται σπέρμα. εἰ δὲ διάφορα ἔχουσι τὰ ὑποκείμενα, λέγονται ἕτερα, οἷον ἄνθρωπος καὶ ἵππος, ἢ καθὸ ζῶα (καὶ γὰρ τὰ γὰρ συνώνυμά εἰσιν) ἀλλὰ καθὸ ἄνθρωπος καὶ ἵππος. Διάφορα γὰρ ἔχουσι καὶ τὰ ὀνόματα, * καὶ λόγους. ὁ μὲν γὰρ ἄνθρωπος ἢ ἄνθρωπος, ζῷόν ἐστι λογικὸν θνητὸν νῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ὁ δὲ ἵππος ἢ ἵππος ζῷον ἄλογον πεζὰ πᾶν χρεμετικόν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὑποκείμενα διάφορα. Ἄλλη γὰρ ἡ οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἄλλη ἡ οὐσία τοῦ ἵππου. λέγονται ἑπερώνυμα μὲν ὧν τό, τι ὄνομα ἕτερον, καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος ἐν ἐχόντων τὸ ὑποκείμενον. ἕτερα δὲ, ὧν τό, τι ὄνομα ἕτερον, καὶ ὁ κατὰ τοῦνομα λόγος

† A. C. διαφέρουσι δὲ καὶ τοῖς κατὰ τὰ ὀνόματα λόγοις.

Περὶ συωνύμων, ἑτερωνύμων, καὶ ἑτέρων, ὁμωνύμων τε καὶ πολυωνύμων, καὶ παρωνύμων.

Ἕκαστον τ̃ ὄντων ἐν κόσμῳ ἢ ἓν τί ἐστι καὶ πολλὰ· οἷον ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἓν [τί] ἐστι καθὸ ἄνθρωπος, καὶ πολλὰ, καθὸ ζῶον, καὶ λογικὸν, καὶ θνητὸν, καὶ νῷ ἢ ἐπιστήμης δεκτικόν. ἐπεὶ οὖν ἕκαστον τ̃ ὄντων ἐν κόσμῳ, καὶ ἓν τί ἐστι καὶ πολλὰ ὡς μὲν ἓν, σημαλῦται τοῦτο τῦ ὀνόματος, ὡς δὲ πολλὰ δηλῦται ὑπὸ τῦ ὁρισμῦ, ἢ τῆς ὑπογραφῆς. ἢ γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἓν ὢν καὶ πολλὰ, ὡς μὲν ἓν ὑπὸ τῆς ἀνθρώπου δηλοῦται φωνῆς, ἥτις ἁπλῦν ἐστιν ὄνομα· ὡς δὲ πολλὰ, ὑπὸ τῦ ὅρυ τῦ λέγοντος, ζῶον λογικὸν θνητὸν, νῷ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ὃς δὴ ὅρος, λόγος ὑπάρχει τ̃ ὧν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἕκαστον ἐπεξιών. ἔστωσαν δὴ δύο τινὰ πράγματα ἢ καὶ πλείω, καὶ ταῦτα ἢ καὶ κῇ τὸ ὄνομα καὶ κῇ τ̃ λόγον κοινωνείτωσαν ἀλλήλοις· ἢ ἢ κατ' ἄμφω διαφερέτωσαν· ἢ [καὶ] κῇ μὲν τὸ ὄνομα κοινωνείτωσαν, κῇ δὲ τ̃ λόγον διαφερέτωσαν· ἢ τὸ ἀνάπαλιν, κατὰ μὲν τ̃ λόγον κοινωνείτωσαν, κῇ δὲ τὸ ὄνομα διαφερέτωσαν, ὡς εἶναι τέτταρας τὰς διαφοράς. εἰ μὲν δὴ καὶ κατ' ἄμφω κοινωνοῦσι, κῇ τὸ ὄνομά φημι, καὶ [κατὰ] τ̃ λόγον, καλοιῶται συνώνυμα, ὥσπερ μεταδιδόντα ἀλλήλοις σὺν τῷ ὀνόματι καὶ τοῦ λόγυ

τὰ πῆς ἐστίν: ὅσον ἡ τ ἓ ἐνεργείᾳ νᾶ καθαρᾶν ἐνέργειαν πλειοῖ, καὶ τ τᾶ δυνάμει νᾶ τ συνεπαιρομένῳ τῷ ἐνεργείᾳ νῶ· εἰ μὲν ὠθὶ τὰ πάντη χωριστὰ τ ὕλης ἡ γνῶσίς ἐστι, τὸ τοιᾶτον θεολογικὸν καλεῖται, καὶ πρώτη φιλοσοφία, καὶ * μᾶ τὰ φυσικά, ὡς ἐπέκεινα τεταγμένον τῶν φυσικῶν· εἰ δὲ ὠθὶ τὰ πῆ μὲν χωριστὰ τ ὕλης εἴδη, πῆ δὲ ἀχώριστα, τὸ τοιᾶτον μαθηματικὸν ἐνομάζεται καὶ ὠθὶ ψυχῆς. ἤτε γὰρ μαθηματικὴ οὐσία, μέση [τίς] πως ἔστιν ὕλης καὶ αὐλίας· * τῷ μὲν καθόλᾳ τὰ χωριστὸν ἔχουσα τ ὕλης, * τῷ δὲ * διαστατῷ καὶ διακεκριμένῳ, τὰ ἀχώριστον. καὶ ἡ ψυχὴ ὁμοίως: καᾶ μὲν τὰς αἰσθήσεις καὶ φαντασίας, καᾶ τ δυνάμει νᾶν, ἀχώριστος τῆς ὕλης ἐστὶ· καᾶ ἡ τ ἐνεργείᾳ νᾶν, ὅς ἐστι τ ψυχῆς τὸ ἀκρότατόν τε καὶ καθαρώτατον, παντάπασιν ἡ ψυχὴ τ ὕλης κεχώριστα.

† A. C. μεταφυσικά

† C. R. τὰ

† C. R. τὰ

† C. R. διωστὸν & διακεκριμένον.

ζ. τίς ἡ τῆς Φιλοσοφίας διαίρεσις.

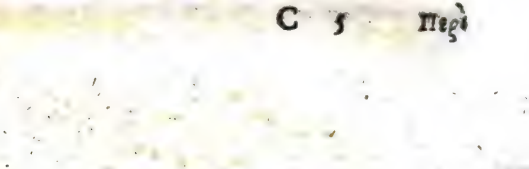

καὶ τιμῶν, καὶ τῶν προσηκουσῶν ἀμοιβῶν ἀξιῶν.
† Λ. C. ἑαυτῦ
Οὗτος δὲ κακῶς ἐλέγχων καὶ φαυλίζων καὶ πωρούμενος γίνεται δὲ καὶ * ἑαυτῷ δικαίως ὁ φιλόσοφος καὶ πίστιν μὲν πράττων τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῆς ἀρετῆς ἐνδύνεται· ᾠδὰς αἰνῶν δὲ τῶν δεόντων πυνθάνεται, καὶ ἑαυτὸν ὀπτανίζει, καὶ διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων ἐργάζεται. ὥσπερ γὰρ τοῖς τοῦ σώματος πλείωσίς ἐστιν ἡ ἰατρικὴ· οὕτω δὴ τῆς ψυχῆς ἡ φιλοσοφία πλείωσις, ἰατρικὴ γινωσκομένη ψυχῆς. ἐπεὶ δὲ τῆς ψυχῆς, τὸ μὲν ἐστιν ὀρεκτικὸν, τὸ δὲ γνωστικὸν· καὶ τὸ μὲν ἄλογον, τὸ δὲ λογικὸν· καὶ τῷ γνωστικῷ τι καὶ λογικῷ, τὸ μὲν συνεργεῖ τῷ ὀρεκτικῷ, οἷον ἡ δυνάμει νοῦς, ἡ διάνοια· τὸ δὲ χωριστὸν καὶ ἐξηρημένον παντὸς πάσης, οἷος ὁ κατ' ἐνέργειαν νοῦς: ὅσον μὲν τῆς φιλοσοφίας πλειωτικόν ἐστι τῷ ὀρεκτικῷ τῆς ψυχῆς, καὶ αὖτε δὴ τῷ δυνάμει νῷ, τῷ συνεργοῦντι τῷ ὀρεκτικῷ, τῷ πρακτικὸν ὀνομάζεται τοῖς πρᾶξιν ἠσχολημένοις.
† Λ. C. πῦξιν
καὶ πίστιν ἔχον τὴν αἵρεσιν καὶ * ὑπόπτυξιν τῶν ἀγαθῶν: ὅσον δὲ τῷ γνωστικῷ πλειωτικόν, πίστιν ἔχον τὴν ἀλήθειαν, τῷ λεγεται θεωρητικόν: Ἀλλ' ὅσον μὲν τὸ γνῶσιν τῷ δυνάμει νῷ πλειοῖ, τὸ μετ' αἰσθήσεως καὶ φαντασίας τοῖς τὰ ἔνυλα εἴδη καὶ ἀχώριστα τῆς ὕλης καταγινομένοις, τῷ καλεῖται φυσιολογικὸν, ὅτι τοῖς τοῖς ἡ φύσις καὶ ἐν τούτοις

ελαττον, τὸ πλειον, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὸ δὲ, ἐχέσιν ἔχον πρὸς ἄλλοτι, οἷον διπλάσιον, ἥμισυ, μεῖζον, ἔλαττον, ἐπίτριτον, ἡμιόλιον, καὶ τὰ ὅμοια. τῶν δὲ συνεχῶν ποσῶν, τὸ μὲν ἐστιν ἐν μονῇ καὶ στάσει· τόδ' ἐν κινήσει καὶ διαφορᾷ. ἡ γοῦν ἀριθμητικὴ καταγίνεται περὶ ποσὸν διωρισμένον καθ' ἑαυτό· ἡ δὲ μουσικὴ, περὶ ποσὸν διωρισμένον ἐν σχέσει. καὶ ἔστιν ἡ μὲν ἀριθμητικὴ, γνῶσις ποσῶν διωρισμένων καθ' αὐτό· ἡ δὲ μουσικὴ, γνῶσις ποσῶν διωρισμένων ἐν σχέσει. ἡ γεωμετρία καὶ γίνεται περὶ ποσὸν συνεχὲς ἀκίνητον, οἷον ἡ γῆ. καὶ ἔστιν ἡ γεωμετρία, γνῶσις ποσῶν συνεχῶν ἀκινήτων. ἡ δὲ ἀστρονομία περὶ ποσὸν συνεχὲς ἀεικίνητον, οἷον ὁ οὐρανός. καὶ ἔστιν ἡ ἀστρονομία, γνῶσις ποσῶν συνεχῶν ἀεικινήτων. ταῦτα μὲν περὶ τῆς φιλοσοφίας θεωρητικῶν. τὸ δὲ πρακτικὸν διαιρεῖται, εἰς ἠθικὸν οἰκονομικὸν καὶ πολιτικόν. καὶ ἠθικὸς μέν ἐστι φιλόσοφος, ὁ τὰ ἑαυτοῦ ἤθη καὶ ἄλλα ῥυθμίζειν δυνάμενος. οἰκονομικὸς δὲ, ὁ καλῶς οἰκεῖν ὅλον οἶκον πεπαιδευμένος. ὁ δὲ γε πόλιν ἢ καὶ πόλεις διεξάγων καὶ διακυβερνῶν ἐρίσεως, πολιτικός. καθόλου δὲ τὸ πᾶν πρακτικὸν διά τινα νομοθετικὸν καὶ δικαστικόν. καὶ γὰρ νομοθετεῖ ὁ πρακτικὸς φιλόσοφος καὶ πόλει καὶ οἴκῳ καὶ μαθητῇ καὶ ἑαυτῷ τὰ συνοίσοντα, ὡσαύτως δὲ καὶ δικάζει· τοὺς μὲν καλῶς πράττοντας τῶν ἀγομένων ἐπαίνων

γεφύρα ἢ κλίμακι χρώμενοι τούτῳ, ποδὸς τ' αὐλίαν ἐκ τ' ὕλης δι' αὐτοῦ μεταβαίνομεν, καὶ ἀπὸ τ' χθαμαλῶν ἐπὶ ὑψηλὴν μεταβιβάζομεθα χ' ἑράνιον, διὰ τοῦτο μαθηματικὸν αὐτὸ ποσοῦ ἐπιγόρευ). μάθησις γάρ ἐστι τ' μὴ ἐγνωσμένων καταίλημψις, χ' οἷον ἐξ ἀγνωσίας εἰς γνῶσιν μετάθεσις. Ἰδιον τ' μαθηματικὸν διαιρεῖται εἰς ἀριθμητικὴν, μουσικὴν, γεωμετρίαν ἢ ἀστρονομίαν. ἢ γὰρ ποδὸν ἢ γίνεται· τοῦ δὲ ποσοῦ τ' μὲν ἐστι συνεχὲς· τ' δὲ, διωρισμένον. ἢ συνεχὲς μὲν ἐστι, οὗ τὰ μόρια ποός ἕνα κοινὸν ὅρον συνάπτει, οἷον ἡ γραμμή. καὶ γὰρ πάντα τὰ μέρη αὐτῆς συνημμένα ἐστὶν ἀλλήλοις, μὴ ποδὲ τῶν ἐν αὐτῇ σημείων διερχόμενα τὴν συνάφειαν. τὸ γὰρ σημεῖον, ὃ πέρας ἐστὶ τοῦ ἡμίσους μέρους τυχὸν τῆς γραμμῆς, ἀρχὴ τοῦ λοιποῦ ἡμίσους μέρους ταύτης καθέστηκε. διωρισμένον δὲ ποσόν ἐστι, οὗ τὰ μόρια ποός τινα κοινὸν ὅρον οὐ συνάπτει· οἷον ὁ ἀριθμός. οὐ γὰρ τοῦ ἓξ τυχὸν τὸ ἥμισυ μέρος ἤτοι τὰ τρία, κοινὸν ὅρον ἔχει τινὰ μετὰ τοῦ λοιποῦ ἡμίσους ἤτοι τῶν ἄλλων τριῶν, ποὸς ὃν ὅρον ταῦτα δὴ τὰ μέρη συναφθῆναι ἄν· ἀλλὰ τῇ μονάσιν ἀπ' ἀλλήλων ἅπαντα μέρη πάντες ἀριθμοὶ διακέκρινται. τοῦ μὲν οὖν διωρισμένου ποσοῦ, τὸ μὲν ἐστι καθ' αὐτὸ, οἷον τὸ ἄρτιον, τὸ πε-

ντὸν

διορισμόν· τὸ δὲ σχῆμα, κατὰ συνέχειαν. τῇ μὲν
τοι Φπινοίᾳ δυώαπτα τ ὕλης χωρίζεσθ. καὶ γὰρ
λυίκα τὴς Φαντάζεπτ Ϲ αἰαπλεῖ ϹϬ ἀριθμὸς
αὐϹϬ καθ' ἑαυϹϬ, ἢ τὰ σχήματα, καθὼς ὁ κη-
ρὸς αἰαμαπόμθ Ϭ τ σΦεραγίδα, οὐδέν τι τῶ
σΦραγισηρίᾳ ἀΦαιρεῖπτ· τ αὐτὸν τρόπον κ ἔπος
οὐδέν τι τ ὕλης λαμβάνει τότε, μόνα δὲ τὰ σχή-
ματα Ϲ ϹϬ ἀριθμὸς ἀΰλως ἐν τῇ Δ|ανοίᾳ δια-
τυπῶ. ἐπὶ γᾶν τῷ θεωρητικῷ πάντα τὰ ὄντα πρὸς
γνῶσιν ἐπάκειται, τὰ δὲ ὄντα τριΠὰ· τάτα χά-
ριν Ϲ τὸ θεωρητικὸν εἰς τρία διαιρεῖται. κ τὸ μὲν
Φισιολογικὸν ϖεῖ τὰ πάντῃ ἔνυλα καταγίνεται·
τὸ δὲ θεολογικὸν, ϖεῖ τὰ πάντῃ ἄΰλα· τὸ δέ γε
μαθηματικὸν, ϖεῖ τὰ μετέχοντα Ϲ ὕλης κ ἀΰλί-
ας. καὶ πρῶτον μὲν ἐςι ϖρὸς ἡμᾶς τὸ Φυσιολογι-
κὸν, ὡς ϖλησιάζον τοῖς ἐνύλοις ἡμῖν· δεύτερον, τὸ
μαθηματικὸν, οἷον τις σώδεσμ Ϭ ἐπάρχων
ὕλης Ϲ ἀΰλίας· τρίτον κ πλάτ ϖον τὸ θεολογι-
κὸν, ἀμέτοχον ὂν τῆς ὕλης παντάπασι. τὸ μὲν ἂν
Φυσιολογικὸν, ὡς ϖεῖ τὰ Φυσικὰ καταγινόμενον
καὶ Φθαρτὰ, Δ|ὰ τοῦθ' ἅτως ὠνόμασαν. τὸ δὲ θεο-
λογικὸν, ὡς ϖεῖ τὰ θεῖα κ ἄΦθαρτα κέκληται
θεολογικόν. ἐπὶ δὲ Δ|ὰ τῆ μαθηματικῆ ἐξ ἄλ-
λων ἄλλα μανθάνομεν, Ϲ ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν τὰ † Λ. C.
ἐπὲρ αἴσθησιν διδασκόμεθα, καὶ * οἱονεί τινι οἷον αἱ

ἀληθὲς ἀπὸ τοῦ ψεύδους, καὶ τὸ ἀγαθὸν ἀπὸ τοῦ κα-
† C. A. ἐλῶν κοῦ· ὥστε τὸ μὲν * ἐλέγχῃ ἡμᾶς, τὸ δὲ φυγεῖν καὶ
μὴ τοῖς ἐναντίοις ἐμπίπτειν δι' ἄγνοιαν, ποῖός τ'
τοιαύτῃ διάκρισιν ἐξεῦρεν ἡ φιλοσοφία [τὴν]
ἀπόδειξιν ὄργανον ἀπτηδειότατον· ὅπερ ἐστὶ τὸ
λογικόν· ἦγεν περὶ ὁ καταγίνεται ἡ λογικὴ πραγ-
ματεία. καὶ ἔστι τὸ λογικὸν, φιλοσοφίας ἐργαλεῖον
χρειωδέστατον, ὑπ' αὐτῆς κατασκευασμένον·
ὥσπερ ὑπὸ χαλκευτικῆς ὁ ἄκμων, καὶ ἡ σφύρα
καὶ τὸ * ξυλάδιον ὄργανα ὑπ' ἄρχοντα ταύτης δὴ
† C. R. ξύλαδι τῆς χαλκευτικῆς. τὸ θεωρητικὸν τῆς φιλοσοφίας
διαιρεῖται, εἰς τὸ φυσιολογικὸν, τὸ μαθηματικὸν
καὶ τὸ θεολογικόν. διαιρεῖται δὲ εἰς τρία τὸ θεωρη-
τικὸν, ἐπεὶ καὶ τὰ ὄντα περὶ ἃ τὸ θεωρητικὸν κατα-
γίνεται, τριτά. ἢ γὰρ τῆς ὕλης ἀχώριστα παντελῶς
καὶ τῇ ὑποστάσει καὶ τῇ ἐννοίᾳ, οἷόν τὰ φυσικὰ
σώματα. ἢ [παντελῶς] τῆς ὕλης χωριστὰ καὶ τῇ
ὑποστάσει καὶ τῇ ἐννοίᾳ, οἷα τὰ ὑπὲρ φύσιν [τὰ]
καὶ ἀσώματα. ἢ κατά τι μὲν ἀχώριστα τῆς ὕλης,
κατά τι δὲ χωριστά· καὶ μὲν τὴν ὑποστασιν ἔνυλα
ὄντα· καὶ δὲ τὴν ἐννοιαν ἄϋλα· ὥσπερ οἱ ἀριθ-
μοὶ καὶ τὰ σχήματα. οὐδὲ γὰρ ὁ δέκα τυχὸν ἀριθ-
μὸς, ἢ τὸ τρίγωνον ἄνευ ὕλης ὑποστῆναι δυνατόν·
ἀλλ' ἢ ἐν ξύλοις, ἢ ἐν λίθοις, ἢ ἔν τισιν ἄλλοις ὑλι-
κοῖς τὴν ὕπαρξιν ἔχουσιν· ὁ μὲν ἀριθμὸς, κατὰ
διαιρε-

ελπατητικοὶ κληθέντες οὕτω ἀφ' τὸ τὰς συνουσίας ποιεῖσθ κ̃ ἀδέπατον· ὡς αὖ ἅμα τῇ ψυχῇ κ̃ τὸ σῶμα γυμνάζοιτο.

ς. Περὶ αἱρέσεων.

ποσαχῶς ὠνομάσθησαν αἱ κ̃ Φιλοσοφίαν αἱρέσεις.

ἢ ἀπὸ τ̃ αἱρεσιάρχου, ὡς οἱ πλατωνικοί.
ἢ ἀπὸ τ̃ πατρίδος τ̃ αἱρεσιάρχου, ὡς οἱ κυρηναϊκοὶ, διὰ τ̃ Κυρηναῖον Ἀρίστιππον.
ἢ ἀπὸ τ̃ τόπου, ὡς οἱ στωικοί.
ἢ ἀπὸ τῶν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἐπικρίσεων, ὡς οἱ ἐφεκτικοί.
ἢ ἀπὸ τ̃ τρόπου τῆς ζωῆς, ὡς οἱ κυνικοί.
ἢ ἀπὸ τ̃ τέλους, ὡς οἱ ἡδονικοί.
ἢ ἀπό τινος συμβεβηκότος, ὡς οἱ ἀδιάφορητικοί.

Τίς ἡ τ̃ Φιλοσοφίας διαίρεσις;

Κεφάλ. ζ. Ἡ Φιλοσοφία διαιρεῖται εἰς τὸ θεωρητικὸν καὶ τὸ πρακτικόν. καὶ ἀφ' μὲν τ̃ θεωρητικ̃, γινώσκει τὰ ὄντα· ἀφ' οὗ δὲ τ̃ πρακτικ̃, τὰ ἤθη κοσμεῖ. τοῦ μὲν οὖν θεωρητικοῦ τέλος ἐστὶ τὸ ἀληθὲς· τ̃ πρακτικοῦ δέ, τὸ ἀγαθόν. Ἀλλ' ἐπεὶπερ ἀναγκαῖόν ἐστι ἀφικνεῖσθαι τὸ

ποιοῦσι. τὸ γὰρ ϖῶϛ ἐϕ' ἁπάντων ὁμολογούμενον, καὶ κοινὴ ἔννοιά ἐϛιν: οἷον ὅτι ὁ θεὸϛ ἀγαθὸϛ, καὶ ὁ ἥλιος φωτιϛικός. ὠνομάσθηϖαν δὲ αἱ τῆϛ φιλοϖοφίαν αἱρέϛεις καὶ τρόϖους ἐϖιϛά. ἢ γὰρ ἀϖ' αὐτοῦ τῦ αἱρεϛιάρχυ, ὡς οἱ ϖλατωνικοὶ καὶ ἀριϛοτελικοὶ· ἢ ἀϖὸ τῆϛ ϖατρίδος τῦ αἱρεϛιάρχυ, ὡς οἱ κυρηναϊκοὶ, ἀϕ' ἧς κυρηναῖον ἀρίϛιππον· καὶ οἱ μεγαρικοὶ, διὰ εὐκλείδυ τὸν μεγαρέα. ἢ ἀϖὸ τῦ τόϖυ, ἐν ᾧ ταῖϛ ϖυνουϛίαις ἐϖιοιῦϖο, ὡς οἱ ϛωϊκοὶ, ἀϕ' ἧς ἐν ἀθήναις ϖοικίλῃ ϛοᾶ· ἢ ἀϖὸ τῆϛ ἐν τῷ φιλοϖοφεῖν ϖροκειμένης, ὡς οἱ ἐφεκτικοί. οὕτοι γὰρ ἀκαταληψίαν δοξάζοντες ἐϖεῖχον ταῖϛ λύϛεσι τῶν ϖρογεγενημένων. ἢ ἀϖὸ τῦ τρόϖυ τῆϛ ζωῆς, ὥϖερ οἱ κυνικοὶ, ζῶντες ἀδιαφόρως δίκην κυνῶν· ϖά τε δόγματα τῆϛ φιλοϖοφίας φρουροῦντες, καὶ ϖερμαχοῦντες αὐτῶν ἀϕ' ἧς ἀϖοδείξεων, καὶ τοὺϛ φίλους ἐκ τῶν ἀλλοτρίων, ἤγουν τοὺϛ ϖρὸς τὸ φιλοϖοφεῖν ϖροϖηδείους ἐκ τῶν ἀνεϖιτηδείων ϖρὸς αὐτὸ διακρίνοντες: καὶ τοὺϛ μὲν ὅλως δεχόμενοι, τοὺϛ δὲ μὴ ϖαῤῥηϛίας ἐλέγχοντες καὶ τὸ ὁμοιοκακοῦ, μακρὰν ἐκδιώκοντες· ἢ ἀϖὸ τῆϛ πύλης, ὥϖερ οἱ ἡδονικοὶ πύλην τῆϛ φιλοϖοφίας λέγοντες εἶναι τὴν ἡδονὴν, τὴν ἐκ γνώϛεως καὶ ἀϖαθείας καὶ τῆϛ ϖρὸς τὸ θεῖον ἀναγωγῆϛ, τὸ ϖρῶτον τῶν ἐφετῶν. ἢ ἀϖὸ τινος συμβεβηκότος, ὡς οἱ ϖε-

† c. v. ποικίλη

† c. r. ὁμοιοικοῖς

ριϖατη-

Ε. Περὶ Ἐπινοίας.

ἡ Ἐπίνοια. ἡ μὲν ἐπέννοιά τις ἐστι, τὰ ἐκ φύσεως συνημμένα μὲν χωρίζουσα καὶ ἰδιοσυστάτως ἐπινοοῦσα ἑκάτερον, ὡς τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος, ἥπερ λέγεται κυρίως ἔννοια. ἡ δὲ ψιλὴ ἐπίνοια, τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄντα συνιστῶσα, οἷον τὸ τραγέλαφος.

Περὶ * αἱρέσεων.

† C. A.: αἱρέσιων Κεφάλ. ε.

Ἡ κατὰ φιλοσοφίαν αἵρεσίς ἐστιν ἀνδρῶν ἀστείων δόξα, πρὸς ἑαυτοὺς μὲν συμφωνούντων, πρὸς ἑτέρους δὲ διαφωνούντων. Ἀνδρῶν εἴρηται καὶ οὐχὶ ἀνδρός, ἐπειδὴ τοῦ ἑνὸς ἀνδρὸς δόξα αἵρεσιν οὐ ποιεῖ, ἀλλὰ θέσιν. Θέσις γάρ ἐστι πρόδοξος ὑπόληψις [καὶ] ἑνὸς τοῦ κατὰ φιλοσοφίαν γνωρίμων, ὡς ἡ τοῦ Ἡρακλείτου, ὅτι πάντα κινεῖται· καὶ ἡ τοῦ Παρμενίδου, ὅτι ἓν τὸ ὂν καὶ ἀκίνητον· καὶ ἡ τοῦ Ἀντισθένους, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀντιλέγειν. πολλοί τοιγαροῦν εἰσιν οἱ συνιστῶντες τὴν αἵρεσιν. ἀλλὰ καὶ ἀστεῖοι, τυγχάνουσιν, ἀξιόλογοί τε καὶ διαφέροντες. εἰ γὰρ εἰκαῖοι καὶ ἀγέλαστοι, αἵρεσιν ἐν φιλοσοφίᾳ πῶς ποιήσονται; χαρακτηρίζει δὲ τὴν αἵρεσιν, συμφωνία μετὰ διαφωνίας. οἱ γὰρ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς συμφωνοῦντες καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους αἵρεσιν οὐ

† C. V. ἐνοίπις

οὐκ ἀφ' ἑαυτῆς τὸ ζῆν ἔχον, καὶ ὅσα ἄλλα περὶ σώματος ἑκάστοις διάφορα. πάλιν ἐμοὶ τὸ σῶμα καὶ τὸ χρῶμα πεφύκασιν εἶναι· καὶ οὐκ ἔστι σῶμα χρώματος χωρισθῆναι· οὔτε χρῶμα τοῦ ὑποκειμένου σώματος ἄμοιρον: ἀλλ' ἐξ ἀλλήλων ταῦτα [ἡ] διάνοια διαχωρίζουσα, τὸ κεχρωσμένον φύσει σῶμα συνίησιν ἐν ἑαυτῇ μεμονωμένον ἑστηκότος τοῦ χρώματος, καὶ τὸ χρῶμα πάλιν ἰδίᾳ διηρημένον τοῦ σώματος. καὶ αὕτη μὲν ἡ † πρώτως καὶ κυρίως διάνοια. ἡ δὲ λοιπὴ, ψιλὴ διάνοια ὀνομάζεται, ἥτις διανοίας ὑπάρχει ἀνάπλασμα. τὰ γὰρ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντα, ὡς ὄντα λογίζεται· πέρατον ἄνθρωπον συνιεῖσα, καὶ σκύμνους λεόντων ἑλκόντας ἅρπαγον, καὶ πλοῖον ἐναέριον, καὶ ἕτερα τοιαῦτα. καὶ ἐκ τῶν ὅλων δὲ μέρη λαμβάνουσα καὶ συνιθεῖσα μετ' ἀλλήλων ὑφιστᾷ τὰ πάντη ἀνύπαρκτα. τοιοῦτον ὁ κένταυρος, εἴτουν ἱππάνθρωπος, τῶν ὄντων οὐδὲν ἀλλ' ἢ μόνον ψιλὸν διάνοημα. διαφέρει δὲ τῆς φαντασίας ἡ ψιλὴ διάνοια, ὅτι ἡ μὲν φαντασία τῶν ὄντων ἐστὶν ἀνάπλασις· ὅταν τις τὸ ὁραθὲν ἀναπλῇ ἢ φαντάζεται. ἡ δὲ ψιλὴ διάνοια, τῶν μηδαμῶς ὄντων ἔστι διατύπωσις, γλίσχρον ἔχουσα τὴν ἐνθύμησιν, πλὴν δὲ λήθῃ, πλείαν φθοράν.

† c. v. σχέτη.

Περὶ

δ. τίνες οἱ τῆς Φιλοσοφίας ὁρισμοί.

ὁρισμοὶ Φιλοσοφίας.

- Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις τῶν ὄντων ᾗ ὄντως ἐστί.
- Φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων.
- Φιλοσοφία ἐστὶ μελέτη θανάτου.
- Φιλοσοφία ἐστὶν ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ.
- Φιλοσοφία ἐστὶ τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν.
- Φιλοσοφία ἐστὶ φιλία σοφίας.

Περὶ ἐπινοίας.

Διττὴ λέγεται ἡ ἐπίνοια· ἡ μὲν οἷον ἐπέννοια κεφάλ. ε'
τις οὖσα καὶ ἐπιθύμησις τὰ ἐκ τῆς φύσεως σεσημειωμένα διαχωρίζουσα καὶ ἰδιοσυστάτως ἐπινοοῦσα ἑκάτερον. οἷον ἅμα ψυχὴ καὶ σῶμα δεδημιούργηνται, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων ὁ ἄνθρωπος γέγονεν. ἀλλ' ἡ ἐπίνοια διαιρεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ ποιεῖ τὰ ἀπ' ἀλλήλων αὐτῶν διακρίσεως καὶ τὴν ψυχὴν χωρὶς τοῦ σώματος ἐπινοεῖ, καὶ τὸ σῶμα χωρὶς τῆς ψυχῆς· διαλογιζόμενος, τὴν μὲν, ἀθάνατον εἶναι οὐσίαν καὶ ζωῆς αἰτίαν τῷ σώματι· τὸ δὲ, θνητῆς φύσεως

εἶναι ἀφ'

εικότως ἡ φιλοσοφία διὰ ταῦτα θεῷ ὑπάρχει ὁμοίωσις. σκεπτεον δὲ τὸ κζ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ, καλῶς· ἐπεὶ τῶν γνώσεων καὶ τῶν σχολαίων πάμπολυ τὸ διάφορον. ὧν γὰρ αἱ οὐσίαι διάφοροι καὶ καθ' ὅσον, τούτων καὶ αἱ πλειότητες κατὰ τοσοῦτον διάφοροι. τίς δὲ σύγκρισις φύσεως πάμπαν ἀτελοῦς καὶ ῥυπῆς, πρὸς τὴν μακαρίαν ἐκείνην οὐσίαν καὶ παντάπασιν ἐξηρημένην ἀπάσης φθορᾶς καὶ τροπῆς τὴν πάντα νῦν μὴ μόνον ἀνθρώπινον, ἀλλὰ καὶ ἀγγελικὴν εἰς ἀπειράκις ἄπειρον ὑπερβαίνουσαν; πέμπτος ὁρισμὸς ὁ τῆ φιλοσοφίαν τέχνην τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν ὁριζόμενος. ἐπεὶ πᾶσαι τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας λαμβάνουσι τὰς ἀρχάς, εἴγε τῶν ὅλων αὐτὴ τὰς φύσεις ἐπίσταται. ἔκτος καὶ πολυπαθὴς ἐστιν ὁρισμὸς ὁ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι λέγων φιλίαν σοφίας, τουτέστιν, ἀγάπην θεοῦ. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ αὐτοσοφία· καὶ ὁ φιλῶν αὐτὸν, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν διὰ θεωρίας καὶ πράξεως αὐτῷ σπουδῶν, ἐκεῖνος αὖ κυρίως κληθείη φιλόσοφος. ὁ μὲν οὖν πρῶτος τῶν εἰρημένων ὁρισμῶν καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ ἕκτος, εἰς πυθαγόραν τὸ σέμνιον ἀναφέρονται. ὁ τρίτος δὲ καὶ ὁ τέταρτος εἰς τὸν πλάτωνα· ὁ δέ γε πέμπτος εἰς τὸν Ἀριστοτέλην.

τίνες

τος ἡ καὶ ἀρετὴν ὑπάρχει ζωή: καθ' * ἣν ὁ ἀ- †c. v.
ληθὴς φιλόσοφος χωρίζει καὶ πρὸ τοῦ φυσικοῦ θα- in.
νάτου τὴν ψυχὴν ἐκ τοῦ σώματος νέκρωσιν ἀπερ-
γαζόμενος τῶν παθῶν· [καὶ] διὰ τοιαύτης νε-
κρώσεως, τῷ ἀπαθεῖ κατὰ τὸ δυνατὸν ὁμοιούμε-
νος. ἔστι δὲ καὶ καινότερον περὶ τοῦ θανάτου με-
λέτης εἰπεῖν: ὅπερ ὁ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν ἐν νῷ
φέρων διαπαντὸς καὶ μελέτημα ταύτης τιθέμε-
νος ἔμμονον, πάντων φιλοσοφήσει τὰ σωματι- †c. R.
κῶν τὴν ἀπαλλαγὴν, καὶ * ὅσα τὴν ψυχὴν ζημιοῖ κα- in.
τορθώσει πρὸς ἀσυδάσει, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐ συμπλη-
ρουμένην καὶ σωτήριον κτήσεται, τὴν ἐπικήρων
ἀνταλλαξάμενος τὰ αἰώνια· πέμπτον ὄρος
ἐστὶν, ὁ λέγων ὅτι φιλοσοφία ἐστὶν ὁμοίωσις θεῷ
κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ἐπεὶ γὰρ ὁ θεὸς διπλᾶς
ἔχει τὰς ἐνεργείας· τὰς μὲν γνωστικὰς τῶν ὄντων,
καθ' ἃς πάντα γινώσκει καὶ πρὸ γενέσεως αὐτῶν·
τὰς δὲ προνοητικὰς τῶν κατὰ μέρος, καθ' ἃς προ-
νοεῖται τοῦ κόσμου παντός· ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ φιλόσο-
φος, τῶν ὄντων ἀσύδει πάντων εἶναι θεωρητὴς, καὶ τῆς
τῶν ὅλων φύσιν ἐπίστασθαι· προνοεῖται δὲ καὶ τῶν κατὰ
μέρος: διὰ μὲν τῆς θεωρητικῆς τὰ δόγματα δι-
δάσκων τῆς ἀληθείας· διὰ δὲ τῆς πρακτικῆς, ἤδη ῥυθ-
μίζων καὶ νομοθετῶν τὰ δέοντα, καὶ δικάζων καὶ παντοί-
ως ἄλλως προϊούμενος ἐπιμέλειαν τῶν συνοίσοντος·
εἰκότως

δὲ πρῶτον ὅρον ὁ λέγων, ὅτι φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. ἐπεὶ γὰρ τὰ ὄντα ἢ φθαρτά εἰσιν ἢ ἄφθαρτα· τιμιώτερα τῶν μὲν ἀφθάρτων τὰ θεῖα, τῶν δὲ φθαρτῶν τὰ ἀνθρώπινα· ἐκ τῶν τιμιωτέρων μερῶν τὰ πάντα ἐδήλωσε, καὶ γνῶσιν † A. C. καλίσας. τῶν ὄντων † φιλοσοφίαν * ἐκάλεσε. τρίτος ὅρος ὁ λέγων, ὅτι φιλοσοφία ἐστὶ μελέτη θανάτου, δηλονότι τῦ σωματικῦ. οὐδὲ γὰρ βούλεται ὁ φιλόσοφος † τὴν αὐθαίρετον αὐτῦ μελέτην, ἅτινα γὰρ αὐτοῦ δημιουργικὰς αἰσθήσεις νόμος: εἴγε ὁ μὲν δημιουργὸς συνέδησε τῷ σώματι τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ βούλεται † τοιοῦτον αἰνάλυσιν δεσμόν, ὥστε † τῦ συνδήσαντος κέλευσιν. Ἀλλ' ἐπεὶ διπλῆ ἐστιν ἡ ζωὴ· (ἡ γὰρ μὲν φυσικὴ, ἡ δὲ προαιρετική· ἡ φυσικὴ μὲν, ἡ σύνοδος † ψυχῆς καὶ σώματος, καθ' ἣν † προνοίας ἐτάχθη μὲν ζῆν, καθ' ἣν τὸ σῶμα δεσμεῖ τὴν ψυχήν. προαιρετικὴ δὲ [ζωὴ,] ἡ πρὸς τὸ σῶμα συμπάθεια καὶ πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀσχολία, καθ' ἣν ἡ ψυχὴ ἑαυτὴν δεσμεῖ † πρὸς τὰ παθήματα τῷ σώματι.) διπλῆς * γινώσκει † ὁ θάνατος, φυσικὸς καὶ προαιρετικός. † C. V. γίνεται. † φυσικὸς μὲν ἐστι θάνατος, ὁ τῦ σώματος διαχωρισμὸς ἀπὸ † ψυχῆς, καθ' ὃν ἅπας ἄνθρωπος πλάττει: προαιρετικὸς δὲ θάνατος

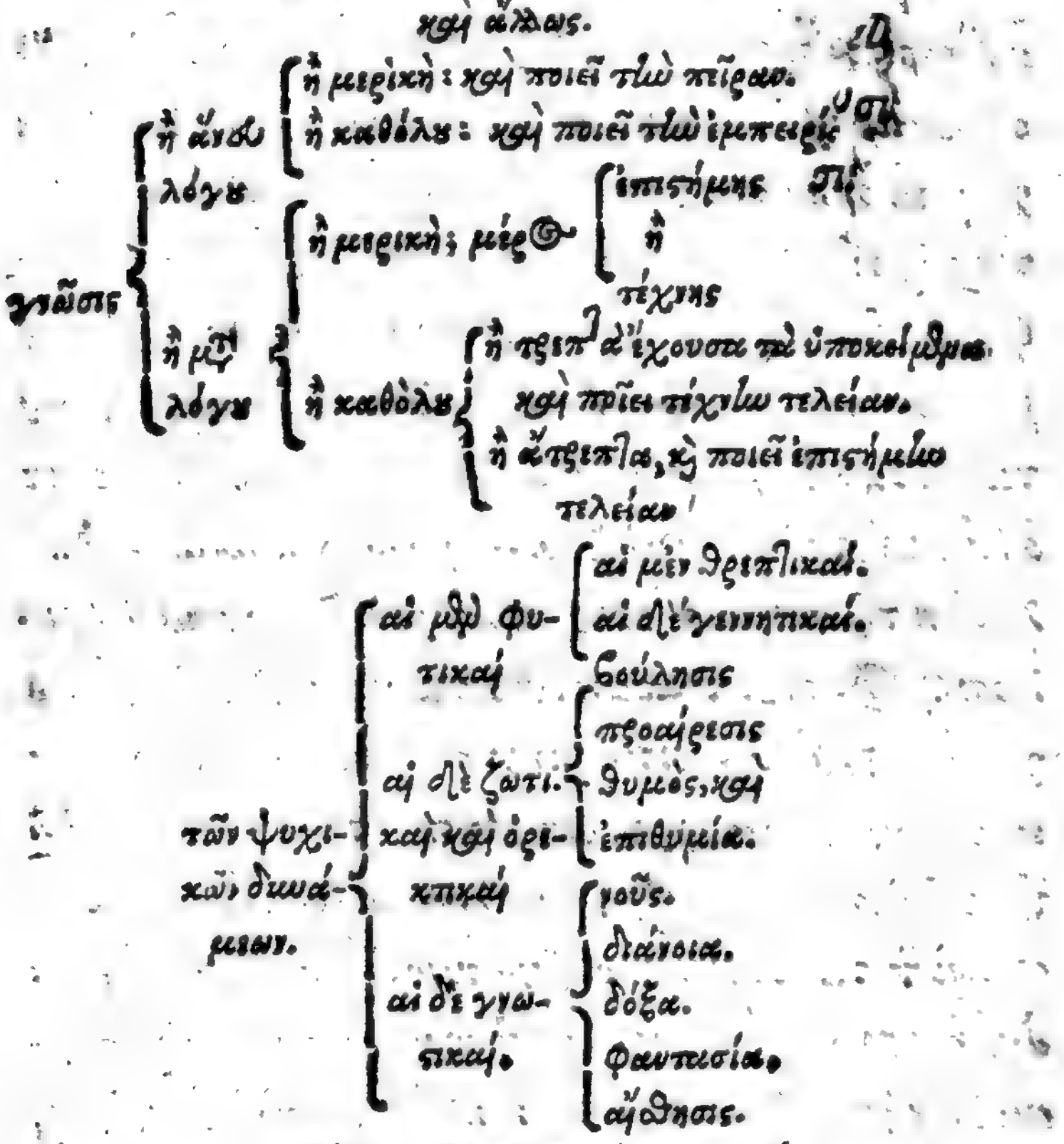

Τίνες οἱ τῆς φιλοσοφίας ὁρισμοί.

Πολλοὶ τῆς φιλοσοφίας ἐκτέθεινται ὁρισμοὶ· ἐξ δὲ εἰσὶ τῶν ἄλλων οἱ κρείττους καὶ ἀσφαλέστεροι. καὶ πρῶτος μὲν ὁ λέγων, ὅτι φιλοσοφία ἐστὶ γνῶσις τῶν ὄντων ἢ ὄντα ἐστὶν, ἀντὶ τοῦ, καθὸ φύσεως ἔχουσιν ἕκαστα, οὐ μέντοι ἀριθμοῦ καὶ ἰδιότητος. * δεῖ γὰρ προτίθεσθαι τὸν φιλόσοφον εἰδέναι οὐ τὰ ἐπὶ μέρους ἀνθρώπους· ὁπόσοι εἰσὶ καὶ ὁποῖοι τὰς ἰδιότητας. δεῖ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν † ὄντων καθ' ἕκαστον ἐπισκέπτεσθαι, τὴν φύσιν καὶ τῶν ὄντων κοινῶς. ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς τῶν ἄλλων πραγμάτων φύσεις ἱστορῆσαι βούλεται. διότι-

Κεφάλ. δ.

† c. v. ἐστὶ

† c. v. ἀνθρώπων.

ζωας εἶναι μὴ πειραθεὶς αὐτὸς, ἀλλ' ἀπ' ἄλλων εἰκάσας καὶ οὕτω δοξάσας. ἐκ μὲν τ̃ μετὰ λόγε δόξης καὶ τ̃ διανοίας ἡ τέχνη αἴρεται). καὶ γὰρ καὶ αὕτη τοῖς τοιούτοις ὁμοίως τὰ καθόλε μετὰ λόγε γινώσκει. ἡ δ' ἐπιστήμη γίνεται ἐκ τε τ̃ διανοίας καὶ τ̃ νοῦ. καὶ τὰς μὲν δεομένας ἀποδείξεων ἀρχὰς, οἷον ὅτι τὸ σημεῖον ἀμερὲς καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκ τῆς διανοίας λαμβάνει· τὰς δ' ὁμολογεμένας καὶ ἀνεν-δεεῖς ἀποδείξεων, οἷον ὅτι ὁ ἴσος ἀγαθὸς καὶ τὰ ὅμοια, ἐκ τ̃ νοῦ. διαφέρει γοιῦν ἡ μὲν τοῦτο τέχνη ἐπιστήμης· ὅτι ἡ μὲν τέχνη ἐκ τε τ̃ μετὰ λόγε δόξης καὶ τῆς διανοίας ἐγείρεται· ἡ δὲ ἐπιστήμη ἐκ τῆς διανοίας καὶ τ̃ νοῦ.

Γ. Περὶ γνώσεως.

ἡ γνῶσις
- ἢ ἄνευ λόγε
  - ἢ μερικὴ.
  - ἢ καθόλε.
- ἢ μετὰ λόγε
  - ἢ μερικὴ.
  - ἢ καθόλε.

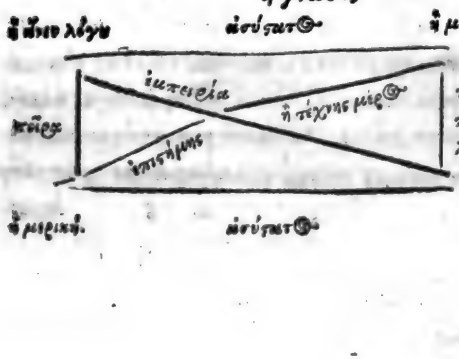

ὁμολογουμένας κατασκευάζει τὸ ζητούμενον. λαμβάνεται γὰρ ὁμολογούμενον ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοκίνητός ἐστι, καὶ ὅτι τὸ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον, καὶ ὅτι τὸ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· κατασκευάζει * ἐκ τούτων ἀθάνατον τὴν ψυχήν· καὶ οὕτως ἐκ τῆς ταύτης καταβάσεως, ἡ μὴ λόγου δόξα συμπεραίνει, ὅτι ἡ ψυχὴ ὑπάρχει ἀθάνατος. ὁ δὲ νοῦς ἁπλῆ * προσβολῇ τοῦτο σημαίνει ἀθρόως, κρεῖττον ἢ κατὰ ἀπόδειξιν πάντα τὰ ὑποπίπτοντα αὐτῷ γινώσκει, τὰ νοητὰ δηλαδή. διὰ δὴ γνῶσιν ἐκεῖνοι ἔχουσιν ἀκραιφνῆ τε καὶ ἀμιγῆ, οἵτινες διὰ πτάξεως καὶ θεωρίας εἰς ἄκρον καθάρσεως καὶ ἐπιστήμης ἀφίκοντο. τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐκ μὲν τῆς αἰσθήσεως ἐγείρεται ἡ πεῖρα. * ἔστι γὰρ αὕτη μερικὴ ἐστι γνῶσις καὶ ἄλογος. ἡ δὲ ἐμπειρία, ἔκ τε τῆς ἄνευ λόγου δόξης ἔρχεται, καὶ ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ φαντασίας ὁμοῦ. καὶ ὅτι μὲν ἐκ τῆς αἰσθήσεως καὶ τῆς φαντασίας, αὐτοψία καλεῖται. καὶ γὰρ αὐτόπτης γενόμενος τῶν βοηθημάτων, ὁ ἐμπειρικὸς ἰατρὸς, καὶ βασανίσας αὐτὰ διὰ τῆς αἰσθήσεως καὶ σωαγαγὼν ἐν ἑαυτῷ διὰ τῆς φαντασίας τὰς ἐνεργείας αὐτῶν, χρᾶται καιροῦς ἐνὶ ἑκάστῳ πρὸς τὰς ἰάσεις. ὅτι δὲ ἐκ τῆς ἀλόγου δόξης ἡ ἐμπειρία ὁρμᾶται, τότε καλεῖται ἱστορία, ὡς ἔταν τὶς νομίσῃ τὰς φύσεις τῶνδε τῶν βοηθημάτων τοιάσδε

† C. R. ἐπαθῶς

† C. R. προσβολῇ

† C. V. καὶ γὰρ καὶ ἀπ

ἐπὶ συμπεπλεγμένην τῇ φαντασίᾳ τὴν νόησιν ἔχομεν. ὅθεν καὶ τὰ νοήματα, παθήματα λέγεται τῆς ψυχῆς· οὐχ ὅτι πάσχει ἡ λογικὴ ψυχή, ἀλλ' ὅτι χωρὶς τοῦ παθητικοῦ νοῦ, τυπίσει, τῆς φαντασίας, οὐδὲν πέφυκε τὸν ἐν τῷ κόσμῳ νοεῖν. Διάνοια δέ ἐστι γνωστικὴ τοῦ καθόλου μετὰ λόγου δυνάμεως, οὐκ ἀθρόως ἀλλὰ διὰ λόγου καὶ μεθόδου καταλαμβάνουσα τὸ γνωστόν. καλεῖται δὲ ἡ διάνοια, καὶ δυνάμει νοῦς διὰ τὸ συνεπαίρεσθαι τῷ ἐνεργείᾳ νῷ, τυπίσει, διὰ συλλογισμῶν ἀναγόμενος πρὸς ἄπειρα ἀπλᾶς ὑπερβολὰς ὁ ἐνεργείᾳ νοερὸς νοῦς. ἡ διάνοια πίνυν ὁ δυνάμει νοῦς, συνεργεῖ πρὸς τὸ δέον, καὶ βοηθεῖ καὶ ταῖς ὀρεκτικαῖς δυνάμεσι τῆς ψυχῆς, καὶ πρὸς τὸ λελογισμένον ἀλόγους οὔσας αὐτὰς ὁδηγεῖ. συνεπαίρεται δὲ καὶ τῷ ἐνεργείᾳ νῷ, πρὸς τὴν τῶν ὄντων ἀναγομένην γνῶσιν ὡς εἴρηται. διὸ γοῦν καὶ τὸ ἁπλῶς ἐπὶ τὸ πλεῖον πρόεισιν, ἤγουν ἐκ τοῦ δυνάμει πρὸς τὸ ἐνεργείᾳ. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ταύτης ἐνέργεια ἔστιν ἡ νόησις πάλιν λεγομένη πρὸς διάκρισιν τῆς ἐνεργείας τοῦ νοῦ, τοῦ αὐτοπλῶς καλουμένου καὶ ἐνεργείᾳ νοῦ, ὡς τὴν οὐσίαν συνόδρομον τῆς ἐνεργείαν ἔχοντος, ἀμιγῆ πλῶς δυνάμει καὶ διὰ τοῦτο παντελῶς ἀπαθῆ. διαφέρει δὲ διάνοια τοῦ μετὰ λόγου δόξης· ὅτι ἡ μὲν μετὰ λόγου δόξα, συμπέρασμά ἐστιν, ὡς εἴρηται, τῶν πίστεων· ἡ δὲ διάνοια, λαμβάνουσα τὰς πίστεις

ὁμολο-

χὰρ αὐτὴ λαμβάνεται ἡ αἴσθησις: οἷον [ἡ] ὄρεξις. εἰ μὴ ὄψεταί τι, οὐ δυνατὸν γνῶναι αὐτό. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. Φαντασία δέ ἐστιν, ἡ τῶν ἀπόντος μερικὴ γνῶσις· ὡς ὅταν χθὲς ἰδὼν ἄνθρωπον σήμερον φαντασθῶ αὐτόν, ἤγουν αἰσθήσω τοιοῦτον. νῦν δὲ παθητικὴν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν φαντασίαν ὠνόμασε: νῦν μὲν, ὡς ἔνδον ἐν ἑαυτῇ τὸ γνωστὸν ἔχουσαν, καὶ* ταύτῃ διαφέρουσαν τῆς αἰσθήσεως: ὅτι ἅπερ ἡ αἴσθησις ἔξω κειμένα γινώσκει, δεομένη πάντως τῆς ἐκείνων παρουσίας πρὸς τὸ ἐνεργῆσαι περὶ αὐτά, τούτων ἡ φαντασία οὐ τύπους διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀποματτομένη, ἔχει ἐν ἑαυτῇ καὶ δυνατὸν προβάλλειν μὴ δεομένη τῶν ἔξω κειμένων. διὸ καὶ τοῖς ὕπνοις ἐνεργεῖ τὸ φανταστικὸν ἀνενεργήτων μενουσῶν τῶν αἰσθήσεων. νῦν μὲν οὖν διὰ ταῦτα τὴν φαντασίαν ἐκάλεσεν ὁ φιλόσοφος. παθητικὴν ἤ, διότι μὴ μεμυημένη γινώσκει [τὰ πράγματα] διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐρχομένη τε καὶ σπειρομένη ἐν τῇ χρονίῳ διαλυομένη πολλάκις ἀπιστίᾳ τῶν αἰσθητῶν. ἐπεὶ οὖν οὐδὲν τῶν ἐνταῦθα πραγμάτων χωρὶς φαντασίας ἰσχύομεν νοεῖν, διὰ ταῦτα ἀπαθὴς δὲ καθέστηκεν αὕτη· διαλύεται δὲ ὑποκειται καθὼς ἔφημεν καὶ φθορᾷ· διὰ τοῦτο τὴν φαντασίας φθειρομένης, τὴν τῶν ἐγνωσμένων πάσχομεν λήθην:

† C.R. ταύτῃ

ἡ προαίρεσις, θυμὸς καὶ ἐπιθυμία. καὶ ἡ μὲν βούλησις, δυνάμις ἐστὶ λογικὴ· ἄλογοι δὲ δυνάμεις, ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ θυμός. ἡ δὲ προαίρεσις ἐπαμφοτερίζει. ἡ μὲν γὰρ βούλησις * αὐτῆς καθ' αὐτὴν ἐστι τῆς λογικῆς ψυχῆς, καὶ πρὸς μόνον τὸ ἀγαθὸν ὀρέγεται. ἡ δὲ προαίρεσις τῆς συμπεπλεγμένης ἐστὶ τῇ ἀλόγῳ. καὶ ποτὲ μὲν * πρὸς τὸ λέγειν γίνεται, ποτὲ δὲ * πρὸς τῆς ἀλογίας, καὶ αἱρεῖται τόδε μᾶλλον πρὸ τοῦδε, διὸ καὶ προαίρεσις λέγεται. γνωστικαὶ δὲ τῆς ψυχῆς δυνάμεις εἰσὶ, νοῦς, φάντασία, δόξα, φαντασία καὶ αἴσθησις· καὶ λογικαὶ μὲν τούτων, νοῦς καὶ φάντασία· ἄλογοι δὲ φαντασία καὶ αἴσθησις. ἡ δὲ δόξα ἐπαμφοτερίζει. γίνεται γὰρ καὶ μετὰ λόγου καὶ ἀνὰ λόγου. καὶ ἀνὰ λόγου μὲν, ὅταν χωρὶς αἰτίας * δοξάζῃ τὰ πράγματα· μετὰ λόγου δὲ, ὅταν ἐξ αἰτίας δι' λόγου τινὸς εἰς τὸ δοξαστὸν προάγῃ. οἷον δοξάζει τὴν τῶν λογικῶν ψυχῶν ἀθάνατον εἶναι μὴ ἐκ τινος αἰτίας εἰς τοῦτο ἐλθών, ἰδοὺ ἄλογος ἡ δόξα. δοξάζει πάλιν ἄλλος † αὐτῶν ψυχὴν ἀρχὴν ἀθάνατον, ἀλλ' ἐκ τοῦ εἶναι αὐτὴν αὐτοκίνητον, τοῦτον δ' εἰπεῖν, αὐτενέργητον· τὸ δὲ αὐτοκίνητον, ἀεικίνητον· τὸ δὲ ἀεικίνητον, ἀθάνατον· ἰδοὺ μετὰ λόγου δόξα, ἥτις ἐστὶ τὸ συμπέρασμα τῶν προτάσεων. αἴσθησις δέ ἐστιν, ἡ τοῦ παρόντος μερικὴ γνῶσις. τοῦ παρόντος γὰρ

† C. R. αὐτὸ καθ' αὐτὸ ἐπὶ τῆς.

† C. R. πρὸς

† C. R. πρὸς

† C. V. δοξάσῃ

καὶ ἀναλλοίωτον. οὐδὲ γὰρ ἐξετάζει τῶν ἐπὶ μέρους κράσεων τὰς ἰδιότητας ὥσπερ ἡ ἰατρικὴ, ἀλλὰ περὶ τὸ καθόλου ἀνθρώπου διαλαμβάνει καὶ τὸ καθόλου ἵππου, καὶ τὰ ὁμοίων, ἅπερ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχουσιν. ἡ δὲ τέχνη περὶ τὰ ῥευστὰ, καὶ τὰ μὴ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καταγίνεται. τὰ γὰρ ὑποκείμενα ταύτῃ ῥευστά εἰσι καὶ ἀλλοιωτά. καθὼς τῇ ἰατρικῇ τὰ ἀνθρώπεια σώματα. ὅθεν καὶ τοῦ ἰατροῦ ἐστιν, ὅτι δοντος τινὶ καθάρσιον ἐν καιρῷ δέοντι, αὔφνης δὲ τραπέντος τινὰ τοῦ κατεσήματος, καὶ πεῦθεν ἀλλοιωθέντος τοῦ ὑποκειμένου, βλάβη καὶ οὐκ ὠφέλεια τῷ καθαρσίῳ ἐπακολήθησε, καὶ γέγονεν ἡ ἀποτυχία τοῦ ἰατροῦ, οὐ τοῦ λόγου τῆς τέχνης, ἀλλὰ τοῦ περὶ τὸ ὑποκειμένου καὶ ἀλλοιωτόν. τοῦτο δὲ τὸ ἄστατον τῶν ὑποκειμένων, καὶ ἐπὶ πασῶν θεωρεῖται τεχνῶν. ὅθεν ἡ τὰ ὑποκείμενα ἔχουσα εἰσιμα, ἐπιστήμη ὠνόμασαι. διὰ τὸ ἐπὶ εἰσιν καὶ ὅρον τῶν πραγμάτων ἄγειν ἡμᾶς τὴν ἀορισίας καὶ μεταβολῆς τῶν ἐπὶ μέρους ἀπάγουσα. ἡ γὰρ ἐπιστήμη περὶ τὰ καθόλου καὶ ἀμετάπτωτα καταγίνεται. δεῖ δὲ καὶ τοῦτο γινώσκειν, ὅτι τῶν ψυχικῶν δυναμέων αἱ μὲν εἰσι φυτικαὶ, αἱ δὲ ζωτικαὶ καὶ ὀρεκτικαὶ, αἱ δὲ γνωστικαί. καὶ φυτικαὶ μὲν εἰσιν, ἥτι θρεπτικὴ καὶ αὐξητικὴ καὶ γεννητική. ζωτικαὶ δὲ καὶ ὀρεκτικαὶ, βούλησις

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

† c. v. ἀθροισμός.

πλος εὔχρηστον τ ἐν τῷ βίῳ. σύστημα μὲν οὖν ἐκ κ λήψεων, τυπίνη, * ἄθροισμα ἐξ ἐφορμήσεων, εἴρηται, πρὸς αὐτὸ μάλιστα τὸ πείρας ὑπάρχούσης γνώσεως μερικῆς. ἐγγεγυμνασμένων δ, ἤτοι δεδοκιμασμένων, διὰ τ ἐμπειρίαν ἀδόκιμον οὖσαν τριβήν. τὸ δὲ, πρὸς τὸ πλ εὔχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ, προσπίπτειν, διὰ τὰς ματαιοτεχνίας κ κακοτεχνίας, αἵτινες οὐδὲ τέχναι εἰσίν. ἡ μὲν γὰρ ματαιοτεχνία, οὔτε ὠφέλειαν οὔτε βλάβην εἰσφέρει τῷ βίῳ: ὡς ἡ νευροβατική, καὶ ἡ κονιορτική. ἡ δέ γε κακοτεχνία, πρὸς τῷ μηδὲν ὠφελεῖν κ βλάπτει τ βίον, ὡς ἡ μοιχική. τέχνη πάλιν ἐστὶν, ἕξις ὁδῷ βαδίζουσα μὴ φαντασίας. πρόσκειται τὸ μὴ φαντασίας διὰ τὴν φύσιν. ἕξις γάρ τις ἐστὶ κ ἡ φύσις, ὡς ἔχουσα τὸ εἶναι ἐν οἷς ἐστιν· οἷον ἐν ζώῳ, ἐν φυτῷ, ἐν λίθῳ κ τοῖς λοιποῖς· βαδίζει δὲ κ ὁδῷ τυπίνῃ κατὰ τάξιν προέρχεται, κ πάντα κ λόγον ποιεῖ· ἀλλ' οὐ μὴ φαντασίας, ὥσπερ ἡ τέχνη. οὐδὲ γὰρ προδιατυποῖ ἐν ἑαυτῇ ὁ βούλεται κατασκευάσαι· Ἄλογος γάρ ἐστιν. Ἀλλ' ὁ τεχνίτης κεχρημένος τῷ λόγῳ, ἰδίκα τὸ βούλεται ποιῆσαι, πρότερον διατυποῖ τὸ τοιοῦτον ἐν ἑαυτῷ, καὶ εἶθ' ὕστερον ἀποτελεῖ. ὑπόληψις δέ ἐστιν ἡ τ καθόλου ἄπταιστος γνῶσις καὶ ἀμετακίνητος. ἀπταίστως γὰρ γινώσκει τὰ γινωσκόμενα, διὰ τὸ αὐλῶν ἄρρευστον τε κ ἀναλ-

Ἡ γνῶσις, ἢ ἄνευ λόγου ἐστὶν, ἢ μετὰ λόγου· καὶ ἡ μετὰ λόγου ἐστὶν, ἢ καθόλου. ἡ μὲν οὖν ἄνευ λόγου γνῶσις ἡ μερικὴ ποιεῖ τὴν πεῖραν· ἔστι δὲ ἡ πεῖρα, ἐνὸς πράγματος ἄλογος γνῶσις. οἷον ὅταν τὶς ἐν μόνον *γνώσκοι βοήθημα, καὶ τοῦτο χρῶτο, τὴν αἰτίαν ἀγνοῶν καθ' ἣν ὠφελεῖ τὸ τοιοῦτον βοήθημα. ἡ δὲ αὖθις λόγου γνῶσις ἡ καθόλου ποιεῖ τὴν ἐμπειρίαν· καὶ ἔστιν ἐμπειρία ἡ τοῦ καθόλου γνῶσις ἄλογος. ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐμπειρικῶν ἰατρῶν. ὅτοι γὰρ πολλὰ μὲν γινώσκουσι βοηθήματα, τὴν αἰτίαν δὲ τῆς βοηθείας αὐτῶν οὐ γινώσκουσιν. ἐμπειρία τοίνυν ἐστὶ μνήμη καὶ τήρησις ἄλογος τοῦ πολλάκις καὶ ὡσαύτως ὀφθέντων. ὁ γὰρ ἐμπειρικὸς ἰατρὸς ἐν μνήμῃ κατέχων καὶ τηρῶν τὰ πολλάκις καὶ ὡσαύτως ὀφθέντα ἰάματα κέχρηται τούτοις *τοῦ λόγου τῆς ἰάσεως οὐκ εἰδώς. ἡ δὲ μετὰ λόγου μερικὴ γνῶσις, τέχνης ἢ ἐπιστήμης μέρος ποιεῖ· τέχνης μὲν, εἰ τὸ ὑποκείμενον τρεπτὸν· ἐπιστήμης δὲ, εἰ τὸ ὑποκείμενον ἄτρεπτον. ἡ δὲ καθόλου μετὰ λόγου γνῶσις, τελείαν τέχνην ἢ τελείαν ἐπιστήμην ποιεῖ· τέχνην μὲν, εἴπερ ἔχει τὰ ὑποκείμενα τρεπτά τε καὶ ἀλλοιωτά· εἰ δὲ ἄτρεπτα καὶ ἀναλλοίωτα, ἐπιστήμην. τέχνη γὰρ καὶ ἐπιστήμη περὶ †τὰ ὑποκείμενα διαφέρουσιν. ἔστι μὲν δὴ ἡ τέχνη γνῶσις τοῦ καθόλου μετὰ λόγου τρεπτὰ τὰ ὑποκείμενα ἔχουσα· ἢ πάλιν, τέχνη ἐστὶ σύστημα ἐκ κατ' ἐμπειρίαν γεγυμνασμένων πρὸς τὸ

hunc titulum simpliciter: περὶ γνώσεως.

Κεφ. γ. γνώσεως

† C. V. τὸν καιρὸν

† C. R. τὸ ὑποκείμενον

ἄνθρωπον. ζῶε γὰρ ὄντ@ οὐκ ἤδη ϗ ἄνθρωπ@· ἔσται, ἀλλ' ἵππ@ τυχὸν ἢ βοῦς, ἢ κύων, ἢ ἄλλό τι ζῶον. φύσει γῶν πρότερόν ἐστι τὸ γέν@ τῦ εἴδους, ϗ τὸ εἶδ@ τῶν ἀτόμων. ὅτ δὲ πῖς εἴδεσιν, ἢ τοῖς ἀτόμοις οὐ θεωρεῖται τὸ φύσει πρότερον. οὐ γὰρ τὸ λογικὸν φύσει πρότερον τῦ ἀλόγε· (ἐπεὶ οὐδὲ συναναιρεῖ, οὐδὲ συνεισφέρεται·) οὐδὲ πάλιν ὁ πέτ@ φύσει πρότερ@ τῦ πώλε. Ἀλλ' οὐδὲ μᾶλλον ζῶον ὑπάρχει τὸ λογικὸν, τὸ δὲ ἄλογον ἧττον· οὐδὲ ὁ πέτ@ μᾶλλον ἄνθρωπ@ ἧττον ὁ πῶλ@. Φάρμακον δὲ ἄλλε φαρμάκε ὑγιεινότερον ϗ βιβλίον ἄλλου βιβλίου ἰατρικώτερον.

Κεφάλ. ϛ. Περὶ διαιρέσεως.

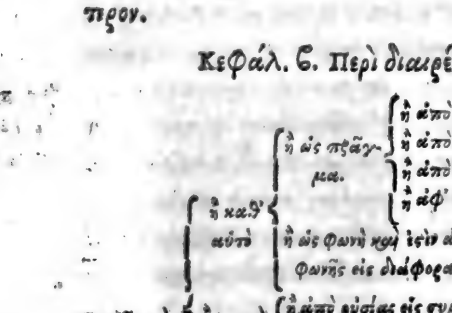

*Codd. duo de quatuor habent

* Περὶ πείρας, ἐμπειρίας, τέχνης, ϗ ἐπιστήμης ἐν ᾧ ϗ περὶ τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς.

Ἡ γνα-

ἑνὸς· οἷον τὸ σῶμα καὶ τὸ ἀσώματον ἐκ τῆς οὐσίας διαιρεθέντα, ϛ μετέχοντα τῆς οὐσίας ἁπάσης, ἀντίκεινται θάτερον θατέρῳ κατὰ τὰς ἀσιώδεις διαφοράς. τὸ μὲν γὰρ τριχῇ διαστατὸν· τὸ δὲ τὸ τριχῇ διαστατὸν εἶναι πόρρω καθίστηκε. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. λέγονται δ' αὖ ἀντιδιαιρέμενα, καὶ ὡς ὁμοτίμως μετέχοντα τῆς ὑλῆς ἐξ οὗ διήρηται, καὶ ὡς αὖ εἴποιτις ἅπτα ἰσοδιαιρούμενα καὶ ἀντὶ θατέρα θάτερον καὶ τὸ ἰσοδιαίρετον λογιζόμενα. καὶ γὰρ ἐν τούτοις οὐκ ἔστι τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μετέχον τῆς ὑλῆς. οὔτε γὰρ τὸ σῶμα τυγχάνει οὐσία μᾶλλον τοῦ ἀσωμάτου· οὔτε τὸ ἀσώματον οὐσία μᾶλλον τοῦ σώματος· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. οὔτε ἡ [τὸ] φύσει πρότερον ἐν τοῖς ἀντιδιαιρουμένοις ὁρίσκεται. καὶ πάντας γὰρ σὺν τοῖς τρόποις τῶν διαιρέσεων ἄπεστιν ἐκ τῶν * τμημάτων τὸ, τι μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τὸ φύσει πρότερον, πλὴν τοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. φύσει ἢ πρότερον λέγεται τὸ συναναιρεῖν καὶ μὴ συναναιρούμενον· καὶ συνεισφερόμενον ϛ μὴ συνεισφέρον: οἷον τὸ ζῶον φύσει πρότερον ἢ ἄνθρωπος, διότι ἀναιρουμένου συναναιρεῖ τὸν ἄνθρωπον· ζῶον γὰρ μὴ ὄντος, οὐδὲ ἄνθρωπος ἔστιν· συνεισφερόμενον ἢ οὐ συνεισφέρει· ἐπὶ συνεισφέρει μὲν τῷ ἀνθρώπῳ· (ἄνθρωπος γὰρ ὢν ϛ καὶ ζῷόν ἐστιν ἐξ ἀνάγκης.) οὐ συνεισφέρει δὲ τὸν

† C. R. πραγμάτων.

ἀφ' ἑνὸς καὶ πολὺς ἐν θεωρεῖται διαίρεσις, ἀλλ' ἀπαρίθμησις. ἀόριστα γὰρ καὶ ταῦτα καὶ ἀπειλημμένα, ὥσπερ δὴ καὶ τὰ ἄτομα. δύναται γὰρ εἰπεῖν τις, ἰατρικὸν βιβλίον, καὶ ἰατρικὸν σκεῦος, ἰατρικὸν ἔμπλαστρον, καὶ ἄλλα μυρία. ὡσαύτως ὑγιεινὸν οἶνον, ὑγιεινὸν ὕδωρ, ὑγιεινὸν ἀέρα καὶ τὰ τοιαῦτα. ἰστέον δὲ, ὅτι διαίρεσις, ὑποδιαίρεσις, ἐπιδιαίρεσις, κατὰ τοῦτο διαφέρουσιν ἀλλήλων, καθότι ἡ μὲν διαίρεσις πρώτως τέμνει τὸ πρᾶγμα: ἡ δὲ ἐπιδιαίρεσις, κατὰ δεύτερον ἐπιβολὴν τέμνει τὸ αὐτὸ πρᾶγμα: ἡ δέ γε ὑποδιαίρεσις ἐν τοῖς τμημάτων * ὧν διῄρηται τέμνει αὐτό. οἷον ὁ ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς ἄρσεν καὶ θῆλυ· τοῦτο διαίρεσις. καὶ πάλιν ὁ ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς ψυχὴν καὶ σῶμα· τοῦτο ἐπιδιαίρεσις, ἥτις τότε μόνον ὀφείλει γίνεσθαι, ὅτε καθ' ἕκαστον τῶν τμημάτων τῆς πρώτης διαιρέσεως, τὰ τῆς δευτέρας διαιρέσεως, εἴτουν ἐπιδιαιρέσεως, θεωροῦνται [τὰ] τμήματα. ἰδοὺ γὰρ ἐν τῷ ἄρρενι καὶ ἐν τῷ θήλει θεωρεῖται ψυχὴ καὶ σῶμα. ὅταν δὲ εἰπὼν ὅτι ἡ οὐσία διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ ἀσώματον εἶπω πάλιν, ὅτι τὸ σῶμα διαιρεῖται εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον, ἐποίησα ὑποδιαίρεσιν. λέγονται δὲ τὰ ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους τμηθέντα, εἴδη ἀντιδιαιρούμενα ὡς ἀντίθεσίν τινα πρὸς ἄλληλα φέροντα, καὶ ἐκ τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἑνός.

† c. v. παραλαμβάνουσα.

μάτων ἀπιδεδεγμένων λευκότητα πιεῖται τῷ διαίρεσιν, ἄπινα οὐσίαι εἰσίν. οὐδὲ γὰρ δυώατα τὸ συμβεβηκὸς εἰς οὐσίας διαιρεθῆναι, ὅτι τὸ διαιρούμενον ὡς πρᾶγμα, εἰς ὅμοια θέλει διαιρεῖσθαι, οὐ μὴν εἰς ἀνόμοια. οὔτι δὲ ἀπὸ οὐσίας εἰς συμβεβηκότα γίνεται διαίρεσις. τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσι λευκοὶ, οἱ δὲ μέλανες, οὐκ ἔστι διαίρεσις ἀπὸ οὐσίας εἰς συμβεβηκότα, ἀλλὰ ἀπὸ οὐσίας εἰς οὐσίας πάλιν ἐχούσας συμβεβηκότα. εἰς ἀνθρώπους γὰρ μέλανας καὶ λευκοὺς ἐγίνετο ἡ διαίρεσις, οἵτινες οὐσίαι εἰσίν. Ἀλλ' οὐδ' ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα γίνεται διαίρεσις. ἢ γὰρ ἀπὸ γένους εἰς εἴδη ἐστὶν ἡ τοιαύτη διαίρεσις· ὡς ὅταν εἰς λευκὸν καὶ μέλαν * διαιρήσω τὸ χρῶμα· γένος γάρ ἐστι τὸ χρῶμα τοῦ λευκοῦ & μέλανος· ἢ ἀπὸ οὐσίας εἰς οὐσίας. τὸ γὰρ λέγειν, ὅτι τῶν λευκῶν τὰ μὲν εἰσι θερμὰ, τὰ δὲ ψυχρὰ, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ ὅτι τῶν σωμάτων τῶν ἀπιδεδεγμένων λευκότητα, τὰ μὲν ἔχει θερμότητα, τὰ δὲ ψυχρότητα. καὶ γὰρ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ λευκότης, ἥτις ἐστὶ συμβεβηκὸς, οὔτε θερμή ἐστιν, οὔτε ψυχρά. ἐπεὶ οὐκ ἔστι τι συμβεβηκὸς ἑτέρῳ συμβεβηκότι τοῦ ὑπάρξιν ὑποκείμενον μόνη δὲ ἡ οὐσία πᾶσι τοῖς συμβεβηκόσι τοῦ εἶναι ταῦτα ὑποκειται, οὔτε δὲ ἐν τοῖς

† C. R. διαιρῆται.

ἀφ'

ὑγιεινὸν ῥῶμα. ὡς ἐν γὰρ βλέπουσι τὴν ὑγίειαν. ὁ ἀπὸ ὁμωνύμου φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα, εἴτε ὅλα εἴτε μέρη· ὅλα μὲν ὡς ὅταν ἡ κύων φωνὴ διαιρῆται εἰς τε τὸ ἀστρῶον κύνα, τὸ χερσαῖον καὶ τὸ θαλάσσιον· ταῦτα γὰρ ὅλα εἰσί: μέρη δὲ ὡς ὅταν τὸ τῆς γλώττης ὄνομα φέρηται κατὰ τοῦ ἄκρου τοῦ ὑποδήματος, τοῦ ἄκρου τοῦ αὐλοῦ καὶ τοῦ γευστικοῦ μορίου τῶν ζώων: ἄπτα μέρη εἰσὶ καὶ οὐχ ὅλα. ὁ ἀπὸ ὑσίας εἰς συμβεβηκότα, ὡς ὅταν εἴπωμεν, τὸ ἀνθρώπων οἱ μὲν εἰσι λευκοὶ, οἱ δὲ μέλανες. ὁ ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς οὐσίας, ὡς, τῶν λευκῶν τὰ μὲν ἔμψυχα, τὰ δὲ ἄψυχα. ὁ ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα, οἷον, τῶν λευκῶν τὰ μὲν θερμὰ, τὰ δὲ ψυχρὰ· θερμὰ μὲν, ὡς ἀπὸ τῆς ἀσβέστου· ψυχρὰ δὲ, ὡς ἀπὸ τῆς χιόνος. ἰστέον δ' ὅτι κυρίως διαιρετικοὶ τρόποι τρεῖς εἰσιν· ὁ ἀπὸ γένους εἰς εἴδη, ὁ ἀπὸ ὅλων εἰς μέρη, καὶ ὁ ἀπὸ ὁμωνύμου φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα: οἱ δὲ ἄλλοι τρόποι καταχρηστικώτερον διαιρετικοὶ ὀνομάζονται. ἀπὸ γὰρ εἰδῶν εἰς ἄτομα διαίρεσις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἀπαρίθμησις. ἄπειρα γὰρ ὄντα τὰ ἄτομα διαιρέσει καθυποβληθῆναι οὐ δυνατόν). Ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς οὐσίας γίνεται διαίρεσις. ὁ γὰρ λέγων, ὅτι τῶν λευκῶν τὰ μὲν ἔμψυχα, τὰ δὲ ἄψυχα, ὡς ἀπὸ σωμάτων

μάτων

χεται τὴν διαίρεσιν. τὸ δὲ κατὰ συμβεβηκὸς, ἢ ὡς ἀπὸ οὐσίας εἰς συμβεβηκότα ἔχει τ̃ διαίρεσιν, ἢ ὡς ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς οὐσίας, ἢ ἀπὸ συμβεβηκότων εἰς συμβεβηκότα. ταῦτα γὰρ πάντα κ̃ συμβεβηκὸς εἰσιν. ἐντεῦθεν πίνιω φαίνονται τρόποι διαιρετικοὶ οἱ κτω: ὁ ἀπὸ γένους εἰς εἴδη· οἷον τὸ ζῶον διαιρεῖται εἰς λογικὸν Ϛ ἄλογον. ὁ ἀπὸ εἴδους εἰς ἄτομα, οἷον ὁ ἄνθρωπος διαιρεῖται εἰς πέτρον κ̃ πῶλον, καὶ οὗτοι λοιπὸς κατὰ μέρος ἀνθρώπους. ὁ ἀπὸ ὅλων εἰς μέρη, ὁμοιομερῆ τε καὶ ἀνομοιομερῆ. καὶ ὁμοιομερῆ μὲν λέγονται τὰ σλεχόμενα κ̃ τὸ ὄνομα καὶ τ̃ ὅρον τ̃ ὅλε τι Ϛ ἀλλήλων· ὡς ὅταν τμηθῇ τὴν σάρκα εἰς πολλὰς σάρκας. καὶ γὰρ ἕκαστον τῶν μερῶν σαρξ λέγεται κ̃ τ̃ ὁρισμὸν τ̃ σαρκὸς ὑπιδέχεται. αἷμα γάρ ἐστι πεπηγὸς ὑπὸ φύσεως. ἀνομοιομερῆ σλέ εἰσι, τὰ μήτε ὀνόματι μήτε ὁρισμῷ κοινωνοῦντα, ἢ τῷ ὅλῳ, ἢ ἀλλήλοις· ὡς ὅταν σλέλωμεν τ̃ πέτρον εἰς κεφαλὴν χεῖρας καὶ πόδας. οὐσλὲν γὰρ ἐκ τούτων, οὔτε τὸ ὄνομα, οὔτε τ̃ ὁρισμὸν ὑπισλέχεται τ̃ ὅλε ἢ τῶν λοιπῶν μερῶν. ὁ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν· ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὡς ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς, ἰατρικὸν βιβλίον, ἰατρικὸν ἐργαλεῖον. ταῦτα γὰρ ἀφ' ἑνός εἰσιν· ἐπείπερ ἀπὸ μιᾶς τ̃ ἰατρικῆς ὠνομάσθησαν· πρὸς ἓν δὲ, ὡς ὑγιεινὸν φάρμακον, ὑγιει-

ἀλλὰ συμβεβηκότος πάντος πεζημιώτερον, ὅσῳ καὶ εἶδος ὅλον χαρακτηρίζειν δυώατας πολέον, ἢ ἅπαν συμβεβηκός.

αἱ διαιρέσεις τῦ πρώτυ βιβλίου τῦ σοφωτάτυ βλεμμίδυ καθ' ἕκασον κεφάλαιον.

In duobus manuſcriptis codicibus tabulæ diviſionũ ſingulis capitibus propoſitarum ad calcem collectæ & ſubjectæ fuerunt: Earũ ego ſingulas ſuis capitibus in deſcribendo adiunxi, ut ſuo protinus loco conſpici poſſent.

Κεφ. α Περὶ ὅρυ

Ὁ ὅρος { ἢ ἐκ γένους καὶ συσατικῆς διαφορᾶς. ἢ ἐξ ὕλης καὶ εἴδους. ἢ ἐξ ὑσακειμένυ καὶ τέλους.

Περὶ διαιρέσεως.

Κιφάλ. β.

Πᾶν πρᾶγμα ἢ διαιρετόν ἐσιν ἢ ἀδιαίρετον. τὸ δὲ διαιρετὸν, ἢ καθ' αὑτὸ διαιρεῖται, ἢ κατὰ συμβεβηκός. Ϛ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ διαιρούμενον, ἢ ὡς πρᾶγμα διαιρεῖται ἢ ὡς Φωνή. καὶ εἰ μὲν ὡς πρᾶγμα, γίνε) ἀπὸ γένους εἰς εἴδη διαίρεσις, καὶ ἀπὸ εἴδους εἰς ἄτομα, καὶ ἀπὸ ὅλων εἰς μέρη, καὶ ἀφ' ἑνὸς καὶ πρὸς ἕν. πᾶσα γὰρ ὡς πράγματα διαιρῦνται. εἰ δὲ ὡς Φωνὴ, γίνεται ἡ διαίρεσις ἀπὸ ὁμωνύμυ Φωνῆς εἰς διάφορα σημαινόμενα. τὸ μὲν ὖν καθ' αὑτὸ διαιρούμενον, τριαύτῃ δεδέχεται

ὀνόματα, σκοτεινῶς τε καὶ ἀσαφῶς καὶ ἀδιακρίτως δηλοῦσι πεφύκασιν· οἱ δὲ ὅροι καθαρῶς καὶ σαφῶς καὶ διακεκριμένως, διὰ τὸ χρῆσθαι διαφοραῖς καὶ ταύταις οὐσιώδεσι, τυτέστιν, οὐσίας καὶ φύσεις πραγμάτων δυναμέναις ἀπ' ἀλλήλων διαχωρίζειν. ἡ δὲ ὑπογραφὴ ταύτης τῆς κλήσεως ἔτυχε διὰ τὸ ἐοικέναι σκιαγραφίᾳ. τελεία μὲν γὰρ γραφὴ ὁ ὅρος ἔοικε, δηλῶν αὐτὴν τὴν φύσιν τοῦ πράγματος· ἡ δ' ὑπογραφὴ σκιαγραφίαν μιμεῖταί τινα. τὰ γὰρ σκιὰ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος διαλαμβάνουσι δίδωσιν ἐκ τύπων εἰκάζειν τὸ πρᾶγμα. ὁ δὲ ὑπογραφικὸς ὁρισμὸς ὅτι σκιαγραφία ἔοικεν, οὐτ' αὖ ἐντελογραφία· ἀλλὰ μεσότητί τινι. σχεσεγγίζει ἢ μᾶλλον, εἴτε τῷ ὁρισμῷ, εἴτε τῇ ὑπογραφῇ, κατὰ τὰς οὐσιώδεις ἢ ἐπουσιώδεις διαφοράς, ἐξ ὧν συνέστηκεν. ἰστέον δ' ὅτι καὶ τὸ ἴδιον ἐν τοῖς ὁρισμοῖς τε καὶ τῆς ὑπογραφῆς λόγον ἔχει διαφορᾶς, οὐσιώδους μὲν τὸ καθαρῶς οὐσιῶδες, ὃ καὶ διαφορὰν μονοειδῆ καλοῦσιν, ὡς εἴπομεν, ὡς μὴ κοινὸν πλειόνων εἰδῶν λεγόμενον, οἷον ἐν ἀνθρώπῳ, τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ἐπουσιώδης δὲ διαφορᾶς λόγον ἔχει τὸ λοιπὸν ἴδιον: οἷον ἐν ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν, ἐν ἵππῳ τὸ χρεμετιστικὸν καὶ ἐν κυνὶ τὸ ὑλακτικόν. ὅπερ ἴδιον κἂν ἐπουσιῶδες εἴη, πλὴν

ἀλλὰ

ἰατρικῇ, τὰ ἀνθρώπεια σώματα· τέλος δὲ, τὸ ὠφέλιμον εἶναι αὐτοῖς τὴν ὑγίειαν καὶ ἢ παροῦσαν διαφυλάττειν, ἢ ἀπολυσαν ἀνακαλεῖσθαι. λαμβάνονται δὲ ἐξ ὑποκειμένου μόνου καὶ οὐκ ἐκ τέλους μόνου, ὅταν οὐκ ἀπὸ τούτων δυνατὸν ᾖ δηλοῦσθαι τὸ πρᾶγμα. ἐξ ὑποκειμένου μόνου ὁρισμὸς, ὡς ὅταν τις λέγῃ τὴν ἀλληγορικὴν εἶναι τέχνην καταγινομένην περὶ τὸ ἄλλον. οὐκ ἐκ τοῦ τέλους μόνου, ὡς τὸ μαγειρικὴν εἶναι τέχνην ἐδεσμάτων κατασκευαστικήν. θεωροῦνται δὲ καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἅπασιν ὁρισμοῖς τὰ γένεσιν ἀναλογοῦντα καὶ διαφορᾶς τε συστατικᾶς. ὥσπερ καὶ ἐν τοῖς προσεχῶς εἰρημένοις, ἡ τέχνη μὲν ὡς γένος ἐστὶν· ὡς διαφοραὶ δὲ συστατικαὶ, τὰ λοιπά. τὴν κλῆσιν δ' ἔχουσι οἱ ὁρισμοὶ ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς γῆς ὁροθεσίων. ὡς γὰρ δι' ἐκείνων χωρίζεται τὰ χωρία ἀπ' ἀλλήλων· οὕτω καὶ διὰ τῶν ὁρισμῶν ἀπ' ἀλλήλων τὰ πράγματα διακρίνεται. λέγονται δὲ καὶ ὁρισμοὶ καὶ ὅροι διά τε τὸ περιορίζειν καὶ περικλείειν, καὶ οὕτω διαχωρίζειν * ἐξ ἀλλήλων τὰ ὁρισθέντα, καὶ διὰ τὸ δύνασθαι καὶ εὐσυνόπτως καὶ σαφῶς ποιεῖν τὰ πράγματα. δηλοῦσι μὲν γὰρ καὶ τὰ ὀνόματα, φύσεις πραγμάτων, ὡς ἔφημεν. διὸ καὶ λίνες, ὅρυες σπερασμένους πάντα κεκλήκασιν: ὥσπερ οὖν ὀνόματα ἐξηπλωμένα, οὕτω ὁρισμούς: πλὴν ὁ δηλοῦσι τὰ ὀνόμα-

† c. v. ἀπ'

πρὸς σὲ θέασιν, οὕτω λέγοντες· ἵππος ἐστὶ ζῶον ἄλογον τετράπουν χρεμετιστικόν· ὁ πάντοτε δὲ ὁ ὑπογραφικὸς ὁρισμὸς πᾶσι μὲν πᾶσι τοῖς οὐσιώδεσι καὶ ἕκαστοι τοῖς ἐπουσιώδεσιν, ἀλλὰ καὶ μιᾷ μόνῃ πολλάκις δεκάδι οὐσιώδει διαφορᾷ, τὸ λοιπὸν ἐξ ἐπουσιωδῶν συμπληροῖ. διαφορῶν δὲ οὐσῶν οὐσιωδῶν ἀρκουσῶν εἰς τὸν ὁρισμόν, τὸ προσλαμβάνειν ἐπουσιώδεις, ἀτεχνίας ἐστίν. ὡσαύτως καὶ τὸ δι' ὑπογραφῆς δεικνύειν τὸ πεφυκὸς δειχθῆναι δι' ὁρισμοῦ· πολλοὶ εἰ μή πως πρὸς ἁπλοῦς τὸν λόγον πιούμενος ἦς, ὁ δυνάμενος τὸ πρᾶγμα σαφῶς αὐτοῖς ἐκ τῶν οὐσιωδῶν καὶ μόνων προσῆκεν διαφορῶν. τότε γὰρ καὶ διαφορὰς ἐπουσιώδεις διὰ σοῦ πρὸς οὓς ὁ λόγος εἰς διασάφησιν πλείονα προσλήψεται. λαμβάνονται οἱ ὁρισμοὶ καὶ ἐξ ὕλης καὶ [ἐξ] εἴδους. οἷον ἀνδριάς ἐστιν ἐκ χαλκοῦ πεπιεσμένος, ἀνδρὸς εἴδους ἐμφαίνων. ὕλη μὲν οὖν ἐστιν ὁ χαλκὸς καὶ ἀναλογεῖ τῷ γένει. τὸ δὲ ἀνδρὸς εἴδους ἐμφαίνων, εἴδους ὄν, τοῖς διαφοραῖς ἀναλογεῖ τοῖς συστατικαῖς. λαμβάνονται καὶ ἐξ ὑποκειμένου καὶ τέλους. ὑποκείμενον μὲν οὖν ἐστι, περὶ ὃ τὸ ὁρισθὲν καταγίνε). τέλος δέ, ἕ ζοχάζεται. οἷον ἰατρική ἐστι τέχνη περὶ τὰ ἀνθρώπεια σώματα καταγινομένη ὑγείας περιποιητική. ὑποκείμενα γὰρ τῇ

† C.R. καταγίνεται.

κυρίως ὁρισμὸς τῆς ὑπογραφικῆς ὁρισμῆς· ὅτι ὁ μὲν κυρίως ὁρισμὸς ἐκ γένους σύγκειται καὶ διαφορῶν τῶν ὅλων οὐσιωδῶν· ὁ δὲ ὑπογραφικὸς ἐκ γένους καὶ διαφορῶν τινῶν μὲν οὐσιωδῶν, τινῶν δὲ ἐπουσιωδῶν. διὰ τοῦτο γάρ ἐστιν ὑπογραφικὸς ὁρισμὸς λέγεται· ὅτι κατά τι μὲν κοινωνεῖ τῷ ὁρισμῷ· κατά τι δὲ τῇ ὑπογραφῇ. καὶ γὰρ ἡ ὑπογραφή, ἐκ τε γένους καὶ ἰδίων καὶ συμβεβηκότων ἀχωρίστων συνίσταται. ὡς ὅταν εἴπωμεν, ἄνθρωπός ἐστι ζῶον γελαστικόν, ὀρθοβδιπεδικόν, πλατυώνυχον, χερσὶ χρώμενον. συνέστηκε γὰρ ἡ τοιαύτη ὑπογραφὴ ἐκ γένους τοῦ ζῴου, καὶ διαφορῶν ἐπουσιωδῶν, τοῦτο γελαστικοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἴδιον, καὶ τῶν ἄλλων ἅπερ εἰσὶ συμβεβηκότα ἀχώριστα. ἔχει δὲ τὸ χρήσιμον ἡ ὑπογραφή, ὅταν οὐκ ἔχῃ τὸ πρᾶγμα οὐσιώδεις διαφοράς. χρήσιμος δὲ καὶ ὁ ὑπογραφικὸς ὁρισμός, ὅταν ἔχῃ μὲν τὸ πρᾶγμα οὐσιώδεις διαφοράς, οὐ μὴν ἀρκέσας εἰς τὸ ἀνελλιπῶς σημᾶναι αὐτό· ὡς ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἵππου. λέγομεν γάρ, ἵππος ἐστὶ ζῶον ἄλογον· καὶ τὸ μὲν ἄλογον, οὐσιώδης διαφορά ἐστιν· ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ὅλων ζώων χωρῆσαι τὸν ἵππον οὐ δυνάμενον, προσέθηκεν καὶ τὸ ἴδιον, ὅπερ ἐστὶ, τὸ χρεμετιστικόν. ἔνιοι δὲ διὰ σαφήνειαν πλείονα, καὶ τὸ πτερόφυτον, ὅπερ ἐστὶν ἀχώριστον συμβεβηκός,

προσπε-

φει. οὐδὲ γὰρ εἴτι ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γραμματικόν. εἰ δέ γε πάλιν ἐλλείψας τῆς λέξεσιν εἴποι τις, ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν, ἐπλεόνασε καὶ τὸ ἐλλιμενικὸν ὕθλον τοῖς πράγμασι. καὶ ὡς γὰρ οὗτος * νύμφας εἰσάγει μακραίωνας, τοῖς ἀνθρώποις συμφθειρέλαβε. καὶ εἴτι μὴν ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητόν· οὐκ εἴτι δὲ ζῶον λογικὸν θνητόν, τοῦτο ἤδη ἂν ἄνθρωπος. ἰστέον ὅτι σημεῖόν ἐστι τοῦ θήκη τὸν τοῦ ὅρου κωλύει αὐτιστροφὴν ἢ προσλαμβάνεσθαι αὐτῷ, ἂν μὴ θεωρῶνται ἐν πᾶσι τοῖς ὁμοίοις. Ἐπὶ τοῦ γε καὶ τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐν πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἀτόμοις θεωρημένων συμβεβηκότων προσθήκη τὴν ἀντιστροφὴν οὐ κωλύει· περιλογίαν δὲ μόνην * ἐμποιεῖ, καὶ πλοῦτον τὴν σωτηρίαν τοῦ ὅρου περιαιρεῖ. καὶ γὰρ εἴτις τῷ ἀνθρώπου ὅρῳ τὸ γελαστικὸν προσθήσει καὶ τὸ ὀρθοπεπαιτητικόν, οὐ βλάψει τὸν αὐτιστροφὴν οὐδαμῶς. εἴτι γὰρ ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γελαστικὸν ὀρθοπεπαιτητικὸν, τοῦτο ἄνθρωπος· καὶ εἴπε ἄνθρωπος, τοῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ ἐπιστήμης δεκτικὸν γελαστικὸν ὀρθοπεπαιτητικόν. προσλαμβάνουσι δὲ τὰ ἴδια καὶ τὰ ἀχώριστα συμβεβηκότα εἰς ὅρου ὑπογραφὴν ὁμοίως. Διαφέρει δὲ ὁ

† A. C. εἰσάγει νύμφας.

† A. C. περιπλοκήν.

ὁ ὅρος ἐκ γένους μὲν ἔστ ζώυ, ἐκ δὲ συσατικῶν διαφορῶν τῦ τε λογικῦ καὶ ἔτ θνητῦ καὶ τὸ νοῦν καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν ἴδιον ὂν ἔστ ἀνθρώπυ, συσατικὴ ἔοικε διαφορᾷ διὰ τὸ οὐσιωδῶς ποσεῖναι αὐτῷ. εἰσὶ γὰρ καὶ ἀσιώδη ἴδια, ἅ τινες διαφορὰς μονοειδεῖς ὀνομάζουσιν. Ἀντιστρέφει τοίνυν ὁ δηλωθεὶς ὁρισμὸς πρὸς τὸ ὁριστόν. καὶ γὰρ εἴτι ἄνθρωπος, τῦτο ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ εἴτι ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν, τῦτο ἄνθρωπός ἐστιν. Ἀρετὴ μὲν ἔν [τῦ] ὁρισμῦ, τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ὁριστόν. κακία δὲ, τὸ μὴ ἀντιστρέφειν. γίνεται δὲ τὸ μὴ ἀντιστρέφειν ἢ διὰ προσθήκην λέξεων, ἢ δι' ἀφαίρεσιν. καὶ ὁ μὲν τ λέξεων πλεονασμὸς ἔλλειψιν τ πραγμάτων ἐργάζεται· ἡ δὲ ἔλλειψις τ λέξεων, τ πραγμάτων πλεονασμόν. καὶ οὕτως ἀμφοτέρωθεν ἔκ τε τῦ πλεονασμοῦ καὶ τῆς ἐλλείψεως, ἁπλῆς ὁ ὅρος ἐστίν. εἰ γὰρ ἐπὶ τῦ κῦ τ ἀνθρωπον ὁρισμῦ πλεονάσας τις τῆς λέξεσιν ἐρεῖ, ἄνθρωπός ἐστι ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ ⸌ ἐπιστήμης δεκτικὸν γραμματικόν· ἔλλειψιν τῶν πραγμάτων ἐπάϊσεν. οὐ πάντας γὰρ * ⸌τοῦτ᾽ ἀνθρώπους τῷ ὅρῳ ἐμπεριέλαβεν, ἀλλὰ μόνους ⸌τοῦτ᾽ γραμματικούς. καὶ εἴτι μὲν ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν γραμματικόν, τῦτο ⸌ ἄνθρωπος. οὐ μὴν δὲ καὶ ἀντιστρέφει.

† A. C. τῷ ὄρῳ τις ἀνθρώπυς.

κρὸς, κ τὸν διεξοδικῶς περὶ φύσεως πραγμάτων διαλαμβάνοντας. ἐπεὶ δέ εἰσι λόγοι σύντομοι, κ οὐκ εἰσὶν οἱ τοιοῦτοι ὁρισμοὶ, φύσιν πράγματος μὴ δηλοῦντες, οἷα καὶ τὰ ἀποφθέγματα· τὸ, γνῶθι σαυτὸν· τὸ, μηδὲν ἄγαν, & τὰ τοιαῦτα: διὰ τοῦτο προσετέθη τὸ δηλωτικὸς τ φύσεως τ πραγματος. λέγεται ἢ τ ὁρισμοῦ ἐστι τὸ ἀντιστρέφειν πρὸς τὸ ὁριστὸν, οἷον ὡς ἐν τοῖς δείγματι· τ ἄνθρωπον ὁρίζονται ζῶον λογικὸν θνητὸν νοῦ κ ἐπιστήμης δεκτικόν. κ ζῶον μὲν λέγουσιν αὐτὸν χωρίζοντες ἀπό τε τῶν ἀψύχων, κ ἀπὸ τ φυτῶν κ τ ζωοφύτων. Ἐπεὶ δὲ τὸ ζῶον γένος ἐστὶ τῶν λογικῶν τε ζώων τε καὶ ἀλόγων, διὰ τοῦτο προσκεῖσθαι & τὸ λογικὸν, διϊστῶντες τ ἄνθρωπον τ ἀλόγων ζώων. ἐπεὶ δὲ καὶ τοῦ ἀγγέλους ζῶα λέγουσι λογικὰ: πρὸς δὲ καὶ τὰ οὐράνια σώματα, ζῶα λογικὰ πεφαντάζονται· διὰ τοῦτο προστεθέσθαι καὶ τὸ θνητὸν, ἀπὸ τῶν εἰρημένων τ ἄνθρωπον διαστέλλοντες. Ἀλλὰ καὶ νύμφας μακραίωνας εἶναι μυθεύονται ζῶα λογικὰ καὶ μακρόβια, ὅμως μέν τοι θνητὰ. οὐκ φύσεως, ἀλλ' οὐκ ἐκ μαθήσεως, γινώσκουσι τοῦ τεχνικούς τε λόγους κ τοῦ ἀστρονομικούς. τούτων οὖν ἀφιστῶντες τ ἄνθρωπον προστιθέασι τῷ ὁρῳ αὐτοῦ· καὶ τὸ νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν. ἔστιν οὖν οὗτος ὁ ὅρος

πρὸς τὸ πέλος ἰοῦσι, τὸ πέλος πέρας εὐρίσκε): πῖς δ' ἐκ τῦ πέλους πρὸς πλὼ δέχλω, ἡ δέχή. καὶ ἄμφω δὲ τὰ πέρατα διὰ τὸ κατ' αὐτὰ ὡρῖσθαι τὸ πρᾶγμα, ὅροι καπονομάζον). λέγε) ὅρος ἡ σύσις ῥητορική, ἢ κεφάλαιον τῇ σύσει ὁμωνυμῦν, ἢ δογμάτων πρόληψις. καὶ πᾶς λόγος κεφαλαιώδης Ϲ ὐσυνόπτος, ὅρος καλεῖται. πάλε) δὲ ὅρος ἢ τὸ ὁρίζειν, καὶ ἀπὶ ἀσφαλείας καὶ βεβαιώσεως. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις λέγεται ὅρος καὶ ὁρισμὸς ὁ ἐκ γλώους καὶ συσατικῶν διαφορῶν, ἢ τῶν αἰαλογόντων αὐτοῖς συγκείμλος λόγος ἢ σημαίνων ουσίαν πράγματος ἐν ὀλίγῳ· πρὸς ὃ νῦν πρόκειται λέγειν ἡμᾶς. σημαίνει μὲν γὰρ καὶ τὸ ὄνομα, πράγματος ουσίαν, ἀλλὰ σκιωδῶς: ὁ δὲ ὁρισμὸς, φανερῶς· ὃν καὶ ἀποδιδόασιν οὕτως. ὅρος ἐσὶ λόγος σύντομος δηλωτικὸς τῆς Φύσεως τῦ ὑποκειμλόυ πράγματος. τὸ μὲν οὖ λόγος ὡς γλῶς εἴληπ). τὸ δὲ, σύντομος, Ϲ τὸ, δηλωτικὸς τῆς Φύσεως ὃ ὑποκειμένυ πράγματος, ὡς διαφοραὶ συσατικαί. λόγος τοίνυν εἴρηται ὁ ὁρισμὸς πρὸς ἀντιδιασολὴ τῦ ὀνόματος· ὅτι τὸ μὲν ὄνομα κἂν ὁπωσοῦν σημαίνῃ Φύσιν πράγματος καὶ αὐτό. ἀλλ' οὖ ἐκ μιᾶς συέσηκε λέξεως: ὁ δὲ λόγος ἐκ δύο λέξεων τὸ ἐλάχισον. σύντομος δὲ, διά τε τὸν ἄλλυς μα-

κρὸς

ὅθεν εἴπις τῶν Ἀπισημόνων τὸ παρὸν ἐπέρχοιτο συνταγμάτιον· μὴ σοὶς τὸ τῆς ὑπομνηματίσεως ἀμεθόδευτον καὶ τὸ τῶν Ἀπιστασιῶν ἀκατευσόχητον ἀφορῶν ἐρμηζέσθω. καὶ γὰρ ὃ δέδοται, τοῦτο εἴρηται καὶ ὡς δέδοται. Ὁ δὲ ἡ σωήθης ἀμέλεια καὶ ἡ ἀκαθαρσία * φθάσαι κεκωλύκασιν ἡμᾶς, ὀκ τῷ ὠλιγοδόπδ@ * Φιλοσοφίας εἰσφερέτω παρ' ἑαυτῷ ὁ ἠξιωμθμ@ λαβεῖν, τῆς τε αὐτεπισημοσυήης συγγινωσκέτω ἡμῖν.

† C. V. φᾶναι κεκωλύκασιν εἰς ἡμᾶς.

† C. A. σοφίας.

Περὶ ὅρου.

Κεφάλ. α.

Ὅρ@ λέγεται μθμ καὶ τὸ ὁροθέσιον. λέγε) ἢ καὶ ἡ δέχὴ τοῦ πράγματ@ καὶ τὸ τέλ@ αὐτό. ἔστω γὰρ τὸ παῦ τὸ πεπερασμθμόν, ὠρισμθμόν καλεῖται, καθὸ πεπέρασται. καὶ τοῦτο τὸ σημαινόμθμον καὶ Ἀριστοτέλης ὅρον ὀνόμασεν, εἰς ὃν ἀναλύεται ἡ ἀπόδειξις. οἷον ἔστω ἀπόδειξις, βασιλεὺς φιλοσοφεῖ: ὅροι δ' ἀποδείξεως παύτης εἰσὶ, τὸ βασιλεὺς, καὶ τὸ φιλοσοφεῖ. εἰς παῦτα γὰρ ἀναλύεται ἡ ἀπόδειξις, ὥσπερ εἰς πλάστατα πέρατα, καὶ ὀκ ἔστι δυνατὸν περαιτέρω ἀποβελθεῖν τὴν ἀνάλυσιν. ὥσπερ γὰρ ἀρχαὶ παῦτα δ' ἐν ἀποδείξει συνθέσεως, οὕτω καὶ τέλη τυγχάνει δ' ἀναλύσεως. καὶ ἡ ἀρχὴ δὲ καὶ τὸ τέλ@, πέρατα λέγον). πέρας γάρ ἐστι τὸ καπάντημα. ὅθεν πῖς μθμ ὀκ τῆς ἀρχῆς

πω, τὸ ἀρχικὸν ἀποδείκνυσιν· κἀντεῦθεν δίζωΐα
καὶ ὑπεραγία τοῖς ἀρχομένοις πολλή. καθώς τις
καί τις μέγας φιλοσοφος ἐγυμνάτευσεν ἄρασα·
πότε σοῦ ὑπηκόους εὖ ἔχειν ἀποφηνάμενος,
ὅτε βασιλέυει φιλόσοφος, ἢ φιλοσοφεῖ βασι-
λεύς. καὶ ἵν' εἴπω σωτόμως τὸ πᾶν. οὐκ ἄλλο τι
ἐστὶ τὸ βασιλεύειν ἐπισημονικῶς, ἢ τῆς πρακτικῆς
φιλοσοφίας αὐτὸ τὸ ἀκρότατον. ἐν αὐτῷ γὰρ ἅ-
παν τὸ νομοθετικόν τε καὶ δικαστικόν. εἰ δὲ τοῦτο,
μετὰ τοῦ θεωρητικοῦ τε καὶ λογικοῦ ἐν πράγμασι
καὶ δόγμασι βασιλικῶς ἐπισκοπήσει ὁ βασιλεὺς·
καὶ τὸ σοφονοητικὸν καὶ διακυβερνητικὸν ὅλως τὸ
παιδευτικὸν ἐνδείξεται παντοχοῦ, ἐπεί τις ἄλ-
λος ἐπὶ γῆς εὑρεθήσεται, μᾶλλον τῶν ὄντων γνώσεως
ἀκωλύτως τῶν καταδεεστέρων ἐπιμελούμενος.
πῶτ' ἂν ὁ ἐμὸς αὐτοκράτωρ εἰδῶς· ὅτι πολλῷ
σοφὶ τὴν φιλοσοφίαν εἰσάγει ἀγαθῷ, τοῖς φυσι-
κοῖς πλεονεκτήμασι τῷ σοφὶ τὰ κάλλιστα μελέ-
τῳ ἐπιστατῶν, ἐξ ὧν ὁμοῦ πέφυκεν ἐντελῶς
κατορθοῦσθαι πᾶν ἔργον τίμιον. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡμᾶς
σοῦ μικροὺς μικράν τινα καὶ σοφὸν αὐτῷ
συμφοσενεγκεῖν τοῦ ἀγαθοῦ ἀσμάτος ἐκέλευσεν ἀφορ-
μῷ, ἀποπληρῶντες τῷ κέλευσιν σοῦ ὑποπε-
πραγμένας εἰσαγωγὰς ἐν φιλοσοφίᾳ κατ' ἐπι-
τομῷ σπουδάξαμεν ὀλίγας ὑπομνηματισμούς.

ὅθεν

ἐπτομῆς λογικῆς προοίμιον.

Ἐπειδήπερ ἡ λογικὴ ἐπιστήμη πρὸς τὴν ἱερὰν γραφὴν καὶ πάντας [σὺν] τ̃ ἀληθείας λόγους ὠφέλιμόν τι φέρει τὸ χρήσιμον· δέον ἐκρίναμεν τοῖς τ̃ λόγυ φοιτηταῖς τ̃ ὄντος ἓ τ̃ ἀληθείας μύσαις μικράς τινας ἐν ταύτῃ τῇ λογικῇ λιπεῖν ἡμετέρους ὑπομνηματισμούς, οὓς αἰτησαμένῳ βασιλεῖ, νέοι ἔτι ὄντες ἓ πρὸς φιλοσοφίαν εἰσαγωγικοὶ ἓ αἰεπιστήμονες (ὁποῖοι καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐκ τῆς σωτηρόφυ ῥαθυμίας καὶ ῥυπαρίας διεμείναμεν.) ἐκδεδώκαμεν οὕτω πεφοιτικασίμενοι. βασιλείας καὶ φιλοσοφίας πολὺ τὸ συγγενές τε καὶ ὁμοιότροπον. * ἓ ἄμφω γὰρ τὸ μεγαλεῖον τ̃ ἡγεμονίας ἐξεικονίζουσι, καὶ τ̃ ἴσον πεφιθέντας σκοπὸν ἑαυτῆς· ἡ μὲν τ̃ ἀξιῶν ὑπερέχυσα, καὶ τῆς ἀρχαῖς ἐπιτάττουσα· ἡδὲ τ̃ τεχνῶν ἐξάρχουσα καὶ τῶν ἐπιστημῶν, καὶ νομοθετοῦσα τούτοις ἀπαύστως, καὶ καλυμένη διὰ τοῦτο τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστήμη ἐπιστημῶν· ὥσπερ ἡ βασιλεία τῶν ἀξιῶν ἀξία ἓ ὑπεροχὴ τ̃ ὑπεροχῶν. βασιλείας οὖν καὶ φιλοσοφίας συνελθυσῶν τέλειον τὸ κατ' εἰκόνα θεῖαν χαρακτηρίζε), καὶ αὐτενδεὲς, ὡς ἐξὸν αὐθρώ-

† C. R. καὶ χαρακτ.

κε'. περὶ ὀνόματος καὶ ῥήματος. 175
κζ'. περὶ λόγου καὶ ἀποφάσεων. 183
κά. περὶ τῶν ἐν ταῖς ἀποφάσεσι θεωρουμένων ὑλῶν, καὶ περὶ ἀποδιορισμῶν. 191
κθ'. περὶ ἀποδιορίσεων ἀποφάσεων. 203
λ'. περὶ καταφάσεως καὶ ἀποφάσεως. 207
λά. περὶ συλλογισμοῦ καὶ αἰτιοφῆς. 215
λβ'. περὶ τῶν τριῶν σχημάτων. 224
λγ'. περὶ τοῦ πρώτου σχήματος. 229
λδ'. περὶ τοῦ δευτέρου σχήματος καὶ τρίτου. 234
λέ. περὶ τῆς τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου σχήματος ἀναγωγῆς εἰς τὸ πρῶτον σχῆμα, καὶ περὶ τῆς εἰς ἀδύνατον ἀπαγωγῆς. 244
λς'. περὶ τῶν ὑποθετικῶν συλλογισμῶν. 254
λζ'. περὶ τῶν παρὰ τὴν λέξιν σοφισμάτων. 261
λή. περὶ τῶν ἐκτὸς τῆς λέξεως σοφισμάτων. 266
λθ'. περὶ ἐλέγχου, καὶ ὅτι πάντες οἱ παραλογισμοὶ εἰς τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν ἀνάγονται. 273
μ'. περὶ ἀποδείσεων καὶ συλλογισμῶν. 278

Νικη-

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΒΛΕΜΜΙΔΟΥ
εἰσαγωγικῆς ἀπτομῆς βιβλίον πρῶτον
περὶ λογικῆς.

πίναξ τῶν κεφαλαίων.

α'. περὶ ὅρου. p. 3
β'. περὶ διαιρέσεως. 12
γ'. περὶ πείρας, ἐμπειρείας, τέχνης, καὶ ἐπιστήμης. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῶν διαιρέσεων τῆς ψυχῆς. 18
δ'. Τίνες εἰσὶν οἱ τῆς φιλοσοφίας ὁρισμοί; 27
ε'. περὶ ἐπινοίας. 31
ϛ'. περὶ αἱρέσεως· τίς ἡ κατὰ τὴν φιλοσοφίαν αἵρεσις; 33
ζ'. Τίς ἡ τῆς φιλοσοφίας διαίρεσις; 37
η'. περὶ συωνύμων, ἑτερωνύμων, ἐτέρων, ὁμωνύμων τε καὶ πολυωνύμων & παρωνύμων. 42
θ'. περὶ τῶν πέντε φωνῶν. 49
ι'. περὶ γένους καὶ εἴδους, ἐν ᾧ καὶ περὶ διαφορᾶς. 55
ια'. περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν, ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀτόμων. 62
ιβ'. περὶ διαφορᾶς καὶ συμβεβηκότος. 68
ιγ'. περὶ ἰδίου, ἐν ᾧ καὶ περὶ γενικοῦ. 76
ιδ'. περὶ κατηγοριῶν. 80
ιε'. Ἐπὶ περὶ κατηγοριῶν. 86
ις'. περὶ τῶν κατηγορουμένων, ἐν ᾧ καὶ περὶ τοῦ Ἐν πολλ. 95
ιζ'. περὶ ἑνὸς, ταυτοῦ, καὶ ἑτέρου, ἐν ᾧ καὶ περὶ ὑποστάσεως. 102
ιη'. περὶ προτέρου καὶ ὑστέρου, καὶ περὶ τοῦ ἅμα. 107
ιθ'. περὶ οὐσίας. 111
κ'. Ἐπὶ περὶ οὐσίας. 118
κα'. περὶ ποσοῦ, ἐν ᾧ καὶ περὶ κινήσεως. 127
κβ'. περὶ ποιοῦ καὶ ποιότητος. 138
κγ'. περὶ τῶν πρός τι. 147
κδ'. περὶ τοῦ ποιεῖν καὶ πάσχειν καὶ ἔχειν. 156
κε'. περὶ τῶν ἀντικειμένων. 163

κα.

Cap. 39. Elenchum definit & explicat, ostendens insuper quomodo ad Elenchi ignorationem omnes paralogismi reduci queant. Cap. 40. de propositionibus privativis & transpositis erudita quædam annotat, ac deniq; cùm syllogismorũ Categoricorũ & hypotheticorũ, tum sophisticorum Elenchorum numerum colligit. Habes, amice Lector, Capitum singulorum argumenta, quæ accuratè & perspicuè & sufficienter in ipso libro explicantur. Quod si meam operam tibi gratam fore intellexero, aliàs etiam versionem meam Latinam recognitam tecum communicabo. Bene vale & fave.

NIKH-

les de puris particularibus & negativis nil concludentibus; de consecutione item conclusionis ad deteriorem partem proponuntur & explicantur: quibus omnibus tandem doctrina de conversione propositionum, contingente, simplici, per contrapositionem, exemplis illustrata subjicitur. Cap. 32. docetur, quomodo medij termini variata dispositio tres figuras syllogisticas efficiat; & quot singulæ modos, quæ item cũ alijs cõmunia & sibi propria habeant adjacentia; & quo ordine, quaq; ex causa sic numerentur. Cap. 33. primæ figuræ modos quatuor syllogisticos exemplis declarat, & unius asyllogisti inconsequentia cæterorũ etiam vitiositatem ostendit. Cap. 34. secundæ & tertiæ figuræ modos syllogisticos exemplis illustrat, & uno alteroq; asyllogisto docet, quid etiam de cæteris judicandũ sit. Cap. 35. syllogismos divisit in perfectos & imperfectos, docetq; quomodo secundæ & tertiæ figuræ syllogismi ut imperfecti ad primæ figuræ modos ut perfectos reduci, vel etiã abductione ad impossibile confirmari possint. Cap. 36, syllogismorũ hypotheticorũ partes & species persequitur. Cap. 37. sex sophismata in dictione. Cap. 38. septem extra dictionem declarat.

minat, & quomodo quoad verum & falsum in omni materia se habeant, indicat : donec tandem propositionum modos necessarium, impossibile, & contingens dividit. Cap. 29. indefinitas propositiones describit, & affirmativas particularibus, negativas modò particularibus, modò universalibus (idq; sæpius) æquipollere ostendit : sed & definitas, indefinitas, & singulares propositiones quomodo in oppositione respectu veri & falsi se habeant, declarat ; interim etiam de vi & usu articuli Græcorum quædam obiter injiciens. Cap. 30. de affirmatione & negatione agit in specie, ostendens quomodo in omnis generis propositionibus negatio facienda sit ; quid item sit affirmatio ex transpositione & cur ita dicta sit, & quomodo fiat ; quatenus insuper nomina & verba, particula negandi, & signa in propositionibus transposita idem significēt ; quibus omnibus regulam subjicit, qua consequentes propositiones efficiuntur. Cap. 31. definitio syllogismi, mox divisio in simplicem & compositum, utriusq; item majores & minores propositiones, itemq; termini & eorundem affectio ; hinc principia Canonica, in toto esse, & dici de omni &c. & regulæ generales

les

& eruditè disputat. Cap. 27. orationem definit, & in quinque species, vocativam, imperativam, interrogativam, optativam, & enunciativam dividit; & singularum specierum originem ab animæ potentijs philosophicè rimatur, mox enunciationem in affirmationem & negationem dividit, ex quibus oppositio efficitur, quam itidem definit, & duobus modis fieri ostendit; donec alia nova divisione propositiones dividat in eas quæ solo subjecto & prædicato, & in eas quæ etiam tertio apprædicato, & in eas quæ insuper modo constant; & denig; de una & multiplici propositione alijsq; ad propositionem pertinentibus disserit. Cap. 28. de tribus materijs propositionum, necessaria, impossibili & contingente explicat, quas primùm à modis propositionum discernit, & deinde contingentem materiam in ἐνδεχομένων, id est, eorum quæ evenerunt; & eorum quæ adhuc futura sunt, hoc est, propriè contingentem dividit: hinc ad propositiones definitas & indefinitas accedit, mox signa enumerat, definit, dividit: adhæc definitas in universales & particulares subdividit; atq; inde contrarias, subcontrarias, contradictorias, subalternas propositiones deter-

Cap. 22. de qualitate agit, quam in quatuor genera dividit, & singula per definitionem & divisionem explicat; qualia item quot modis accipiantur determinans. 23. Relatorum duplicem definitionem, divisiones varias & consectaria proponit. Cap. 24. tria prædicamenta agere, pati & habere definit, dividit & per adjacentia explicat. Cap. 25. cum jam supra capite decimo quarto de tribus prædicamentis, quando, ubi & situm esse egerit, ad opposita accedit, quorum numerum quaternarium per divisionem investigat, & singulas species, inprimis contraria, privantia, & contradicentia fusè explicat; habitus & privationis homonymiam utiliter inter alia evolvens. Cap. 26. cum jam de modis prioris & simul capite decimo octavo, & de motus speciebus c. vigesimo primo, & de significatis habendi c. vigesimo quarto explicuerit; ad nomen & verbum, quæ sunt integrales enunciationis partes, accedit; utriusq; definitionem ex Aristotele proponit & explicat, differentias & divisiones explanat: & alia, inprimis de duplici verborum, ut & substantivi verbi Est, Erat, Erit, significatione; de veritate item & falsitate orationis, venustè

& e-

distinguit. Cap. 16. de ijs quæ prædicantur agit; prædicationum aliquot divisiones enucleans, & regulam antepræd icamentalē priorem explicans, & undecim modos eorum quæ sunt in aliquo commemorans, quos ad prædicamentum ubi reducit. Cap. 17. unius & ejusdem & diversi modos enumerat, & regulam posteriorem antepræd icamentalem explicat, simulq́ (quod inprimis in Theologia ad articulum de hypostatica duarum naturarum in Christo unione rectiùs intelligendum haud parum emolumenti habet) de hypostaseos, enypostati, anypostati significationibus determinat. Cap. 19. substantiæ divisionem per intermedia genera & species ad individua usq́ substantialia persequitur, tandemq́ docet, rectiùs genera & species quàm individua substantiæ propriissimè & primò & maximè substantias appellari. Cap. 20. substantiæ consectaria, quæ vulgò propria appellantur, enumerat & evolvit, ubi multa passim philosophicæ eruditionis plena interserit. Cap. 21. qualitatis divisiones & subdivisiones persequitur, & quia aliqui motum etiam quantitatē esse putârunt, opinionem hanc reijcit, & species motus divisoria methodo investigat.

)(Cap.

varia individui significata enumerat. C. 12. differentiam aggreditur, quæ quoniam duplex est, essentialis & accidentalis, ideoq; & differentiæ & accidentis definitiones & divisiones, aliaq; quædam adjacentia subjungit. Cap. 13. proprij quatuor modos & totidem significata cõmunis recenset, ac inprimis quartum proprij modum declarat. Cap. 14. de decem Categorijs seu prædicamentis explicat, quomodo illa Philosophi invenerint, & à se invicem distinxerint, quorum etiam singula partim definitionibus, partim exemplis declarat; inprimis autem fusiùs tria illa postrema, ubi, quando, & situm esse; ut accusandus non sit, quòd in speciali explicatione de illis postea nihil tradat amplius. Cap. 15. adhuc de prædicamentis agit, & inprimis divisionem illam anteprædicamentalem de eorum quæ vel in subjecto sunt, & de subjecto dicuntur, vel alterutrum duntaxat, vel neutrum sunt, differentijs explicat; & ex entis divisione prædicamentorum originem & ordinem perimatur; quod quidem etiam in decem prædicamenta, non ut genus in species, sed ut vocabulum ab uno vel ad unum dividi ostendit, & insuper à prædicabilibus prædicamenta distin-

7. de divisione Philosophiæ in Theoreticam & Practicam, deq; utriusq; subdivisione, & singularum partium objecto, fine, ordine, erudite & scitè autor differit. Cap. 8. de synonymis, heteronymis, diversis, homonymis, polyonymis, paronymis (malo .n. Græca vocabula retinere, quàm Latina duriora usurpare) agit; quæ singula definit, & à se invicem distinguit, ut haud immeritò trium definitionum illarum, quæ in principio libri Categoriarum traduntur, commentarius hoc caput dici possit. Cap. 9. de quinque vocibus (quas aliàs prædicabilia appellant) in genere disputat, quarum numerum quinarium erudita divisione investigat, & prædicationis diversitatem indicat. Cap. 10. de genere & specie seorsim tractat, utriusq; diversa primùm significata, dein definitiones & divisiones, ac denig; cum relata sint (Genus enim speciei genus, & species generis est species) ἀχέσεως, hoc est, habitudinis, seu relationis differentias exponens. Cap. 11. rursum de genere & specie & insuper de individuo differit, ubi genera & species diverso respectu ante multa, in multis, & post multa dici ostendit; dein entis divisionem proponit, quam instituto suo accommodat, &

varia

capitibus conſpicerentur. Sic ergo tecum, amice lector, Epitomen hanc Logicam eruditiſſimam, &, ut ſpero, non ingratam, communico: ea quæ quid promittere tibi debeas, en breviter ſingulorum capitum quæ ſunt quadraginta, argumenta accipe. Prima duo capita ſunt de definitione & diviſione; nobiliſſima profectò capita, & tantò pluris facienda, quantò minus de illis, de diviſione inprimis (de definitione enim in Topicis reperitur, ut argumenta ſuppeditat) ab Ariſtotele uno in loco eſt pertractatum. Quoad ordinem tamen rectiùs meo judicio illa capiti 25. ſubjungerentur: quòd ſine definitione & diviſione doctrina prædicabilium & prædicamentorum meliùs tradi & intelligi, quàm doctrinâ de definitione & diviſione ſine prædicabilium & prædicamentorum cognitione explicari & percipi poteſt. Abhinc capitibus quinq; proximis ſequentibus utiliſſima quædã quaſi prolegomena perſequitur. Nam capite 3. de experimenti, experientiæ, artis & ſcientiæ differentijs, natura & origine; 4. de ſex philoſophiæ definitionibus à Pythagora, Platone, Ariſtotele relictis; 5. de diſtinctione Διανοίας; 6. de ſeptem Philoſophorum ſectis;

7. de

LECTORI BE-
NEVOLO SALVTEM.

Sus ſum, Amice Lector, quatuor manuſcriptis Codicibus Bibliothecæ Auguſtanæ in hac Logica Nicephori Blemmidæ Epitome deſcribenda & conferenda. Proinde eam ex mutua collatione tam perfectam edo, quàm non eſt in ullo ſingulorum illorum. Subinde enim unus alteri ſuccurrit, vel omiſſa reſtituendo, vel perperam ſcripta corrigendo. Quæ autem in uno deerant, ſed in altero reperiebantur, ſiquidē ad ſententiæ integritatē pertinere viſa ſunt, ſimpliciter in contextum aſſumſi: quæ verò talia erant, ut vel redundare, vel etiam abeſſe poſſe viderentur, uncis quadrati formam repræſentantibus incluſi. Diverſas etiam lectiones in margine annotavi, ita tamen ut eas quæ interdum manifeſtò incommodæ erant, prætermerim. Tabulas ſynopticas quæ in duobus manuſcriptis codicibus ad calcem erant omnes ſimul adjectæ, ego ſuis capitibus, ad quæ pertinebant, ſeorſim adjunxi; ut in illis quaſi uno contuitu præcipuæ diviſiones in ſingulis capi-

salutem homo natus est, qui propter hanc ipsam suam nativitatem Amplitudini tuæ, totíque ejus familiæ annum novum, felicem esse clementer concedat. Amen.

Amplitud. Tuæ

Obsevantiss.

M. Ioh. Wegelinus
Augustanus.

LECTO-

quæ adhuc in Bibliothecis, Italiæ præsertim, asservantur; ex quibus ego etiam Physicam illius Epitomen triginta & unius gravissimorum capitum nunc in manibus habeo & interpretor. Tibi autem, Nobilissime & Amplissime vir, Domine plurimùm honorande, Logicam hanc illius Epitomen inscribo; propterea quòd etiam de libris ejusmodi philosophicis & laboribus scholasticis rectiùs judicare potes: ut qui jam à multis annis in nostra Republica non tantùm senator, sed etiam scholarcha fueris. Accedit huc, quòd cùm ab alijs, tum inprimis à Dn. meo socero p. m. tuus erga literas & literarum cultores singularis amor mihi sæpius commendatus fuit. Ac cum non ita pridem in Ecclesiæ Evangelicæ Curatorum, Collegijque nostri Administratorum ordinem omnium approbatione electus fueris: hac mea nuncupatione non tantùm de munere gravissimo oblato piè gratulari, sed inprimis etiam meam obedientiam & subjectionem testari volui. Tanta etiam tua Amplitudo est, ut adversus obtrectatorès, si qui erunt, librum hunc satis tueri possit. Eum igitur ut in meliorem partem benevolè accipiat, & me sibi commendatum habere dignetur, majorem in modum rogo. Datum in Collegio, Augustæ Vindelicorum, 25. Decembris, quo die filius Dei ante annos 1604. propter nos & nostram

salutem

ricos ſui temporis honeſtiſſima paſsim fit mentio. Hic enim cum ſub Iohanne Duca de conſenſu Græcæ & Latinæ Eccleſiæ ageretur, multa è ſacris literis teſtimonia collegit, quæ Latinorum dogma confirmarunt. Hic Germano Patriarcha extincto Nicææ, quo poſt captam Conſtantinopolim à Latinis ſedes illa aliquandiu tranſlata fuit, propter ſingularem doctrinam & pietatem ſucceſſor denominatus eſt; quanquam vitæ quietioris amore munus oblatum recuſavit. Hic Marceſinam pellicem, cuius conſuetudine Imperator Ducas uſus eſt, poſthabita uxore Alemanna, Manfredi Siciliæ regis ſorore, Anna, quam priore conjuge Irene Theodori Laſcaris filia defuncta duxerat, templo à ſe extructo ingreſſuram excluſit. Nefas enim judicabat, nefariam & impudicam mulierem profanis & conſceleratis pedibus ſacrum pavimentum calcare, cum priùs eam tam lingua quàm calamo redarguiſſet ſæpius: qui etiam nihil de hoc ab Imperatore ſibi metuit, quem pellex prætextu læſæ majeſtatis Imperatoriæ ad vindictam contra ipſum incitaverat, fruſtra tamen; quòd ipſe Imperator tandem peccatum ſuum agnoſcens & confitens, in hominem juſtum & bene de ſe meritum ſalva conſcientia nihil moliri mali neque poſſet neque vellet. His nimirum de cauſis Nicephori Blemmidæ iſta Logica Epitome charior & commendatior nobis eſſe debet, ut & alia eius ſcripta quæ

Nicceph. Greg. lib. 5
Cõr. Geſn. in Bibl.
Nic. Greg. lib. 2.
Onuph. Panvin. & Gilb. Genebr. in Chronologia.
Niceph. Greg. li. 2.

de cauſis debet omnibus antiquioris & ſolidioris & ſincerioris Philoſophiæ ſtudioſis eſſe commendatiſſima. Primùm enim non tantùm communem Logicæ partem univerſam, quæ eſt de prædicabilibus, prædicamentis, propoſitionibus, ſyllogiſmis: ſed etiam doctrinam definitionis & diviſionis, itemque de Sophiſticis elenchis (ut taceam doctiſſima prolegomena) ex ſententia Ariſtotelis perſpicuè & methodicè genere orationis optimo explicat, omnesque paſſim diviſiones propoſitas ſynopticis tabulis uno quaſi intuitu conſpiciendas exhibet. Deinde verò etiam Imperatori, ut diſertè in proœmio dicitur, & pagina etiam 182. v. 23. indicatur, nimirum ut ex hiſtoriis non dubiè colligitur, IOHANNI DUCAE Græcorũ Niceno (Orientis enim imperium tum diviſum fuerat) Imperatori, & quidem ipſius juſſu, ante annos 370. circiter Logica hæc Epitome confecta fuit. Quod enim aliqui autorem huius Epitomes Michaeli Pſello coætaneum faciunt, quem anno Chriſti 1057. floruiſſe conſtat, quomodo ipſa Epitome Logica ante annos 550. ſcripta fuiſſet; cum hiſtorijs ego conciliare non poſſum, quæ autorem ipſius in tẽpora IOHANNIS DUCAE collocant, qui circa annum Chriſti 1230. rerum Græcarum potitus eſt. Ac denique autorem habet Epitome hæc Logica Nicephorum Blemmidem, virum & doctiſſimum & religioſiſſimum, cuius apud hiſto-

etiam quæſtiónum & reſponſionum formâ adornârunt. Quarum quidem alijs ſeculis major, alijs minor; ſed patrum & avorum proximè præterito maxima fuit & etiamnum eſt copia; de quibus aliorum eſto judicium. Et certè non ita mihi difficile fuiſſet, vel ex Organo Ariſtotelis vel liberiorem methodum ſequenti non ex eo tantùm, ſed etiam ex interpretibus & alijs autoribus Logicis talem aliquam ſynopſin colligere. Sed cum in tanta librorum ejuſcemodi recentiorum copia ſupervacaneam quodammodo meam operam futuram exiſtimaſſem; & verò manuſcriptorum quorundam librorum veterum typis nunquam excuſorum occaſionem in inſtructiſſima Reipubl. noſtræ Bibliotheca mihi oblatam viderem: huc animum potiùs applicui, ut ex ea tales aliquot cùm antiquitatis & doctrinæ causâ gratiores, tum juventuti ſcholaſticæ mihi commiſſæ convenientiores & utiliores eruerem & proferrem, in Latinam linguam cõverterem, & commentarijs in tyronum uſum declararem. Qualis etiam eſt hæc Nicephori Blemmidæ Epitome Logica, quam ex quatuor manuſcriptis codicibus Bibliothecæ noſtræ publicæ inter ſe collatis optima fide deſcripſi, Latinam feci, & ſcholijs cùm analyticis tum exegeticis privatim declaravi, & jam etiam ad cõmunem omniũ qui uti volunt & poſſunt utilitatem Græcè primus edo. Quæ ſanè tribus præcipuè

de

ſuppeditaret, ſed rationem conficiendorum non doceret; qui prodeſſet quidem, ſed tamen artem ſutoriam docuiſſe dici non poſſet. Ariſtoteles igitur artis Logicæ primus inter Philoſophos inventor, excultor & magiſter jure optimo agnoſcitur & prædicatur. Etſi autem Diogenes Laertius plures ab ipſo libros Logicos confectos & editos commemorat, quàm hodie in ipſius Logica ſive Organo reperimus: hi tamen ipſi, qui divino beneficio hactenus conſervati ſunt, totius artis Logicæ maximam partem ſaluberrimis præceptis comprehenſam optimoque ordine digeſtam continent. Quòd verò à quibuſdam in hiſce Ariſtotelis reliquis libris Logicis uberior hypotheticorum ſyllogiſmorum & aliarum cõpoſitarum argumentationum, diviſionis item ac denique methodorum doctrina deſideratur: defectus ille ex aliis in hoc genere præſtantibus Logicis, qui inventis Ariſtotelicis facilè aliquid amplius addere potuerunt, compenſari poteſt. Quapropter omni laude digniſſimi ſunt interpretes Arabes, Græci, Latini, qui cùm alia Ariſtotelis ſcripta, tum etiam Logica, partim paraphraſi, partim exegeſi & fuſiore commentario omnibus temporibus explicare conati ſunt. Sed non minus etiam ſuam laudem merentur, qui ex Logicis Ariſtotelis libris in gratiam diſcentium epitomas & ſynopſes extraxerunt, easque vel continuo orationis genere vel dialogiſtico, vel

Diog. Laert. lib. 5.

temporum decursu paulatim auctæ & perfectæ fuerint; aliæ verò nuper inventæ, nec adhuc auctæ adeò atque perfectæ sint, sed absolvendæ restent: ars Logica nec à veteribus philosophis olim, nec nuper ab ijs qui circa Aristotelis ætatem vixerunt, inventa, nedum perfecta & absoluta fuit. Quanquam enim negari non potest, quin Pythagoras, Zeno Eleates, Socrates & Plato, Logica quædam tradiderint; ut inprimis Socrates ab artificio definitionis & inductionis inventio commendatur: nullus tamen eorum totam artem Logicam certis canunibus complexus est. Sicut autem qui ad domum aliquam extruendam ligna aliquot, aut lapides, aut cæmenta conferunt; non propterea domum construere, multò minus totam absolvisse dicendi sunt: sic nec illi, etsi utilia quædam præcepta Logica hinc inde inculcârunt, artem Logicam conscripsisse & perfeciſſe putandi sunt. Sed & ipse Philosophus allegato loco fatetur, jam ante sua tempora extitisse, qui orationes ad interrogandum aptas tradiderint ediscendas; eos nimirum qui ex litigiosis disputationibus quæstum fecerant: verùm etiam simul affirmat, institutionem eorum Gorgiæ similem fuisse, ut qui interrogationes de ijs rebus quæ sæpe in disputationem veniunt proponendo, non ipsam artem, sed tantùm ea quæ ab arte proficiscuntur tradiderint; perinde ac si quis omnis generis calceamentorum copiam

13. Metaphys. c. 4.

sup-

sunt: quale cum omnibus haud contigerit, cæteris hæc ars Logica discenda & exercenda, ac ita natura adjuvanda est. Cum inprimis illi qui res sine Logica sciunt, utplurimum de illis duntaxat confusè quod ita sint, non etiam distinctè, cur ita sint, cognitum habeant; & proinde in sua qualicunque scientia sæpenumero inconstantes sint, & facili labore ad alias opiniones adduci queant. Quin & hoc ipsum scilicet, quod sciant aliquid, scire non possunt sine Logica, qua sola per reflexionem quandam mentis ad normas Logicas verè aliquid nos scire scimus. Sicut enim artis nauticæ imperiti, etsi interdum rectè navigant, hoc ipsum tamen ignorant, quia tabulam uti normam non respiciunt: eodem modo imperiti Logicæ artis, tametsi sciant aliquid, hoc ipsum tamen se scire sæpe non sciunt; propterea quod scientiam suam arte Logica explorare non possunt. Quæ cum ita se habeant, & hæc artificialis Logica pro singulari Dei beneficio agnoscenda; & proinde non contemnenda aut intermittenda, sed magnifacienda & in scholis discenda est; ab illo inprimis qui eam optimè tradidit. Qui quidem est communi etiam omnium gentium consensu, miraculum illud naturæ, Aristoteles: qui etiam primus omnium philosophorum artem hanc perfectissimè invenit, conscripsit, docuit. Cum enim, ut ipse inquit Philosophus, aliæ artes antiquitùs inventæ primùm, & deinde 2. Soph. Elench. cap. ult.

citate alij alijs antecellunt. Verumenimverò cum lapſu protoplaſtorum illa mentis concreata acrimonia & perſpicacitas, celeritas & dexteritas non tantùm in rebus ſpiritualibus quoad veram & ſalutarem Dei & myſteriorum ipſius cognitionem prorſus ſit amiſſa : ſed etiam in naturalibus & civilibus multùm labefactata, ut jam homines partim apprehendendo, definiendo & dividendo ſimplicia, partim conjungendo & diſjungendo eadem, partim ratiocinando & diſcurrendo, partim connectendo & diſponendo ſæpe & multis modis aberrent : hinc adeò quidam alijs ingenioſiores & perſpicaciores longo uſu & obſervatione cùm propria tum aliorum certas quaſdam ſimplicium vocum claſſes & earundem Logicas diſtinctiones, (quas prædicamenta & prædicabilia vocant) definitionum item, diviſionum, propoſitionum & prædicationum, tum ſyllogiſmorum ac aliarum argumentationum, adhæc locorum omnis generis, & denique methodorum genera, formas, differentias excogitârunt, certisque legibus aſtrinxerunt. Et hæc artificialis Logica dicitur, quòd certis quibuſdam præceptis ad unum finem humano generi utilem ſpectantibus in formam artis redacta ſit. Quanquam autem aliqui etiam ſine hac arte Logica eruditi & in ſua facultate præſtantes viri reperiuntur : illi tamen quicquid habent doctrinæ, ſingularis ingenij beneficio conſecuti ſunt :

NOBILISSIMO ET AMPLISsimo viro, Pietate, Prudentia, & Doctrina ſpectatiſſimo, Dn. WOLFGANGO PALERO, in Hamel & Ainhofen, Reipubl. Auguſtanæ Patritio & Senatori, ac Eccleſiæ ibidem Evangelicæ Curatori, novique Collegij Adminiſtratori, Domino ſuo plurimùm honorando gratiam à Deo.

OMNIBVS HOMINIBVS ſana mente præditis, Nobiliſſime & Ampliſſime vir, Domine plurimùm honorande, in primo ortu inſitum eſt à conditore Deo Opt. Max. ut non tantùm voces ſimplices proprium rerum ſignificatarum naturâ à ſe invicem diſcernere, definiendo declarare, dividendo explicare ; ſed etiam inter ſe conjungere affirmando, & à ſe invicem disjungere negando, quin & ab una enunciatione ad aliam ratiocinando progredi, & ultro citroque veluti diſcurrere, ſyllogiſmos & alias argumentationum formas conficere, ac denique has ad totius alicuius ſyſtematis ſive corporis conſtructionem certa quadam methodo diſponere & coagmentare poſſint. Quæ naturalis eſt Logica omnibus hominibus cum rationis beneficio cõmunis; qua etiam à ſe invicem tantùm differunt, quantum mentis acumine, perſpicientia & ſagaci-

BIBLIOTECA NAZ ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by G

Nicephori Blemmidæ

EPITOME LOGICA

ANTE ANNOS

circiter CCCLXX. in gratiam IOHANNIS DUCÆ Græcorum Imperatoris conſcripta

E' quatuor manuſcr. Codicibus Bibliothecæ Auguſtanæ inter ſe collatis ſummâ fide jamprimùm Græcè edita:

Cum tabulis ſynopticis plusquàm octoginta, & rerum verborumque indice ad finem adjecto:

Opera & ſtudio
IOH. VVEGELINI Auguſtani.

Excudebat Auguſtæ Vindelicorum Dauid Francus.

Anno Chriſti M D C V.

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT EMANUELE
12
4 C
1

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

4 2 C 26

49 C 10.
40 C 9
49.5.10.

Digitized by Google

49
C
12